КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
СІЧЕНЬ
1
РІК II

Олекса Стефанович

Коляда

Підлили в лямпаду масла,
Щоб лямпада не погасла,
Щоб світила з неба ясна
Та на ясла.

Біля ясел Мати Божа,
Мати Божа, Панна гожа,
Панна чистая, хороша
Наче рожа.

Нахилилася, розквітла,
І на мить немов осліпла —
Стільки впало в очі світла,
Стільки срібла!..

„Сіно тепле, та не досить, —
Загорнути б його в коси..." —
Теплу ніч у Бога просить
Йому Йосип.

Просиш Йосипе не всує, —
Круторогі у хліву є,
Ніч — язик, та вухо чує...
Бог вартує...

Ось вони все ближче, ближче,
— Сиві, гливі і які ще...
На дитину кожен дише,
Щоб тепліше...

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Це число оформили: П. Холодний, Б. Титла П. Сидоренко, Ж. Ласовський; на обкладинці — "Мадонна" (скульптор Михайло Черешньовський).

Printed by Standard Printing Company
85 Greenwood Ave., Montclair, N. J.
Printed in USA.

НАШ ФОТОКОНКУРС

"ЗИМА" — фотоетюд Романа Савицького

НА ПРЕСФОНД "КРИЛАТИХ"

Прислали такі автори: Микола Понеділок, Лідія Іванів, д-р Михайло Кушнір, Ігор Калиненко, Ігор Стебельський, Роман Савицький, Лесь, а також дописувачі-сумівці.

Велике спасибі за щедрий новорічний дарунок для юнацького журналу!

ДОРОГІ ПОДРУГИ І ДРУЗІ!

Американська фірма "Кремс Імперіял" випустила новий, великого розміру, глобус, на якому не позначено ні кордонів України, ні навіть назви нашої поневоленої Батьківщини (немає там Білорусі, не названо Балтійських країн, Грузії і т. д.).

Дорогі Подруги і Друзі, пишіть у цій справі листи-протести на адресу фірми, що допускається такої грубої дізінформації щодо національного складу Советського Союзу:

THE GEORGE F. CRAM COMPANY, Inc.

Indianopolis 6, Ind., USA.

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
СІЧЕНЬ
1

РІК II

ЩАСТИ БОЖЕ В НОВОМУ РОЦІ!

Універсал Директорії

З ДНЯ 22 СІЧНЯ 1919 Р.

„В імені Української Народньої Республіки проголошує Директорія цілому Українському Народові велику подію в історії нашої української землі.

Дня 3 січня 1919 р. в місті Станиславові Українська Національна Рада Західньо-Української Народньої Республіки, як представниця волі всіх українців бувшої Австро-Угорщини і як найвищий законодатний їх орган, святочно проголосила з'єднання Західньо-Української Народньої Республіки з Українською Придніпрянською Народньою Республікою в одну суверенну Народню Республіку.

ВІДНИНІ ЗЛИВАЮТЬСЯ В ОДНО ВІКАМИ ВІДДІЛЕНІ ОДНА ВІД ДРУГОЇ ЧАСТИНИ УКРАЇНИ, ГАЛИЧИНИ, БУКОВИНИ, УГОРЩИНИ І ПРИДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ОДНУ ВЕЛИКУ УКРАЇНУ. Сповнилися відвічні мрії, для яких жили і для яких вмирали найліпші сини України. Віднині є тільки одна незалежна Українська Народня Республіка. Віднині український народ, увільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу з'єднати всі старання своїх синів для утворення нероздільної, незалежної Української Держави на добро і щастя робочого люду".

Майдан Софії

Як він пресвітло височіє
І рветься рвійно у блакить,
І променіє, і горить,
Той день, той день, свята Софіє!

Тоді, неначе із руїни
Підвівся Київ — грізний вал —
І загримів універсал
Про волю й долю України.

Немов би засіяло небо
І Володимирська гора,
Коли від Збруча і Дніпра
Зійшли брати й сини до Тебе. . .

Нехай же світиться, Майдане,
Наймення світлеє Твоє!
Як сонце сходить і встає,
Ми вірим. Україна встане!

Микола Щербак

Панцерний потяг "Вільна Україна"

З підпільних видань в Україні.

Воля народам! Воля людині! Смерть тиранам!

Наказ на день 22 січня

Український Народе! Українські Повстанці!

День 22 січня, це наше найбільше національне свято, свято — Самостійної Соборної Української Держави!

Ідея 22 січня — це наш всенародній ідеал, наше прагнення, наша ціль!

Пригадуємо, що не зложимо зброї, не припинемо боротьби, не завернемо з шляху Національної Революції, доки знову не здійснимо цього великого Святого Ідеалу, доки не здобудемо Української Незалежної Держави!

Хай живе пам'ять і слава 22 січня!

Хай живе боротьба за новий 22 січень!

Хай живе Самостійна Соборна Українська Держава!

Хай живуть вільні самостійні держави всіх народів!

Хай живе воля, рівність, братерство і соціяльна справедливість усіх народів і всіх людей!

Постій в січні 1946 року.

Слава Україні!

(підпис)

КОМІТЕТ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ
SHEVCHENKO MEMORIAL COMMITTEE OF AMERICA, INC.

Сто п'ятдесят років тому в малому селі народився великий син України, Правдолюб і Проповідник Божої справедливости на земній кулі, – Тарас Григорович Шевченко.

Боже Провидіння послало його Україні в той час, коли різні загарбники, здавалося, вже остаточно додушують наш народ та інші поневолені народи, як білоруський, грузинський, вірменський. З убогої хати вийшов той великий чоловік. З кріпака став академіком і найкращим поетом усього слов'янського світу. Сільський пастух – завдяки великій праці над собою і пильній науці, – став, нам на подив і на лють ворогам, – висококультурною людиною, носієм і висловником найкращих думок усього людства: *"Буде син, і буде мати, і будуть люди на землі"*. Буде справжнє життя для всього людства, для всіх народів – у *власній хаті*, як писав Т. Шевченко. Настане день, коли Україна – *"світ правди засвітить"*.

Правда, справедливість, – головна ідея-думка Тараса Шевченка. Ми бачимо навколо багато несправедливости. Чи це можна назвати справедливістю, щоб малі народи в Африці уже дістали незалежність, власні держави, а українська 45-мільйонова нація була ще в лапах Москви? Чи можна назвати справедливими виступи газети "Вашінґтон Пост" проти Т. Шевченка і пам'ятника йому у Вашінґтоні? Ми не знаємо, хто з тієї газети обійняв і негра, як рідного брата... Але ми знаємо, шо наш геніяльний поет і мислитель Тарас Шевченко – побратерському обіймав видатного актора-негра Айру Олріджа, у своїх творах захищав право азійських народів на життя у "власній хаті" – у своїй державі. І це він робив понад 100 років тому...

Ми знаємо також, що здійснити Заповіт Тараса Шевченка – це означає відзначати Свято Державности (22 січня) – на площах рідного Києва. За здійснення ідеалів Батька України, Тараса Шевченка, – ми будемо тут змагатися аж до перемоги, пліч-о-пліч з великим українським народом на Рідній Землі.

П.

НА ЧУЖИНІ

Я на гору високую
Виходжу, дивлюся,
І згадую Україну
І згадать боюся.
І там степи, і тут степи,
Та тут не такії:
Руді-руді, аж червоні!
А там — голубії,
Зеленії, мережані
Нивами, ланами,
Високими могилами,
Темними лугами.

Т. Шевченко

Українська молодь за кордоном – в поклоні Тарасові Шевченкові. На Шевченківському Концерті в Нью-Йорку виступає Ансамбль Бандуристок СУМА.

ПОДЗВІННЯ МЕЧІВ

(ЛЕҐЕНДА)

Великий гін, аж понад Дін
Окрилених мечів...

Б. Лепкий

З фронтів доносилася канонада. В кривавій заграві, що півнеба оповила, конала ощетинена баґнетами, ризами і кайданами обвішана, царська Москва.

В запіллі, на Україні, під п'яні вигуки й прокльони зухвалої солдатні, уряд забирав старі, старезні дзвони з українських церков і монастирів, шоб перелити їх на нові знаряддя смерти.

В той грізний час ченці на Печерську біля Києва раду радили. І рішено на тій раді, шоб найстаріший дзвін, ща його що князь Володимир Мономах посвятив, і дзвін, дарований гетьманом Іваном Мазепою,– шоб дзвони ці, як символи волі й державности, у глибоких печерах Лаври заховати.

Здіймали з дзвіниці. Линви не витримали тягару, порвались, і дзвони глухо гагахнули додолу, аж вежі церковні задрижали. Всі вельми здивувались, бо жодний з дзвонів навіть не надщербився!

І з'явився тоді ченцям преподобним сам Воїн Небесний, Святий Архистратиг Михаїл. Прийшов без сяйва небесного, як фронтовик, в шинелі. Тільки по мечі обосічному і по авреолі знати було, що це св. Михаїл. Він вже довгі століття шукав твердого металю, а тепер прийшов і об'явив, шоб дзвонів тих не скривати, а шоб мечі харалужні викувати з них для лицарів славних, що їх він збирає по всій Україні на бій кривавий з Московським драконом.

І ще доручив св. Михаїл, шоб на держаку кожного меча хрест із Розп'яттям був різьблений, як символ страждань і як символ перемоги правди й добра над злом.

І викували люди, як було доручено, важкі мечі гостролезі, у водах Дніпрових гартовані, і передали їх Воїнові Небесному.

А на Україні вже кипіло. По селах і містах національна революція ішла. Формувалися свої українські полки, і св. Михаїл мечі роздавав, як колись ножі свячені роздавали, що їх оспівав Тарас Шевченко – мечі для боротьби за святу правду-волю. Вибирав кращих, сильних духом і вірою, вибирав мужніх, розумних і твердих, шоб той, хто меча освяченого раз дістане, не випустив його вже з рук ніколи.

Драконська Москва нікого не злякалася так, як лицарів українських, що св. Михаїлові присягли на вірність і на прю стали з червоним драконом – за народ свій, за землю прадідівську, за церкву рідну.

І стоять вони у відкритій війні вже півстоліття. Змаг потужніє, дарма, що Москва масово, голодом, холодною сибірською пургою і рабською працею та поодинці, скрито й підступно, вбиває найкращих лицарів: то семи пострілами з нагана, то бомбою, то градом скорострільним, а навіть зміїною отрую... Лицарі нових лицарів зроджують. А мечі, що їх у Лаврі Печерській викували з дзвонів Мономаха й Мазепи для синів козацьких, – не щерблять-ся і не ржавіють.

Українське лицарство св. Михаїла сьогодні вже не самотнє в боротьбі за національні святощі. Фронти стоять не тільки на просторах від Сяну і по Дін, фронти розтягнулися по всьому світі, завдяки тим хоробрим, що мечі прийняли від Архистратига Михаїла.

А коли б забракло мечів харалужних для воїнства лицарського, тоді забере св. Михаїл дзвона Дмитра Детька із львівського собору. А якби ще і ще потрібно було, тоді срібний дзвін із Закарпаття відкопаємо. І славу й волю України подзвінням окрилених і освячених у боях мечів проголосимо!

Орест Павлів

О. Олесь:

СНІГ В ГАЮ...

Сніг в гаю... але весною
Розів'ється гай.
Може долею ясною
Зацвіте й мій край.
В небі мла... а сонце гляне
Й мла розтане вмить...
Може й мій народ повстане
Й крикне: „Будем жить"!

С. Петлюра на перегляді новобранців в Старокостянтинові 1919 р.

ЗА ПОВСЯКЧАСНЕ ЗДІЙСНЕННЯ

ЧЕСТЬ УКРАЇНИ — ГОТОВ БОРОНИТИ!

За повсякчасне реалізування

Здавалося б, що честь України можна боронити тільки із зброєю в руках. Тому нам, юним сумівцям, ще зарано про це говорити, бо ще може пройти багато часу, ніж ми будемо спроможні належно тією зброєю орудувати... Хто так думає, дуже помиляється, бо навіть у щоденному житті для нас є багато моментів, коли честь нашої Батьківщини може бути загрожена і нам треба стати в її обороні.

Однією з ознак приналежности людини до даної нації є в першу чергу її щоденна мова. Українця пізнає кожний поміж іншими людьми по його українській мові. І ось, честю кожного українця повинно бути говорити своєю рідною мовою з усіма своїми земляками. Коли хто вживає іншої розговірної мови, тоді він ставить честь своєї Батьківщини – України на зневагу. Що подумає собі чужинець про таких українців і їх Батьківщину – Україну, коли її сини й дочки будуть між собою говорити іншою мовою, а не українською? Свідомий сумівець в такій ситуації повинен встрянути та звернути увагу своїм друзям, що вони своєю поведінкою не приносять чести Україні, а навпаки.

Другою ознакою приналежности до нації є віра – релігія. Хто цурається віри своїх батьків і шукає собі інших богів, кому соромно чи вигідніше визнавати віру своїх сусідів – чужинців, той також плямить честь України. Хто забуває свою рідну віру, той цурається і свого народу, України. А вже дуже погано, коли хтось виступає проти віри своїх предків, бо це ніщо інше, як збещещення її і України. Сумівець повинен постійно стояти в обороні віри своєї Батьківщини – України. Так розуміли оборону чести України наші славні предки князі й козаки, так повинні розуміти це і ми.

Проживаючи серед чужого оточення, ми мусимо усвідомити собі, що на нас, українців, дивляться чужинці. Вони уважно спостерігають нашу поведінку всюди. Доброю, зразковою поведінкою ми принесемо тільки честь Україні. І навпаки, злою сплямимо її. Що подумає собі чужинець про нас і Україну, якщо б наші українські прізвища часто появлялись на сторінках кримінальних часописів?

Особливо у школі ми маємо багато різних нагод, щоб доказати, що ми добрі діти України й тим здобути собі пошану та признання учителів. Наша пильність, добрі оцінки в науці, зразкова (взірцева) поведінка, все це речі, на основі яких нас будуть оцінювати, як синів і дочок Шевченкової, національної України.

Часом може трапитись, що хтось необізнаний або злобний може образити нас, як українців, або Україну взагалі. Тоді нам треба чемно, але рішуче запротестувати проти цього і змісця вияснити справу. Коли не вистане нам арґументів, тоді треба порадитися з батьками чи з нашими виховниками і дати гідну відсіч.

Коли ми поза школою, нас не раз разить а то й жахає поведінка наших товаришів поза мурами школи, їх непошанування старших, непошана чужої власности, так зване "бомування" і всякі інші вибрики молоді, які ми часто можемо спостерігати хоча б у нашому місті (або читаємо про це в пресі).

Українська молодь до такого стилю життя не звикла і соромиться цього. Але що нам робити, коли певні одиниці, таки із нашої молоді, йдуть злими дорогами? Чи мовчати, мовляв, це не наша справа? Ні, нам треба таким одиницям звернути чемно увагу, що українцеві не годиться так поступати, що це сором для нього. Коли це не поможе, тоді треба шукати допомоги у батьків. Часом мала приятельська заувага може зробити дуже багато.

Чимало з нас залюбки ходить на футбольні змагання. Спорт це гарна річ, і побажано, щоб кожний ним займався. Однак, поведінка наша на спортових змаганнях повинна бути спортова, чесна і гідна українця. Хто поступає інакше – плямить честь України.

На цих кількох прикладах я старався показати, як ми в нашому щоденному житті повинні не лиш захищати честь України, але й не допускати до її заплямлення. Коли постійно і повсякчасно будемо виконувати хоч те мале (як декому здається) діло, тоді ми будемо гідні стати добрими воїнами і оборонцями чести й слави українського народу та його державности у великих ділах і вчинках.

Генадій КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ
Юнак із Канади

Маршувати в авангарді

У днях 31 серпня і 1 вересня цього року відбувся на оселі „Веселка" біля Актону Всеканадський ювілейний здвиг у 15-річчя Спілки Української Молоді в Канаді. Перший осередок СУМ на канадській землі засновано літом 1948 року в Торонті. Вслід за Торонтом виникли осередки СУМ в Ошаві, Едмонтоні, Вінніпезі, Судбурах, Віндзорі, Брентфорді, Норанді-Руан, Форт Вільямі, Монтреалі й інших місцевостях.

Сьогодні, як підкреслив у своїй промові на відкриттю Здвигу голова Крайової Управи СУМ д-р М. Гута, „у Канаді діє понад 25 осередків СУМ, чи відділів ЮСУМ, де дорастаюча українська молодь знаходить рідну атмосферу для систематичної праці над собою — для плекання української духовости". За 15 років основно змінилося обличчя СУМ. Сьогодні СУМ — це в основному юнацтво й доріст, що виростає й виховується вже в Канаді.

Ось числа, що говорять самі за себе про силу й значення СУМ у формуванні молодої української людини в Канаді: 2000 юного дорослу й старшого юнацтва, а в тому понад 200 виховників.

Імпонуючий ріст і силу СУМ ми наглядно бачили на Ювілейному здвизі, де до звіту стануло й продефілювало 1,250 уніформованих юнаків і юначок. Справність, дисципліна, порядок — зокрема на ритмічних і спортових вправах, що їх підготовив спортовий референт Євген Орищин, — говорять мовою фактів про досягнення СУМ на протязі 15 років праці. Національний зміст виховної праці виявили виступи самодіяльних гуртків.

На Здвизі були заступлені осередки з Торонта, Монтреалю, Судбур, Віндзору, Гамільтону, Ошави, Ст. Кетеринс, Лондону, Велланду, Ст. Томас й Оттави, а Вінніпеґ прислав свого представника.

Здвиг дав повний образ життя, праці, ідейного змісту, організаційної справности й фізичної тугости сумівської молоді. Перший день Здвигу був відведений спортовим змаганням й іграм. Це була сумівська олімпіяда осередків Сх. Канади. Вона вимагає окремого, основного з'ясування, що зробимо в наст. числах нашої газети.

Друга частина Здвигу, в неділю, мала маніфестаційний характер.

Здвиг у неділю почався польовою Службою Божою.

Промовляє д-р М. Кушнір

Нам треба мати власну політичну мудрість, що сперта на освячених віками й випробуваних у довголітній боротьбі національних традиціях.

Нам треба широко відкритими очима глядіти на світ, але керуватися власною, незбитою правдою, що виступає у формі аксіом.

Нам треба виховувати людей твердих переконань, що готові навіть на жертву власного життя для перемоги великих ідей народу — волі й справедливости.

У Спілці виховуймо авангард визвольної боротьби, що своєю працею і трудами допоможе здвигнути храм волі України.

Бути молодим — говорив д-р Кушнір — це ніколи не бути позаду, а маршувати в авангарді визвольної боротьби:

— всеціло зцілитися з українською визвольною справою,

— не лише самому горіти великою ідеєю, але й інших поривати за собою.

(За "Гомоном України")

БАЛЯНС

ОПОВІДАННЯ

Пані Марія любила прислухатись до розмов, що їх вели товаришки її доні, Христинки. Їх завжди ініціювала її ж таки невсипуща "говорунка". Тоді нібито шось шукала, або шось робила у сусідній із гостинною кімнаті. А дівчатка, які по дорозі до гімназії заходили по Христинку, приходили вчасно й поки Христинка позбирала книжки й зошити, розшукала зелену хустинку на голову (нині мусіла бути обов'язково зелена, хоч би тобі десять інших було під рукою), тимчасом розмовляли. В їхню притишену й українською мовою ведену розмову ввірвалася, мов вітер, Христина із запитом:

– Ірко, а ти чого не була вчора на академії?

– На якій академії? – перепитала зачеплена юначка.

– О, Боже! – викрикнула Христина, – то ти навіть не знаєш, що вчора українська громада відзначала Свято Державности 22-го Січня?

– Ми забули, ми цілковито забули... А ти знаєш, куди натомість повіз нас вчора тато? На"Маркет" до кіна, грав твій улюблений актор...

Христина спалахнула гнівом і кинула б "пригоршу" гнівних слів у сторону Ірки, якби в розмову не вмішалася лагідна й добра Орися:

– А як пройшла академія? Чи сподобалась тобі? Чи багато було людей?

Христина, не відповідаючи на питання, заатакувала Орисю:

– То значить, що ти також не була?

– Не була, – рванулась звичайно лагідна Орися,– кожний лікар тобі скаже, що два дні після гарячки не можна виходити надвір. Не досить, що до школи не пішла, то ще й "вікенд" провела дома.

– Ясно, коли ти була хвора, то не могла йти на академію. А свято випало напрочуд гарно й достойно... мені всі точки сподобались, а найбільше деклямація Орка...

Ірка вигукнула: – Тепер розумію, чому тобі так подобалася академія, бо твоя симпатія деклямував! І я висиджу на тих академіях, коли хлопець біля мене, а інакше нудно.

Христина зігнорувала репліку Ірки й поглянула на свою останню "жертву". Та Анна її випередила:

– Не думай, що я тебе боюся! Про академію знали ми всі, а ніхто не пішов, бо в місті страйк, підземка не ходила. А знаєш, що ми зробили? – Стали всі як один, навколішки, і змовили "Отче наш" і п'ять разів "Богородице Діво" за волю українського народу. Молитва більше поможе, як усі твої академії, взяті разом.

– Це вже Анночка цитує когось із старших, – подумала пані Марія.

Христина лише на мить зніяковіла: – І ми молились, всю Службу Божу молились, і на академії були – додала, тріюмфуючи.

Пані Марія скоро в думках рахувала; на чотири юначки – одна була, а три ні. Але хвороба і страйк – це поважні перешкоди, а коли додати молитву – то виходить неаби який балянс.

Лідія ІВАНІВ

Чудова Шевченкова пісня.
Юначки Осередку СУМ у Віндзор, Канада.

ВЕДМІДЬ

ОПОВІДАННЯ

Це було ще тоді, коли я міряв Карпати своїми густо-цвяхованими черевиками, як вояк УПА.

Була субота. Вечір. Ба не вечір, а підвечір воно почалося. Мене послали на стежу: я мав стояти над річкою, поки не смеркне, і спостерігати за рухом на гірській дорозі.

Стояла осінь. Та чудова погідна гірська наша осінь, коли Бог хоче показати природу в її найкращих кольорах, щоб усе потім покрити білим, тільки білим, покривалом снігу.

Я пішов у повному виряді. Що нам тоді?!.. Ми мали стільки зброї!.. Шкода згадувати. Мій автомат за рік – випещений, гладесенький, аж свій... Такий свій, що я не знаю, чи ще хтось мав щось таке своє, як той автомат! Куди не йшов, що не робив, я його пестив. Бо й служив він мені! Ой, служив!.. Гранати й набої – це вже щось інше. Нині ці, а завтра інші. Кинув на ворога – і нема.

Я йшов на призначене місце, як може йти повстанець, що зжився з лісом. І листок не шелесне... хоч іду навпростець. Не проходами, що їх поробили дикі звірі, а таки просто згори вниз, до річки.

Вже над берегом... аж тут – з-під корча зривається і зникає в кущах якийсь звір! Не бачу його, але чую, що щось велике...

Сходжу над саму річку. Річка тут розлилася широко, а понад нею, другим берегом, в'ється гірська дорога, на якій видно все, як на долоні.

Сиджу й дивлюся. Води річки, натрапивши на ширшу долину, розлилися широко від гори до гори. Велике каміння порозкидане зеленими островами по цілій долині. Ріка шумить, бо є тих перешкод повно... З одного боку, вода, ударившись об камінь, розділяється й обпливає по обох боках камінь, бо він непорушний. І то давно вже так мусить стояти, бо по другій стороні біля нього вже й верболіз виріс... і таких їх багато. Мов череда овець розсипалась по долині. А вода шумить...

По правій стороні в мене сонце. Осіннє сонце. Світить звідтіль, звідки надпливає річка. Вже недалеко до обрію. Наближається вечір. Хмарки кругом понад обрієм зачервонілись всіми відтінями червоної барви. Що за чарівний образ! Чи повірив би хтось, коли б я отак усе, як тепер є, змалював... Казали б, що не можливе щось таке у природі...

Коли б це тільки небо, ато ще й уся долина! Вся в прерізних барвах гірської осені. Такі різні, так прекрасно гармонійно дібрані. Мабуть ще жодна дівчина ніколи не мала таких чудових строїв, як та долина над рікою в Україні... Незабаром все покриє сніг... О, Боже, той зрадливий сніг! Ворог повстанців. Ворог УПА... Найстрашніший, здається.

Але!.. Що це?.. Чи мені привиділось? Приглядаюся й очам своїм не вірю!.. Так – на дереві ведмідь!.. Не більше, як десять кроків від мене... На нього світить сонце, і все докладно видно.

Я хотів устати, та чомусь не рушився... Чи це не той ведмідь, що...

Тому не цілий рік ми тут знайшли маленьке ведмедятко. Грубе було над міру, не могло ходити! Збирало ягоди. Ми йому дали цукерку, що йому – видко – дуже смакувала. Воно так було до нас прилипло! Хотіли брати з собою, аж сперечатись почали. Наш командир скликав тоді збірку й наказав перервати відпочинок і відійти далі. "Шоб мати прийшла і знайшла блудного сина", – сказав командир.

Небіжчик він уже. Ба, всі вони вже не живуть, мої друзі з першого роя. Я один з них остався. Був між ними наймолодший, і вони мене часто посилали на зв'язок або на розвідку. Тоді я був далеко, коли вони звели тут страшний бій. Усі погинули!.. І трупів їх позабирали червоні москалі, возили по селах, щоб люди пізнавали, хто вони. Страшно били людей, щоб пізнавали... Але ніхто не признався, що їх знає...

Ці мої думки промчали, як блискавки... В одній десятій секунди пробігли в голові, коли побачив цього темно-бурого ведмедя! Він чорними очима вдивлявся в мене, а його велика лапа закрученими пазурями трималася за кору дерева...

Завважив, що я дивлюся на нього. Мов нюхає здалеку... Нагло – скок, і вже на землі! Став на дві ноги... Це напевно той самий повернувся!.. Це певно буде той самий! За рік такий виріс...

Іде!.. Зробив два кроки до мене і став... Я встав... Що тепер буде?... Вірити йому, чи ні?

А він, як я встав, – ані не рушився, тільки зуби показав. Так і стоїть і дивиться мені прямо ввічі... Жену геть думку: взяти автомат у руки... Це була б зрада дружби!.. Але як його розуміти: чи він іде битися, чи привітатися?..

(Продовження на стор. 10)

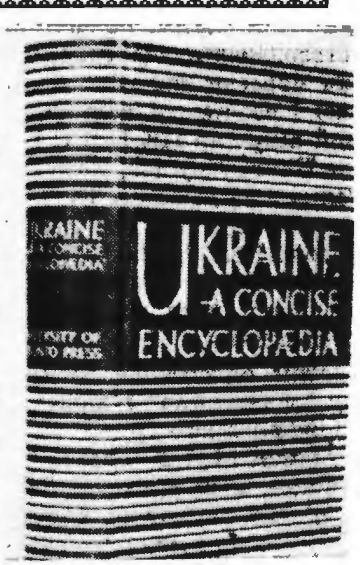

Англомовна Енциклопедія Українознавства і її творець проф. д-р Володимир Кубійович. Видана Університетом у Торонто, коштом Українського Народного Союзу.

ТВОРЧА МОЛО

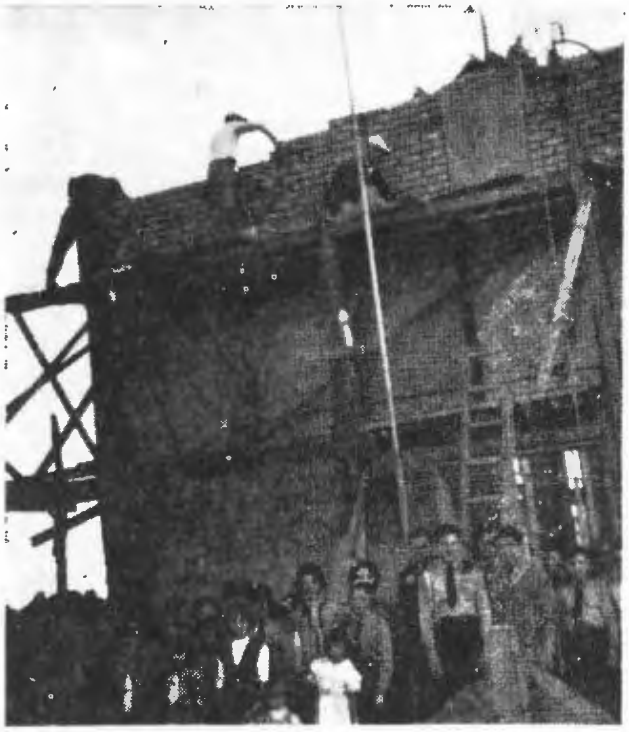

Осередок СУМ в Джілонґу. Святочне вивішення сумівської емблеми на сумівському домі.

СУМ в Австралії.

Відносно мала кількість української еміґрації та велика її розпорошеність по безмежних просторах Австралії була великою перешкодою в розгорненні праці СУМ. Та все ж таки, не зважаючи на великі труднощі і перепони, сумівська ідея знайшла і тут сприятливий ґрунт серед української молоді. Заходами ініціятивної групи відбувся в травні 1951 р. перший Крайовий З'їзд СУМ який вибрав головою д. О. Василька, від якого опісля перебрав керівництво д. П. Сорока.

На цьому з'їзді обрано головою Виховної Ради проф. М. Шеґедина та доручено йому покликати Виховну Раду СУМ в Австралії.

Незалежно від того творено самочинно осередки СУМ по більших скупченнях української еміґрації, як: Сідней, Мельборн, Джілонґ, Ньюкастел, Канберра, Квінбієн та інші.

Основуючі Збори Осередку СУМ ім. гетьм. Івана Мазепи в Мельборні відбулися 14.1.1951 р., на яких вибрано головою д. П. Сороку. В першій стадії своєї праці Осередок об'єднував тільки дійсних членів, у віці понад 20 років. Осередок провадив головно культурно-освітню працю. Зорганізовано аматорський гурток, який дав ряд вистав, сумівську оркестру, влаштовано курс українознавства. Членство брало активну участь в улаштуванні національних свят та інших імпрез. На особливу увагу заслуговує сумівська танакова група, яка під керівництвом інж. Я. Булки дала понад 150 виступів, головно для чужинців, чим спричинилася у великій мірі до спопуляризування українського імені серед австралійців.

Був один великий недолік у праці Осередку — не було допливу свіжих сил, не поставлено на належній висоті справи юнацтва, яке поповняло б проріджувані ряди СУМ, бо старше членство зайняте зарібковою працею та родинними справами відставало чимраз більше від праці в СУМ. Само життя заставило Осередок звернути

ПАМ'ЯТІ С. БАНДЕРИ

Українська громада, на чолі з Організацією Визвольного Фронту, в Сиракюзах вшанувала річницю трагічної смерти великого Провідника ОУН, сл. п. Степана Бандери. О год. 7 вечора все юнацтво нашого Відділу Ю-СУМА зійшлося біля Українського Народнього Дому, щоб вшанувати одного з найбільших Героїв України. Наш Відділ Ю-СУМА готувався брати участь в панахиді, разом з ООЧСУ. О год. 7:25 ми рушили походом до церкви. Хоч був робочий день, церква була повна. О. Василь Середович почав панахиду, в якій взяв участь також гурток пластунок.

По панахиді відбулися урочисті сходини в Українському Народньому Домі. Громадянство, як і наш Відділ Ю-СУМА, було присутнє на тих сходинах. Вигляд залі був святковий. На революційному прапорі – портрет сл. п. С. Бандери. Голова ООЧСУ М. Микитин, відкрив сходини. Д-р М. Богатюк виголосив доповідь про життя Степана Бандери та ідею, за яку він згинув. Під час цілої доповіді в залі стояла велика тиша, навіть найменші члени Ю-СУМА були зацікавлені розповіддю про життя видатної людини. Сумівка Маруся Тишко продекламувала вірш "15 жовтня 1959 р."

Москва вчинила ще один жахливий злочин, і ми – молодь – їй цього не забудемо!

стар. юн. Марія Іванів

ЮДЬ УКРАЇНИ

пильну увагу на доріст і зорганізувати його в ряди юнацтва СУМ.

Дня 17.5. 1959 відбулися Загальні Збори Осередку, які винесли ріщення негайно приступити до посиленої організації юнацтва. Зачинається новий період в житті Осередку. Нова Управа, яку очолив д. С. Лисенко, взялася енергійно до праці і мала в тім напрямі дуже гарні висліди. До кінця 1959 р. членство ЮСУМ зросло до 170, а в грудні відбуто перший сумівський табір «Батурин», в якім взяло участь 138 учасників, придбано сумівські однострої.

Рік 1960-й це дальший тяг наполегливої організаційної та виховної праці. Зорганізовано курс виховників ЮСУМ, під керівництвом проф. В. Олійника, який закінчило 29 юнаків і юначок. В тім році поширено організаційну мережу на цілу Вікторію та відбуто другий сумівський табір «Чорний Ліс» із 182 учасниками. Гарні всиліди тої праці треба завдячувати в першій мірі д. С. Лисенкові, його організаційному хистові та енергії.

Наталка і Ярослав Круба, з Відділу СУМ у Рочдейлі (Англія). Їх батько – українець, мати – німка з Баварії. За спільною згодою батьків, вони ходять до СУМ-у, на проби юного хору, на лекції музики. Української мови вчаться (ще і з яким успіхом!) у Відділі Юнацтва СУМ. – Вітаємо вас, дорогі діти, бажаємо гарних успіхів і надалі! Ростіть на радість Україні.

Біля входу до сумівського табору в Шонав (Зах. Німеччина) сумівці вітають Достойного Гостя Платона Корнеляка.

В 1961 р. керівництво Осередку перебрав д. П. Сорока, великий ентузіяст сумівської ідеї. В тім році число юнацтва збільшилося на 121 членів, разом 335 членів. Осередок поділено на 30 роїв, які веде 19 виховників і 5 впорядчиків. В тім році 120 юнаків і юначок зложило сумівські іспити, 11 юнаків перейшло в дійсні члени, відбуто 3-й табір «Шевченківське Село» із 188 учасниками. В улаштуванні літніх таборів багато праці вложив д. В. Пундяк — традиційний «дипломований комендант» таборів.

В одній статті важко є подати бодай приблизний огляд тої колосальної праці, яку виконав Осередок за 1961/62 роки. Численні екскурсії, Святочні ватри, мистецькі імпрези, вишкільні курси, зорганізвання Ради Виховників, Ради Старших, придбання нерухомого майна вартости ф. 420 — ось короткий балянс тої муравлиної, невтомної праці, яку веде СУМ.

В. ЛИТВИН

ВЕДВІДЬ *(Продовження із стор. 7)*

Він ще крок зробив. Пригадую, що ведмідь на людей не нападає. Та хто його знає?.. Зараз буду знати, нас уже ділить не більше як добрий скок... Шкода, що вода шумить, може б почув, чи він гарчить?.. Що тут робити?..

Страшне непорозуміння! Або я, або він можемо загинути, коли себе не зрозуміємо, а зрозуміти годі!.. Ні! Я його не вб'ю! Я був би підлим зрадником давної дружби. Але ж він наставив зуби! Це виразний боєвий виклик! Як скочить — я не рушусь... Чую, як по моїй спині ходять усі мурашки з цілого лісу.

Чи не взяти автомат у руки? Це ж легкодушність! Не від ведмедя мені вмирати!.. Чую як щось у грудях піднялось, аж під горло і давить... Ні, я автомата ані не рушу: це була б підлість... Він не має нічого! Коли б хотів битись, був би вже давно скочив до мене...

Ще крок зробив!.. Стоїть... Тепер я мушу рішатися!..

Ведмідь нагло крутнувсь, двічі скочив і зник у кущах.

За мною обізвався мій командир:

— Я тебе послав на стежу, а ти собі з ведмедем балачку заводиш!..

— А ти його бачив, друже-командире? Дуже дякую, що не стрілив!

— Ну, що це ти? Ви ж так по-дружньому розмовляли! Але чого ти його пошкодував? Адже ти сам був у небезпеці?

Я розповів командирові цілу історію, йдучи до табору. А потім ще мусів розповідати всім своїм друзям.

І досі мені не дає спокою питання: чи це він був, чи ні?

М. Отава

Ждан ЛАСОВСЬКИЙ
(Юнак СУМ)

ЧЕРЕПАХОЮ ПО АНДАХ

РЕПОРТАЖ

Розповім, Дорогий Читачу, про особливу подорож, про сухопутню пригоду, про прорив через маси вічного каміння в простір південно-американського неба, монументальних гір та містичних хмар, крізь які продирається сонце, що освітлює червоним промінням, здається, увесь світ, увесь космос.

*

Групка друзів зібралася на великому двірці міста "Доброго Повітря" — "Буенос Айрес" у перекладі з еспанського — перед нашим поспішним поїздом, щоб попрощати нас, "аргентінців", які збираються в далекий світ, у світ кращого життя. Останні помахи рук... хустинок... Останні слова... — Потяг рушив. Усі ставали меншими... Меншими... а за ними місто, дерева цитринові і помаранчеві, вежі... фабрики. Ось ми вже пірнули в зелений океан Пампи. Цей океан часто міняє свою барву, на якій білими, чорними та бронзовими цятками значиться худоба, що спокійно собі пасеться. Тут вона, коли надходить хвиля спеки і посухи, масово вигибає, і її кістяки доповнюють "мальовничість" Пампи. І це так само зникло, як на фільмі...

Либонь у всьому світі немає таких цікавих хмар, як у Аргентіні. Це завдяки географічному положенню країни Сан Мартіна. Хмари витворюють із себе форми... дивовижних, не з цього світу, звірів, розмальованих фарбами райдуги; інколи — чорні хмари з гадюками блискавок на цілу ширінь неба, які сновигають у буревійну пору як навіжені. Скоро над Пампою все затихло, а хор цвіркунів нагадував, що ми перебуваємо в царстві аргентінської темряви, глибокої і моторошної, як ніде в світі.

На другий день десь далеко показалася на обрії якась синява, що згодом стала горами. Наш поїзд, що донедавна летів по рівнинній Пампі й ріденьких лісах, тепер стогнав та з великим трудом в'їхав на станцію Мендоза, заповнену людьми. Вони метушилися сюди й туди, робили багато гамору. Ледве-ледве пролізли ми через юрбу, що затопила всі виходи з поїзду, і долучилися до черги, яка повільно пересувалася до перевірки клунків і валізок.

При довгому столі кілька митних службовців швидко відчиняли валізки і, порившись у них, якнебудь замикали їх та віддавали власникові. Той ще не встиг взяти свою річ, як чиїсь руки схоплювали валізку і за хвилину появляється на ній наліпка з великою червоною буквою "B" ("Б" – еспанське "буено", добре). Переходимо на другий бік великого перону. Тут нас чекає зелений поїзд, що повезе нас через гори Анди... через ті дивовижні каменюки, що заслонюють обрій.

З гарного, на арґентінський стандарт "модерного", поїзду ми пересіли в якусь малу, тісну, засмічену, закурену димом "змію ку". З черева того "дракона" я дивився через вікно на світ Божий, і мені пригадалася арґентінська історія. Ось тепер перебуваємо в провінції Мендозі, відомій з виробу вин та кампаній Сан Мартіна проти еспанців. Він зі своїм військом перейшов гори Анди аж до Чілє, де, разом із чілійським патріотом О'Гіґґінсом, побороли еспанські війська в Чакабуко і Майпу. Потім Сан Мартін рушив до міста Ліми в Перу. Там також побив еспанців. За це перуанці іменували його "Визволителем і Оборонцем Перу".

Тепер я буду йти його слідами, тільки не на "лямі", лиш у вагоні транс-андійського поїзду. А в тім, цей перехід був би зовсім неймовірним ділом! Про це скаже той, хто переїхався поїздом через Анди!

Поїзд мов прокинувся з якоїсь задуми і почав свистіти та грюкотіти. Ми рушили в напрямі кам'яних масивів. Як із землі, почали з'являтися хатки, зліплені з болота, а біля них дуже некрасні обличча родовитих індіян. Мов на екрані, бачимо зелені виноградники, перемішані з прямокутниками рудо-червоних городів, тинів, фабричних споруд, – сущий тобі образ Пікаса!..

Наш поїзд жене тепер, немов його шось вкусило! Але дедалі починає звільнювати швидкість. Ось уже узбіччя гір. Перед нами починають дефілювати різьблені могутньою рукою Всевишнього кам'яні різьби різних кольорів. З червоного переходили ці кольори аж до холодного фіолету, там до жовтого, а там до темної бронзи. Невсипущий "дракон" пнявся в гори, вище, вище... У вухах враз засвистіло щось, трісло, а з носа потекло кілька каплин крови. Це значить, що ми вже височенько над рівнем моря. Сонце малює тіні, які нагадують фантастичних потвор, доісторичних гадюк. На шпилях гір біліє сніг... синіє небо. Гори могутньо височать над людиною і роблять її манюньою-манюньою, неіснуючою порошинкою. Це світ могутности стихії, в цих скелях та на верхів'ях, які височіли тисячі метрів над нами, відчувалися всіх дев'ять симфоній Бетговена. Коли сонце заходило... ех, треба було там бути, щоб побачити і відчути це все, бо не можна передати тієї Божої краси словами, тієї сили, заклятої в потворних масах матерії.

Пасажири поїзду назагал не звертають уваги на ці дива. Це, очевидно, ті, які часто тут подорожують. А ті, котрі перший раз роблять таку подорож, поприлипали до вікон і дивляться з роззявленими ротами на всі чудеса. На одній із зупинок поїзд став. Дивимося – всюди сніг. Ми вибігли та почали дивитися на нове диво: вперше в моєму житті я бачив цей білий, зимний "пух". Дітвора почала кидатися цим "пухом". Цілу годину простояли ми, і я теж грався з братом білими м'ячиками. На жаль, треба було розпрошатися з цим благом.

Поїзд сунув по засніженому шляху. Ось він робить ще одну зупинку, останню на арґентінській землі. В'їхали ми у якусь гірську нору, що зветься станцією "Ляс Куевас" (еспа. "Печери").

Не встигли виїхати на свіже повітря, як нагло пірнули в гущу диму... Всі почали кашляти і чхати, а один чоловік встав і каже: "Сеньорес, на дим немає кращого ліку, як добра пляшка вина", і шоб ввести в практику свою теорію, всіх почав частувати цим напитком. Незабаром ми виїхали з того довгого тунелю. Перед нашими очима останній раз затріпотів арґентінський прапор... "Адійос, Арґентіна!" На його місце з'явився чілійський. Чую слова мого сусіда: "Бієнвенідос а Чілє" (Вітайте в Чілє). У вагон вскакують кількох з прикордонної сторожі і, після короткої перевірки документів, так само швидко виходять. Ми вже в Чілє! Перша сторінка моєї мандрівки записана. В другій прочитаєте про Чілє і повітряні пригоди. Згода!?

(Ілюстрації автора).

Дбайте, щоб кожний юнак і юначка — українці мали
» К Р И Л А Т І «
журнал Спілки Української Молоді

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

9

Петрик щось викрикував, штовхаючи сонного Женчика. Було ще дуже рано й Женчик ніяк не міг очуняти. Крізь сон мляво бурмотів, що ще рано, що до школи ще завчасно йти. В такий час людям належиться сон, а не штовханина...

Раптом зрозумів, що саме йому кричить просто в ухо Петрик. Сон злетів з очей. В якусь частину секунди в його свідомості промайнули слова, викрикувані раніше й недочуті спросоння: про те, що Блискавки немає. Що ні до якої школи йти сьогодні неможливо, бо немає Блискавки! Викрали сьогодні вночі.

— Що? — злякано перепитав. — Що? — І, онімівши, слухав плутаної розповіді Петрика про те, що надаремне в такі справи було вплутувати дівчат. А той дурний Андрійко не подумав і такого натворив. Як так можна! Похвалився Стефі, отій Стефі, — своїй кузинці. От тепер і має! Позволив їй чатувати! Знайшов кому! От і викрали Блискавку. А вона хоч би що. На її очах! Вона має сьогодні раненько бути тут, і треба щось діяти. Тільки спізняється. А може не прийде, бо вже повинна бути...

Женчик схопився з ліжка й мовчки, тремтячими руками почав приводити його до ладу. Потім, запинаючи піжаму, підбіг до вікна й побачив, що Стефа надходить.

Рухлива удень, вулиця була ще напівпорожня. Ліва її частина була свіже полита й сонце, відбиваючись від вікон, грало в калюжках води. Переступаючи калюжки, йшла Стефа. Вона була не сама. Андрійко забігав вперед, нахилявся і щось їй говорив, вимахуючи рукою. Стефа не дивилась на нього й, здавалось, нічого йому не відповідала.

Сказав Петрикові, що вже йдуть і кинувся вдягатися, ніяк не потрапляючи зашнурувати черевика.

Петрик понуро дивився на нього й злісно сказав, що щось довго та Стефа лізе на четвертий поверх. Женчик нічого не відповів. Руки все ще тремтіли. Прислухався. Кроків не було чути. Відчинив двері й поглянув. Вони були тут. Стояли на площинці пів поверха нижче й сперечались. Притишено крикнув їм, щоб ішли до хати, бо побудять усіх сусідів. Стефа, у відповідь, хитнула заперечливо головою й почала голосно плакати.

Так вони й увійшли. Андрійко, Женчик і, неперервно, однотонно плачучи, Стефа. Вона, здавалося, нічого не помічала й нерішуче затрималася посередині кімнати.

— Плач, плач. Яка ж ти! Дай, хоч на тебе подивитися, яка ти, — обізвався перший Петрик.

Стефа підняла похилену голову й ще голосніше заплакала. Сліз вона не витирала, обличчя було мокре й краплі падали на зім'яту блюзку.

Женчик подав їй води і співчутливо шепнув, щоб уже перестала. Вона, цокаючу зубами об шклянку, випила. озирнулась навколо й сіла, намагаючись щось вимовити. Але почулося тільки переризане „я, я"... і знову плачливе гудіння.

Женчик поглянув на присутніх, нерішуче підійшов до Стефи й обійняв:

— Ну, Стефо, досить. Що ти думаєш, хіба ми не сумівці? Таж немає лиха, щоб йому не зарадити. А ще нам? Ого, побачиш! Зараз кинемось розшукувати Блискавку. Тільки треба рішуче. Раз-два, — поспішати!

Стефа підняла обличчя, сповнене довір'ям. Очі відразу висохли, хоч по всьому обличчі й навіть по носі сплигали ще ельози.

— Так? — спитала вона ледве чутно.

Женчик відповів, що так і поглянув на хлопців. У їхніх насторожених обличчях було таке ж саме сподівання чуда, як і в Стефиному. Андрійко дивився, розкривши рота й не дихаючи. Тишу перебив Петрик, викрикнувши, що мусять негайно діяти. Усі разом. Швидко Тільки нехай розповідять толком, як це сталося. Ось нехай Стефа й розповість!

Стефа розкрила рота, силувалася промовити, але заридала й безнадійно махнула рукою.

— Я можу, я оповім, я знаю — заспішив Андрійко. Побачивши, що всі насторожились, почав із запевнення, що він не передчував цього. Зовсім навіть не думав про таку справу, не знав, що так скінчиться. Бо ж Стефа —

юначка, їй можна було довірити. А вона каже: „Добре, я буду теж". Це значить, що буде теж допомогати. Вартувати буде. Раз перед тим вже й чатувала. І то сама. Зовсім сама. Правда, Стефо?

— Правда. Сама, — відповіла несподівано окріплим голосом Стефа.

— От Стефа каже, що так, — продовжував Андрійко. — Прийшла вона тоді після чергування. Все розповіла, — що і як. Ну, добре.

— Не добре, а зовсім погано, — втрутився Петрик.

— Ну, добре... То значить, нехай буде погано. А ти не перебивай! А вчора вона каже: „Знову піду". Ну, йди, доб... Йди. Пішла й саме тоді це все сталося.

— Що сталося?! — Нетерпеливо крикнув Женчик.

— Та мовчи, Андрійку, — перебив Петрик. — Я розповім. Я тобі Женчику, розповім, бо він з своїм „добре" до вечора буде говорити. От, як вона чатувала, то десь по дев'ятій годині, — чи так, Стефо? Так? Ну, ось по дев'ятій вони приїхали невеличким вантажним автом і пішли нагору. А ця дивиться і ніби це не її справа. Навіть не додумалась. Немає їх, немає. Потім у вікні згасло світло. Стефа думала, що Блискавка зараз вийде кудись у місто й насторожилась. Але нікого немає. А потім ті винесли якісь меблі, — вона добре не бачила. Крісла якісь, шафу. Поскладали на авто й поїхали. А Стефа все чекає. Дивиться угору, але і з кухні немає відблиску. Стало їй підозріло, що там так рано пішли спати. Занепокоїлась. Побігла нагору, стукає, — ніхто не відповідає. Тоді побігла до Рибалки. А там саме був... хто там, Стефо, був?

— Худий упіст. Той, з носом таким...

— Ось, там був упіст. Відразу вони всі назад побігли. В упіста був запасовий ключ. Відчиняють — темно. Світять. А в кухні на підлозі ледве живий Федь. Відразу водою полляли. Лікаря викликали. Туди — сюди. Біда! Федь очуняв — оповідає, що удень попсувся газ. Не йде. Приходив сторож, нічого не порадив, пішов. А вони, чи це навмисне з газом зробили, чи якось дізналися — стукають. Пізно вже, а хтось стукає. Хто там? — Газ направити! Федь думав, що сторож прислав — відчиняє. А далі він вже нічого не пам'ятає. Вдарили чимсь.

(далі буде)

УКРАЇНСЬКА КОРОЛЕВА у ФІЛАДЕЛЬФІЇ

Молодше Юнацтво СУМ у Філадельфії вибрало "королеву популярности": королева старшого Юнацтва подруга Любомира Кузьма "коронує" молодшу, Ірину Посполиту.

"Королі й королеви" популярности з юнацтвом. Щоб здобути таку символічну корону, не досить бути гарною: журі враховує знання й уміння кандидатів.

КРИЛАТІ ВИРАЗИ

НЕ ДО СОЛИ

Цей вислів вживається здебільшого жартома, коли хочуть підкреслити, що свідомо надається перевага випадковому, другорядному.

Походить з народного анекдота про танцюристого парубка, якого батько послав купити солі. Повертаючись додому з покупкою, хлопець зайшов до корчми, де вигравали веселі музики. Парубок почув музику, загорнув сіль у полу свити й пішов у танок. Коли присутні зауважили, що в нього з поли сиплеться сіль, завзятий танцюрист вигукнув: «Тепер мені не до солі коли грають на басолі!»

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН 8

Нагло Кіт Арнольд показав мені зором праворуч! За яких п'ять метрів від нас, коло бльоків вирізаного снігу, стояв білий полярний лис і з цікавістю придивлявся до нашої праці!

Та ось йому набридло дивитись на нас, і лис прибіг до купи нового транспорту, який ми звантажили з літака. Тоді Кіт і я кинулися до лиса з криком, шоб сполошити, бо не хотіли, аби погриз на всьому нові ремінці та шкіряні частини. Лис ще покружляв кілька разів навколо табору (увесь час мордочкою до нас), та побачивши, що ми його добре пильнуємо – подався геть.

Пообіді натягли нейлонові стіни. Одначе, роботу ми виконали дуже провізорично: треба було принаймні трьох людей, шоб по-справжньому стягти стіни і звязати їх. Частини стін, шо не сходилися одна з другою, лопотіли на вітрі, мов казкові прапори, а крізь шпари пролітав сніг. Вітер набирав сили, почав підіймати частини стін, мів снігом по хатинці. Ми обклалися великими коробками посередині хатки, поставили дві пічки між наші торби, і так грілися до ранку.

Наступного дня знову мряка і дужий вітер. Увесь день присвятили удосконаленню нашого житла. Також посортували всі речі, шо їх учора занесли в останню хвилину, шоб не засипало снігом або лис не погриз.

Увечорі вітер улягся. Ми поправили стіни і на решті спали в теплі. Обидві бензинові печі нагріли хатинку до 45 Фар. Було порівняно тепло, бо надворі лише 15 за Фаренгайтом. З-під снігу ми випорпали радіоприймач "Гелікрафтер", що зимував тут з минулого літа, приладнали нову батерію – і в хатині залунала чудова симфонічна музика з радіовисильні БіБіСі з Лондону. Здавалося, що вже на світі й нічого більше не треба! Ми вже мали найбільшу вигоду – музику, яка наповнювала душі радісним спокоєм.

І тоді я згадав про тата, маму, родину... і про мою дорогу дівчину. *(далі буде)*

ВИНАХОДИ XX СТОЛІТТЯ

Наше сторіччя багате на несподіванки, особливо в ділянці техніки. Однак, упарі з шаленим розвитком техніки, прийшов також період переоцінки вартостей; у багатьох країнах є "сердиті" молоді люди, які самі добре не знають, чого вони хочуть... Багато з-поміж них ніколи не ходять до церкви, не читає доброї книги, не відвідує чудових концертових заль, а задовольняється скрипом машини, себто "шафою шо грає" за 5 копійок... Такі люди чи людці відкидають, заперечують все, поняття моралі, нації, естетики, віри... – але взамін нічого не пропонують творчого, бо вони не можуть творити. Шоб творити – треба спочатку опанувати те, що вже було створене багатьма поколіннями. А вже потім на тій базі – шукати нового, удосконалювати знайдене, покращувати те, що вже існує.

Чимало малярів-абстракціоністів ("абстрактний" – себто не існуючий реально у природі) нині заперечують усе в малярстві чи в скульптурі, але шо ж вони дають в замін?

Італієць Фонтана — основоположник «космічної школи». Він не кладе фарби на полотно, а безладно ріже його звичайним гострим ножем.

Нещодавно в Чікаґо відбулась щорічна виставка скульптури й живопису. Першу премію одержав абстракціоніст Е. Рейнхардт за картину, на якій чорна пляма заповнює все полотно.

У скульптурі теж не бракує новинок. Француз Сезар заробляє собі на прожиток так: збирає старі машини й сплющує їх величезним пневматичним пресом. Те, що утворюється в результаті «творчого процесу», він виставляє як скульптури.

Жодна доба не стоїть на місці. Життя йде – приходять і нові шукання, винаходи. Так і в наш час. Але коли ви, дорогі друзі, розглядаєте картину "абстракціоніста", – придивіться добре, хто саме її малював: людина чи може та, шо зображена тут на малюнку.

Маляр

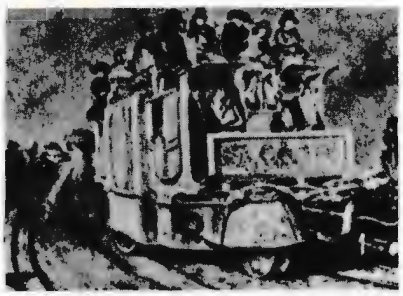

Винаходи XIX сторіччя

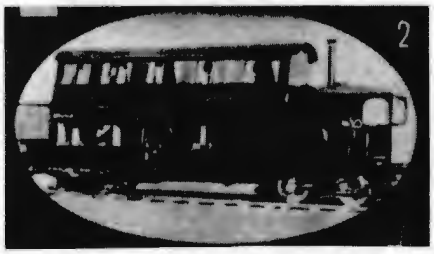

XIX сторіччя принесло людству багато славетних винаходів: паровоз, пароплав, фотографію, динамомашину, телефон, автомобіль, кіно... Але поруч з дійсно великими винаходами, що створили справжню революцію в техніці та побуті людини, було й багато пустоцвітів, які жили всього лише кілька днів або тижнів. Про деякі ми й розповімо.

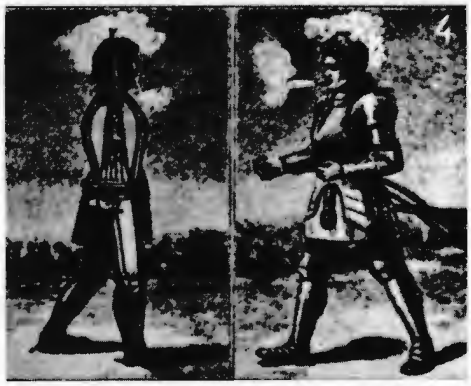

1. Англійський паровий диліжанс 1814 року не витримав конкуренції з кінми. «Вівсяний двигун» був у ті часи більш надійним, не ламався в дорозі і коштував значно дешевше.

2. Його нащадок, двоповерховий паровий омнібус теж жив недовго. Але він став предком численних автомотрис, що рухаються зараз по рейках Західної Європи та в інших частинах світу.

3. Англійський учений в галузі сільського господарства Хелкітт так уявляв собі в 1861 році механічну обробку землі: через усе поле прокладають рейки для спеціальних паровозів, з'єднаних мостовою фермою. До ферми прикріплюють плуги або інші машини для обробки землі. Чому такий проект не був здійснений, читачі догадуються, мабуть, самі.

4. В XIX сторіччі з'явився на світ і перший паровий робот. Його одягли, як середньовічного рицаря, в кольчугу та шолом і всунули йому в рот сигару, забувши про те, що тютюн та сигари з'явилися в Європі вже після відкриття Америки. Ходити цей рицар не навчився, і взагалі ніхто не знав, що з ним робити. Паровий робот випередив свою епоху.

5. Сімейний велосипед виявився дорогим і незручним в експлуатації. Згодом його удосконалили і в ряді країн використовують не лише в спорті, а й у домашньому господарстві.

6. Ванна-колиска. Цей винахід належить уже до побутових курйозів. В рекламному проспекті її розписують як сенсацію сторіччя. У ванні мовбито дуже приємно гойдатися, причому хвилі обдають людину з ніг до голови, і для такої втіхи вистачає всього двох відер води. Та людство не скористалося з цієї сенсації.

7. Цей винахід одержав веселу назву «кнік-кнак». Його рекламували свого часу як найкращий подарунок для жінки, щоб безшумно рубати дрова на кухні. Як він працює, можна побачити на цьому малюнку. А втім, рубати дрова цим «кнік-кнаком» було зовсім неможливо.

8. А це вже справжній, серйозний винахід, що зробив революцію в галузі зв'язку: перший телефон. Винахідник його Олександр Ґрейам Белл в присутності багатьох журналістів та зацікавлених осіб веде по телефону першу розмову між Нью-Йорком та Чікаґо. Але й тут не обійшлося без курйозу. Присутні були упевнені, що Белл дурить їх і що його співрозмовник ховається десь у сусідній кімнаті.

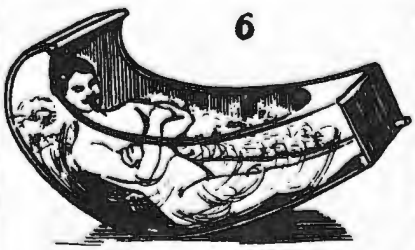

"Знання та Праця"

ДИТЯЧЕ ВІКОНЦЕ

УКРАЇНА

Україна—це велика земля. Її призначив українцям Бог. Україну ми назвали своєю батьківщиною. Вона вкрита родючими полями, лісами, квітучими луками, перепоясана повноводними річками. Дніпро—найбільша ріка України. Дніпро протікає через усю Україну і впадає в Чорне море. На березі Чорного моря кінчається український степ. Над Дніпром стоїть головне місто України Київ. Це місто велике і прекрасне. Тому Київ знають усі люди світу.

В Україну часто приїжджають чужинці. Їм дуже довподоби наша земля, наші щирі люди. Українці радо приймають гостей з чужини, коли вони не роблять зла.

Але найбільше любимо Україну самі ми, бо це наша земля. Коли ми живемо на чужині, нам хочеться повернутись до рідних сіл і міст. Там ми народилися, там живуть наші рідні, там наші будинки, садки і поля. Там ми хочемо мирно жити і працювати.

Грицько БОЙКО

ПРОЧИТАЙТЕ ДІТЯМ

ЩЕ РАЗ

Каже матері Панас,
Як прийшли із міста:
— Дуже хочу я ще раз
Меду попоїсти...
— То, виходить, ти вже їв?—
А Панас бурмоче.
— Ні, я раз уже хотів,
Тепер — ще раз хочу.

СЛОНА ПОКУСАЛА

Хвалилась Жучечка смішна:
— От покусала я слона! —
Та не обмовилась і словом,
Що був той слоник... іграшковим.

ВОВК і ЖУРАВЕЛЬ

Одного разу, коли вовк їв обід, йому застрягла кістка в горлі. Виючи з болю, вовк ходив по лісі і просив кожну стрічну звірину йому помогти. При цьому обіцяв велику нагороду за витягнення кістки. Остаточно журавель взявся за таку поважну операцію. Він всунув свойого довгого дзьоба в гортанку вовка та прецізійно, неначе хірург, витяг застряглу кістку. Деж моя винагорода?– запитав вовка журавель. Засміявся вовк та й каже: "Ти щасливий, шо я не відкусив тобі голови, коли вона була в моїй пашеці.

(Деякі люди не завжди вдячні за зроблене їм добро).

ПАВИ і ГАЛКА
Казка

Одна галка була дуже невдоволена своїм чорним пір'ям. Вона назбирала певну кількість павиного пір'я і поприв'язувала до свойого хвоста. Так прибрана галка долучилася до товариства пав, уважаючи себе також павою. Нажаль пави в скорому часі викрили прибрану галку і так її дзьобали, що вона ледве втікла. От коли вона долучилася знову до своїх друзів-галок, вони також вигнали її від себе.

(Пам'ятаймо, що коли вберемося в чуже пір'я, то чужі впізнають, а свої також не приймуть).

Так малюють африканські діти. А як ви вже вмієте малювати? Пришліть свої малюнки для "Дитячого віконця". От цікаво їх буде тут побачити, і не тільки дітям, а й дорослим!

В. Шашаровський

ТЕАТР у П'ЯТНИЦЮ
при Українській Громаді, 23 і Бравн у Філаделфії
під керівництвом Володимира Шашаровського

ЗАПЛЯНОВАНІ ВИСТАВИ В СЕЗОНІ

Ми поклали собі за завдання у цьому сезоні поставити кілька п'єс складніших так формою, як і змістом. Головний натиск робимо на п'єси українських авторів, бо на 8 намічених нами п'єс 6 написали автори українці. Маємо вже на викінченню наступну цікаву історичну п'єсу Григора Лужницького „ОЙ МОРОЗЕ МОРОЗЕНКУ", у режисерії В. Шашаровського, та комедію на 3 дії італійського автора Альдо де Бенедетті в перекладі Ігора Чайковського „БАГРЯНІ РОЖІ", в поставі Богдана Паздрія. Крім вище згаданих п'єс дирекція театру готовить до постановки „ВІЧНИЙ КОРАБЕЛЬ" Леоніда Мосендза та „ПО ДОРОЗІ В КАЗКУ" О. Олеся. Один з наших письменників готує для нас дуже цікаву своїм змістом п'єсу з життя УПА. Театр має теж намір поставити дві п'єси чисто розвагового характеру, а саме „ЛЕГКОДУМНИЙ ХЛОПЧИСЬКО", комедія на 3 дії Т. Бенедікса, та з народних, комічну оперету на 3 дії „ЗАПОРОЗЬКИЙ СКАРБ". У Великому Пості театр виставить Л. Українки „НА ПОЛІ КРОВИ" і „ОДЕРЖИМА".

Дорогі Юначки і Юнаки!

Український театр за кордоном це частина України, нашої рідної культури. Відвідуйте всюди, де лише змога, український театр! Організовуйте групові поїздки до театру. Створюйте в Осередках Драматичні Гуртки! Театр розвиває творчу уяву, збільшує знання української мови, нашої історії і культури.

"Українці в Австралії"

це документальний фільм великої історичної вартости про поселення української еміграції в Австралії. Фільм покаже Вам здобутки нашого культурного життя в цій країні.

ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ

ФІЛЬМОВОЇ СПІЛКИ

- **Виступи хорів «ГОМІН», «БОЯН» та «ЧАЙКА».**
- **Народні ансамблі «ДНІПРО», «КОЛОМИЙКА», СОНЯШНИЙ ПРОМІНЬ» та інші.**
- **Виступи окремих наших артистів.**
- **Здвиг молоді: СУМ, ПЛАСТ, СПОРТ.**
- **Рідні школи, в тому числі велику музичну школу в Мельборні.**
- **Наші церкви, Народні доми, мистецтво, пресу, табори молоді.**

Культосвітній референт Союзу Укр. Організацій в Австралії, д-р Білинський, нагороджує почесною грамотою кінооператора Петра Кардаша після прем'єри у Мельборні.

ДИТЯЧА ОБРАЗОТВОРЧА СТУДІЯ В КАНАДІ

Частина ювілейно-тематичних праць з річної виставки, присвяченої Т. Шевченкові, у Торонто, Канада. Біля керівника Студії, мистця Петра Сидоренка, стоїть Тодось Біланюк, далі – Христина Еліяшевська та Ігор Микитин: усі студійці здобули 1, 2 й 4-ту нагороди на Шевченківському Конкурсі, проголошеному Об'єднанням Працівників Дитячої Літератури ім. Л. Глібова (ОПДЛ).

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
ЛЮТИЙ
2

РІК II

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Printed by Standard Printing Company
85 Greenwood Ave., Montclair, N.J.
Printed in USA.

ВИВЧІТЬ НАПАМ'ЯТЬ:

О. Кобець

К Р У Т И

Триста їх, як цвіт ясний, весняний
В снігових заметах полягло:
В їх серцях одно палке бажання
В лютий холод полум'ям цвіло:
Захистити Матір-Україну
Від навали п'яних москалів . . .
Триста їх спинили орд лявіну
На порозі рідної землі.
Крути, Крути! Вас нам не забути:
У мільйонах українських серць
Ще тисячоліття буде пломеніти
Ваш славетний, героїчний герць!

О. Олесь

Дивлюсь на пройдену дорогу,
І гнів і жаль мене пече...
Але у нашу перемогу
Усе ж я вірю гаряче...

Як завтра день углядять люди,
Як зійде сонце золоте,
Так Україна жити буде,
Так наша мрія процвіте!

(Із збірки »Чужиною«)

★

Відділ Юнацтва Осередку ім. Л. Українки в Кіддерминстер (Англія) поставив різдв'яну п'єсу "Бог Предвічний народився", на три дії. Участь брали юнаки і юначки, а також старші члени Осередку.

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
ЛЮТИЙ
2
РІК II

Національно-свідома, діяльна і чесна молода українська людина – це, наче повний, із здоровим зерном, горіх. Всі інші, тільки з назви українці, на жаль, горіхи-свистуни. Нашим завданням є дбати і вирощувати отих перших.

(О. П.)

Будуємо нові будинки, доми, церкви, підприємства, оселі. А як справа з будовою українських твердинь в серцях наших дітей і молоді? Чи співмірні наші зусилля? Чи видатки на цеглу рівняються хоч би видаткам на українську книжку? Чи дбайливість про фізичне здоров'я і зовнішність нашої молоді іде впарі з плеканням її духової краси і сили? Не затуляймо очей і не втікаймо від цих питань!

(Б. Г.)

ЧИ ВИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТИЛИ СВІЙ ЖУРНАЛ?

Дорогі Подруги й Друзі,

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИЄДНАЛИ ПЕРЕПЛАТНИКІВ?

ТАЄМНИЦЯ УСПІХУ

Останнє напруження спотворює обличчя стрибуна, що перелітає над поперечкою. Навіть найменший рух є заздалегідь докладно обчислений: розбіг, відбиття і переставлення точки тяжіння. Тепер залишається тільки вузький промірок кількох міліметрів. Ніщо тут не приходить даром; і саме жилавий стрибун, зосередивши всі свої сили, перелітає над поперечкою. З точного зіграння всіх тілесних сил, у сполуці з волею і передумання, виникає досягнення, стрибок, під яким навіть поперечка не дрижить.

Але є ще й інші стрибки, не тільки на спортовому гриші. І є ще й інші перешкоди, які щоденно ждуть нас, і які щоденно мусимо перемагати.

Про те, як їх перемагати – ми могли б навчитися, коли б засвоїли собі методи спортовця. Передумати справу, коли ми прямуємо до якоїбудь мети! Не ставити собі її надто високо, але також не надто низько! В останньому етапі цілковито зосередитися! Це – вловима таємниця тих, що здобувають успіх, тих, яких досягнення нас зачудовують і якими ми самі можемо стати, коли будемо щоденно гартувати себе так, як стрибун себе гартує.

ЛЮБОВ ДО УКРАЇНИ

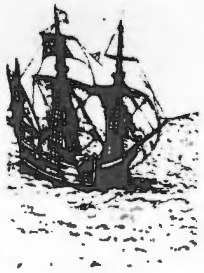

Роман Чирський

(Торонто)

МИ ВИЙШЛИ В МАНДРІВКУ...

Ми вийшли в мандрівку, мета якої Україна.

І так мандрую без упину,
Мов чотки пхаю кожну днину,
І аж тоді я відпочину,
Коли дійду в Єрусалим.

Це слова видатного українського поета Богдана Ігоря Антонича, який пише про мандрівника, що вирушив у далеку дорогу. Мандрівник каже, що для нього немає відпочинку до часу, коли він дійде до своєї мети, себто Єрусалиму.

Дорогі Друзі! Ним мандрівником є кожен із нас. Кожен із нас мандрує різними країнами, маючи за свою мету Єрусалим, яким для нас є Україна. Починаючи цю мандрівку, ми були свідомі перешкод й різних небезпек, які зустрічатимемо під час дороги. Кожен, хто вийшов у цю далеку дорогу, вірить у завершення нашої мандрівки та у правильність ставленої нами мети. Як під час кожної мандрівки, так і під час нашої, ми спостерігаємо, пізнаємо нові околиці; кожен має багато нових вражінь, проходячи через різні країни. Багато з наших мандрівників збиратимуть по дорозі у свої наплечники різні пам'яткові речі, камінці, квіти, мушлі та інше. І так, з кожним днем мандрівки наплечники важчатимуть Різні речі, дуже гарні й приманливі, будуть приваблювати нашу увагу і просто будуть кликати, щоб ми зійшли з нашої дороги.

Все це може дуже часто бути нічим іншим, як тільки "фата морґаною". І тільки той мандрівник, хто омине ці марива, хто дивитиметься прямо вперед, маючи завжди на увазі нашу основну мету, до якої ми розпочали наш похід, тільки той дійде до мети. Все те, що зустрічатимемо по дорозі, хоч і збагачує нашу уяву і враження та збагачує наш досвід, – не повинно в ніякому разі нас розгубити.

Серце кожного мандрівника битиметься жвавіше, коли підходитимемо ближче до нашої остаточної мети. Мандруючи, не сміємо розніжнювати себе думками про відпочинок, про вигоди і про теплу піч. Якщо так поступатимемо, то напевно будемо розчаровані, коли на місці нашої мети не застанемо взагалі вогню, а лише згарища й попіл, і не буде там відпочинку, а лише важка праця. Напевно самим нам треба буде розпалити не один вогонь, особливо в душах і серцях декого з наших братів. Отже, нехай кожен із мандрівників, кожен із нас, що перебуває в цій мандрівці, не чекає на вогник, не чекає на відпочинок, але нехай кожен із нас буде приготований на все важке, навіть і найгірше.

На нашій трасі буде теж багато перешкод, багато провалль і боліт і трясовин, у які кожен необережний мандрівник може потрапити і з яких не завжди можна вийти. Багато із наших друзів пропали вже у таких трясовиннях, багато ще може пропасти, проходячи через них. Та всі ми можемо завжди таки побороти небезпеки, коли будемо йти разом, спільно, і коли міцно триматимемось за руки та подамо руку тому, хто може не знаючи про небезпеку, станув на зрадливий, м'ягкий ґрунт. Багато разів усі ми відпочиватимемо, щоб набратись нових сил для дальшої дороги. Ставимо наші табори. Цими таборами є країни, в яких ми тимчасово перебуваємо. Але кожен із нас знає теж, що його чекає новий і далекий ще шлях, камениста й небезпечна дорога.

Під час такої дороги вимагатиметься від нас великої рівноваги духа та свідомости наших завдань. Цією свідомістю і є якраз національна свідомість.

Під час мандрівки зустрічатимемо мряки-тумани, які глухими хвилями заступатимуть нам дорогу, перешкоджатимуть у дальшому поході. Тоді кожен із мандрівників мусить взяти компас, що завжди вкаже нам вірний напрямок нашого шляху. Компасом цим є національна всідомість, українське серце й душа, українське відчування, знання про Україну й любов до неї. Хто цього не має, може легко збитися з дороги та зблудити, чи навіть ніколи не дійти до мети. Ця мряка нераз у вигляді не так сірому, як червоному і крикливо-джазовому – найчастіше зводить і заглушує якраз того, хто не має компаса, або, маючи його – не вміє ним користуватись.

Може не всі із нас дійдуть до мети, але ці, що дійдуть, дійдуть до неї міцніші й більш загартовані, як були напередодні чи під час мандрівки. Дійдуть вони ще й тому, що постійно пам'ятали про дуже просту істину, що, мандруючи чужими країнами, треба завжди йти своїми дорогами. Дійдуть тому, що знали мету, до якої ця дорога веде. Дійдуть ще й тому, що не згубили компаса і знали, як ним користуватися і не дали себе заманути блудними вогниками, які спалахували тут і там на трясовиннях. Дійдуть тому, що не перефарбували своїх лиць і не замазали їх придорожнім багном, а зберегли чисті лиця свідомих українців. Дійдуть і тому, що все корисне, здобуте під час мандрівки, хочуть принести й зложити на жертівнику Батьківщини.

СОВЄТСЬКИЙ ВИХОВНИЙ ІДЕАЛ

Ленін писав: "Пролетаріят має свою власну мораль". Цю "мораль" комуністична партія тридцять п'ять років прищеплює молоді Совєтського Союзу і через свої п'яті колони пропагує по цілому світі.

Павлік Морозов, що згинув ганебною смертю в 1922 році, ще й сьогодні є в СССР ідеалом комсомолу. Про нього пишуть книжки, п'єси, вірші. Сталінською премією першого ступеня нагороджено присвячену йому поему відомого совєтського поета Степана Щипачова. Цей твір Міністерство Освіти рекомендує придбати всім бібліотекам як обов'язкову дитячу лектуру.

Павлік Морозов

Рецензію на поему недавно вміщено в московському журналі "Огонек" під назвою "Поема про юного героя". Починається вона словами: "Совєтському народові дорога пам'ять про юного піонера Павліка Морозова. Його подвиг — пам'ятний епізод з історії тих років, коли совєтська влада, ламаючи шалений спротив куркульні, переводила селянство на шлях колгоспного господарства"...

Так, це були пам'ятні роки! Тоді приходили до селян озброєні комуністичні ватаги, забирали в них запрацьоване збіжжя, худобу, одяг, а їх самих виганяли з хат на мороз. Потім їх вивозили на далеку північ, де вони гинули в лісах на каторжній праці. Цих людей називали большевики "куркулями", а грабіж серед білого дня і народовбивство — "розкуркуленням".

Дванадцятилітньому дегенератові Павлікові Морозову в комсомольській організації, до якої він належав, зуміли прищепити совєтську "мораль", про яку говорив Ленін. З нього, як пише автор рецензії на поему Щипачева, "зформували чудесний совєтський характер" І от він, довідавшись, що його рідний батько заховав від здачі большевикам частину збіжжя, — пішов і доніс про це своїм виховникам-чекістам. На прилюдному суді, віч-на-віч з батьком, він потвердив свій донос.

Павлікового батька розстріляли. А Павліка, трохи згодом, свої ж таки односільчани задушили, як отруйне гаденя.

У законодавстві всіх цивілізованих народів отцевбивство вважається за найстрашніщий злочин. У большевиків не так. Павліка в Совєтському Союзі проголосили мучеником за ідею і зробили з нього ідеал для піонерів і комсомольців. А його мати й досі живе, мусить щороку, в день ганебної смерти сина, виступати на прилюдних зборах і виклинати небіжчика-мужа.

Гідні учні Маркса-Леніна-Сталіна — послідовні. Від 1918 року і досьогодні їхня мораль не змінилась. Вона й не зміниться аж поки існує большевизм. Нині її прищеплюють через школу і комсомол десяткам тисяч хлопців і дівчат сателітних країн.

Перевихований в большевицькому дусі, син Томаса Фрайка, одного з учасників спрепарованого МГБ судового процесу, що відбувся у грудні місяці ц. р. в Празі (Чехословаччина), — **з а ж а д а в від суду с м е р т н о г о в и р о к у д л я с в о г о** батька. В заяві, що її він передав суду, написано, між іншим, таке: "Я — дисциплінований комуніст, і знаю, що моя ненависть до батька дасть мені нові сили для боротьби за комуністичне майбутнє моєї країни. Я прошу показати цього листа моєму батькові і дати мені можливість сказати все це йому в вічі...".

Сліпі й глухі для всього доброго й святого, що дає християнська релігія, ростуть нові й нові Павліки Морозови — комуністичні "роботи", на яких спирається змовницька кліка московських володарів у своїх планах завоювання світу.

В. ДАВИДЕНКО

Українська патріотична молодь — проти Павліків Морозових і тих, хто їх породжує.
(Здвиг СУМ біля Елленвіл, 1963, США).

Едмондо де Амічіс

Слово про рідну Землю

Чому ми любимо Батьківщину? На цей запит відповів італійський письменник Едмондо де Амічіс (1846-1908), щодо любови до Італії, його Батьківщини.

– Я люблю Італію, бо моя мати – італійка, бо кров, що тече в моїх жилах, італійська; бо земля, де поховані мертві, що їх мати оплакує, а батько шанує – італійська; бо місто, де я народився, мова, що я нею говорю, книжки, що мене виховують, італійські; бо мій брат і моя сестра, і мої товариші, і великий нарід, серед якого я живу, і пригарна природа, що мене оточує, – все, що я бачу, люблю, студіюю, подивляю, все це – італійське.

– О ти ще певно не можеш цілковито відчути цю любов.

– Ти відчуєш її, коли вже будеш дорослою людиною, коли, повернувшись із далекої подорожі, після довгої відсутности, підійшовши одного дня до борту корабля, побачиш на обрії великі блакитні гори своєї Батьківшини; ти відчуєш її тоді в бурхливій хвилі ніжности, що наповнить твої очі слізьми і викличе з серця радісний вигук.

– Ти відчуєш її в якомусь далекому великому місті, в пориві душі, яка кине тебе, серед незнайомого натовпу, до незнайомого робітника, від якого несподівано почуєш, проходячи повз нього, слово рідної мови.

– Ти відчуєш її в болючому й гордовитому обуренні, що кине тобі кров до лиця, коли почуєш нараз, як якийсь чужинець зневажає твою країну.

– Ти відчуєш її ще сильніше, ще гордовитіше того дня, як загроза ворожого народу здійме бурю вогню над твоєю Батьківшиною, і ти побачиш, як по всіх усюдах люди хапатимуть зброю, і юнаки творитимуть леґіони, і батьки цілуватимуть своїх синів, кажучи їм: – Покажи себе гідно! – і матері прошатимуться з ними, наказуючи повернутись переможцями.

– Ти відчуєш її, як божеську радість, якшо матимеш шастя бути присутнім, коли проріджені полки, втомлені, обірвані, страшні, але з сяйвом перемоги в очах і з прапорами, пошматованими кулями, в супроводі валки героїв, що підноситимуть свої перев'язані голови та покалічені руки серед ніби збожеволілого натовпу, що вкриватиме їх квітами, благословеннями та цілунками, вертатимуться до твого міста.

– Тоді ти зрозумієш любов до Батьківшини. Тоді ти відчуєш її. Вона така велика і свята, що коли б одного дня я побачив тебе живим і здоровим і довідався, що ти зберіг життя тільки тому, що *сховався* від смерти, я, твій батько, що приймає тебе з такою радістю, як ти повертаєшся зі школи, прийняв би тебе тоді з плачем душевного болю і не міг би тебе більше любити, і помер би від цієї рани в серці...

З італійського переклав Є. О.

З НАШОЇ ІСТОРІЇ

Ілюстрації Г. Якутовича до драми Івана Кочерги «Ярослав Мудрий».

«Ярослав Мудрий».

20-го лютого 1054 р. помер великий український князь Ярослав Мудрий. Князював у столичному городі Києві від 1019 року до смерти. Дбав про розвиток народнього господарства, культури. За нього в самому Києві сяли золотими хрестами понад 400 церков. Залишив перший збірник українських законів – "Руську правду" (від слова Русь-Україна). Розгромив напасників-поляків, ходив у похід на Балтицьке море і там заклав місто Юріїв (тепер Дорпат у Естонії); розбив орду печенігів з Азії. Його доньки були замужем за королями Франції, Норвегії, Греції... За великі заслуги князь Ярослав одержав імення Мудрий. Похований у св. Софії в Києві, де є і тепер його труна.

ВОЛОДИМИР МАЦЬКІВ

ЯК І ЧИМ ВОЮВАЛИ НАШІ ПРЕДКИ

(Нарис)

Читаючи історію різних племен і народів, бачимо, що війни існували так давно, як давно живе людина. Хоч тепер наука зробила величезні поступи, хоча зробила дуже багато різних, корисних винаходів, не придумала ще нічого, щоб уникнути воєн.

Не раз і не двічі доводилося воювати також нашим предкам, що мусіли обороняти Богом дану нам землю, яку лихі сусіди чи наїзники з далеких сторін хотіли загарбати. Щоб оборона була успішна, мусіли наші діди постійно удержувати військо, відповідно вишколене, кожної хвилі готове до дії.

За княжих часів, тобто у X, XI, XII, XIII та XIУ століттях наше військо удержували наші князі та королі і воно називалося княжою чи королівською дружиною. Переважно служили в ньому молоді бояри. Княжа чи королівська дружина не була надто чисельна, бо тоді ще всюди людей було небагато. Ворожі армії в той час також не були надто великі.

Бої відбувалися в більшости безпосередньо, тобто один проти одного, т. зв. рукопашним боєм. Деколи наші військові відділи замикались у городах-містах і звідти боронились. Деколи наші дружинники мусіли здобувати чужі городи та замки, чи інші укріплення.

Київський княжий мечник і татарка — (з вистави "Актори" у Австралії, у виконанні Ірини і Степана Залеських).

Вони користувались різнородною зброєю. Щоб охоронити власне тіло від ворожого удару чи пострілу, вживали металевих шоломів, якими прикривали голови, а часто й обличчя (для очей були відповідні вирізи). Тіло охороняли сорочки, плетені з металевих коліщаток, або кольчуги. Їх вбирали поверх одежі. Князі та багатші бояри мали деколи металеві панцири. Деякі військові відділи користувались щитами, що їх носили на лівих раменах. Під час ворожого удару, вони старались підставити щит під удар меча і, таким чином, охороняли себе.

Для стріляння на ворога з дальшої віддалі (сто метрів) користувались луками та стрілами. Дехто мав "куші", тобто такі луки, що їх натягали за допомогою відповідного механізму. "Куші" стріляли дальше та сила удару стріли була більша. Коли ворог був дуже близько, кидали в нього рогатини і ратища. Були це списи з не дуже довгими держаками. Часом ратиша держали в руках та напирали ними на ворожі лави. Кіннотники вживали списів, що мали трохи довші держаки, чим рогатини. Деякі відділи замість рогатин, вживали популярних на заході — галабардів, тобто сокир на довгих держаках. Вживали їх замість ратищ у боях зблизька. Та найбільше уживаною зброєю для рукопашної боротьби був меч. Він мав просте, гостре з обох сторін, лезо та був доволі важкий. Деколи вживали його, тримаючи обіруч. Були й такі дружинники, що замість меча мали звичайний топір. Його вживали замість меча. А деякі не мали ані меча, ані рогатин, ані лука, лише звичайну булаву, тобто дерев'яний дрюк, довжини приблизно 1 метра, закінчений кулею або потовщенням. (Козаки називали

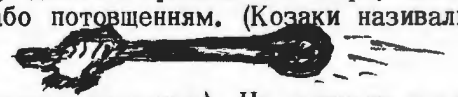

пізніше такі булави келепами). Не останню ролю відігравав і звичайний ніж.

Якщо доводилось боронитися в городі, то вживали ще й іншої зброї. Городи-міста стояли у недоступних місцях, на горі, в збігу двох рік тощо. Укріплені валами, на яких часто були ще й частоколи, тобто огорожа з цілих пнів грубих дерев. У частоколах робили відповідні отвори, через які стріляли з луків. Підхід до города був дуже трудний. Здобувати укріплений город було дуже важко. Вживали до цього метавок, якими кидали каміння. Деколи вживали таранів для розбиття стін чи брам.

Тодішня воєнна техніка вимагала від вояка великої витривалости; він мусів зносити невигоди, труднощі, голод і спрагу. Треба було великої фізичної сили та дуже великої вправности. Від цієї вправности залежало часто життя або смерть воїна. Найгірше терпіли поранені. Рани, навіть невеликі, гоїлись трудно, бо тоді ще не знали нічого про існування бактерій, лікування було примітивне. Не менш гірка доля зустрічала тих воїнів, котрі потрапляли у ворожий полон (неволю). Вони самі, або їхні родини мусіли заплатити викуп в означеним часі. Якщо такого викупу не було, полоненого часто продавали на важкі роботи, як до веслування кораблів тощо, і він вже не вертав додому ніколи.

Коли у ХУ столітті винайдено стрільний порох, тоді змінились способи воювання. Луки, "куші" тратять своє значення, а їхнє місце займають рушниці. На місце метавок приходять гармати. Мечі замінено кривими шаблями. Шоломи, щити, панцирі та кольчуги вийшли з ужиття. Не вживали більше ані рогатин, ані ратищ. Залишились тільки де-не-де сокири та келепи.

Тодішні рушниці були довгі і важкі. Щоби раз стрілити з такої рушниці, треба було поставити її прикладом на землю, всипати з порохівниці трохи пороху в цівку, прикрити його покривкою з прядива (волокна з льону), прибити довгим прутом до набивання, вложити одну або кілька округлих кульок та знов пробити затичкою. Це все разом називалось "набити рушницю". А що ця рушниця була важка, її часто підпирали окремими вилками. Коли стрілець прицілився, тягнув гачок, який опускав крем'яний молоточок. Удар цього молоточка викрешував іскру, вона запалювала порох і лунав стріл. Та не завжди за першим спуском язичка загорався порох. Часом доводилось повторяти кілька разів. Коли повітря було вогке, або падав дощ, вогкий порох не загорався і стрілу не було.

Гармати також відрізнялись від сучасних. Це були більші чи менші метадеві рури з товстими стінами, які мали отвір лише з одного кінця. Гармати возили на возах. Як їх треба було ужити, тоді клали їх на дерев'яні підстави, набивали подібно, як і рушниці. Тільки пороху брали багато більше. Ядра-кулі були округлі, зразу з точеного каміння, опісля з олива. Деколи набивали по кілька куль. Падаючи на ворожі позиції, вони не розривались. Розривні стрільна впроваджено значно пізніше. Залежно від величини – ці гармати мали різні назви, як колюбрини, бомбарди та ін.

Без огляду на рушниці та гармати, вирішальним завжди був рукопашний бій. І тому наші козаки виробили свою окрему техніку та стратегію війни. Було це переважно тоді, коли ворог посилав важку кінноту, що нею найбільше користувались поляки. Були це сильні вояки, вбрані в металеві панцирі; сиділи на великих важких конях, мали списи та шаблі. Наступали лавами. Щоби перемогти таку важку кінноту, треба було різних підступів. Козаки робили так: бачучи, що на них готується важка кіннота, вони посилали проти неї невеликий відділ легкої кінноти, щоб її роздражнити. Як тільки ворог починав напирати, вони скоро відступали в сторону, де була засідка або болотнистий ґрунт. Коли ворожа важка кіннота пустилась доганяти козаків, попадала звичайно на непригожий ґрунт: важкі коні грузли в болоті і, рятуючись, скидали їздців. Таким чином творилось замішання, що його використовували козаки, і з усіх сторін починали напирати на них. Це завжди доводило до знищення грізного ворога. Таким способом користувався, з добрим наслідком, гетьман Б. Хмельницький.

Деколи козаки мусіли здобувати укріплені замки, чи укріплені кам'яними мурами міста. Не була дуже важка боротьба. Тоді вживали драбин, по яких лізли на мури чи кам'яні укріплення. Часом робили підкопи в землі: підкопавшись під мур, закладали міни та розривали мури і робили в них виломи. Тоді вже рукопашним боєм здобували терен і опановували замком чи містом.

* *

..."Українці воліють відвагу ніж жорстокість, а росіяни хитрі, більш жорстокіші, ніж відважні".

(Пізо, офіцер франц. ген. штабу – "Точна історія козаків").

ШАНУЮТЬ КУБАНЦІ

Історія українського народу — це літопис важких битв за свободу й незалежність. Не одну славну сторінку вписало в нього запорізьке козацтво. Руйнуючи Січ, цариця Катерина II переселила частину козаків на далекі береги Кубані.

В минулому столітті тут розпочало свою діяльність «Товариство любителів Кубанського краю». Воно влаштовувало вечори, присвячені українській літературі й культурі, члени цього товариства збирали український фольклор.

Яскравим спогадом у серцях кубанців залишилась дружба двох письменників — Тараса Шевченка та Якова Кухаренка. Яків Герасимович Кухаренко, останній козачий наказний отаман, пожертвував цим високим на ті часи званням в ім'я дружби з великим українським поетом-революціонером. У далеке Новопетрівське укріплення, куди царський уряд заслав Кобзаря, до приятеля Тараса йшли листи з Кубані. Не випадково так гаряче кликав його Кухаренко на «козачу Україну», він-бо знав — тут чекають на Тараса Григоровича любов і щира ласка.

Шевченко мріяв здійснити цю поїздку, але заповітному бажанню не судилося справдитись. Зате вірші його знайшли широку дорогу на землю нащадків запоріжців. І кубанці свято шанують пам'ять великого генія українського народу.

Уже в дні підготовки до 100-річчя з дня смерті поета було створено перші шевченківські куточки в Отрадненському краєзнавчому музеї та в школі села Пискуновського.

Широко відзначають кубанці і 150-річчя з дня народження Кобзаря.

Учні станиці Мало-Тенгінської звернулися з листами до багатьох друзів як на Україні, так і за її межами. За короткий час вони зібрали понад двісті експонатів.

Один із стендів шкільного музею Т. Г. Шевченка.

Максим Залізняк був один з хоробрих борців і провідників селянського повстання на Правобережжі України у 18-ому столітті, так званої Коліївщини, що її описав Т. Шевченко у поемі "Гайдамаки".

МАКСИМ ЗАЛІЗНЯК

Таке сталось на саму "Петрівку", в понеділок. Приїхало дванадцять гайдамаків на розвідку. Зустріли вони війта Андрійця та й питають: – А де тут війт Андрієць? (тобто голова села).

– Я,–каже той.

– То веди нас до себе в хату.

Прийшли. Послали до пана Сельського, щоб дав вина. Пан боявся гайдамаків і прислав вино. Випили гайдамаки і кажуть: – Хай вражий лях дає, а потім зв'яжемо його і повеземо до нас!

Як почув це Андрієць, швидко побіг до польського пана і попередив його! Пан Сельський оточив свій маєток вірними йому слугами. І гайдамаки не могли увійти! Повернулись вони до свого кошу, що був тоді біля Великих Курганів.

По кількох днях розлетілася вістка по містечку Черкасах, що йде якесь військо. Дорослі поховалися, а хлопці, цікаві, що то за військо, вибігли подивитись. За Білозерською околицею вони побачили: справді наближається військо!

Попереду отаман на чудовому коні, у червоному жупані: шапка на ньому сива, чоботи – сап'янці, він при пістолі, а збоку – шабля, так і блищить! Це й був Максим Залізняк.

Не стара це людина, повновидий, вродливий, широкоплечий. Мав великі вуса, а за вухом – осередець.

А за Залізняком, все по-двоє й по-двоє – військові із списами! На списах – прапорці двійчасті: половина біла, а друга червона, або половина жовта – друга чорна, або червона, або синя. Позаду колони йдуть піші, з палицями. Це винокури, які приєдналися до гайдамаків.

Хлопці стали над шляхом і шапки поздіймали. Залізняк з коня вітає малих:

– Здорові були, малі!

– Здорові бувайте, пане! – відповіли ті.

– Чому ж це ви землі не орете? – питає Залізняк, перехилившись з коня.

– Не оремо, бо малі, пане!

– А ми вже ось почали орати!..

Та й поїхало військо гайдамацьке до мосту, до палацу панського. Як в"їхали, Залізняк подав команду: – Геть з коней!

Гайдамаки слухняно, як один, опинилися на землі й коней прив'язали. А отаман пішов просто до панських покоїв. Назустріч йому вийшов отаман Бузько із своїми людьми – з Цесарської слободи. Поскидали перед Залізняком шапки. Залізняк теж скинув шапку, але зараз же і вдяг її. Всі вони стояли перед ним без шапок.

– Здорові були, козаки! – каже Залізняк.

– Бувайте здорові, батьку отамане!

І всі разом пішли в панські польські покої. А пани давно вже серед ночі повтікали на той бік Дніпра. І почали гайдамаки відбирати гроші й добро в багатіїв (поляків) та віддавати бідним українцям.

Отак хлопці побачили, які то гайдамацькі жнива!

Прислала проф. В. ШАЛІ.

МОНОЛОГ ПЕРЕД ШАБЛЕЮ

(З поеми "Мазепа")

Колись ти косила в боях татарву
І ляха стинала в двобої.
З тобою, відрадо, я в думах живу
І сум коротаю з тобою.

О шабле безмовна, суди й докоряй!
Я знаю обмови екстазу.
Ти в гніві зориш поневолений край,
Ти царську приймаєш образу.

Ти чуєш, як сили підземні трясуть
Поховані кості Богдана,
Коли москалі в Україну несуть
Неволю і розбрат, і рани.

Суди й докоряй... Щоб докорів іржа
Пекла моє серце тривало,
Щоб гнівна моя непокірна душа
Відомсту Москві гартувала.

Та прийде ще судний, каравчий день,
Година святої відплати,
Коли за права України гряде
Порив Запорожжя крилатий.

Тоді молитовно тебе я зніму
Як сонце, як щастя, як мрію!
Безмовну тебе, захололу й німу,
Зведу на Петра і нагрію!

ЯР СЛАВУТИЧ

Сцена з п'єси »Ліс шумить«, поставленої драмгуртком Осер. СУМ в Мельбурні під керівництвом інж. Я. Гевка. В ролях виступали: Христя Сорока, Ю. Коцюмбас, Людмила Лапан, Ю. Бобурко, Осип Рожик, Д. Моравський, Люба Бобурко, Дмитренко, Кулик, Ю. Сорока та інші.

Іван ДРАЧ

СМЕРТЬ ШЕВЧЕНКА

(Симфонія)

У кругосвітній похорон пішли,
Щоб зупинитись на горі Чернечій,
Йшла вперше Україна по дорозі
У глибину епох і вічних зльотів —
Йшла за труною сина і пророка.
За нею по безсмертному шляху
Ішли хохли, русини, малороси,
Щоб зватись українцями віднині.

Вишневий цвіт
З вишневих віт
Вишневий вітер
Зриває з віт.

І розступалися народи перед ними.
Вітри носили шепоти на крилах.
Питав Париж Варшаву: хто це?
[Хто?
Літали ластівки й снували за собою
Години й дні, журбою перевиті.
А з куполу захмарених небес
Глибинний реквієм схилявся до
[Землі.
І очі смутку зазирали в душу —
Йшла Україна в глибину століть.

Вишневий плід
Здивує світ,
Всміхнеться сонцю
На крилах вітер

●

"Що?.. Є воля? Є маніфест?.. Так нема, нема?.. Коли ж воно буде?!"

Слова Тараса Шевченка
(незадовго перед смертю)

●

"Яку геніяльну людину маємо ми в Тарасі Григоровичу (Шевченкові), бо тільки геній за поміччю одного глибокого почуття має хист угадувати потреби народу й навіть цілого віку"...

В. Білозерський

ТВОРЧА МОЛ

А В С Т Р А Л І Я

Український стенд на Міжнародній Виставці у Клівленді:
Зліва до права: М. Задойний, пп. Тарчанин і Фецачин.

Могила Тараса Шевченка у Каневі над Дніпром-Славутою. Колись тут стояв великий хрест — більшовики збили хреста, але не можуть убити любови й відданости українського народу до свого Поета Свободи.

ОДЬ УКРАЇНИ

НА МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВЦІ

На міжнародній виставці, що відбулася в Клівленді (США), Відділ Союзу Українок Америки влаштував український показовий кіоск. Багато американських та інших гостей відвідали виставку, купували зразки нашого народнього мистецтва, прислухалися до пояснень і розповідей про поневолену комуністичною Москвою Україну (пояснення давала панна Тарчанин, п-ні Фецачин, із 30 Відділу СУА продавала вироби). Їм у всьому активно допомагав сумівець М. Задойний (бачимо його на світлині в гуцульській ноші). Він, крім праці в Осередку і навчання, знайшов ще час для корисної громадської праці. Світлина з журналу Союзу Українок Америки – "Наше Життя".

Один з готелів для туристів у Каневі.

Канів – давне місто України. Тут і досі є Успенська церква, збудована 800 років тому. На Чернечій горі біля міста поховано Тараса Шевченка: це святе місце для кожного українця.

Британська преса про виступи В. Луціва

А Н Ґ Л І Я

»Дерби Івнінґ Телеґраф«, »Лінколшайр Телеґраф«, »Сітізен«, »Дейлі Мейл«, »Лінколншайр Ехо« і »Ґлостер Ехо« ... надрукували довші нотатки про концертові виступи п-на В. Луціва, що їх він давав перед британською публікою в різних місцевостях.

Майже кожна стаття є прикрашена знимкою нашого тенора. Автори цих статтей подають обширніші відомості з історії його життя, звертаючи відповідну увагу на вияснення його національности і причини, чому він виступає деколи під прибраним прізвищем. В майже кожній статті зазначується, що п. Володимир Луців є найкраще відомий на континенті, де він мав кілька виступів у телевізії і брав участь в міжнародніх конкурсах.

Переглядаючи ці статті, нам приємно ствердити, що популярність п. В. Луціва на терені Британії постійно зростає, а дуже великим додатком до виступів у концертових залях був недавно його виступ у телевізії, на який відгукнулося понад 250 британських слухачів (у цьому числі 15 українців). Автор тієї нотатки мав нагоду читати деякі листи, повні захоплення. Приємне враження на слухачів робив милий голос, майстерно виконані пісні й приємний зовнішній вигляд. Маємо надію, що цей перший виступ у телевізії буде добрим початком для наступних цього ж характеру та інших, і в цьому напрямі висловлюємо п. В. Луціву наші найщиріші побажання.

І. Д.

ПАМ'ЯТІ ТАЛАНОВИТОЇ МОЛОДОЇ УКРАЇНКИ

До Редакції переслано записну книжку Надії Бережницької, з Калуша (Зах. Україна), яка молодою померла після війни в Зах. Німеччині. Вона – одна з багатьох юнаків і дівчат, що передчасно покинули цей світ у наслідок воєнного лихоліття. Із записника постає перед нами українська патріотка, дівчинка, що любила і вірила у свій народ, у наше світле майбутнє. Маючи 9 років віку, Надія написала "Спогад про Карпатську Україну". Називає українських бійців "орлятами", що поле вкрили в нерівному бою з мадярами за незалежність Батьківщини:

"А тепер сплять вони
У горах України,
І ми про їхню славу
Згадаємо хоч нині"...

У вірші "Наддніпрянцям" тоді 12-річна Надія картає комунізм за муки України, кажучи:

"Прийде день – і громом вдарять гори,
Прийде день – і задрижить земля,
І до неба, до самого Бога
Злине пісня, радісна, ясна" –

пісня визволення нашого народу. Надія Бережницька дуже любила читати "Кобзар" Тараса Шевченка. Вплив великого поета помітний на її ще дитячих віршах: "То ж не спім, а гострімо сокиру!"...

Передруковуємо уривок з рукопису – репортаж Надії Бережницької про виступ нашої славетної Капели Бандуристів ім. Т. Шевченка під кер. Г. Китастого у Західній Німеччині в 1954 р. (тоді авторка, незадовго перед смертю, мала 17 років віку).

На концерті Бандуристів

"Велика, ясно освітлена заля ваґнерівського театру сьогодні наповнена переважно самими українцями. Всі нетерпеливо очікують початку концерту. Останній дзвінок, меркне світло і поволі розсувається завіса. Перед нами гурт запорожців, так, дійсних запорожців, в синіх шараварах, червоних, золотом мережаних жупанах, тільки не шаблюки в їхніх руках, а бандури. Забреніли тихо струни і полилася пісня, пісня далекої, ограбованої землі. Потім друга... Зійшла зоря; зі сходу наступала чорна хмара, наступала і зупинилася від блиску Всемогучої Волі. Так... але потім хмара забагрянилася кров'ю, залопотіла червоними прапорами... Принишкла земля і жде нового почаївського чуда.

"Лине пісня одна по другій, а кожня інша, кожня про щось інше нагадує: то плачуть невольники в лютій неволі, то пливуть їм на поміч брати-козаки.

"А кругом глибока тишина. Здається і стіни заслухались у нечувані ще їм звуки, у чарівну тугу, незрозумілу для них, але про те таку близьку і глибоку. Бо вони чули вже багато-багато пісень, та не чули ще пісні закованої волі, не чули ще пісні-ридання потоптаних, знівечених степів.

"Але раптом живіше забреніли струни, оживились голоси і понеслась весела козацька пісня. Здається, ось-ось на сцені з'явиться Семен Палій, щоб "дати лиха закаблукам", що за ним всі ці козаки підуть навприсядки і почнеться весела козацька гульня, оживе Січ, а з нею давня козацька воля..."

КУТОК ФІЛАТЕЛІСТА

Колишній організаційний керівник Юної СУМ у Штуттгарт-Цуффенгавзен (Зах. Німеччина) імени ген. Дмитра Грицая-Перебийноса, Нестор С. Романишин, прислав із Канади для читачів "Крилатих" цінний комплет виготовлених ним значків-марок.

Вони вживалися до маркування членських внесків. Див. на цю тему статтю д-ра О. Соколишина в журналі за червень минулого року.

З нагоди 150-ої річниці народження геніяльного поета України, Тараса Шевченка, Капеля Бандуристів його імени у Детройті (США) випустила гарно виконані поштові значки-пам'ятки. Збирайте такі значки – вони будуть не тільки згадкою про Ювілейний Шевченківський 1964 рік, а також будуть мати значну філателістичну вартість у майбутньому.

Дбайте, щоб кожний юнак і юначка — українці мали
» К Р И Л А Т І «
журнал Спілки Української Молоді

Лідія ІВАНІВ

ОПОВІДАННЯ

СПРАВЖНЯ ЛЮБОВ

Христина ще ніколи не очікувала листоношу з такою нетерпеливістю, як сьогодня. А його як навмисне нема та й нема. Прилягла на отоманці близько дверей, закинула ногу за ногу й вичікує. Ні, мріє, а вірніше — пригадує. Так гарно й цікаво почались вакації. Лері — тут роджений, американець українського роду, рішуче постановив за літо вивчити українську мову, і звернувся до неї, Христини, щоб давала йому лекції. Це їй сподобалось, так само, як і хлопець. Він гарний, чемний. Дівчата за ним упадали, а він вибрав якраз її!.. Христина кинулась купувати українську граматику, підручники, букварі. Нагромадила їх таку силу, що мало не перелякала ними Лері. І з завзяттям почала передавати йому своє знання і любов до української мови.

А потім виїзд на дитячу оселю на працю, першу в її молодому житті. З такою ж запопадливістю вчила довірених їй діток українських віршиків, пісень, розповідала казки, загадки, вчила руханки і вправ.

Пригадала Христина про нові знайомства і симпатії. Заприязнилась із синьоокою Іркою: чудова дівчина, а ще краща подруга! Пізнала Ігоря, високого й стрункого... Христина зашарілась, та так сильно, що аж накрила лице книжкою, щоб мати, яка ввійшла в кімнату, не почала допитуватись, "чи в неї, бува, не гарячка, чи не простудилась"... У Лері було все таки щось далеке. А ось її Ігор із сусіднього Осередку — скільки в ньому рідного, любого, близького...

— Мені, Христинко, здавалося, що ти від ранку очікувала листоношу, а тепер, коли він уже приніс нам пошту, то ти й не ворухнешся.

— Де? Коли? — схопилася, мов опарена, Христина і миттю кинулася до листів. Швидко перебігла зором по адресах, відклала собі листа й картку, а мамі, немов розчаровано, віддала решту. Лист був від Ірки, а картка... то що за диво? — від Ненсі, знайомої американки, писана по-українському!..

Христина повернулась круто, збігла східцями вниз і подалась за мамою в кухню:

— Мамо! Я не вірю своїм очам, то хіба якась помилка: картка від Ненсі писана по-українському, прошу сама переконатися!

— Як це гарно: американка, а не пошкодувала ні часу, ні труду вивчити українську мову, — обізвалась мати. — А наші деякі дівчата й хлопці нехтують рідною, дорогою мовою.

— Та що з тобою, мамо? Ти не виявляєш ніякого здивування з того приводу?

Мама загадково посміхнулась, а коли побачила, що не так легко спекатися доньки, вирішила поділитись з нею своєю таємницею:

— Знаєш, Христинко, то так було. Коли Лері почав приходити до нас на лекції української мови, то одного вечора забігла до нас Ненсі. Зраділа, дізнавшись, що я сама вдома. Вона розплакалась і призналась у своїй щирій любові до Лері. Побоювалась, що ти забереш її Лері, бо ви обоє українці... Вона просила мене й молила мене порадити, що має робити?

— І ти їй порадила вивчити українську мову? — догадалась Христинка. — О, мамо, ти надзвичайна!.. — і з неприхованим подивом дочка обняла маму й поцілувала.

ЦЕ — ЦІКАВО

Американська журналістка міссіс Томпсон брала інтерв'ю в професора Айнштайна.

— Яка, на вашу думку, різниця між часом і вічністю? — запитала вона у вченого.

— Дитино, — добродушно відповів Айнштайн, — якби у мене був час, щоб пояснити вам різницю, то минула б вічність раніше, ніж ви б її зрозуміли.

* * *

Відому дитячу казку «Аліса в країні чудес» написав у години дозвілля професор математики Оксфордського університету Кароллъ. Королева Англії була закоплена казкою й наказала придбати всі твори Кароллля. Бажання королеви негайно задовольнили. Як же вона здивувалась, що всі книги Кароллля — наукові праці з вищої математики.

ГРУЗИНСЬКА ГРА

У московських "Известиях" за 24 вересня 1963 року була надрукована велика стаття, скерована проти грузинів. (Грузія — невелика країна на Кавказі, з дуже давньою і славною історією; Грузія була вже тоді незалежною державою-королівством, коли не існувало ні Московщини, ні потім Росії). У тій статті москаль-ненависник нападає на грузинську молодь за те, що вона вигадала чудову гру:

Хто з грузинів скаже бодай одно слово по-російськи, той мусить заплатити 20 копійок штрафу.

Так грузинські патріоти повели боротьбу проти русифікації грузинського народу, до чого прагне Москва. Постали в Грузинській ССР напівтаємні товариства для боротьби за чистоту і красу грузинської мови. До цих товариств входили навіть комсомольці-грузини (в Аджарському обласному комітеті комсомолу — секретар Б. Дордкіпанідзе, комсомолець А. Мелуа та ін.). Московсько-комуністичні "інтернаціоналісти", які ненавидять усе, що не російське, — закрили товариства, заборонили гру, засудили деяких учасників, позвільняли з праці тощо.

Грузія була завжди непокірною і вільнолюбною. Не здасться вона тепер і не здається ніколи, в союзі з Україною та іншими поневоленими країнами в складі СССР.

А чудова "Грузинська гра" може бути добре застосована між сумівцями за кордоном.

CARNEGIE HALL

ГАЛИНА МИНАЇВ-АНДРЕАДІС

ЄДИНИЙ ГОСТИННИЙ ВОКАЛЬНИЙ КОНЦЕРТ

Нью-Йорк, XII. 1963

ВИДАТНИЙ УСПІХ МОЛОДОЇ УКРАЇНКИ

Нещодавно до Сполучених Штатів прибула з Арґентіни талановита молода співачка – контральто, Галина Минаїв-Андреадіс, народжена в Запоріжжі (Україна). Декілька разів вона виступила перед українською публікою в Нью-Йорку з багатою програмою, і всюди здобувала щирі оплески вдячности і радости за нову українську зірку співу. Хоча виїхала з Рідного Краю молодою, студіювала музику й спів у Німеччині, а потім у Арґентіні, наша співачка не забула України і пропаґує її святе ім'я та високу вокальну культуру на своїх концертах.

З приводу концерту Галини М. Андреадіс у найбільшій музичній залі Нью-Йорку, Карнеґі Голл, вимогливий щоденник "Нью-Йорк таймс" писав 22 грудня м. р., між іншим, таке: "Голос пані Андреадіс має багату інтенсивність, типову для слов'янських співаків. Він має також характеристичне широке вібратто... Він широкий в своєму засягу"... Часопис повідомив, що це – українська співачка.

У програмі концерту, виданій Карнеґі Голл, коротко поінформовано слухачів про українських композиторів – М. Лисенка, Я. Степового, К. Стеценка та ін., твори яких так талановито виконувала наша співачка на американському концерті.

Щоб належно та всебічно вшанувати 150-ті роковини уродин нашого найбільшого поета, національного Пророка та борця за волю України — Тараса Шевченка — Патронат „Молодої Просвіти" у Філядельфії, рішив влаштувати конкурс читання рідної книжки з нагородами для нашої молоді у віці від 7-ох до 20-ох років

ЧИ ВІДОМО ВАМ..

...що кількість червоних кров'яних тілець — еритроцитів — у людини досягає справді астрономічної цифри — близько 25 трильйонів. Якби їх розташувати поряд в одну лінію, вийшов би «ланцюжок» довжиною 187 тисяч кілометрів, яким можна було б тричі оперезати земну кулю по екватору.

* * *

...що кістки людини мають надзвичайну міцність. Поставлена вертикально стегнова кістка може витримати тиск вантажу в півтори тонни; гомілкова, на яку спирається стегнова, а з нею й уся вага тіла, витримує до 1.800 кілограмів, приблизно в двадцять разів більше за вагу людини.

* * *

...що за все життя людини через серце проходить понад 172 мільйони літрів крові. Цієї кількості вистачило б, щоб наповнити понад три тисячі залізничних цистерн.

* * *

...що при кожному вдиху людина виконує неабияку працю. Якби цю енергію можна було використати, то її вистачило б для того, щоб протягом однієї ночі вантаж вагою до п'ятисот кілограмів підняти на висоту другого поверху.

* * *

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

10

Всі слухали. Слухали й тоді, як Петрик вже скінчив. Дивилися мовчки на нього. Петрик розвів руками, подумав, щось хотів доказати, але стримався. Тоді всі звернули очі на Женчика, який кілька разів намагався й собі обізватись, але не знаходив відповідного вислову. Схопившись за голову, він ходив по кімнаті й очі всіх ходили за ним. Зупинився:

— Нехай! Нікому нічого не говорити. Я маю плян. Але нікому! І вважати! Бо тамті відразу довідаються. Ми ж знаємо їхню квартиру. На Ракевеї. Не перебивай, Стефо, — ми знаємо, цього досить. Вони напевно його туди повезли, щоб там закопати або в океан вкинути. Щоб сліду не було. Розумієте? Бо там далеко. Саме відлюддя. Ніхто не побачить, то вони там його й позбудуться... Тільки хлопці, швидко! Сьогодні! Зараз таки! Інакше — пізно буде. Там довго доведеться бути, тож тепер усі додому. Попередити вдома, що пізно вернетесь. З'їсти добре. Трохи грошей. І ножі з собою взяти. Фінки. Ех, якщо б хоч зо два пістолі — певніше діло б було. Що ти хочеш, Стефо!

Стефа хотіла з ними поїхати. Почувши рішучу відмову, звернулася до Андрійка. Чергова відмова. Поглянула за поміччю на Петрика, щоб ще раз почути „ні". Тоді сказала, що треба, щоб хтось відразу їхав. Не чекав, доки посходяться. Ось Женчик у себе вдома. Він вже може бути готовий. Правда ж!

Петрик погодився з цим. Дійсно, Женчик вже може їхати. Нехай вирушить наперед. Він і найкраще знає, де це. Нехай пильнує там біля самої вілли, трохи збоку. А вони прибудуть туди десь за годину після нього. А як всі зберуться, то тоді напад. Женчик до того часу добре роздивиться, куди там пролізти, хто там є...

— Слухайте, хлопці, — перебила Стефа, — ви сварітеся чи ні, а я таки скочу по Настю і поїдемо з вами. Можна, Андрійку?!

— По Настю скочити можеш, але сама не поїдеш. Досить вже натворила! Краще вдома бути, щоб мама не хвилювалася, бо я можу пізно вернутись...

— Андрійку, я мушу! Хлопці, скажіть йому, щоб не був такий!

Швидке калатання клямкою перервало її. Хтось ззовні міцно натиснув на двері й у кімнату вскочила задихана Галя. Вона не привіталася. Зирнула по присутніх:

— Значить правда! Немає Блискавки? Андрійко напсував? Хто ж міг би...

— Ні, це я, я...

— Ти, Стефо? То чого нюняєш? Понадувались, як сичі! Що придумали?

— Ще нічого. Їдемо туди. Там видніше буде. Женчик вже рушає.

— Як так „нічого"? Треба діяти! Ані хвилинки не тратити. А вони „ще нічого"! Зануди позбиралися! Знаєте адресу? Дім оточити! Стежити! Напасти! І покинути вашу ньюйоркську вдачу...

— Знаємо самі, Галю, — вмішався Петрик. — Вже й ми рушаємо. Щось будемо робити. Тільки ми ще не пов'язались ні з упістами, ні з пластунами — часу не було. Сама бачиш. Тож я тебе прошу. Тітка твоя має телефон, то щоб ти біля нього сиділа — не відходила. Розумієш, щоб ми мали зв'язок. Бо ж ми всі їдемо. А треба зв'язкового. Ми дамо знати, а ти все робитимеш. Все від того залежить. Запілля треба мати. Як на війні!

— Згода. То ви своє робіть. А я скажу тітці, що нікуди сьогодні не виходжу. Буду до ночі, усю добу, два дні, рік стирчати біля телефону. А ви — дивіться мені, щоб дзонили! Бо самі напсуєте все. Ось зараз всім вам понаписую нумер. Не погубіть, роззяви! А як треба буде, то я вже від себе тарабанити буду усюди. То вже моя справа. Ясно?

— Ясно!

— Ого, навіть Андрійкові ясно. І не лякатися! А як хто злякається, нехай до мене потелефонує — я йому прочухана дам!

— Тобі, Галю, напевно все ясно. А ми ще в дорозі плян виробимо. Бо це не так то і ясно, що все ясно...

— Ах, бідне, непорадне, Андрійчатко мале! А коли ґав з'їсть, то що буде!

— І чого ти, Галю, все лаєшся?!

(далі буде)

ШЕВЧЕНКО ЛЮБИВ ПРИРОДУ І ЗБЕРІГАВ ЇЇ КРАСУ

Природа ушляхетнює людину, а перебування серед природи наближає людину до найбільшого творця — Бога. Тільки серед неї людина може бути найближче з собою, а через вглиблення в свою істоту відчує потребу й тугу пізнати найвищу істоту і причину всього життя.

Шевченко був великим не тільки поетом, але й митцем-малярем і графіком. Був великим естетом. Відчував красу нашого світу глибоко, а особливо Україну, яку покинув юнаком, щоб тільки тричі відвідати її, відтворити її красу в своїх поетичних і малярських творах, щоб походити землею українською, пожити в її природі, нагрітись її сонцем, надихатись її повітрям, сцілитись її водою, вхолонути її в себе, як вповівся в його душу нарід тієї землі, його слава минувшини й боротьба за майбутнє, що її підняв Шевченко.

Ніхто в нашій поезії не дав такого малюнку як короткий вірш — »Садок вишневий коло хати«. Нема в світовій літературі такого настроєвого образу природи, бо й землі немає на світі другої як Україна. Всі твори Шевченка — це прекрасні теми для композицій, — це готові вже краєвиди для митців.

Він не тільки відтворював красу природи. Навіть там, де її не було, старався хоч трішки збагатити її і уподібнити до тієї, що окрашує нашу Україну.

Заслання в далекі казахські степи, »руді, руді, аж червоні«, оголені від дерев, а часом навіть від трави, серед безлюддя у Новопетрівському форті, Шевченко став основником парку, що оазою стоїть і прикрашує сьогодні цілу околицю.

Ідучи на заслання, поет захопив з собою вербовий кийок, що його підняв він ніби палицю для себе. Прибувши над східній беріг Каспійського моря, у форт Новопетрівський, встромив Шевченко палицю в пісок. Щодня приходив він зрошувати водою і пустила вона корінь у землю. Коли ж вона закріпилася, поет посадив з її галуззя нові дерева. Доглядав їх Шевченко і жив серед них мов з земляками, ведучи розмову, думи свої передумував, тугу свою за Україною розважав.

Тепер на тому місці стоїть пам'ятник Шевченкові, а форт названо його іменем. Казахи, такі ж поневолені Москвою, як і українці, вшанували поета і його дерева. Вони почали садити нові й нові біля верби Шевченка і постав парк, що, мов зелений острів серед жовтого степу, шумить віттям дерев леґенду про великого мученика, приятеля і любимця природи.

Зі Збірника матеріялів Крайової Управи СУМ-у в Канаді.

Із серії поштових значків, виданих 1961 року Українським Музеєм у Клівленді, США (директор Музею проф. Л. Бачинський).

Борис Грінченко про Тараса Шевченка

Великий поет іде завсіди попереду нас, показуючи їм такі далекі перспективи, яких вони досі не знали. Маси мусять підніматися, дорости до його ідей. Це так скрізь, так і в нас.

Нема чого нам тішитися, що, ось, мовляв, маємо такого великого поета, що його в кождій мужичій хаті розуміють і що на йому може виховуватися народ. Ми справді маємо великого поета, але в мужичій хаті його ще не знають, або мало розуміють. Зробімо ж, щоб люди з тієї хати піднялися духово стільки, щоб справді могли його зрозуміти.

І це буде найкраща шана Шевченкові, найбільша любов до його творів.

"Перед широким світом"
Київ, 1907, ст. 144.

"Вільна, незалежна Україна була гаслом Шевченка!"

Варшавська газета "Постеп" 1847 р.

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН 9

НАША ХАТКА

Шостий день ми на острові. Ясне сонце сильним промінням виграває над нашою нейлоновою хаткою так, що через дах вона вся осяяна помаранчевим світлом. Стіни легенько погойдуються від північного вітру. Двері відчинені на південь. Перед нами гора снігу, яка накопичилася за хаткою, в затишку від північного вітру, що кілька днів бушував на льодовику.

На сніговій горі стояв Кіт Арнольд і пильно вслухувався в далечину. Я стояв при радіовисильнім апараті, в дверях, тримаючи голосник в одній руці напоготовлі, і також дивився надвір крізь відкритий вхід.

– Х-х-х... Екс Ем Ейч 4-1 – Ел Ей Пі... р-р-р... Буду у вас за п'ять хвилин... р-р-р-р... Я маю для вас одну... р-р-р... цікаву вістку з бази... р-р-р... Приготуйтесь, – хрипливо пробивався голос пілота по радіо; деякі слова годі було зрозуміти.

– Чую, чую і чекаю! – відповів я йому.– А у нас вітер з півночі, десять миль на годину.

– Р-р-р... Дякую! – відповів пілот.

Надворі Кіт Арнольд махає рукою і показує на південь. Над обрієм виринула мала темна плямка... Чути далекий гуркіт мотору!

З кожним моментом літак наближається, а серце б'ється швидше і швидше. Арнольд вибігає на схід від хатки і показує жестами пілотові, де саме сідати. Бувалий полярний пілот зручно посадив літака на іскристий сніг.

Перший з літака вискочив Лері Борн. Велика усмішка сяда на його лиці, бронзові очі грали радістю. Він зараз же кинувся да Арнольда і до мене і почав розпитувати, чи ми не бачили тут полярного медведя? Був щасливий, що ми ще живі і здорові. Скоро підійшов до нас і пілот, і почав оповідати про випадок з полярним ведмедем, що стався в Ізаксені.

– На двох людей з Ізаксену напав полярний ведмідь. Вони спали надворі у спальних мішках, бо хатки були переповнені, а надворі стояла гарна погода. Один чомусь не міг добре заснути, а другий дрімав. Той, що дрімав, нагло почув тягар на своїх грудях, і якийсь дивний запах. Висунув голову з мішка, і побачив очі-в-очі – ведмедя. –Повільно він простягнув руку по рушницю... а ведмідь за руку – хап! Та й давай чоловіка тягнути!.. Кости тріщать. Чоловік з ляку і з болю закричав.

– Його приятель, який не міг заснути, вискочив з мішка на сніг, та за рушницю! Але ведмідь не дурний: він пустив свого пораненого полоненого, і кинувся на озброєного чоловіка. На віддалі пів метра від рушниці – куля влучила плигаючому ведмедеві в горлянку. Тварина звалилась на озброєного чоловіка, але вже в останніх корчах і здохла.

– Покусаного відтранспортували літаком до військового шпиталю в Туле. Кажуть, що він дуже гарячкує, і мабуть доведеться відтяти йому руку.

Кіт Арнольд знав тих людей. Він розпитував пілота про випадок і про стан здоров'я обох. І мені аж мороз пішов по плечах... В кінці я запитав Кіта, чи тут на острові; також можна сподіватися полярних ведмедів, чи тут вже така пустиня, що їм нема чим харчуватися? На це Кіт відповів, що на березі острова їх інколи може бути багато, особливо влітку, коли морські течії пороблять шілини в кризі (тоді ведмеді мають доступ до води і риби). Але на ледовик вони напевно не мають ні потреби, ні охоти мандрувати. Кіт старався заспокоїти Лері і мене, хоч сам нікуди не ходив без рушниці.

– Ну, добре, – закінчив пілот. – А тепер берімся виладовувати літака, і то чим скорше, щоб мене не зловила на острові мряка. Тоді я ніколи звідсіля не вилечу.

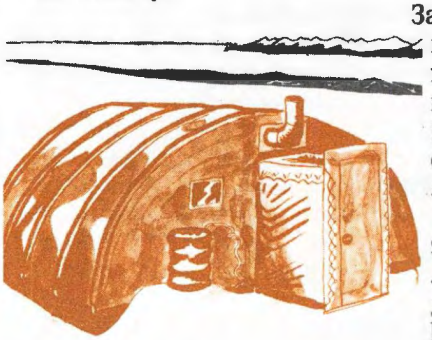

За кілька хвилин всі наші особисті речі, харчі, велика оливна піч та бочки з оливою і бензиною лежали у снігу. Літак відлетів, як у казці.

Через дві години він знову повернувся. З літака вискочив ще один молодий чоловік. Каламутними, темно-бронзовими очима він швидко оглянув усіх і все, що навколо. Говорив мало. Тільки як вітався, з його губи, обрамленої чорною, рідкою і кострубатою бородою, просвітлювалися два тонкі, жовті зуби. Це наш новий помічник, Давид Баджон.

У п'ятьох ми витягли з літака важенні моторові сани і повільно знесли їх на сніг. Тоді швидко повитягали також залізні ліжка, матраци, дошки для будови столика і поличок у кухні, та ще дві бочки бензини для моторів. Тепло попрощалися з пілотом, і літак подався в небо.

Кіт Арнольд кинувся до моторових саней, потягнув пару разів за шнурок. Зататакав їхній одноциліндровий мотор, і Кіт швидко повідвозив важкі бочки. Лері, Давид і я носили решту речей до табору.

Наш помічник, Давид, виявився дуже практичною людиною. За його вказівками (він уже працював на базі в Ізаксен три місяці, і там ставив помаранчеві нейлонові хатки робітникам на літо) ми випростали стіни шатра так, що тепер вони були щільні, як суцільна стіна. Потім, за його ж порадою й допомогою, склали нашу піч на оливу. Надворі, на гірці снігу, поставили банку з оливою; з банки протягли до хати мідяну руру, якою пальне тече до печі. В хатці я щосили смоктав другий кінець рури, щоби олива почала текти. Але нічого не виходило! Вже кожен пробував, а олива не тече та й годі... Тоді я з усієї сили потягнув так, що набрав оливи повен рот! Пальне потекло. Смак оливи жахливий, такий, що я ще півдня витирав язика хусткою і відпльовувавсь. Але головне – робота зроблена. Щоби мати вигоду, треба часом жертвувати навіть своїм язиком.

(далі буде)

ДИТЯЧЕ ВІКОНЦЕ

Як дитиною бувало
Упаду собі на лихо,
То хоч в серце біль доходив,
Я собі вставала тихо.

«Що, болить?» мене питали,
Але я не признавалась —
Я була малою горда —
Щоб не плакать, я сміялась.

Леся Українка

БАРАНЧИК

В мене на столі стоїть глиняний баранчик.

І вовна в нього з глини, і роги з глини, і ніжки глиняні. Очі у баранчика веселі, опуклі, як два горбочки. А на голові — шийка й затичка.

Літом я виймаю затичку і наливаю в баранчика холодної води. Коли схочеться пити, я кладу йому руку на загривок, нахиляю баранчика вперед, і тоді з глиняного носика у склянку тече тоненька цівочка води. Навіть у дуже гарячі дні вода в баранчику не нагрівається. Вона така ж холодна й свіжа, як у річці

Все це зробили юначки сумівського Осередку імени Орлика у Детройті, в Америці. Багато людей похвалили діток за дуже гарну працю.

Обережний грибок

— Добрий день, дядьку їжак! — сказав грибок і низько вклонився.

— Здоров, здоров, боровичок! — відповів їжак.

— Як ся маєте, дядьку їжак?

— Спасибі, непогано.

— Як ваші діточки, чи всі здоровенькі, дядьку їжак?

— А нічого, здорові

— Що ви їм несете, дядьку їжак?

— Он ягід назбирав у лісі повен кошик.

— І добре зробили. А то я вже подумав, чи не по гриби ви пішли.

НАША ЗАГАДКА

На дубі три гілки, а на кожній гілці по шість яблук. — Скільки всього на дубі яблук?

(На дубі яблук не буває).

НАШ ФОТОКОНКУРС

Спогад про літо...

Наші найменші читачки з Бавнд Бруку в Америці /А. К./

УВАГА, ЮНІ МАТЕМАТИКИ:

Користуючись всіма діями, напишіть число 100 шістьма дев'ятками.

$(99+\frac{99}{99})$

Користуючись лише додаванням, напишіть п'ятьма двійками число 28.

(22+2+2+2)

Як з трьох сірників зробити чотири?

(IV)

МОНГОЛЬСЬКІ ПРИСЛІВ'Я

У кого балакуча губа, у того тіло в синцях.

Собака собаку величає левом.

Хочеш, щоб цуценя загавкало — покажи йому ціпка.

Хто підкинув угору каміньь, той ризикує власною головою.

Долонею сонця не затулиш.

Чорну душу не заховає і золотий язик.

Жаба ціле життя скаче, але ніяк болота не може відбігти.

Сильний тілом переможе одного, сильний розумом — тисячі.

Коня згубиш — можеш знайти, слово вимовиш — не повернеш.

Марш Юних Сумівців

Слова: З. Согон
Муз.: П. Білецький

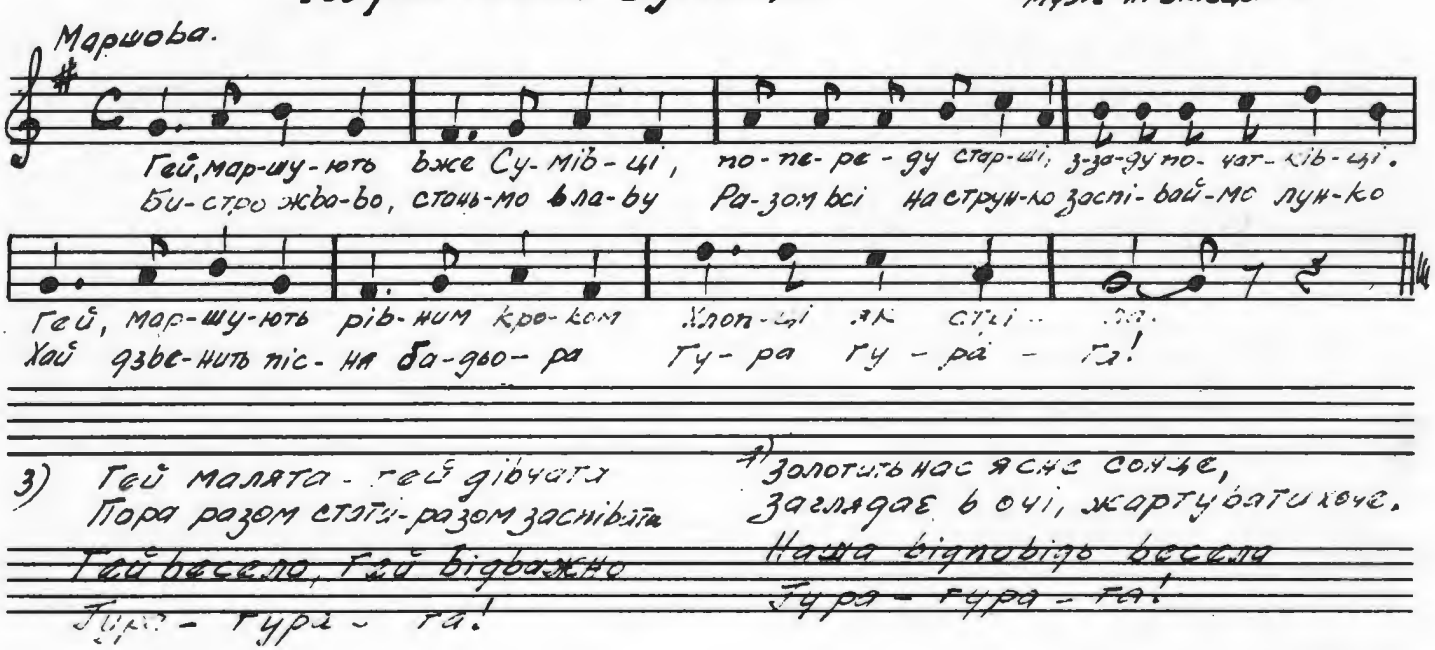

БІЛІ ОЛІМПІЯДИ

Ми всі нетерпеливо чекали вісток з невеликого альпійського містечка в Австрії (Европа) – Інсбруку. 29 січня 1964 р. там урочисто підняли білий прапор IX Зимових Олімпійських Ігрищ.

40 років змагань

Зимові або так звані "білі олімпіяди" проводяться вже 40 років. 4 лютого 1924 року тисячі прихильників зимового спорту стали свідками відкриття І Олімпіяди в альпійському містечку Шамоні (Франція). Програма перших ігриш не була надто велика. Швидке ковзання чоловіків, жінок і парами, гокей, біги на лещатах ("лижви", "нарти", "скі") чоловіків, і "бобслей" (їзда на керованих санях) – ось і все. Згодом програма ігрищ поволі розрасталась, до 30 змагань.

Неперевершені скандинавці

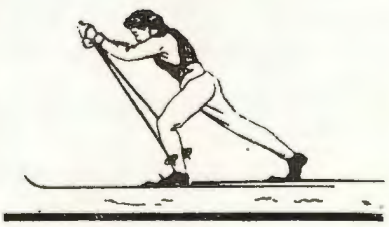

Героями перших ігрищ стали представники скандинавських країн. Всі змагання у лещатарському спорті закінчилися перемогами норвежців, серед яких особливо визначився Гавґ Торлайф: здобув три золоті медалі – в бігах на лещатах на 18 і 50 км та двобор'ї. Фін Клас Тунберґ першим фінішував у бігу на 500 м і 1500 м на ковзах і добув найбільшу кількість точок в загальному точкуванні чотирьох бігів. У фіґуровій їзді на ковзах найкращими виявилися австрійці, у "бобслеї" – швайцарці. Золоту медаль у гокеї здобули, як усі й сподівалися, – канадці.

Від II до IУ Олімпіяди

Відтоді минуло чимало років. Поширювались програми зимових Олімпіяд, збільшувалася кількість учасників, до змагань почали включати і жіночі конкуренції. Але одне лишилося незмінним – майже на кожних зимових ігрищах перемагали спортсмени скандинавських країн. На II Білій Олімпіяді заблищала ковзарським талантом молоденька норвежка Соня Ґенні, відома нам з фільму "Серенада сонячної долини". Тричі підряд здобула вона золоті медалі у фіґуровій їзді на ковзах. На цій же Олімпіяді здобув славу визначний норвезький змагун, Іван Баллаґрунд, переможець у швидкісній їзді на ковзах.

Щоправда, інколи на ігрищах траплялися й несподіванки. На III Олімпіяді, що відбулася у США, в Лейк Плесід, всі золоті медалі у швидкій їзді на ковзах здобули американці Ші Джон та Джері Ірвінґ. На IУ О. І. великою несподіванкою була перемога англійських гокеїстів над непереможними дотикими канадцями. У лещатарських бігах надалі збереглася перевага скандинавців, хоча й тут прийшли зміни: шведи й фіни повели помітний наступ на позиції норвежців. На цих ігрищах виступав українець Ю. Турушенко з Чернівців (частина України в складі Румунії) у фіґурній їзді (зайняв дальші місця).

На УІ ігрищах в Осло ввели до програми ігрищ жіночі лещатарські біги; і тут показали свою майстерність фінські лещатарки, здобувши всі перші місця. З чоловіків відзначився норвежець Ялмар Андерсен, який здобув 3 золоті й одну срібну медалі! Канадці, як звичайно, перемогли в гокеї.

Українець здобуває медалю

На УІІ Зимових Ігрищах вперше виступили й спортсмени з-поза "залізної заслони". До того часу більшовики не хотіли, щоб совєтські спортсмени "заражувалися" духом Заходу, його добробутом і рівнем життя; час до часу тільки дозволяли на змагання з західніми робітничими дружинами, які були пересякнені комуністичним духом. Але коли побачили, що спорт є великим пропаґандивним засобом і що спорт можна використати для різної мети – тоді й собі почали брати участь в Олімпійських ігрищах. До своїх репрезентацій включили всі уярмлені народи, в тому числі й українців. Але їм не дозволили виступати як окремим репрезентантам України, примусили їх заступати барви "СССР". Тому про багатьох визначних спортсменів-українців світ мало що знає.

Таким визначним українським спортсменом на УІІ Зимових Ігрищах був рекордсмен світу в швидких бігах на ковзах – Олег Гончаренко, з Харкова. Він здобув дві бронзові медалі. Хоч уся слава пішла на користь більшовиків, проте західні журналісти постійно підкреслювали, що Олег – українець.

УІІІ Зимові Ігриша в Скво Веллі

Всі пам'ятаємо останню УІІІ Білу Олімпіяду у США, яка відбулася в "Долині індіянок" у 1960 р. Була це наскрізь американська імпреза, переведена цілковито "по-американському", з усіми засобами реклями й величі. Для США ці ігрища були великим успіхом, тим більше, що в гокеї перший раз вони здобули золоту медалю, перемагаючи інші народи, в тому числі й СССР.

Увага! Інсбрук!

IX Зимові Олімпійські Ігрища, що відбувалися в Інсбруці, від 29 січня по 9 лютого 1964 р., зібрали на старті рекордову кількість спортсменів. Найбільшу кількісно спортову дружину послали Сполучені Штати Америки – 146 змагунок та змагунів, понад 100 осіб – Швеція, Швайцарія, Італія й ін. Загальна кількість перевищує 1800 осіб. Вони жили в окремому "олімпійському селищі". На змагання окремі країни послали багато спортових репортерів, кіно- й телеоператорів, які негайно передали світові останні події з Ігрищ.

Е. Жарський

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
БЕРЕЗЕНЬ
3
РІК II

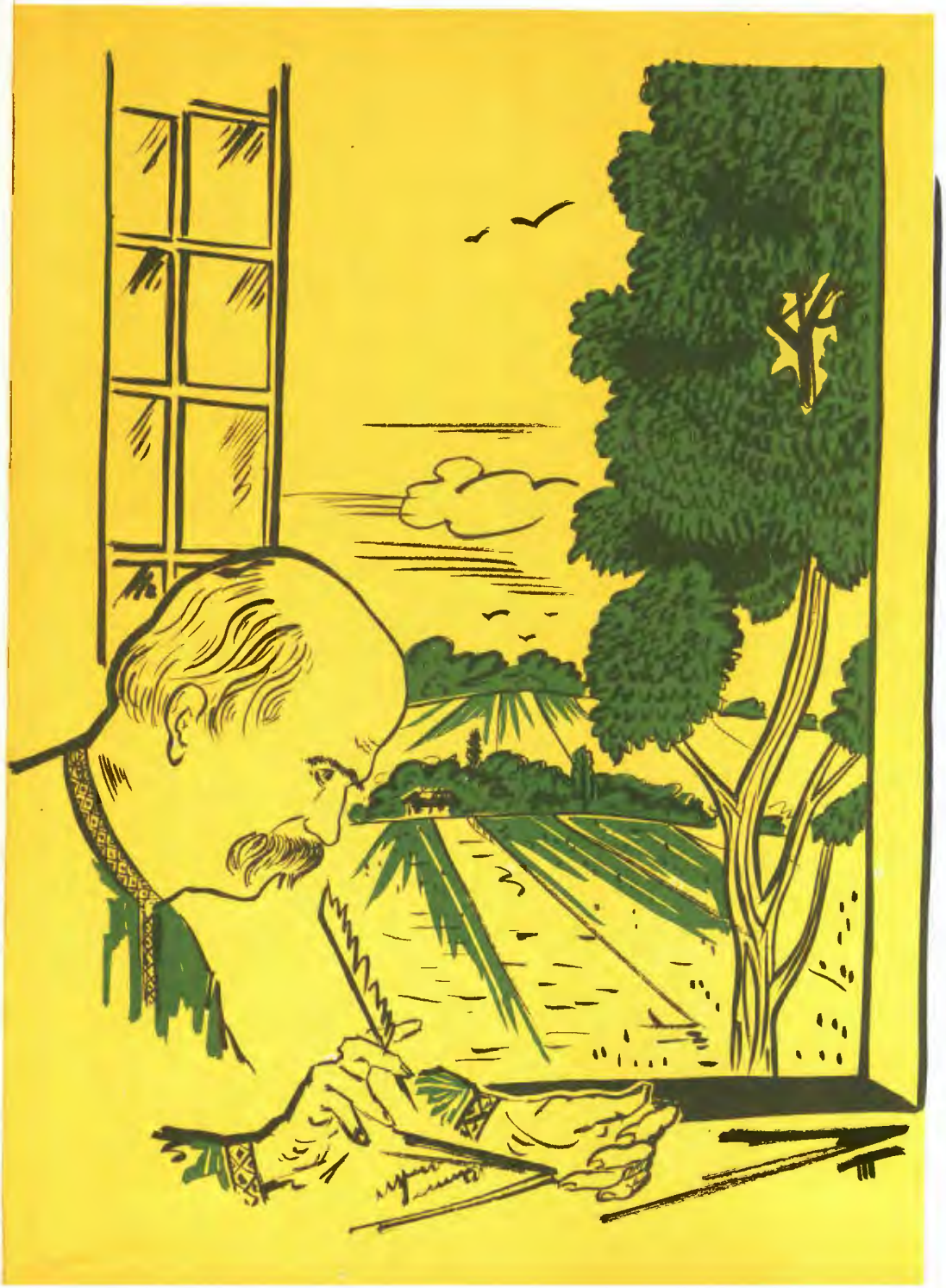

Пророкування Шевченка і Франка

Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить
І помоляться на волі
Невольничі діти.

Тарас Шевченко.

* * *

Розпадуться пута віковії,
Тяжкії кайдани,
Непобіджена злими ворогами
Україна встане.
Встане славна Україна-мати,
Щаслива і вільна
Від Кубані аж до Сяну-річки
Одна, неподільна.

Іван Франко.

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Це число оформили: Богдан Титла (обкладинка), Петро Холодний, Михайло Кушнір, В. Касіян (дереворит), учениця Дитячої Студії в Торонто Дарія Шлапак (13 рр.).

Printed by Standard Printing Company
85 Greenwood Ave., Montclair, N.J.

Printed in USA.

НА ПРЕСФОНД ЖУРНАЛУ

З весілля на журнал

У Калґарах (Канада) відбулося весілля п. Володимира Онисъкова з Іванною Бакалець. На весільному прийнятті М. Андріїшин провів збірку на добродійні цілі, яка дала суму 49 долярів. Пан Петро Ониськів, брат молодого, жертвував 20 дол., решту склали гості. Всю суму призначено на фонд "Крилатих".

Велике спасибі і багато щастя молодій українській родині!

* * *

На христинах Романа-Степана, синка Панства Плакс (Канада) присутні склали 53 доляри на різні фонди, в тому числі для "Крилатих" — 15 дол. Дякуємо за ділову підтримку! Похресникові — найкращі побажання і... чекаємо Романа-Степана в сумівській родині!

* * *

Осередок СУМ ім. Юрія Липи, у Ютиці (Сполучені Штати) прислав 10 дол. на пресовий фонд "Крилатих". Спасибі, Друзі, за допомогу! (Очікуємо цікавих світлин з життя Осередку).

❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

"ПІД ПРАПОРОМ СУМА" — великий ілюстрований збірник, видання Головної Управи СУМА. У цій книзі, прегарно технічно виданій в-вом "Америка" у Філаделфії, знайдете докладний огляд праці Спілки Української Молоді Америки за понад 10 років; також — ідеологічні статті, звернення церковних Достойників, виховні матеріяли, а також звіти з Осередків і Відділів (кожний звіт з місця відповідно ілюстрований цікавими документами-світлинами).

Хто цікавиться життям і діяльністю української сумівської молоді в Сполучених Штатах, той придбає цю книгу. Не лише сумівці, а й педагоги, вихователі, журналісти, письменники, наукові працівники, редакції газет і т. д. не можуть обійтися без ювілейного збірника "ПІД ПРАПОРОМ СУМА" — першоджерела усіх даних про діяльність багатотисячної сумівської родини за океаном.

Ціна одного оприміркника з пересилкою:

Замовляти на адресу:

SUMA, 315 E. 10th Street — New York 9, N. Y., U. S. A.

❖❖

Стаття "Сов. виховний ідеал (у попередньому числі) була передрукована з журналу СУМ "Крила", що виходив декілька років тому у США.

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964 БЕРЕЗЕНЬ 3 РІК II

ПРОТИ ТИРАНІЇ ЮРБИ

Ми живемо в добі маси: масові протести, масові відправи, масові зібрання, тисячі вливаються вранці у брами фабрик, тисячі ввечорі до кіно. Маса реве, як одним горлом, коли на спортовому грищі здобувають точки чи ворота. Юрба реве, коли політичні пропаґандисти кидають пориваючі слова. Людина стала числом. Людина не думає вже як одиниця, а тільки як член маси. Людина не має власного погляду, але заступає тільки погляд своєї кляси, свого оточення. Слово всі стало великою небезпекою. "Всі" носять такі черевики, "всі" йдуть на той фільм, "всі" курять ті самі цигарки, "всі" малюють губи. Рекляма вбиває нам все це в голову щораз чіткіше. Ох, яка жахлива влізливість плякатів, реклями й оголошень, що завоювали всі шляхи, всі автобуси, всі часописи, журнали. Людина не може бути вже самою, постійно їй щось втовкмачують, на Сході про політику, на Заході про інтерес.

Д-р Михайло Кушнір

А з другого боку – прилюдність не залишає місця на особисте життя. Часописні й телевізійні репортери безоглядно втискаються в приватне життя славних і менше відомих сучасників. І не тільки політики й фільмові зірки, але й сіра людина мусить примиритись з тим, що її фільмують за їдою, і в купелі, при праці, на прогулянці. Та хоча голодні на сенсацію ілюстровані журнали женуться за чимсь надзвичайним, вони кожну надзвичайність роблять буденною, бо кладуть її побіч іншої буденщини на своїх шпальтах. Але влізливістю, оголюванням приватного життя – вони розбивають таємницю, яка оповиває кожну одиницю.

Тільки так можу пояснити собі оголені фото, що появляються в усіх журналах. Розсудлива людина повинна сказати собі: моє тіло, моя стать – це є щось, що тільки мені одній належить – та ще тому, кому я дав свою любов, кому я віддав чи віддала себе з тілом і душею. Але хіба такий журнал хоче брати це до уваги? Людина не повинна вже мати нічого власного!.. Очевидно, що

пресовий капітал спекулює теж і на низьких інстинктах ближніх і робить на цьому "інтерес", але тільки цим не можна пояснити собі ексгібіціонізму. Люди не погодилися б на таке. Але ці колективні істоти затратили почуття того, що є речі, які тільки мені одному належать і їх не повинні всі оглядати. Бо маса – безсоромна. Соромитися і каятися я можу тільки як одиниця, – маса не має сорому, ні каяття. Тільки, коли я, як одиниця, стою перед живим Богом і почуваю себе винним, я відриваюся від людського хаосу і Господь дивиться на мене, як на того, що зробив ці вчинки, і за які тільки я мушу відповідати, і ніхто інший.

До відповідальности належить також і р і ш е н н я. Ми мусимо знову вчитися розпізнавати, думати, займати становище до ідей, що їх несуть нам книжки, промови, фільми, програми. Ми не повинні тільки вити з вовками, тільки попросту пливти з масою. Рішатися, вирішувати – це значить, перш за все: розрізняти, вибирати.

Але до цього потрібне знання. В кожному юнакові дрімає пристрасна схильність до критики. Це Божий задум. Юнак не повинен приймати нічого, що він не перевірив. Він повинен судити і рішатися: перевіряти все, і що добре, те затримувати. На жаль, він перевіряє своїми гострими очима тільки поведінку й заходи зверхників, а потрапляє при цьому в неволю маси, череди. Він повинен вчитися також ближче приглядатися виявам маси. Він повинен вміти сказати "ні" насильству юрби, так само, як мусить відповісти "ні" на несправедливий наказ.

Ми постійно спостерігаємо: – коли молода людина здобудеться на протиставлення масі, коли вона колинебудь скаже "ні" (навіть коли йдеться про таку малу справу, щоб відмовитися тільки від модного курення, чи модної зачіски, модного танцю, чи модного фарбування повік), – тоді вона проламала тиранію отого слова "всі". А хто уміє протиставити мужнє "ні" своїй власній вигоді, своїм нахилам, своїм пристрастям – той уже побідив у собі масу. Бо він цим доказав, що не його попихають, а він с а м ф о р м у є с в о є ж и т т я.

ЩЕ ОДНА ПЕРЕМОГА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

над темними силами...

NATIONAL CAPITAL PLANNING COMMISSIO.

WASHINGTON 25, D.C. 20576

January 9, 1964

Mr. Joseph Lesawyer
Shevchenko Memorial
Committee of America, Inc..
302 West 13th Street
New York 14, New York

Dear Mr. Lesawyer:

At its meeting on January 9, 1964, the National Capital Planning Commission approved the enclosed report of its Federal Planning and Projects Committee which, in effect, reaffirms the Commission's approval of the location, site plan, and design of the Shevchenko Memorial.

Sincerely yours,

W. C. Dutton, Jr.
Director

Enclosure

У цьому листі повідомляється про остаточне затвердження державною комісією проєкту встановлення пам'ятника геніяльному синові української нації, Тарасові Шевченкові, у Вашінґтоні.

Редакції "Вашінґтон Посту" в альбом:

Понад 100 років тому Тарас Шевченко дружив у Петербурзі із славетним виконавцем Шекспіра, актором-негром Айрою Олріджем.

«Т. Г. ШЕВЧЕНКО ТА ОЛДРІДЖ» Картина Г. Меліхова.

Могила Т. Шевченка під час війни.

Т. Г. Шевченко: «Холоне серце, як згадаю...». (Тарасова гора).

Застукали сердешну волю
Та й цькуємо. Лягло костьми
Людей муштрованих чимало
А сльоз, а крові? напоїть
Всіх імператорів би стало
З дітьми і внуками, втопить
В сльозах удов'їх. А дівочих,
Пролитих тайно серед ночі!
А матерніх гарячих сльоз!

Схаменіться! Будьте люди,
Бо лихо вам буде!
Розкуються незабаром
Заковані люде,
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори!
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших...

Чому ми, українці, так любимо, шануємо і цінимо творчість Тараса Шевченка? Чому його шанують і цінять інші народи світу? Чому у всьому світі вшановують 150-ту річницю з дня народження Кобзаря України?

Бо понад 150 років тому великий Шевченко виступив проти неволі й несправедливости, проти неправди і кривди, – на оборону людини і нації. І не лише українців, які були в московській неволі. Т. Шевченко добивався права жити незалежно і грузинам, і білорусам і полякам, і казахам, і чехам... – усім народам на земній кулі. Він виступив проти усіх поневолювачів, проти тих, хто забував про Бога, як вищу правду і справедливість.

Безсмертні твори нашого Кобзаря і тепер не втратили своєї художньої цінности та політичної актуальности. Прочитайте зацитовані тут уривки з його поезій. Подивіться на репродукцію поштового штемпеля з Української РСР – один із документів, що свідчить про примусову русифікацію України, про загарбання нашої Батьківщини червоною Москвою. Коли жив Шевченко, була царська, т. зв. "Біла" Росія; тепер вона змінила колір на червоний, але не змінилась загарбницька суть Москви. Тому твори Т. Шевченка звучать так, немов вони написані сьогодні. І будуть так звучати, доки на землі буде існувати кривда, несправедливість, пригнічення національне і соціяльне будь-якого народу; доки хоч один народ намагатиметься панувати над іншим, накидати йому свою волю.

Тарас Шевченко – безсмертний поет, бо його ідеї – це найвищі, найшляхетніші ідеї всього людства.

П.

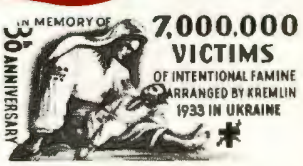

Не називаю її раєм,
Тії хатиночки у гаї
Над чистим ставом край села.
Мене там мати повила
І, повиваючи, співала,
Свою нудьгу переливала
В свою дитину... В тім гаю,
У тій хатині, у раю,
Я бачив пекло... Там неволя,
Робота тяжкая, ніколи
І помолитись не дають.
Там матір добрую мою,
Ще молодую — у могилу
Нужда та праця положила.
Там батько, плачучи з дітьми
(А ми малі були і голі),
Не витерпів лихої долі,
Умер на панщині!..
А ми розлізлися межи людей,
мов мишенята.

Наименование и местожительство отправителя
Nom et domicile de l'expéditeur:

Ст. Юн. Леся Попель

ТАРАС ЧУПРИНКА

ГОЛОВНИЙ КОМАНДИР УПА

(уривок)

5 березня 1950 року біля села Білогорща під Львовом поляг в бою сл. пам. Генерал Роман Шухевич – Тарас Чупринка. УПА втратила свого Головного Командира, а ввесь український народ одного з найбільших провідників визвольної боротьби.

Народжений 1907 року в Західній Україні, Роман Шухевич малим хлопцем бачить відродження української держави. Листопадовий зрив та пізніша боротьба мали великий вплив на його дальший життєвий шлях. Юнаком він скрізь зустрічає пониження і образу українства. В польській гімназії він бачить, що поляки хочуть знищити національну свідомість української молоді і не допустити до її розвитку. Але це не могло затоптати любови молодого Романа Шухевича до України, навпаки, воно зміцнило її. Вже в шостій клясі гімназії він вступає в Українську Військову Організацію, бере активну участь, навіть сам організує різні бойові акції (між ними атентат на польського шкільного куратора Собінського).

Закінчивши гімназію, Роман Шухевич іде на студії політехніки, та під час студій таємно бере участь в багатьох військових вишкільних курсах, щоб придбати собі якнайбільше військового знання. В 1929 році вступає в Організацію Українських Націоналістів, яка згодом зливається з УВО. Після довшої діяльности, пізніше на відповідальному пості, попадає за революційно-політичну боротьбу в польську тюрму. Після чотирьох років в'язниці, Чупринка в 1938 році виходить на волю і незабаром йде на Карпатську Україну. Там працює в штабі Карпатської Січі над створенням нашої армії. В 1941 році Тарас Чупринка перебирає функції крайового провідника з. о. Західньої України і військового референта ОУН та викладає військові дисципліни на таємних курсах кадрів ОУН. Коли з початком війни створено Український Леґіон при німецькій армії, Тарас Чупринка стає на чолі Леґіону. На цім пості залишається, доки не починають виявлятися правдиві наміри німців, загарбати Україну. Одночасно виконує він різні особливі завдання Проводу ОУН. В уряді української відновленої держави Актом 30 червня 1941 року Тарас Чупринка стає віцеміністром військових справ. Після ліквідації Леґіону Чупринка очолює протинімецький збройний рух. В жовтні 1942 року з окремих повстанських груп створено Українську Повстанську Армію, а восени 1943 року Тараса Чупринку назначено її Головним Командиром. В той час він стає провідником ОУН на Україні, і переходить в повне підпілля. Він уважає, що співпраця всіх поневолених Росією народів конче потрібна, і допомагає створити Антибільшовицький Бльок Народів в 1943 році. В Українську Повстанську Армію він включає добровільні групи вояків тих народів. В липні 1944 року Генерал бере участь у першому зборі Української Головної Визвольної Ради, на якому його вибрано Головою Генерального Секретаріяту УГВР, крім цього, він дістає пост Генерального Секретаря Військових Справ. Чупринка в цей час керує цілою визвольною боротьбою на Україні.

З кінцем війни німці мусіли з українських земель відступити. УПА в часі переходу фронтів почала нову, найтруднішу боротьбу: ставити опір більшовицькій Росії, яка знов кинулася на свою давню жертву, Україну. А коли війна вже закінчилася і боротьба більше не велася широким фронтом, Генерал змінив тактику УПА. УПА розділилася на менші групи. В перших роках по війні одним з важливіших завдань УПА було не допустити до того, шоб більшовики виселювали українців із західніх земель України. Два роки УПА виконувала це завдання успішно. Засідки, саботажі та наскоки на більшовицькі установи, залізничі станції та осередки адміністрації, боротьба з окремими частинами червоного війська та з НКВД – політичною московською поліцією – це були вияви нової тактики УПА. Масова визвольна боротьба по війні, під керівництвом Романа Шухевича, велася відважно й завзято.

УПА стала захисником усього народу.

Тому, що захід не був поінформований про українську справу та більшовицьку політику, Генерал Тарас Чупринка посилав відділи УПА на Захід, щоб вони розкривали правдиве обличчя більшовизму, свідчили про правду і славу України, здобували приятелів для неї і ширили ідею волі та співпраці між усіма народами в боротьбі проти Москви.

Про силу й небезпеку, яка грозила ворогам України від УПА, свідчить факт, що більшовицька Чехія, Польща та Росія створили Пакт оборони проти УПА. Цей пакт, одначе, не міг її зліквідувати, також завдяки розумному керуванню Генерала.

До кінця свого життя Командир боровся проти ворогів України, та вкінці віддав життя за Батьківшину.

УПА і її командир Роман Шухевич стали леґендою для цілого народу в Україні, і для української еміґрації. Його неймовірна сила, надзвичайна витривалість, питомі борцеві за Батьківщину, зробили його символом незламної віри та любови до рідного народу.

ДУМКИ ПРО УКРАЇНУ

Линуть мої думки в рідну Україну,
В рідний мій край любий, убогу руїну,
Де Дніпро широкий понад скелі рине,
Де Київ столиця, серце України.

Де гори Карпати під небо сягають,
Де ті бори темні тугу навівають,
Де річки бистрі журливо шепочуть,
Пливуть в Чорне море, бо воленьки хочуть.

Ніна БАБ'ЯК, юначка СУМА
та учениця Школи Українознавства.

Олекса **КОБЕЦЬ**

ПРОЧАНИ НА МОГИЛІ Т. ШЕВЧЕНКА

(спогад очевидця)

Коло могили Тараса Григоровича Шевченка у Каневі, над Дніпром, стоїть проста, селянського зразка, хатка, збудована зараз після похорону заходами Київської української громади під проводом професора Науменка. В хатці був звичайний столик, укритий скатертиною, а над ним – портрет Тараса Шевченка, роботи Рєпіна, в копії Пимоненка. Портрет був характерний тим, що, з якого б боку ви не дивились на нього, то все очі Тараса були звернуті на вас. У другому кутку кімнати – картина запорожця-бандуриста. На столі постійно лежала товстюща книжка відвідувачів, де прочани записували свої враження. Мав же місцевий справник (начальник повітової поліції), на прізвище Жежелевський – очевидно поляк з походження – клопоту й мороки! Гора – висока, східці не були ще впорядковані, а йому, за обов'язком служби, доводилося, старому, часто видиратись на гору і перевіряти зміст записів для доповідів "III-му Отделению" (жандармське управління в Петербурзі). Не маючи змоги всіх видатніших записів занотувати, він просто по-варварському виривав з книжки аркуші і забирав з собою.

До року 1905-го одвідини могили обмежувалися групами інтеліґенції з найдальших закутків не тільки України, а й усієї Росії. Вони перебували коло могили по дві-три доби, палили рясні фаєрверки й цілими ночами виспівували пісень, при чому поруч "Заповіту" часто можна було чути й такі типово-московські співи, як "Вот мчиться тройка удалая по Волге-матушке зимой" та інші, що вважались тоді майже революційними піснями. Але "Заповіт" звичайно співалося без уступу "Поховайте та вставайте", якого і в жодному "Кобзарі" тодішніх видань знайти не можна було. Серед тодішніх відвідувачів могили траплялися і такі шелихвости, що залишали в святій книзі по собі сліди свого дурисвітства такими, наприклад, записами:

"Были,
Пили
Ели,
Пели,
Поднялись
И улетели..."

Але переважна більшість записів – це були вислови глибоких емоційних переживань, зв'язаних з безмежною пошаною до пам'яти пророка України і місця його вічного спочинку.

Починаючи з 1905-го і пізніших років, континґент прочан да могили Шевченка гостро змінився: поза масою інтеліґенції – і то свідомої української інтеліґенції – до могили безперервним струмом почало плинути з усіх кінців України українське село. І якось так сталося, що люди вибрали собі за час відвідин Зелені Свята. Отож, кожного року, ще за день чи два до Зелених Свят, до могили сунулися незчисленні прочани – поклонники Того, "хто людям волю писав". Приходили пішки, за десятки кілометрів, приїздили пароплавами по Дніпру – і згори, і знизу, їхали підводами – кіньми і волами – з запасами харчів і на дорогу, і на час святкування на могилі.

І от, на березі Дніпра ставав незчисленний табір порозпряганих возів з позадираними угору голоблями, і коли ви мали нагоду споглядати це скупчення з протилежної гори та якщо у вашій пам'яті хоч трохи залишилося згадок про козацькі оборонні табори в степах України, то ви мали яскравий відбиток тих козацьких таборів. Коло возів палили багаття. Полум'я підносило вгору безліч золотих іскор назустріч зоряному небові. Дим стелився низиною аж геть над Дніпром. Співи не вгавали, при чому тут домінував найбільше "Заповіт", і – чи знав про це справник Жежелевський, а в деяких гуртках співали і "Поховайте та вставайте". Гора роїлася від людей. Знизу вгору і згори вниз був постійний рух, вигуки, перегуки. Так – до світанку. Вранці табір засипав, а десь ополудні знову все ворушилося живим невсипущим муравлищем.

Так тяглося по три дні і більше. Від'їздили прочани від могили Т. Г. Шевченка з глибоким вдоволенням, що їм пощастило віддати шану Великій Людині і з глибоко притаєними надіями, що ідеї, за які боровся Тарас Григорович, таки будуть здійснені.

І так було що-Зелених Свят, щороку, аж до початку війни 1914 року.

Л. Кобець

Шевченко любив природу і зберігав її красу 2

У леґенді розказують казахи, що Тарас Шевченко, виїжджаючи з форту, залишив після себе кілька десятків дерев, які розрослися навколо його верби.

— Наказую тобі, добрий чоловіче, берегти цей сад. Хай він буде садом дружби казахського і українського народів, казав поет старому дідові Сатангулі-Таймасові, з яким дружив.

І після того сад переходив з покоління в покоління роду Сатангулів. Останній з роду Сатангул Таджіїв, уже опікувався десятиакровим садом, у якому було понад двадцять ґатунків різних сортів дерев овочевих і декоративних. В найбільшій повазі красувалась стара чотирираменна верба Шевченка. Молодь цілої околиці приходить відпочивати в тіні дерев, серед пахучих квітів, серед раю природи, такої незвичної в степах порожніх Казахстану.

Коли останнього Сатангулу хотіли змінити новим огородником у форті, бо йому вже вік 75 років наблизився, він сказав:

— Не піду я зі саду доти, доки не буду певен, що новий аґроном зрозуміє кожне дерево, кожну квітку. Адже це мої діти. Не можу я заповіт Тараса не виконати. Сад треба зберігати і далі поширювати.

На просьбу старого Сатангула з України прислано постумент і погруддя Тараса Шевченка і вміщено його в парку серед дерев, що їх садив поет.

Українці здавен-давна любили природу, вирощували її красу. Тільки московські окупанти збіднюють нашу землю цієї краси, що її дає жива природа.

Молодь наша мусить приймати прекрасні традиції народу, що їх так любив Шевченко і теж дбати про красу природи, зберігати її. Особливо в своїх оселях, там, де вона живе, де вона таборує.

Подумаймо, чи ми вчимося, як ті казахи в степу нести його приклад з собою? Чи ми навчилися жити з природою, любити її і зберігати її красу?

ДУБИ

Дуби стоять, немов січовики,
У землю повростали предковічну.
Грудьми завію стримують північну,
Перемагаючи віки.

Дуби стоять неподоланні, горді,
Буяє у ґілках незрима сила.
Про них леґенди ходять у народі,
Вони – могутности і миру символ.

ОЛЬГА ЛУБСЬКА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО СХОДИТЬ З П'ЄДЕСТАЛУ

У парку в Києві – із кленів лист
Перегортала в павутинні даль.
А він стояв, як із чужини гість,
Плащем прикривши хмурний п'єдестал...
Вслухаючись у міста гул, схиляв
Тарас чоло. Скорботи линув дзвін...
Жіночий голос в мороці ридав,
До нього мовчки прислухався він.
Була та жінка в прокляті роки,
Засуджена в далекі табори.
Вернулася, плете собі вінки,
З соломи, до вечірньої пори.
Здіймається, по цвинтарі летить,
Хреста змайструє, до могил іде,
Її сини у потойбічний світ
Відлинули, де нас ніхто не жде.
Їх мати мертвими в рові знайшла,
Похоронила,в розпачі сидить
Тут, біля пам'ятника. Сіра мла
Покрила горем удовиний світ.
І в ніч, як буря розливала шал,
Пішов Тарас по Києву, і тінь
Лишивши похмурнілий п'єдестал,
Пішла за ним до манастирських стін.
І стало боляче йому за люд
У Придніпров'ї, що його слова
Забув серед зневіри і облуд...
І никла в парку в жалощах трава.
Та все ж надія тліла у співця,
Що сонце встане, землю звеселить,
Щоб не було тій радості кінця,
Що з роду переходитиме в рід.
– – – – – – – –
І знову в тому парку жовтий лист
Знайшов у павутинні свій причал.
А він стоїть і дивиться за міст,
Плащем накривший сірий п'єдестал.

Юрій Буряківець

ЧОРНЕ МОРЕ У ШЕВЧЕНКА

. . . а з-за хвилі
Сонце хвилю червонить;
Перед ними море миле
Гомонить і клекотить.
Гамаліє! Вітер віє...
Ось-ось наше море!...
І сховалися за хвилі,
За рожеві гори.

(„Гамалія", Т. Шевченко)

Так описує Т. Шевченко море в поемі „Гамалія". У Поета Чорне море було й є українське море. Воно любить українців, особливо завзятих козаків, яким допомагає в їх славних походах на турків і татар або у визволенні невільників. Часто вітер приносив Дніпром з моря вістку від братів, які молили Бога визволити їх з неволі. Тоді козаки з піснею йшли визволяти бранців. Візантія спала, не сподіваючись таких гостей.

Дрімає в гаремі, в раю Візантія,
І Скутар дрімає, Босфор клекотить,
Неначе скажений, то стогне, то виє:
Йому Візантію хочеться збудить.
— Не буди, Босфоре: буде тобі горе!
Твої білі ребра піском занесу,
У мул поховаю! — реве синє море: —
Хіба ти не знаєш, яких я несу
Гостей до султана? — Так море сповняло
(Любило завзятих чубатих слов'ян).

Козаки-невільники в своїх темних камерах чогось чекали. Нараз бойовий оклик: „Ріж і бий! Мордуй невіру-бусурмана!" Завзята боротьба. Сам отаман випускав невільників, і вони, почувши рідну мову, з радістю виходили. Всюди чути було крики, зойки. Палав вогонь пожежі. Козаки-запорожці вважали це за бенкет. По битві спокійно плили морем додому, і ніхто не мав відваги їх доганяти. Плили собі по синім морю та співали, вихваляючи отамана.

Велика була козацька слава. Т. Шевченко так яскраво змальовує козаків, що читачеві „Гамалії" або „Івана Підкови", як живі, ввижаються кремезна постать отамана з люлькою в зубах та повні байдаки козаків, яких навіть море любить та слухає.

Вже в давніх часах наші предки вживали водних доріг, як догідніших. Перша українська фльота була збудована на Дніпрі. Цю велику ріку з її допливами використовували для подорожей, торгівлі, риболовлі і для воєнних цілей. Загальноприйнята назва для човнів була лодія. Найтяжчою перешкодою дістатися до Чорного моря були пороги на Дніпрі. Однак, відвага наших предків і користі таких походів заохочували їх до трудних походів.

Вже в княжих часах плавали українські кораблі по Чорному морю. По ньому наші славні князі ходили на Царгород здобувати багатство та славу.

Царгородський Патріярх Фотій говорив в одній зі своїх проповідей: „Чи пригадуєте ви собі той час нестерпний, важкий, коли прийшли до нас варварські кораблі, дихаючи чимсь суворим, диким, погубним, коли море тихо й спокійно розстелювало свій хрест, давало їм приємну й легку плавбу, а на нас підіймало суворі хвилі війни".

Славні були походи князів Олега та Ігоря. В 907-му році князь Олег вирушив у похід на Царгород, маючи 200 кораблів, по 40 людей в кожнім. Збиралися на такі походи всі племена Руси: поляни, деревляни, дуліби і інші. Олег здобував великі перемоги, і греки мусіли йти з ним на угоди, які часто були для них дуже невигідні. 941-го року був широко задуманий похід князя Ігоря на Візантію. Він мав тисячу (дехто каже навіть десять тисяч) кораблів, але цей похід не вдався. Ігор пішов вдруге у похід, але греки не були певні перемоги й попросили миру. Останній морський похід відбувся за князя Ярослава Мудрого в 1043 році. Княжі походи приносили Україні певну користь.

Після довгих століть українська фльота відновилася в козацьких часах. Найбільші походи відбувалися у перших трьох десятиліттях 17 століття. Козацькі чайки під проводом гетьманів, зокрема Сагайдачного та Дорошенка, з великою відвагою нищили турецькі фелюги, здобуваючи такі міста, як Перекоп, Кафу. Козаки палили міста та прибережні оселі і визволяли українських бранців з неволі. Нарід вважав козаків за своїх оборонців і месників. Любила й шанувала їх ціла Україна.

В 1917 році ще раз відновилася українська фльота і знов замаяли синьо-жовті прапори на нашому морі, хоч і не надовго.

Іня ГІКАВА, Школа Українознавства в Шікаго, член СУМА, нар. у 1946 р.

„МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО..."

Малюнок крейдками виконав читач „Веселки" Всеволод Гірка з Лос Анджелесу, Каліфорнія.

(Із журналу"ВЕСЕЛКА",США)

В НІЧ ТАКУ...
(з арабської поезії)

О не спи, Друже, в Ніч таку,
Ти бо Дух, а ми тут хворі
в Ніч таку!
Кругом так тихо... Інші сплять.
Я і Бог самі остались
в Ніч таку!
Шум і ясність. Сходить Щастя,
Правда крилом опромінить
Ніч таку!
Коли б я проспав до ранку,
Вже ніколи б не відзискав
Ніч таку!
Торговиці вже замовкли...
Глян на ринок – шлях зоряний
в Ніч таку!
Лев, Оріон, Андромеду
Й Меркурія блиск кривавий
в Ніч таку!
Вплив зловіщий кида Сатурн,
А Венера пливе в сяйві
в Ніч таку!
І лицарським Дух стає
в Ніч таку!
Мовчанкою вяжу слово,
Я ж без слів говорю нині
в Ніч таку!

МІРА ГАРМАШ

Сценка "Святий вечір у лісі" (автор – проф. Володимир Радзикевич). Поставив Відділ Юнацтва СУМ у Ньюарку, під керівництвом Іванни і Юрія Коно-нівих; декорація Ф. Луцишина.

БІЛЬШЕ УВАГИ І БІЛЬШЕ ВІДВАГИ!

Тут передруковано два поштові значки, видані за кордоном. Один – за волю України, інший – про голод у 1933 році. Наші юні дописувачі, посилаючи листи до "Крилатих" з Англії і Канади, наліпили ці значки, поруч із державними. Пошта штемпелювала наші значки, разом із державними, і напевно не один урядовець прочитав про сім мільйонів жертв голоду на Україні.

Посилайте такі листи частіше, не бійтеся наклеїти наші! Позначені штемпелями значки набирають особливої вартости! Збирайте їх для себе, даруйте філателістам-чужинцям: так ви зробите ще одну добру послугу поневоленому українському народові.

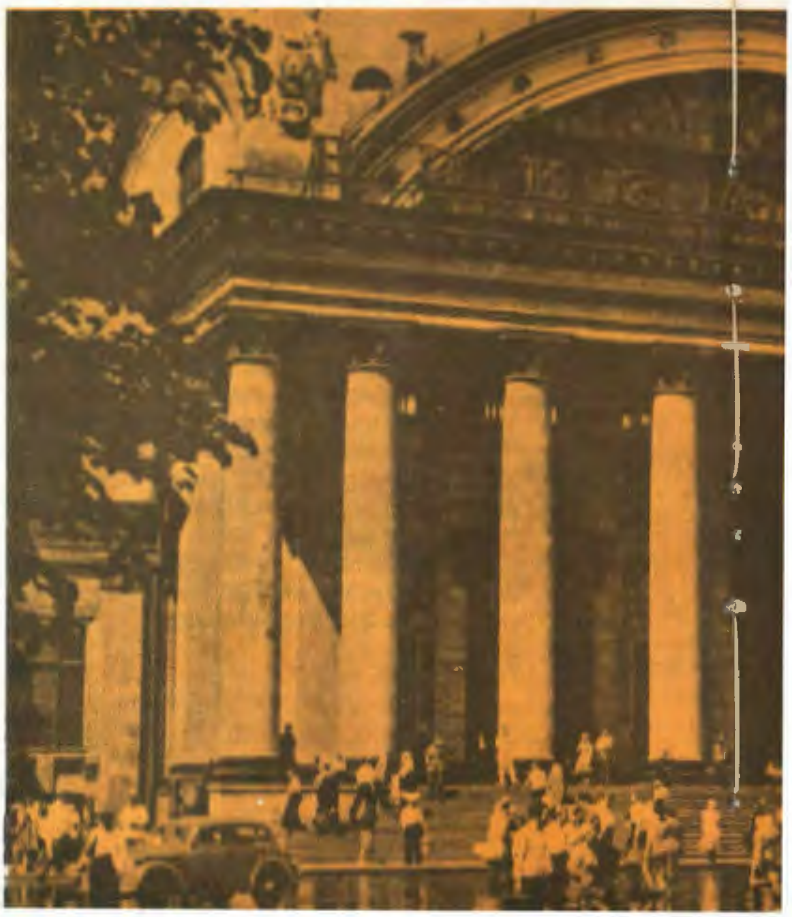

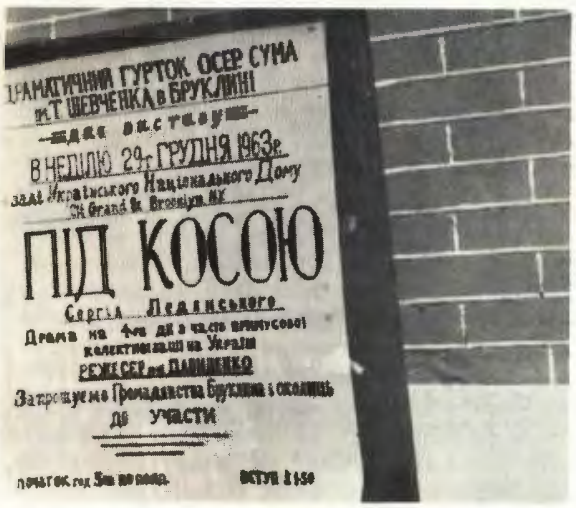

Такий же гурток Осередку СУМ у Бруклині (США) дуже вдало здійснив постановку драми С. Ледянського "Під косою", про московсько-сталінський терор на Україні під час колективізації. Виставу підготувала режисер Алла Давиденко.

Дорогі Подруги і Друзі! Присилайте для журналу світлини з вистав, концертів, зборів, присвячених Тарасові Шевченкові!

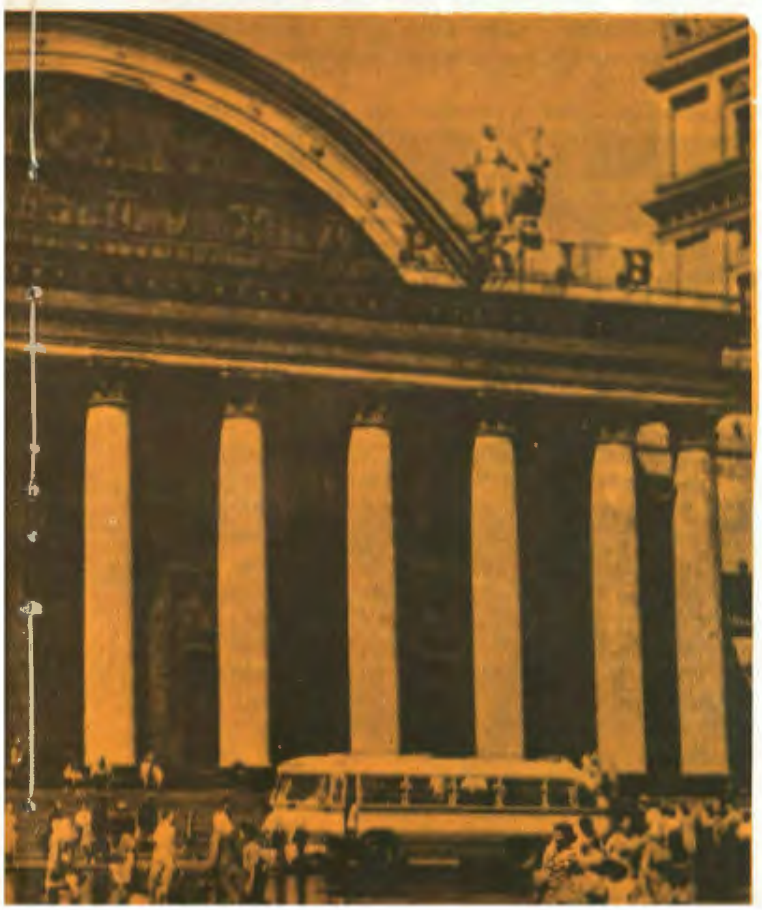

Юні сумівки у Льєжі співають Шевченкову пісню.

ДЕНЬ ЮСУМ-у у ЛЬЄЖІ (БЕЛЬГІЯ)

При К.О. СУМ-у ім. С. Бандери у Льєжі (Бельгія) існує Відділ Ю. СУМ-у та балетна група "Верховина".

Кожного року ми влаштовуємо День Юного Сумівця, на який запрошуєм все українське громадянство.

І цього року такий день відбувся в Льєжі з широкою програмою нашої пісні й танцю. У нас існує мішаний хор, під дириґуванням о. дек. Г. Фуканьчика, в якому бере участь майже вся молодь. У програму входили такі танки: "Козачок", "Верховина", "Аркан", "Київщина", "Ой пряду", та "Гопак".

Мішаний хор виконав пісні на слова Лесі Українки, Т. Шевченка, повстанські, народні...

З юними сумівцями у нас найбільше працює голова Осередку друг М. Хома; йому допомагають В. Старик і В. Голуб, а всім нам – невтомимий о. декан Г. Фуканьчик.

Великої популярности серед молоді набрав журнал "Крилаті", дуже гарно редаґований. За цей журнал щира подяка Центральній Управі СУМ – він зумів притягнути нашу молодь, виховану на чужині, до українського слова, любити його, любити далеку Україну.

На нашому святі був присутній голова К.К. СУМ-у, друг Г. Ощипко, який заохотив молодь СУМ до дальшої праці; зокрема вказав він на обов'язкову потребу влаштовувати літні Оселі. Друг Ощипко вказав також на проблему придбання власними силами такої Оселі в Бельгії.

Ми радіємо успіхами нашої балетної групи "Верховина". Вона з успіхом виступала у Франції та в Німеччині.

Шкода, що на сторінках "Крилатих" немає більше пісень, бо ми їх вивчаємо.

Від Редакції: З приємністю повідомляємо вас, Дорогі, що над новими піснями для вас працюють відомі композитори: проф. Василь Безкоровайний, проф. Олег Стратичук та ін.

Володимир МАЦЬКІВ

НАША ПАМ'ЯТЬ

– Чому ти не написав задачі? – Чому не приніс книжки? – Чому не вивчив віршика? – питає не раз учитель чи учителька в школі.

– Я забув – відповідає часто запитаний. Хоч ця відповідь не завжди згідна з правдою, але деколи рятує менше пильних учнів, бо учитель вірить, що пам'ять може деколи "зрадити".

Господь, створивши людину, наділив її величезними духовими багатствами, серед яких пам'ять є мабуть найважливішою.

Хоч ми навіть не знаємо, як саме та пам'ять діє, але добре знаємо, яку величезну ролю відіграє вона в нашому житті. Дехто порівнює нашу пам'ять до шафи, де зберігаються різні важливі документи в окремих сховках та течках. Деколи забувається навіть про існування тих документів, але при потребі їх легко можна віднайти. Інші порівнюють пам'ять до банку, в якому складається дрібні ощадності, що згодом стають великими.

Наша пам'ять, наче той банк, зберігає всі наші глибокі враження, ввесь життєвий досвід, більшість образів, які щодня невпинно пересуваються перед очима; майже увесь вивчений у школі матеріял, всі замітніші події коло нас, наші власні переживання і, наче в тій шафі з документами, зберігає все на своєму місці, в належнім порядку. Ми можемо хвилево багато з того забути, але коли прийде той час, що нам той, чи інший матеріял потрібний, наша пам'ять зараз відшукує і приносить нам усі дані.

Між людьми втерлася поговірка – "Знаю тільки те, що зможу запам'ятати". Іншими словами: наша пам'ять є підставою та джерелом знання.

Але не у всіх людей пам'ять однакова. Деякі люди, прочитавши книжку, можуть опісля виголошувати цілі сторінки прочитаного тексту. Інші не вміють навіть розказати короткого змісту з прочитаного. Раз був я свідком події, де в часі перерви на концерті одного нашого великого співака, один 15-16 літній юнак переспівав півголосом цілу пісню, яку тільки що чув перший раз на своїм віку. Запам'ятав не тільки слова пісні, але і мелодію, з усіма її тонкостями та ньюансами, Мав незвичайно гарно розвинуту музичну пам'ять. Деякі люди пізнають осіб, яких не бачили і нічого про них не чули по 40 і більше літ. Іншим натомість важко пізнати людину, яку бачили минулого дня.

Що так воно є, видно вже з того, що колись Ісус Христос, говорячи "Причту" про таланти, сказав, що одному чоловікові дано 5 талантів, другому два, а третьому один, який він небавом закопав у землю тоді, коли інші свої таланти подвоїли своєю працею.

Мусимо зазначити, що люди, які замолоду люблять пити алькоголеві напитки або починають курити в молодих літах, дуже часто тратять бистрість своєї пам'яти, бо затруювана алькоголем, чи нікотиною нервова система стає вже не така справна.

Що ж робити, щоби наша пам'ять легко сприймала та добре зберігала все те, шо нам може бути потрібне в нашому житті?

Знаємо, що кожний спортовець, який хоче мати добрі осяги чи перемогти противника, мусить багато вправляти чи, як тепер кажуть, тренуватись. Коли він добре вишколить свої мускули, підготує своє серце, тоді можливість перемоги буде більша.

Так само з нашою пам'яттю. Її треба вправляти чи тренувати. Коли ми ходимо до школи, ми примушені виконувати всі доручення, які дає нам школа, і хочемо, чи ні, працюємо над розвитком нашої пам'яті. Це є в програмі кожної школи, хоч учні цього не знають.

Очевидно, що кожна розумна людина буде старатись, щоб її пам'ять та всі інші духові обдарування і здібності розвивалися якслід. А найкраще вони розвиваються в молодому віці.

ПОРАДНИК ДОБРОГО ВИХОВАННЯ

Дорога Молоде!

Починаючи від цього числа, ми будемо старатися познайомити вас із основними правилами доброї поведінки чи, як кажуть французи, *Savoir vivre* – уміння жити.

Є слова і жести, які краще характеризують, клясифікують людину, чим титули, дипльоми чи банкові конта.

І між нами є чимало, котрі вважають, що їх не стосуються закони доброї поведінки, що це вже речі перестарілі, на які не варто звертати уваги. Тому подекуди росте молодь, якій родичі не передали знань про товариську поведінку, такт і уміння володіти собою в кожній, навіть найбільш незручній, ситуації. Є також немало дорослих, які не мали змоги такого виховання набути, і тому не можуть навчити своїх дітей, а це речі необхідні кожній культурній одиниці, коли хоче бути товариською, повновартісною, цікавою та заслуговувати на назву інтеліґентної.

Людина, входячи в товариське життя, мусить притримуватись правил, які громадянство створило в довгій своїй творчій традиції. Такі правила часто незаписані, їх передають в усній формі родичі або опікуни дітям та молоді, бо вони являються для культурної людини необхідними. Вони дають їй доступ всюди, без огляду на рід і походження.

ПРО ТАКТОВНІСТЬ І СИЛУ ВОЛІ

Людина тактовна завжди зберігає зовнішній спокій. Всі її симпатії і антипатії – це її особисті почування, і нікому їх накидати не можна.

Треба виробляти в собі силу волі, яка стримує гнів, обурення і заздрість, що часто нівечать найкращі дружні взаємини та обертають добрих друзів у неприятелів. Сила волі примушує нас виявляти своє вдоволення і радість стримано. Вона допомагає нам бути точними, обов'язковими, шанувати час інших і свій. Товариська вибробленість, такт, особиста гідність і панування над собою тоді вартісні, коли вони є проявами нашої внутрішньої досконалости. Досконалість ця не дозволяє на ніякі, хоч би малі, хиби навіть тоді, коли людина є сама. Поводитись треба все так, наче б то хтось дивився на нас.

/Далі про особисту гігєну/

Євгенія Р.

Микола АРКАС

ВЕДМІДЬ І ЇЖАК

– Розкажіть мені, будь ласка, Якове Петровичу, (так звався старий учитель), – щось про ваші спостереження, – попрохав я. Яків Петрович помовчав.

– Признаюсь вам, друже, що цій покусі піддамся: люблю оповідати про звірину... Ось пригадується мені пригода з ведмедем. Хочете, розкажу?

– Невже ви здибувалися з цим страхіттям у лісі на волі?

– А як же, і не з одним! Бачив я і бурого ведмедя, урого ведмедя, найбільшого й найдужчого ї ведмежої породи: ведмедяка, що бузівок. Од людей все ж і він тікає, а коли поранять його – держись і молись: не поцілив з рушниці, на рогатину не взяв, – панахида: розшматує, загризе... Бачив я не раз і кумедних ведмедятків; нема, здається, в світі симпатичніших й смішніших бутузенків. Як вони ласують на малині, як граються, борікаються, як дражнять один одного, як беркицькаються перекидьки через голову з стрімкого схилу, як по деревах лазять, у річці купаються. І їй-же-Богу, подивляючись на цих четвероногих волохатців, приходиш до висновку, що куди там нашим дітям до розуму й кебети цих звірят... Так, ось, коли вже так бажаєте, одна пригода:

– Сільце, де я вчителював, загублене було в пущі і я, майже щодня, відбувши свої години в школі, вирушав до лісу по гриби, брав кошика, ножа, фінку і якусь перекуску. Шоразу я несміливо сподівався, що в нетрях побачу щось незвичайне, таємне і найбільше кортіло мене зустрінутись з ведмедем. Ведмедя рідко коли удавалося побачити навіть місцевим обивателям, бо цей звір не любив об'являтися на людях; ведмеді ховалися у найнеприступніших хащах, за болотами-трясовинням, де хазяйнував лісовий дідько Боровит. Туди хрещена душа не заглядала.

– І ось сів я одного разу відпочити на галяві, втомився, заблукав далеко. Вже й гриби не збирав, а мене все вабило далі й далі, ну, ніби хтось невидимими віжками мене туди тягнув... Трава на полянці була низькоросла, хирна, видко ґрунт був поганий; наді мною шумотіли вікові дуби та сосни, срібним гаптом оздобляли гущавину берези, а над всім – блакить небесна. Розклав я це перед собою перекуску, сиджу, смакую і чую раптом: тріщить щось в заростях, сопить, охає, ніби хтось бореться або волоче тягар. Прислухаюсь і моторош мене бере; поставив мене переляк на ноги, штовхнув у кущі та так швидко, що я й перекуску не встиг взяти. Видряпався я на гіллястий бук і стежу звідти, що буде. Галява піді мною, як на долоні, в перекусці вже бджілки нишпорять, зайчик перемахнув навпростець, тихо, таємно шумить ліс, у верховітті виспівують пташки. Ідилія, я б сказав, але так воно вже на світі буває, що, в нормальному стані, людина іронічно хехекає над "бабськими забобонами", а як приспічить – всі дідьки перед ним і душа молодецька в мізинному пальці ноги опиняється.

– А в хащах, тим часом, тріщить, посопує все ближче. Халепа рогата пре, – майнуло в голові, – і дріжак струснув мною так, що гілка піді мною захиталася, ніби наліг на неї буревій.

– Чи не зубр? – стукає в голову, – дай, Боже, щоб зубр, як-не-як, а не з того світу... – і тут же згадав, що, на побачення з зубрами дві доби треба з України їхати залізницею до Біловезької пущі, на Литві... І бачу тут – з хащі котиться їжачок; якраз звідти, звідки чувся моторошний шарварок!

– Що за причина? – холоднію, навіть, про вовкулаків згадав! Неможливо, щоб таке малятко таку бучу підняло.

– А тим часом їжачок викотився на полянку і шум стих, а мене ще більша моторош узяла. Втупив я переляканий погляд на їжака, перевів на вивірочку, що хрумкала мої сухарі і з прикрістю подумав, що не кожному судилось героєм народитись... А їжак з два кроки проповз, зупинився, понюхав повітря, хрохнув і поліз далі, в напрямку до моєї перекуски.

– І тут знов у лісі заворушилось, затріщало, захрустіло, розверглися чагарі і на полянку, ніби з-за лаштунків на сцену, вивалився величезний ведмідь, такий, знаєте, колос Родоський. Патли всі в реп'яхах, у сосновій смолі. Вийшов він на полянку й задивився на їжака, вуха наставив. А їжак, як видко, нічого не помічав, походував далі своєю дорогою, принюхувався, чув мабуть аромат моєї перекуски.

– От дивовище! Давид і Ґоліяф! Переляк мій поволі ущухав. Що воно з того буде? Ведмідь наблизився до їжака і обережно, як кіт мишку, тяпнув його лапищем. Їжак блискавично завмер, згорнувся клубочком і наїжився. Ведмідь вдруге його помацав, а потім ткнув рило в їжачі глиці, від-

МИСЛИВЧІ СВІТЛИНИ З УКРАЇНИ

Л. Меленевський несе вбитого вовка. Вгорі трофеї останнього полювання.

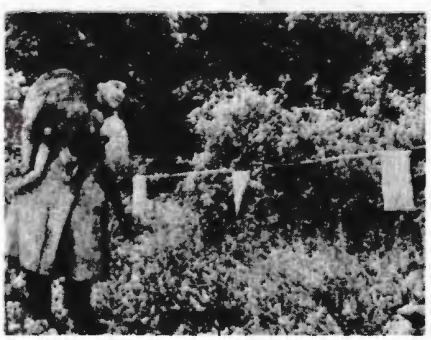

сахнувся і загорлав на всі груди "уиік- у-у-уиік", потім сів навпочіпки, передніми лапами почав гладити ранений писок, ображено похитуючи головою. Як він скидався в цей момент на дядька в кожусі! І всі рухи його були людськими, й буркотливий обурений голос ніби докоряв їжакові: "Я тебе приголубити, а ти мені в морду, колючко мізерна!"

– Тим часом, їжак ворохнувся, висунув з-під своєї глистої броні гостропику мордочку й обережно поліз далі. "Михайло", не дивлячись на те, що вже раз пошився в дурні, і далі слідкував за їжаком, вичікувально схиливши на бік голову й наставивши вуха, потім незграбно опустився на чотири лапи і попрямував до їжака. Той знов завмер. Ведмідь зупинився над колючим клубочком, обнюхав його й знов обережно мацнув лапою. Їжак нічичирк. Це хитрунство мабуть розгнівало звіря; він люто засопів і з силою бацнув по їжаку та так, що глиці глибоко занизалися в подушечки ведмежої лапи. Їжак хвилинку повисів у повітрі, а потім упав і прикинувся мертвим. Ведмідь одскочив геть, сів навколішки, болізно заойкав, тряс лапою, розглядав її з усіх боків. Потім, збагнувши очевидно, як він осоромився перед нікчемним клубочком, – рішуче рявкнув й зашкутельгав у кущі!

– "Ага, тікає махина!" – подумав я, згадавши, що ведмеді дуже лякливі. Заганьбив і себе, і всю ведмежу породу.

– Я, однак, дуже помилявся. Кілька хвилин – і "Михайло" знов об'явився на галяві; по-людському, двома лапами, він ніс оберемок багаття й накрив ним їжака; ще і ще приносив він хворост, каменюки, омелу і цим всім покривав нерухомого звірька. Над хитруном виріс солідний горбок. З величезним зацікавленням, забувши про страх, я стежив з своєї захоронки за рідкісним видовищем: перехитрив-таки "Михайло" їжака, задавив небораку. Ведмідь працював мовчки, діловито посопував, покряхтував, дбайливо оправляв галузззя. Навалиши на їжака купу, він заглянув під неї, обійшов довкруг і самовдоволено заурчав, мовляв: "Тепер я тебе припечатав, не встанеш!"

– Але "Михайло" помилився. Подумавши, мабуть, що небезпека минула, їжак преспокійно виповз з-під купи і закипав п'ятами до моєї перекуски. Ведмідь остовпів, потім вискнув обурено, гнівно затоптався на місці: живий, паршук, обдурив мене!

– Одним скоком він дігнав їжака, а той знов завмер й настобурчився.

– "Михайло" досадливо поскріб пазурями черево, ревнув й почав переносити багаття на нове місце, завалив їжака знову, з усіх боків зазирнув під неї і сів навпочіпки. Минуло з чверть години, їжак не об'являвся. Ведмедеві, видко, наскучило бовваніти над хворостом, він попрямував до моєї безталанної перекуски, прогнав трьох вивірок, зжер, що ще лишалося, також пончики (разом з папером, у який вони були загорнуті). Моє зацікавлення, тим часом, змінялося страхом: тепер черга за мною: принюхається, стягне мене з дерева собі "на десерт"

Але їжачок врятував мене. Бачучи, що ведмідь всіми думками в ласощах, він галопом кинувся до кущів і загубився в них. "Михайло" справді, мабуть, забув про їжака: деякий час він задумано сидів над кошиком з грибами, потім, лапою перекинув його, подивився на порожнє днище, похитав незадоволено головою і, раптом схаменувшись, закульгав до купи хворосту; їжака, однак, під ним вже не було. Принюхуючись до його слідів, ведмідь підійшов до кущів у тому місці, де зник їжак, став на задні лапи, по-людському розгорнув гілля, заглянув у кущі й обурено замимрив, мовляв, пошивтаки мене нікчема в дурні!

– Втім, десь у гущавині, – близько чи далеко – не розібрати, – залунав дивний звук, подібний до лелечого клекоту, тільки голосніший, басовий, "Михайло" насторожився й перевальцем побіг геть.

– Посидівши горобцем ще з годину на буці, я по тім зліз потихеньку з нього і, як тільки опинився на траві, мною так затрясло, що зуби язик прикусили; як я доплентався додому – соромно й згадувати: спочатку крався тихо, потім ускорив крок, а на узлісся вискочив антилопою й так періщив аж до околиці села. Нічого й казати, що кошик з розсипаними грибами остався на лісовій галяві, але натомісць, на все життя лишився у мене спогад про волохатого "Михайла", про те, що я був рідкісним щасливцем: бачив ведмедя на волі в його батьківщині саме так, як далекі мої предки.

Хай прилітають...

У селі Мізюринцях років п'ятдесят на одному хліві гніздувалися лелеки. Та чомусь господиня цього двору почала гнати птахів, руйнувати їхнє гніздо. Лелеки переселилися на будинок місцевої школи, обрали собі один з димарів. Але й на новому місці їм не пощастило. Приїхав якийсь чиновник з обласного центру й наказав очистити комин, гніздо скинути геть.

Однак лелеки перебралися на другий димар. За птахів заступилися школярі та вчителі, і цього гнізда вже ніхто не займав. Восени юні натуралісти обережно зняли його й сховали на горищі. А весною, як у печах уже не буде палитись, перенесуть знову на місце й чекатимуть лелек.

А. БОБЮК

Фото автора
Тернопільська область.

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

11

Потяг провалився у підземні нетрі, вискочив на міст, де майнула тиша зеленосірої затоки, і знову шугнув у кам'яну нору. Вискочив на поверхню в Бруклині і понісся понад домами. Колихався і гудів на сталевих стовпах. Женчик дивився у вікно, нічого не бачивши. Чув лише, як у дивній порожнечі думок наростає страх. Не треба хвилюватись — вмовляв себе. Вже годі. Спокій. Все тільки обдумати. Досить.

Але хвилювання глибшало. Воно було поза волею, поза можливостями стримати. Люди виходили. Вагон порожнів. Женчик пройшовся взад і вперед. Побачив здивовані погляди пасажирів і сів.— ...тільки не хвилюватись!

Запахло океаном і знову хитнувся під колами мережаний крицею міст. Праворуч — на обрії — добачив у замряченій синяві шпилі хмарочосів. На мості, постававши рядком і перехилившись через поруччя, хлопці безжурно ловили рибу. Ех! Похопився, що кусає нігті, й розсердився. Досить вже! — голосно сам до себе.

Вийшов на останній зупинці, підшукав напрямок, яким ішов недавно. Так, — це та сама вулиця, тепер праворуч, ще раз праворуч.

Вуличка зовсім порожня. Спокійна і відлюдна, вона впиралася у сіро-синє море. Зовсім інший колір води, як у порті — подумав і усвідомив, що вже цілком не хвилюється. Проминув віллу. Постояв, споглядаючи безконечність води, й повернувся. Над решіткою два ряди кільчастого дроту. Тяжко буде дістатися. Вже краще крізь фіртку. Проходячи, ніби ненароком, спробував штовхнути клямку. Не піддається, — та й не клямка це, а непорушна ручка. Зсередини можна повернути, а з вулиці відчиняється тільки ключем. Поглянув у маленьке подвір'я. Біля гаражу те саме зелене авто. Варто б, доки прийдуть хлопці, відчинити ворота. Натиснув. Трохи хитнулися. Значить можна буде виламати. Якщо б це був вечір — швидко б упоралися. Відійшов на перехрестя й міркував. Здається, його ніхто не бачив. Або нікого немає... Вернувся й ще раз натиснув на ворота. Знову хитнулися. Добре, відскочать, як хлопці разом всі натиснуть. Ще раз пройшов біля вілли в напрямку води, зупинився, де кінчається хідник, і дивився у далечінь. Як мало видно моря! А колись уявлялося, що око буде дивитись у нескінченість. А колись...

— Гей, ви там! — почулося ззаду.

Обернувся. Невисокий, середніх літ чоловік махав до нього:

— Гей, хлопче, ходи сюди! Чи не можеш мені зробити маленьку прислугу? Я заплачу! Треба винести до авта куфер. Нікого немає допомогти, а сам не подужаю. Я заплачу.

— Ні, дуже дякую, я не можу. У мене рука дуже болить.

— Гм, шкода. А мені так дуже треба помочі... Що, ти сам? Шукаєш, може, кого? Чи не можу прислужитися?

— Ні, я... я так собі. Покупатися думав.

— Тут не вільно. Тут все приватна власність.

На це Женчик невиразно пробурмотів, що він дякує за інформації, що він не знав, що тут не вільно... Чоловік постояв і помалу пішов назад. Женчик дивився услід і йому тьохнуло серце, коли побачив, що чоловік увійшов у фіртку вілли число 14. То ж він з тієї пачки! Мигнула думка, що треба було піти з ним. Може він хотів у куфрі вивезти тіло Блискавки — така була нагода увійти в саме кубло їхнє... от дурницю вчинив! І одночасно подумав, що добре, що не пішов. Він певно доглянув, як я по-дурному вештався біля дому. Коли б уже скоріш хлопці прийшли! Довго не прибувають... Хто ж іще є у віллі?.. Треба б піти назустріч хлопцям. Затримати їх до вечора, аж доки не стемніє. Тепер той буде добре вважати. Очей не спустить з вулиці. А як стемніє, то тоді напасти. А може той зробить засідку й уночі всіх постріляє...

Боявся тепер вертатися тією самою дорогою біля вілли. Треба б обійти понад морем. Пішов, шукаючи догідного обходу, і все обертався, чи не надходять хлопці. Відійшовши, скорше відчув, ніж почув, як його хтось знову гукає. Озирнувся і побачив того самого. Він щось тримав у руці і приязно посміхався. Може таки піти? І знову щось наче штовхнуло: не йди! Проте... для хлопців варто б... треба довідатись... Тож Женчик, і собі посміхнувшись, пішов назустріч. Незнайомий знову посміхнувся, і, не відвертаючись, зробив кілька кроків назад. Намацав за спиною клямку у фіртці, відчинив і зробив запрошувальний рух рукою. І в цей момент Женчик добачив у другій руці щось темне і загрозливе. Скочивши вбік, побіг. Біг щосили. Ззаду почувся викрик, біля самої голови прошумів кий і вдарився у пісок.

(далі буде)

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН 10

Порівнюючи з піонерським життям кілька днів тому, тепер ми мали величезні вигоди, справжній "комфорт". Шільна хатина огрівалася оливною пічею. Хатку ми переділили стіною з поличок і полотна зі срібним листом (той самий, який ми стелили під хатку). В передній половині була кухня і робітня. Ліворуч від входу стояла піч, оточена поличками і кухонним приладдям, а з правого боку — стіл з інструментами, зошитами і книжками. Під столом були поскладані мірничі приладдя. Того приладдя — інструментів, дротів і всілякого знаряддя було так багато, що навіть другий вузький столик і полички, вздовж переділки, були заповнені ними. Північна половина хатки, з другого боку переділки, служила за "спальню" і місце відпочинку.

Ліжка стояли під стінами намету: два попри північну стіну, направо і наліво від віконця високо, по середині, а другі два — попри внутрішню переділку, праворуч і ліворуч від переходу. Між ліжками переходи були вистелені хідниками, аж до кухні. Ми здебільшого ходили в хаті у шкарпетках, щоби ноги могли відпочити від важких ґумових чобіт. Тому хідники дійсно стали в пригоді. Під ліжками стояли валізки з особистими речами, одягом і книжками для розваги. Лері Борн мав велику збірку історичних книжок і романів. Давид читав всілякі оповідання про ковбоїв; також про убивців і тому подібних людців. Кіт Арнольд не мав книжок на відпруження, і тому позичав їх від Лері і від мене. Я мав малого "Кобзаря" Т. Шевченка і деякі видання АБН українською і англійською мовами.

Наніч ми заслоняли цератою вікно, щоби сонце не світило в очі.

З чотирма особами на зміну і двома будильниками, наші нічні метеорологічні спостереження стали тепер набагато легшими. Коли були тільки Кіт Арнольд і я, ми мусіли чергуватися що три години, увесь день і всю ніч. Найгірше докучало те, що Кіт Арнольд не взяв з собою будильника. Вночі ми мусіли самі якось прокинутися, за інтуіцією, в призначену годину, зібратися швидко, зробити проміри, спостереження в призначений час і записати дані до формуляра. Тоді мені вдалося декілька разів заспати... і не встати о другій чи о п'ятій рано. Кіт Арнольд розлютився і загрозив мені карою: впродовж тижня — нічні обсервації, якщо я ще раз пропущу призначений час! Мене це так налякало і засмутило, що в моєму організмі відразу "виробився" будильник, який працював ще навіть тоді, коли я вернувся додому з півночі.

БУДЬТЕ ЧУЙНІ!

Будьте чуйні, як леви, і по ночах не спіть,
Будіть серце що мент, що хвилини;
Роздувайте вогонь, хай під небо горить,
З невидимої в серці жарини!..
На тривогу трубіть, на залізних сурмах,
Кажіть звукам повзти, немов гадам;
А зневірам кажіть, хай не тонуть у снах,
Бо на світі нема "Ельдорада"...
Є одвічна борня, непримиренний бунт,
Ви любіть їх, а м'язи хай дзвонять,
Не за горами той остаточний вже суд,
Що летить на окрилених конях...
Перегляньте ще раз золотий літопис,
Що вписали ми чітко у нього —
Чи нащадки міцні, ті, що прийдуть по нас,
Будуть горді з літопису того?!

Ярослав Петрович

Перші дні офіційної і неофіційної праці

Після обіду мої друзі взялися грати в карти, а я вирушив на маленьку прогульку. Вже півтора тижні, як я на острові. Та аж сьогодні, в середу 14-го червня, виринула перша нагода поступити вперед із своїм приватним проєктом, а саме: знайти місце на риштування для термометрів. Ці термометри мали б виміряти температуру повітря над землею поблизу льодовика і над льодовиком — поблизу землі (щоби визначити їх взаємні впливи на атмосферу при землі і на її рослинність).

Думав я: "Невже ж даремно старався позичити оті термометри? Невже ж даремно натерпівся, коли мене покинув літак у Резолют Бей? Нарешті прийшла нагода взятися до плянування моєї праці!"

Сніг дуже глибокий. Я одягнув лещата, щоби глибоко не загрузати; одягнув на очі темні лещатарські окуляри, щоби білий колір снігу і мряки не подражнював зору. Захопив ще в кишеню малий термометер, олівець і нотатничок (нотес).

На схід від нашої нейлонової хатки, на віддалі кожної півмилі, простягалася лінія залізних паличок, встромлених в льодовик. На вершку кожної палиці — прив'язана червона ганчірка. Але їх важко було помітити: примерзли до палиці або ж були вкриті снігом, чи зовсім віддерті сильним вітром. Все ж таки, керуючися цими знаками, можна було безпечно зійти з льодовика на землю. Дорога на схід найближча до землі від табору, всього три милі.

Двадцять ярдів від хатки вже не було нічого видно. У мряці губилося все. На щастя, вчора Кіт і Лері ходили міряти глибину снігу біля кожної палички по трасі на схід від табору і сліди їхніх двох пар лещат були ще де-не-де помітні.

Та з мене лещатар, як з черепахи орел!.. Пробиваючи шлях впоперек високих снігових хребтів-хвиль, прямую за слідами на схід. Але ґумові чоботи погано тримаються лещат. То закаблуки зсунуться, то замок відчиниться, то пружина позаду зіскочить або занадто тисне на ногу. Тільки зігнуся один замок направити, як уже другий чобіт якось висмикнеться з-під шнурка (який тримає носок чобота при лещаті). Але якось далося направити замки і досунутися, через високі хребти снігу, до першої палички.

(далі буде)

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ — РІДНА ДИТЯЧА КНИЖКА!

О. Федькович

ЛИС ТА КАЧКА

Качка плаває собі по воді, аж тут прибігає лис.

— Добридень — каже лис.

— Здорові були — відказує качка — а що доброго скажете?

— Розказав би багато доброго, бо біжу з двора. А чи не ви та качечка, про яку люди кажуть, що нема кращої на ціле село?

Качка аж не стямилась з радощів.

— Та може й я — каже.

— То ходім же швидше зі мною до двора, бо пані так хоче вас бачити!... Ви не знаєте, які ви скрізь гарні, навіть у дворі про вас знають.

Дурна качка, багато не гадаючи, вискочила на берег і хитрий лис тоді її за шийку хап!

— Отак, каже — пиха не одному вже шию скрутила.

У повітрі теплих країв літає дуже багато маленьких, невидимих сотворінь-мікробів. Тому треба уважно мити личко, руки, а також овочі (яблука, сливи, виноград), щоб на них було якнайменше мікробів. Деякі мікроби переносять хворобу.

А на далекій Півночі, де вічна зима, там у повітрі мікробів немає: вони гинуть від морозу. У кризі **пролежала 45 років їжа одного мандрівника. Коли її тепер знайшли, то побачили, що на ній мікробів не було (а м'ясо було дуже смачне!).**

ХОЧУ ДО ЦЕРКВИ

Попрошу сьогодні маму,
Щоб до церкви повела:
Від минулої неділі
Я ще там і не була.

В церкві гарно ладан пахне,
Світять зоряно свічки,
А співають — Боже милий! —
Наче янголи які.

Люди в будній день похмурі,
Як запряжені воли:
Мовчазні та непривітні,
Ще й сердиті, як коли.

А в неділю, в церкві, гляньте:
Хоч і сонечка нема,
Наче світяться всі люди,
Наче й я свічусь сама!

Той підійде — усміхнеться,
Той спитає: „Як живеш?..”
Мамо! Ще й на ту неділю
Доцю в церкву поведеш?!

Олекса Кобець

Яка риба найбільша на світі? Ні, не риба-кит, бо хоча вона й плаває у океані, але мусить виринати з води, щоб щоразу вдихнути повітря (як і людина, що плаває). Найбільша на світі риба зветься "Каршародонт", з породи страшних акул. Вона живе у Середземному морі, де вода завжди тепла. Та риба досягає довжини 15 метрів і важить понад 15 тисяч кілограмів. "Каршародонта" бачите на малюнку.

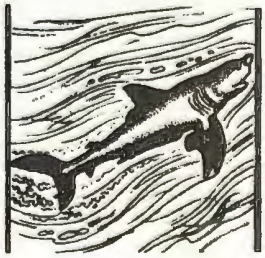

Нові книги

"ЖОВТИЙ КНЯЗЬ" – повість Василя Барки про важкі поневіряння українців під час штучно викликаного Москвою голоду на Україні в 1933 році. Письменник розповідає про те, як більшовицька влада намагається знищити українську родину; робить дітей сиротами, забирає батьків, морить людей голодом. Голодним людям навіть сонце починає здаватися "скибочкою". Виснажений сирота Андрій іде "маму шукати" між тисячами народу на голодних шляхах України...

Радимо старшому юнацтву і членству СУМ прочитати цю талановиту книжку. "Жовтий князь" – справжній пам'ятник нашим замученим під час голоду братам і сестрам.

"ТРОФЕЇ" – збірка віршів Яра Славутича. Його вірш – прозорий і чіткий, мова барвиста і багата. У збірці чимало патріотичних поезій. Там надруковані такі твори, як "Московія", "Монолог перед шаблею гетьмана Мазепи" та ін., що дуже надаються для деклямації на сумівських вечорах, на святах. Крім того, хто хоче краще вивчити українську мову, тим особливо радимо читати "Трофеї".

"УКРАЇНСЬКІ ЛІСОВІ КАЗКИ" Оксани Іваненко, в перекладі на німецьку мову д-ра Галі Горбач.

Вийшли в західньонімецькому видавництві "Колібрі" у Вуперталь. 256 стор., з ілюстраціями (краще було б доручити їх українському мистцеві, бо німецький, хоч і талановитий, все ж не зміг передати своєрідного чару української природи). Переклад чудовий. "Дубочок", "Дика яблунька", "Історія маленького Піка" та ін. напевно припадуть до серця малому німецькому читачеві.

Друзі-сумівці в Німеччині могли б дарувати цю книжку німецьким бібліотекам чи знайомим німецьким родинам, і цим сприяти поширенню української перекладної літератури за кордоном.

ІЗ СПОРТОВОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

• Гончаренко Олег – народився 1931 р. Батько й мати відігравали важливу роль у спортовому житті Харкова. Сам Олег придбав Україні світову славу, здобуваючи чемпіонат світу у швидкому ковзанні. Був чемпіоном світу у 1953-54 і 1956 рр. В бігу на 5 кілометрів осягнув час 7 хвилин 57,7 сек., а на 10 клм. – 16:42,3. На VII З.О.І. в Кортіна д'Ампеццо (Італія) здобув бронзові медалі в бігах на 5 і 10 клм.

• Лещата (також: лижви, "лещета", "скі", "нарти"), як приряд до посування по снігу – були відомі яких 20-10.000 літ тому. Сліди вживання лещат на землях України доходять до часів з-перед княжої доби; в Новгороді викопали пару лещат, вік яких окреслено на IV-VI ст. по Хр. Однак велику увагу звернено на лещата лише в мин. сторіччі, коли норвезький дослідник полярних околиць, Фрітьоф Нансен, у 1888 р. перейшов на них Гренляндію. В Україні поширив лещатарський спорт у 1900-их роках проф. Боберський у Львові. Після першої світової війни особливі заслуги мав Карпатський Лещатарський Клюб (Львів, Косів, Славсько й ін.), який й тепер охоплює лещатарів-українців Америки і щороку провадить змагання у Вайт Фейсі (біля Лейк Плесід).

• Лещатарські змагання на Зимових Олімпійських Ігрищах включають дві частини; біги по низинних околицях для чоловіків на 18, 30, 50 клм., та гінці (естафета) 4x10 клм., і жінок – 10 клм., гінці 3x5 клм. та "норвежську комбінацію" (біг і стрибок), також "біатлон" (біг із стрілянням в мету). Друга частина: швидкий спуск по узбіччях гори і крутобіг ("слалом") чоловіків та жінок, а впарі з тим – "альпійську комбінацію".

• Фігурова їзда на ковзах – полягає на виконанні певних визначених фігур (кругів, фігурових вісімок вперед, назад та ін.). Відповідна суддівська комісія відзначає якість виконання фігур, поставу змагуна чи змагунки, дає відповідну кількість точок. Хто здобуде найбільшу кількість, той перемагає. Перша частина змагань полягає на виконанні обов'язкових фігур; другу частину творить довільна їзда під музику, підібрану змагуном. У цих змаганнях в останніх ігрищах здобували золоті медалі американці й канадійці.

Едвард ЖАРСЬКИЙ

ВИХОР

Ну і день! Віколить завірюха,
Увихається з вітром у "твіст",
І, кошлаті наставивши вуха,
Наслухає квиління і свист.

А мені тепло так, як у хаті,
Не боюся вітрів-завірюх,
Бо у мене новий, волохатий
Срібно-лисячий мій капелюх.

Тільки тато щось видно не в дусі
Прикро глянув згори і до ніг –
– Ти в кошлатім оцім капелюсі –
Наче дикий якийсь печеніг!..

Звеселити б, розрадити тата,
Бо інакше здається мені –
Що козачка я сміла й завзята
На баскому, гнідому коні!..

В. Гребінка

ЦІКАВЕ ЗВІДУСІЛЬ

свежевырубленному Платформа Блинова - прообраз созданного им ровым двигателем.

ЗРАЗОК "РУССКОЙ ТЄХНІКІ"

ЛЮДИ, ЯКІ НЕ ЗНАЮТЬ ЧАСУ

Індійці племені шуар, яке живе в Еквадорі, не мають найменшого поняття про години та дні тижня й місяця. Єдиною одиницею часу є в них рік, а його мірилом — стрункa пальма чонта. На колючій поверхні її стовбура один раз на рік (коли достигають плоди) з'являється нове кільце, по якому індійці орієнтуються. Така байдужість до вимірювання часу пояснюється тим, що в цьому, властиво, немає практичної потреби. Адже ж плем'я шуар живе на рівнику, де день і ніч тривають рівно по 12 годин, банани спіють у будь-яку пору року, а сіяти й жати можна в будь-якому місяці.

Чи відомо вам, що

...в Англії винайдено пилосос, який, крім свого основного завдання, має додаткове призначення — вбивати мікроби. Для цього він має вмонтоване у собі невеличке джерело ультрафіолетових променів. Такі пилососи використовуватимуться для прибирання лікарень.

...в людини на 1 квадратовий сантиметр поверхні шкіри припадає близько 100 больових точок, 12-13 холодових і 1-2 теплових.

...чоловікоподібні мавпи, наслідуючи дії людини, швидко навчаються сидіти на стільці, вдягатися й роздягатися та орудувати виделькою і ножем. Тому деякі африканські племена вважали, що горилі вміють навіть розмовляти, але приховують це, побоюючись, що їх примусять працювати.

...вираз »пташине молоко« — не такий уже й безглуздий, як здається на перший погляд. Річ у тім, що пінгвіни мають особливі залози, які переробляють товщі у кисле »пташине молоко«. Ним ці птахи вигодовують своє потомство.

...скло, яке не б'ється, вперше було винайдене у Римі за 34 роки до народження Христа.

...у Новій Ґвінеї живуть величезні павуки. павутина яких має міцність нитки. З цього користаються місцеві жителі. Вирізавши гнучку бамбусову гілку, вони згинають її і зв'язують у вигляді обруча, а потім розставляють такі обручі в лісі, де є багато павуків. Невдовзі павуки затягають обручі павутиною, і виходить сітка у вигляді тенісної ракетки, якою пізніше жителі ловлять рибу.

...в Індії живе риба-амфібія, яка зветься набас. Вона часто переходить по землі з одного водоймища в інше, а, якщо вода висихає зовсім, тоді занурюється в мул і може непорушно лежати в ньому без води, очікуючи дощів.

("У. Д.")

НАШИМ ДІТЯМ
ОПДЛ

РІДНИМ ДІТЯМ—РІДНЕ СЛОВО—В РІДНІ КНИЖЦІ!

КАТАЛОГ

ВИДАНЬ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ

ОБ'ЄДНАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Торонто Р. Б. 1964 Нью-Йорк

Замовлення з належитістю (моні-ордером, або чеком з дочисленням 0.25 дол. на виміну) просимо слати на адресу:

NASHYM DITIAM — OPDL
39 Jennings Ave. — Toronto 9, Ont. — Canada
Телефон ввечорі від год. 6-ої RO 2-3819

УКРАЇНСЬКА РОДИНА — ЦЕ НАЦІОНАЛЬНА ТВЕРДИНЯ, В ЯКІЙ З ПОЯВОЮ ДИТЯЧОГО ЛІЖЕЧКА ПОЯВЛЯЄТЬСЯ ОДНОЧАСНО РІДНА ДИТЯЧА БІБЛІОТЕКА!

БАТЬКИ: Замовляючи книжки для своїх дітей, замовте книжки і для своєї бібліотеки. Приймаємо замовлення на всі видання, які появляються на еміґрації. На бажання висилаємо каталог.

Фотограф сказав дітям щось веселе...
Відділ Юнацтва у Сиракюзах (США) із виховниками.

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
КВІТЕНЬ
4
РІК II

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редаґує колеґія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Це число оформили: Галина Мазепа (автор обкладинки), П. Холодний,
П. Сидоренко (заголовок "Дитяче віконце"), М. Ширівська, Б. Титла, Я. Вижницький, Х. Зелінська.

Printed by Standard Printing Company
85 Greenwood Ave., Montclair, N. J.

Printed in USA.

Радісних Свят
ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВОГО

"ВСТАНЕ УКРАЇНА!" –
Під тим гаслом Тараса Шевченка працює Спілка Української Молоді в 1964 році у всьому світі. Зроби і Ти щось корисне для визволення й державности України!

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ

Батьківський Комітет Осередку СУМ ім. П. Орлика у Детройті передав на пресфонд "Крилатих" 15 долярів.

*

З літературного вечора Л. Полтави у Детройті для сумівців Осередків у Детройті й Віндзорі (Канада) – організатори прислали для свого журналу 20 долярів.

*

Організатори Вечора пісні й танку в Монтреалі (Канада), влаштованому Відділом Юнацтва СУМ, переслали на пресфонд 18 долярів.

*

*

У родині п-ва Степана й Анни Зайця – радісна подія: там хрестили малого Степанчика. Куми п. П. Данилів і пані Олійник влаштували збірку грошей на "Крилаті". Гості й господарі щедро відгукнулись, юнацький журнал одержав 61 доляр допомоги. Дай Вам усім, Боже! Рости, Степанчику, на славу батькам, на радість Матері-Україні!

*

З нагоди срібного ювілею родини Розалії і Григорія Гольденберґів, що був відсвяткований у парох. залі Катедри св. Софії в Монтреалі (Канада) – на заклик д. П. Андрусишина присутні зібрали 137 долярів на українські цілі; з них 12 дол. для "Крилатих". Дякуємо і бажаємо Золотого Ювілею!

*

Адміністрація "Крилатих" щиро дякує усім, зазначеним тут, жертводавцям! Ми радіємо, що на заклик Центральної Управи СУМ про підтримку молодого патріотичного видання відгукується так багато людей, – справжніх друзів української молоді за кордоном!

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964 КВІТЕНЬ 4

Христос Воскрес!

Прийшли на Україну загарбники. Зачинили церкви. Але на символічній плащаниці дочекався Воскресіння Христос: повстанці УПА ввійшли в село, забрали плащаницю і сховали в лісах України.

Третя ніч уже проминула, настала неділя, а воскресення не було. У гробу Ісус лежав терпеливо на своїй плащаниці і ждав.

Мали відчинитися із знайомим скрипом двері, увійшов би старий Семко, набожно цілував святе Тіло, пропахле ладаном і холодом ранку, наче мертве. Потім сходилися б усі. Чотири сивоголові, як апостоли, найдостойніші господарі брали б з острахом Тіло на плащаниці, несли з церкви. За ними він, "ієрей Бога Вишнього", отець Василь, окружений хмарою хлопчаків з калаталами. Їх удари повідомляли б усьому світові, що "смертю смерть поправ". Позаду – ціле село...

Надранковий вітер розкидав би кругом церкви тремтячий напів дяка: "Воскрес... яко же проре́че"... Так обходили б тричі, доки сонце червоною стрічкою не розтяло б краю неба.

Тоді приторк отця Василя хрестом об церковні двері прогнав би смерть. Дзвони розбили б скалу гробу...

Радощі натовпом грянули б у церкву, мішаючи чоловіків, жінок і дітей, пориваючи отця Василя, щоб узріти чудо – Його, воскреслого на престолі в третій день, як було споконвіку.

Тільки Семко набожно ховав би в стінну шафу святу плащаницю – до нової смерти.

* * *

Неділя пройшла без дзвонів, без воскресіння, і Христос у гробі ждав. Терпеливо, як завжди.

Дні чергувалися з ночами, але двері мовчали. Ангели на Царських Воротах завмерли в здивуванні, святі супилися мовчки. Погасло червоне світло вічної лямпи, запах воску й кадила розвіялися по кутах. Тільки всевідуче око в трикутнику над престолом було незмінне. Христос ждав.

Аж одного дня загриміли перелякані двері, скрикнули побиті шибки. Свіже повітря ринуло в тишу нагрітої долівки, заснулих хоругов. З гуком увійшли в середину, шапки на головах, цигарки в диму, в лайці.

Після кількох годин вийшли. Смертний жах застиг на обличчях ангелів, святі попадали долі. Божа мати заплакала, як колись в Іржавці.

Свічі лежали в покоті на долівці, кивот розбитий, а Святу Кров з украденої чаші пив білий обрус.

Всевідуче Око зникло, його пробила куля. Тільки Христос лежав непорушно на плащаниці.

Крізь розбиті шибки чергувалися ніч і день, сонце і хмари...

Та Христос лежав спокійний, під примкненими повіками тайна пізнання, на холодних устах солодка мовчанка.

Аж раптом ніччю хтось відкрив знайомим скрипом двері! Вкрадчиве світелко освітило церкву, плач перейшов у ридання.

Отець Василь на колінах підповз до Ісусового гробу, поклав дрижачі руки на святі рани.

– Прости мені, Господи...

Голос – шепотом від дверей, і отець Василь заметушився: – Йду вже.

Він покаліченими руками згорнув обережно плащаницю і пропік її поцілунком. Опісля вийшов з церкви.

Кілька постатей оточили його. Отець Василь зітхнув:

– Все в порядку, друже командире!

Ніч прозорилася і ставав день третій – неділя. Отець Василь ступав легко, притуляючи до грудей святий скарб. Довкола нього ті, що їх отець Василь знав від колиски, малі колись хлопчаки, що йшли з калаталами – тепер воїни УПА.

У серці була радість, а на грудях легко.

Христос воскрес і йшов нечутно попереду, вдивляючись, як сонце прорізує край неба.

Наближався ліс.

(Скорочено за О. Д.)

PISANKI: the old folk art of decorating Easter Eggs

For centuries, families in Eastern Europe, especially Poland and the Ukraine, have decorated eggs with traditional designs handed down for generations. Called *pisanki*, from the word *pisać* meaning to write or design, the patterns are drawn with wax on the eggs which are then dipped in dye. Why not decorate.

Українська великодня писанка – це один із здобутків нашої народньої культури. Вона символізує собою воскресіння життя, пов'язане з Воскресінням Спасителя світу. Чимало інших народів пишуть писанки, але ми по праву пишаємось красою і елеґантністю, багатством фантазії українських писанок.

В г о р і репродукуємо витинок з американського журналу • WOMAN'S DAY ***("Жіночий день") за місяць березень 1964 р., що виходить дуже великим накладом. У замітці, поданій, очевидно, поляком, розповідається про писанки з Польщі й України та закликається американських читачок і собі пробувати писати писанки на Великдень. Віримо, що Друзі й Подруги сумівці також написали або напишуть до чужомовних журналів замітки про українську писанку.***

Н а ф о т о в н и з у: Жіноча референтура СУМ у Клівленді (США), на чолі з подругами Н. Ониськовою та О. Гринько, впродовж декількох років влаштовують у місті виставку "Українське народне мистецтво", у якій багато уваги присвячено писанкам. Подібні виставки влаштовує в Нью-Йорку "Сурма", в магазині "Стерн", де американці вчаться, як розписувати писанки в чудовому українському стилі.

Ірина Бойківська
(Сумівка з Канади)

Вплив чужого світу на українську молодь

Українська молодь за кордоном, неначе та карпатська сосна, вирвана з рідної землі і пересаджена на інший ґрунт та в інше підсоння.

Більшість із нас, виростаючи в різних країнах нашого поселення, взагалі не пам'ятає України, а знає її тільки з оповідання батьків та виховників. Та хоча ми виростаємо й виховуємося далеко від України, ми, одначе, залишаємося синами й доньками нашого народу. Ми – свідомі українці й не можемо інакше уявити собі, щоб інший ґрунт і чуже підсоння могло дуже сильно вплинути на зміну нашої духовости. В одному із чисел "Юнацького Світу" була подана така думка: "Ми прив'язані до своєї землі і до свого народу всім, що нас попередило і всім, що по нас прийде. Тим, що нас створило і тим, що ми створимо, минулим і майбутнім – нерухомістю могил і хитанням колисок" (Жорес).

Одначе, чужий світ все таки впливає на нас і на наше життя. Деякі з цих впливів є додатні, а деякі від'ємні. До додатніх можемо зарахувати такі: можливість жити вільною людиною (чого немає на Рідній Землі); можливість жити в українському середовищі і свобідно визнавати свої національні почування та переконання; можливість вивчення чужих мов, здобування освіти, знання і високих позицій в країнах, де проживаємо, та можливість мати широкі зв'язки з представниками різних націй.

З неґативних впливів, це, в першу чергу – затрата української мови, небезпека денаціоналізації і безкритичне приймання чужих звичаїв, напр., святкування Санта Клавса замість св. Миколая, чи святкування "Головін", що є просто жебранням і нічого гарного й позитивного в собі не має. Оточення, школа, радіо, телевізія та інше впливає на молодь, і через це можна говорити про дві групи нашої молоді. Перша складається з тих, що ходять до української школи, належать до українських молодечих організацій, шанують свою мову, свою культуру, поважають своїх родичів, учителів і виховників. У другій групі знаходиться молодь, на яку

чужий світ мав подавляючий вплив. Ця молодь більше схиляється до чужої мови, звичаїв, не ходить до рідної школи і не належить до українських молодечих організацій. Для таких, щоправда, окремих одиниць і Великдень – це лише "вільний час" від школи...

Перша, більша частина молоді розуміє і критично сприймає впливи чужого оточення і тому зберігає все те, що для неї є рідним і найдорожчим. Вона використовує інший ґрунт і чуже підсоння для того, щоб вчитися та вибиватися на вищі позиції суспільного життя. Вона з цих позицій старається мати нагоду усвідомлювати та правильно інформувати впливовіших чужинців про справи України.

Саме ця чудова, Шевченківська молодь зберігає Україну на чужині та продовжує традиції змагань наших батьків за українську державність.

Молодь другої, малої групи, це ті, що їх поглине чужий світ. Вину за стан цієї молоді можемо приписати дуже великою мірою родичам, які ніби бояться переобтяжувати дітей працею і тому не посилають їх до рідної школи, ані до Юнацтва СУМ. Знаходяться також такі родичі, які хибно думають, що українська мова є непотрібною в чужому світі. Ще інші бояться, щоб діти не мали акценту в англійській мові. Добре думаючі родичі могли б дуже багато помогти своїм дітям бути добрими українцями і поборювати впливи чужого оточення, якщо б вони більше помагали їм зберігати свою мову, культуру і наші українські традиції.

Тому, що українській молоді на чужині важко приходиться змагатися проти різних ворожих впливів і спокус, як радіо, телевізія, кіно та інші, вона потребує допомоги батьків, учителів і виховників, щоб їй трохи улегшити цю працю, а то й просто боротьбу за своє українське національне обличчя.

У Ювілейний Шевченківський Рік не лише декламуймо: "Встане Україна", – а й реально допомагаймо їй підвестися з недолі. Це стосується і нас, молоді, і наших батьків.

Юнацтво СУМ у Філядельфії (США) – д.М.Феркунях вчить писати писанки.

Василь Дубина

Христос Воскрес!

Мов сльози радости з берез,
Спадають світлі роси...
Христос Воскрес! Христос Воскрес! –
Лунає стоголосо.

У небі соняшний вінок,
Немов Христа усмішка.
І шкаралупи крашанок
На травах, на доріжках.

Великдень – радість осяйна,
Великдень – наше щастя.
У нашому житті весна
Всміхається квітчасто.

Ми, молодь, і для нас усе –
Утіха, радість, ласка;
Та мрію в серці ми несем
Про Край, що наче казка.

Ми чули від своїх батьків
Про Край, який в полоні,
Де Дніпр вихлюпує свій гнів
Землі на сиві скроні.

Де перейшла страшна війна,
Лишаючи руїни...
Той Край тепліший, ніж весна,
Той Край – це Україна.

Там наші сестри і брати –
Обідрані й голодні.
Давай напишем їм листи
І вишлемо сьогодні.

Та що листи! Ми їм пошлем
Пакунки Великодні,
Хай втішаться великим Днем –
Воскресним Днем Господнім.

І хай від нас – впаде з небес
Їм пісня солов'їнна:
Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Воскресне УКРАЇНА!

БЕЗСМЕРТНА МОЛИТВА

У 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка

В невеличкому поетичному творі під заголовком "Муза",* що аж сяє чудовими образами й порівняннями, звертається Геній України до своєї музи в таких кінцевих словах:

"...Поможи
М о л и т в у діяти докраю.
А як умру, моя святая,
Моя ти мати, положи
Свого ти сина в домовину...
І хоть єдиную сльозину
В очах б е з с м е р т н и х покажи!"

Два слова в цьому уривку звертають окрему увагу. Перше з них, це слово "м о л и т в у": "Поможи молитву діяти докраю..." Шевченко розвивав свою поетичну творчість у високо піднесеному, якомусь молитовному настрої. Своє поетичне слово назвав молитвою, вважаючи поетичний талант за окремий Божий дар.

"... Ну що б,здавалося: слова?!" – писав у одній із поезій –

"Слова та голос – більш нічого!..
А серце б'ється, ожива, як їх почує.
Знать, о д Б о г а і голос той, і ті слова
Ідуть між люди."

А, може, тому як на молитву глядів наш поет на свою творчість, бо вся вона горить однією великою любов'ю до родини, народу, України; вся пронизана основами християнської релігії. Адже поет бореться за добро, правду,справедливість, за святість родинного життя, за гідність людини, за волю одиниці й народу, за красу життя, красу людських почувань і поривань!

***Приміжка:** * М у з и у віруваннях давніх греків, – це доньки Зевеса, німфи, богині, що опікувалися деякими галузями мистецтва й знання. Було їх усіх дев'ять.*

Тарас Шевченко

ОТ МЕНІ ПРИСНИЛОСЬ...

От мені приснилось... Ніби край могили
Пасу я ягнята, а я ще малий.
Дивлюся, могила ніби розвернулась
А з неї виходить неначе козак.
Уже сивоусий собі неборак
Та і йде до мене...
От мене бере
Неначе на руки та несе в могилу,
А чорна могила ще більше розкрилась.
Дивлюся, в могилі усе козаки:
Який безголовий, який без руки...
— Дивися дитино, оце козаки,
(Ніби мені каже), на всій Україні
Високі могили. Дивися дитино:
Усі ті могили, усі отакі.
Начинені нашим благородним трупом,
Начинені туго. Оце воля спить!
Лягла вона славно. Лягла вона вкупі
З нами козаками! Бачиш, як лежить,
Неначе сповита!... Тут пана немає,
Усі ми однако на волі жили,
Усі ми однако за волю лягли,
Усі ми і встанем!...

(Із вірша: „Буває, в неволі...")

Друге слово, що звертає увагу в наведеному короткому уривку, це слово "б е з с м е р т я":"І хоть єдиную сльозину в очах безсмертних покажи!"

Шевченко відчував і розумів, що його поезія для українського народу – безсмертна.

Що в своєму відчутті не помилявся, доказом те, що увесь український нарід віддає в цьому році, у 150-річчя його народження, поклін і пошану його пам'яті та – вільно, чи тайком – його живим ідеям.

Більше як сто років стоїть слово нашого Генія на сторожі українського національного життя; веде український нарід до тієї мети, яку поет віщим голосом поставив на чергу історичних завдань народу: до власного вільного державного життя. Це його слово, ця його б е з с м е р т н а м о л и т в а вестиме дальше український нарід до тієї ясної хвилини, коли він порве чужі пута й коли сильна, могутня і щаслива встане Вільна Україна.

Володимир Радзикевич

ВАДИМ ЛЕСИЧ (1909)

Народився в Західній Україні. Поет, есеїст і критик. Від студентських років проживав переважно в Середньо-Західній Європі, на еміграції; тепер у США. Важливіші збірки поезій: „Різьблю віддаль" (1935), „Ліричний зошит" (1953), „Розмова з батьком" (1957) та „Крейдяне коло" (1960).

СМЕРТЬ ШЕВЧЕНКА

Березневий присмерк понад Петербургом,
серце неспокійне, віддиху нема.
Ще сніги біліють, виє біла хуга,
— а на Україні, мабуть, вже весна.

Він ступа в задумі на скрипучі сходи
та, підпершись, важко пристає на мить,
і йому здається, що кудись відходить,
тільки серце — болем навісним щемить.

І йому здається, що його найближчі
— всі довкола нього — тихо гомонять,
і свою він долю знову тужно кличе,
викликає долю свою навмання.

*

Він бачить знов, у млі якійсь повиті
— зелений степ і блискавки шабель,
і чорну землю, копитами зриту...
Оксану, і криницю, й журавель.

Усе сплелось в химерні звуки пісні.
Він чує здалеку, як вітер шелестить
і котить бур'яни, мов на чумацькій тризні,
на покритки й причинної — калинові мости.

За обрієм, на тополиному роздоллі,
де сад вишневий — солов'їна ніч,
— отам, отам — його кріпацька доля,
і вічні Прометеївські вогні.

Та ось іде він босий поміж людом,
і не чернець, і не кобзар він, ні!
Козачий степ заклекотів у грудях,
розкрилив біль і гнів розпломенив!..

А потім — Кос-Арал, степи руді і чорні,
солдатчина, й Черкаси, й Петербург...
— і важчає рука, снуються думи хворі,
Шевченко знову порина в журбу...

І мариться йому далекий Київ...
Глікерія це, чи княжна — іде?..
А він — кохав так і простив їй,
бо все минає, все пройде...

І знову чує — силу й невмирущість,
і віщим дзвоном — знов луна душа,
і лине піснею понад Дніпрові кручі,
де заблудилась мудрість Куліша.

І гайдамацький гнів гримить у пісні,
і блискають ножі, лопочуть корогви,
— і скорбна тінь Марії на святій дідизні
схилилась у сльозах, поникла у крові.

*

Березневий присмерк понад Петербургом,
все пливе в тумані. Вже не має сил,
— і рука опала.
Темрява похмура
застилає очі, білий світ відплив.

І упав на сходи — велетнем підтятим,
велетнем самотнім — на усі часи, —
лиш припав до нього мандрівник крилатий —
вітер з України, та й заголосив.

І лиш чув крізь тихнучий шум далечіні
— матері своєї колисковий спів,
і примкнувши очі, тихий і спокійний,
колисанці вслід — він хмаркою поплив.

27-28 грудня 1960.

МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...

Сценічна картина
з життя Тараса Шевченка, в одній відслоні

Особи: Тарас, Данилко, Грицько, Іванко, Пастушки, Катерина, старша сестра Тараса, Польовий, що береже поля (60 літ).

— — —

(Діється на пасовиську за селом. Тарас сидить на землі, пишучи щось у своїй книжечці. Здалеку чути вигуки інших пастушків та блеяння овець, яке повторяється від часу до часу).

Грицько *(з-за сцени)*: Тарасе! Заверни свої вівці! Йдуть у пшеницю!

Тарас: *(до себе)* Ох, горе мені з тими вівцями! *(Голосно)*: Заверни їх, я колись твої вівці заверну!

Грицько *(з-за сцени)*: Ти завжди так кажеш, але не робиш!..

Тарас: Зроблю, напевно зроблю! *(до себе)*: І так завжди. Коли хочеш щось путнього записати, бігай за вівцями... *(Бере в руку квіточку)*. Яка гарна ця квіточка, аж проситься, щоб її змалювати. Ось тут, у цьому куточку! *(рисує)*.

Данилко *(вбігає з іншими хлопцями)*: Я боюсь, Тарасе, щоб не прийшов польовий, а то буде погано! Ти все сидиш з тією книжечкою, а вівці біжать у шкоду. Ось диви! Їх тільки завернув Грицько, а вони знову подалися в пшеницю!

Тарас: Ох, ці вівці! *(вибігає)*.

Грицько: Біда з Тарасом, я не знаю, що було б, коли б прийшов польовий?

Данилко: Сидить вічно у тій своїй книжці. Я його ніяк не розумію.

Іванко *(витягає сопілку з-за пояса, починає грати. Зразу шукає мелодії, а згодом грає "Чумака)*."

Данилко: Дивись, як цей Іван грає! *(Починає пританцьовувати, а дальше танцює під звуки сопілки. Інші приглядаються. Приходить Тарас і знову бере в руки свою книжечку)*.

Грицько: Що ти так багато пишеш у тій книжечці? Навіщо вона тобі здалась?

★ ★ ★

Це витинок із листа з Канади, 1964 р. Поруч з поштовим зображенням королеви Англії — геніяльний український поет Тарас Григорович Шевченко.

Тарас (показує): Ось дивись! Кожний листок обвів я квітками та візерунками, а в середині списую Сковороду, або "Тріє цари со дари".

Іванко *(придивляється)*: Де ж ту та твоя сковорода? Я її не бачу? Моя сестра була на кухні у панів та казала опісля, що там на сковороді м'ясо панам печуть. Нащо вона тобі здалася?

Тарас: Я не про ту сковороду пишу.

Іванко: А про яку?

Тарас: Про живого Сковороду.

Іванко: Як живого? Як на живому м'ясо пекти?!

Тарас: Григорій або Грицько Сковорода — це був чоловік, учитель такий, ходив від села до села, від міста до міста та людей навчав. Він написав багато цікавого, а також байок немало. Всі вони і цікаві, і повчаючі, як справжні! Як їх не знати?

Данилко: Прочитай-но, що ти тут понаписував про свого Сковороду?

Тарас: Я писав не про нього, а переписував те, що він написав, ось послухайте *(читає)*:

"Трапилося якось дикій курці залетіти до свійської.

— Як ти, сестрице, в лісах живеш? — спитала домашня.

— Так самісінько, як і інші птахи лісові, — відповіла дика. — Той самий Бог мене живить, що годує табун диких голубів.

— Так вони ж і літати можуть добре, — мовила свійська.

— Це правда, — каже дика, — і я в тому самому повітрі літаю, і вдоволена крилами, од Бога мені даними...

— Оцьому я, сестрице, не йму віри, — сказала сусідка, — бо я од сили можу перелетіти он до тої повітки.

— Не перечу, — каже дика, — та й на те, голубонько, зважте, що ви з малих літ, як тільки народились, у дворі гнойовища розгрібати зволите, а я в мойому літанні день-у-день вправлятись мушу!

Наука:

Багато хто, коли сам що зробити не здатний, і іншим в тому вірити не може. Дуже розніжившись, розучившись ходити пішки, вони іншим віри не ймуть у тому... Знання без діла мука є, а діло без природи теж. Ось чим різниться знання і наука. " Це я списав з творів Сковороди.

Данилко: О справді, як це хитро написано!

Тарас: Воно цікаве і правдиве.

Катерина *(входить)*: Тарасе, братіку, я принесла тобі кусок хліба. Ти певно сьогодні ще нічого не їв, а сонце вже високо...

Тарас: Може й не їв... Я вчора обідав.

Катерина: Йдучи сюди, я зустрічала польового. Він лається, що в полі шкоду роблять, обіцяв, що битиме, як овець захопить у шкоді.

Тарас: Ох лишенько!

Грицько: Тарасові вівці часто в шкоду забігають, а він про якихось курей у книжці пише. *(хлопці сміються).*

Катерина: Бережись, Тарасе. Пильнуй овець! А увечорі заходь до мене, може я тобі щось їсти приготую.

Іванко: Бережись, Тарасе, бо як польовий прийде, то і Сковорода не поможе! *(Хлопці сміються).*

Польовий *(здалеку)*: О дивіться, скільки шкоди, шкоди в пшениці нароблено! Щоб їм хрін!

Іванко: Польовий іде, біда буде!

Грицько: Жаль мені тебе, Тарасе.

Данилко: Треба якось рятувати! Біжи, Тарасе, у цю балку, поки ще польовий не дійшов сюди, а я йому скажу, що там вівця загубилась і ти пішов її завернути. За той час польовий покричить та й піде. А ти дивись добре, куди він ітиме, щоб не попав йому в руки! Як піде, прийдеш сюди.

Тарас: Спасибіг *(вибігає).*

Польовий *(входить, кричить)*: А чиї то вівці наробили стільки шкоди в пшениці?

Хлопці: Людські. Тарасові надавали різних овець, і вони розбігаються... Одні сюди, а другі в шкоду. Він бігає та бігає, та ніяк не встереже.

Польовий: А де ж він?

Данилко: За вівцями побіг!

Польовий: Йому б батога добре дати, то встеріг би!

Хлопці: Не гнівайтеся, дядьку, ми йому помагаємо, та годі встерегти.

Польовий: Покличте його сюди! Я з ним поговорив би *(грозить палицею).*

Данилко: А ви знаєте, що він ще сьогодні нічого не їв?

Польовий: Та що я вдію? Моя служба — поле берегти, а не їсти комусь носити. Бережіться всі, щоб мені шкоди не було в пшениці, а то всіх бити буду. *(Відходить, погрожуючи палицею всім).*

Данилко: Пішов, слава Богу! Пронесло на цей раз щасливо, не битиме нашого Тарасика!

Катерина: Спасибіг вам, хлопці, що про мого братіка подбали!

Хлопці: Е, та що там! Так треба!

Данилко: Ой, вівці знову в пшениці! Біжім завертати! *(Всі вибігають).*

Заслона

ПОСТАВТЕ ЦЮ СЦЕНІЧНУ КАРТИНУ У ВАШОМУ ОСЕРЕДКУ!

Нам пишуть

"Нашій Українській Інформаційній Службі (Від Ред.: голова — п. І. Струк) було дуже приємно прочитати журнал "Крилаті" за січень 1964, де безіменний автор закликає сумівців писати листи-протести до "Крем-Компанії", яка на глобусі "Крем Імперіял" не подала України, країни ваших батьків.

Це доказ, що провід СУМу виховує своїх членів на щирих синів України, коли вони стають в обороні України.

УІС вислала була минулого року до тієї самої компанії сім листів зі сто п'ятдесятьма підписами в справі 16*"Політікел Терреструіел Ґлоб"*. В акції писання листів брали участь молодь і старші. Однак, ця компанія відмовилася полагодити справу позитивно. Це не значить, що треба руки опустити і нічого дальше не робити!

Справа з пам'ятником Т. Шевченка у Вашінґтоні показала нам, що збірна і рішуча постава українського загалу — це сила, з якою урядові чинники таки числяться. Тому сумівці повинні подбати, щоб і не сумівці, старі чи молоді, писали листи у справі згаданого глобусу.

Вважаємо, що СУМ повинен заснувати в себе Референтуру спростувань фальшивих вісток про Україну, яка б стало і систематично могла стояти на сторожі правди про Україну"...

Українська Інформаційна Служба (США)

Український день в школі ім. Папи Пія X.

Учні вирішили відзначити Український День у їхній школі, в Монтреалі (Канада). На прохання д. Івана Шафранського дирекція на це радо погодилась і призначила на 24 січня 1964 р. Душа раділа, коли в школі через мікрофон закликано усіх учнів українського походження, щоб зібрались на обговорення такого дня. Зголосилось понад 40 учнів і учениць, з яких половина не включена в будьяку українську організацію...

Програма Дня була така: Служба Божа, виставка нашого мистецтва (вишивка, різьба, кераміка й книжки, здебільшого в перекладі на англійську мову), виступ танцювальної групи при осередку СУМ у Монтреалі. Вечором — товариська забава.

Службу Божу відправив Всеч. о. Я. Гайманович. У перших рядах стояли українські учні, вдягнені у вишивані блюзочки і сорочки, — як одна непохитна цілість, побожно, покірно. А на їх обличчях відбивалась гордість за свою Шевченківську націю. Біля мікрофону І. Шафранський зворушено пояснював по-англійському частини Служби Божої. До св. Причастя приступило понад 300 учнів і 8 учителів (усі чужинці і всі українці). На закінчення співали "Боже Великий, Єдиний".

Цілоденну виставку, вміло влаштовану Жіночою Ланкою при Осередку СУМ, відвідували учні клясами, із своїми учителями. Захоплення було велике.

Цей день залишиться на ціле життя в пам'яті, і не тільки нашій.

Дивуємось і радіємо: маленька Драницька, яка ще рік тому по-українському знала пару слів, відвідуючи Українську Школу вже другий рік – цілком почала володіти своєю мовою. Її інтонація, виразність деклямації захопили присутніх у м. Куфштайн (Австрія).

Гарно деклямувала Дорошенко Еріка, Лимар Еріка та інші.

Деклямації перепліталися колядками, які співав дитячий хор Української Школи. Художня частина закінчилася відспіванням "Ще не вмерла Україна".

А потім були подарунки, Дід Мороз, жарти.

Закінчилося святкування загальним співом – "Боже, вислухай благання".

Діти й дорослі висловлюють щиру подяку Централі УМСХ у Мюнхені, У. Д. Жіночій Організації Америки в Нью-Йорку, Організації Українських Жінок у Відні та продавцеві вугілля в Куфштайні, п. Петерер Андрієві – за їхню допомогу в організації Ялинки для залишенців-українців в цьому році.

На фото бачимо групу юних українців-сумівців у Австрії.

М.М.

Міра ГАРМАШ (США)

ВЕЛИКДЕНЬ

Народ повстав, народ хвилює,
Софійські дзвони гомонять...
Здається, що сам Господь чує
І радується. Лопотять
Золотом синії прапори.
Нема рабів! Забудь вже горе,
Народе мій! Молись, припадь
К святій землі. І будь тут рад
Во віки і віки. Амінь.
І я клячу, холодний камінь
Цілуючи в святій Софії.
Сповнились віковічні мрії
Славетних прадідів моїх...

О, Дніпре, Дніпре, вільний наш,
Як весело ти котиш води;
Все в сонці тоне. Ясно аж
Неначе з неба радість сходить,
Синіють гори і ліси...
Святий Андрій прийшов на мить
Так, як колись, в старі часи, –
Свій Рідний Край благословить!

ТВОРЧА МОЛО

Немає більшого грабіжника, ніж лиха книжка.

Аматорський Драматичний гурток Осередку СУМ у Сиракюзах (США) з успіхом поставив п'єсу-казку "Золотий черевичок". На ФОТО – виконавці і постановники після прегарної вистави.

Організуйте всюди, де лише можливо Театральні гуртки! Відвідуйте Український Театр!

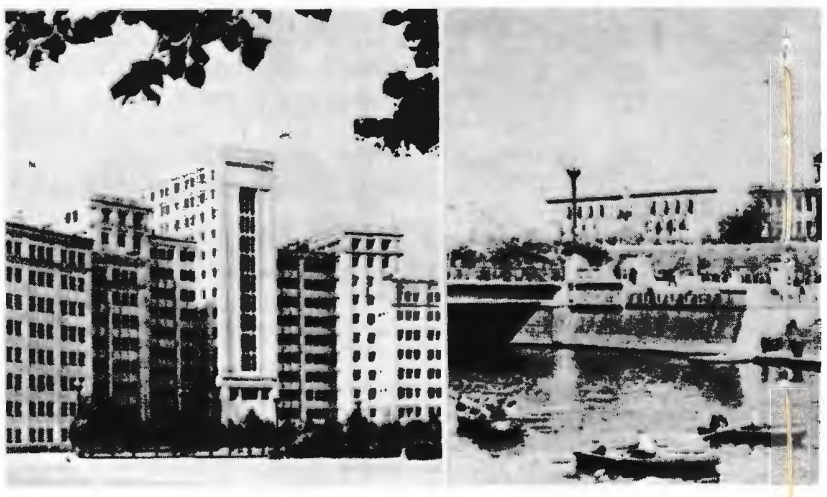

ХАРКІВ – молоде місто України.

Державний університет; над річ... памятник Т. Шевченкові.

ЮДЬ УКРАЇНИ

Дім без книжок — це кімната
без вікон.

Сумівці взимку 1964 року на власній Оселі біля Елленвіл (США). Добре побавитись сніговими кулями, помчати на лещатах і ковзанах, подихати морозним повітрям.

Неохоче покидали юнаки свою красуню-оселю. Але вже збірка – "час додому ,час"...

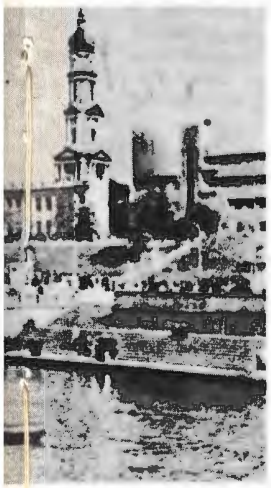

д річкою;
ві.

Микола **ПИРОЖЕНКО** *(Україна)*

Виший, моя кирпата,
Виший сорочку мені.
Так, щоб на ній Карпати
Видно було в далині.
Виший на всенькі груди
(Квітів позич у гаю).
Так, щоб хороші люди
Бачили душу мою.
А на отім шнурочку
Китицю-колос вчепи.
Вималюй на сорочці
Рідні мої степи.
Так, щоб і даль солов'їна,
Й дівчина біля села...
Так, щоб моя Україна
Вся коло серця була.

ВЕЧІР ПІСНІ Й ТАНКУ

Щоб зберегти українські традиції, особливо різдвяні звичаї, сумівський рій "Карпатські Орли" (спільно з іншими роями) провів дуже гарний Вечір пісні і танку.

Коли всі зібрались, у залю ввійшли: голова Осередку СУМ М. Бестлюк, булавний А. Доманчук та виховники старших роїв. К. сумівець С. Біда відкрив вечір, розказавши нам, яким був Свят Вечір на Україні.

А потім – кутя, колядки, жарти, народні пісні і танці. Дещо бачите на цих трьох фото. (Світлив юний сумівець М. Колодка,Канада).

Пам'ятник Тарасові Шевченкові в Полтаві

ДО ІСТОРІЇ ПОШТОВИХ ЗНАЧКІВ СУМ

Репродукований тут значок внутрішньої пошти (зв'язку) Спілки Української Молоді – один з найперших таких значків СУМ за кордоном. Він був виданий для внутрішнього вжитку Осередком СУМ у Цуфенгавзені (Зах. Німеччина) скоро по Другій світовій війні; з нагоди 20-річчя ОУН. Керівником Осередку був тоді д. Нестор С. Романишин.

Дорогі Друзі, збирайте і, коли змога, надсилайте для репродукції в "Крилатих" рідкісні українські поштові видання-значки!

Ви бачите світлину не з країни див, Єгипту, де й досі стоять велетенські піраміди... Це фото – з м. Артемівську, Україна. Біля ніг велетенського пам'ятника з каменю такими маленькими здаються люди. Цей пам'ятник (якомусь комуністові) злетів у повітря під час Другої світової війни.

ОРИҐІНАЛЬНІ ПАМ'ЯТНИКИ

Чимало дивовижних пам'ятників є в різних країнах, але деякі з них мають особливо своєрідну історію.

Так, у Чехословаччині увічнено... льодовикову епоху. Дванадцятитонну брилу червоного ґранїту, яку знайшли в околицях Острави, встановлено на одній з вулиць міста. Десятки, а може, й сотні тисяч років тому величезний льодовик, що спустився зі Скандінавського півострова, заніс цей гігантський валун аж до Острівського краю.

У канадському містечку Перті, поблизу Оттави, встановлено пам'ятник найбільшій у світі головці сиру. До міжнародної виставки в Чікаґо, що відбулася 70 років тому, місцеві сироварі виготовили сир діяметром у 9 метрів, вагою в 10 тонн, витративши при цьому 94 тисячі літрів молока.

Ґранітний пам'ятник зображує цю унікальну головку сиру.

А в англійському місті Дарлінґтоні перед вокзалом стоїть на п'єдесталі старовинний паровоз. Ось історія цього пам'ятника.

У 1818 році один заповзятливий ділок Едуард Піс звернувся до парляменту за дозволом на будівництво дерев'яної колії між промисловим містом Дарлінґтоном і значним портом Стоктоном.

Парлямент відхилив цей проект на вимогу герцога Клівлендського, який мотивував свій протест тим, що «шлях зруйнує лисячі нори на його землі та заважатиме полюванню на лисиць». І тільки після дворічної боротьби дозвіл було одержано.

Для цієї колії Стефенсон сконструював паровоз, назвавши його «Локомошн», що означає «рух» (звідси й пішла назва «локомотив»).

27 жовтня 1825 року при великому напливі людей колію було відкрито. Паровоз «Локомошн» зберігся до нашого часу як пам'ятник народженню залізничного транспорту.

А в далекій Австралії є пам'ятник... штрафному удару. Вас це дивує! Тимчасом він увічнив певні події. Це сталося наприкінці XVIII століття.

Ретбі — назва містечка, де вперше почали грати у футбол не тільки ногами, але й руками.

Що ж до пам'ятника, то на одному матчі ретбі гравець забив м'яча з штрафного удару з відстані 72 метрів!

Хазяїн клюбу, в захопленні від цього удару, перетворив стадіон у своєрідний музей, де єдиним експонатом є ґранітний обеліск, встановлений за 72 метри від воріт.

Я. ЯСИНСЬКИЙ

ЛОВЕЦЬ БЛИСКАВКИ

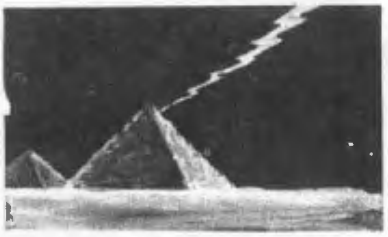

(Історичне оповідання)

У Медінет Абу, багатому місті старого таємничого Єгипту, одного дня пройшла дивна чутка: якийсь мудрець завтра вранці за містом буде ловити небесні блискавки!

Цілу ніч бив над Медінет Абу грім, блискавиці золотими вужами пробігали по хмарах, аж одна з них впала сторч на місто — і все навколо освітила пожежа. Блискавиця влучила в будинок купця. Ніхто з нього не вийшов живим. Чи були люди забиті громом, чи не встигли вихопитися з вогню, так і залишилося невідомим.

Ранком небо трохи прояснилося, але ліва його половина була чорна, мов вороняче крило. Дощ майже перестав, тільки розгнівані боги все ще посилали громи на налякану, притихлу землю.

Та ось на вулицях все більше й більше народу. Всі поспішають, проходячи повз пишні міські ворота з високими щоглами, побудовані ще фараоном) Рамзесом Третім. Людей вела за місто цікавість: хто ж то такий всемогутній, шо ловить блискавку? Як він це робить? Чи боги не покарають смертю того навіженого мудреця?

На околиці міста, де починалося поле, зібрався цілий натовп. Єгиптяни — люди допитливі й цікаві. Були тут і звичайні ремісники, і багаті купці з дружинами, і навіть, один жрець).

Всі були здивовані виглядом мудреця. Але він не звертав уваги на своє лахміття, ні на натовп. На плечі ніс довгу металеву палицю і пильно дивився в небо. Хмари за вітром підсувалися ближче й ближче. Юрба єгиптян починала хвилюватися: а що, коли ті хмари йдуть до міста таки з наказу того обірваного мудреця? А що, коли він спрямує на них удар грому? Адже він чужинець, не місцевий!...

Тим часом мудрець відійшов на віддаль лету стріли, став і підняв догори руки. Сухі уста його шепотіли якісь закляття. Потім він сплеснув долонями. На цей знак вибіг із натовпу його слуга. Удвох вони поставили сторч металеву палицю і почали втискати її в землю. Потім швидко відбігли від неї і впали ниць, показуючи рухами людям зробити те саме. Висока металева палиця міцно стриміла в землі, а її вершечок злегка тремтів.

Грім бив щораз частіше. Здавалося, що в небі не хмари клубочуться, а обвалюються скелі. Великий натовп лежав на землі, боячись підвести голови. І в той час вогненна стріла блиснула в усіх перед очима. Вона вдарила просто в металеву палицю і, поховзнувшись по ній, пішла у вологу від дощу землю. Зойк страху і здивування пролунав у полі — єгиптяни не вірили своїм очам. Обірваний мудрець встав. У цей час знову загуркотіло з небі і нова стріла блискавиця влучила з виляском у металеву палицю, аж трава навколо неї пожовкла. Ще, і ще, і ще бив грім — і мало не кожного разу чародійна палиця ловила небесний вогонь. Гнів богів не був для неї страшний!..

Від того часу місто Медінет Абу вже не боялося ударів грому. Начальник міста запросив мудреця до себе. За кілька днів з наказу мудреця робітники обкували залізом і позолотили високі щогли на міських воротах — найвище за все, що було в місті. Тепер чекали нової громовиці, а мудрець - чужинець — вирішення своєї долі: коли блискавка підпалить хоч один будинок, його покарають смертю, коли ж ні, він буде обдарований по - королівськи.

Не раз і не два били громи. Позолочені вершки щогол на високих міських воротах ловили страшний вогонь блискавиць і передавали його без ніякої шкоди в зволожену землю. Тоді з великими почестями й подарунками відпущено мудреця, що звався Нум — винахідника першого в світі громозводу. Старий Єгипет уже не боявся зловіщого грому Це діялось в 1300 році до Різдва Христового).

Леонід Полтава

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

12

Женчик прискорив біг, спіткнувся об виступ вузького хідника і, втримавши рівновагу, біг далі. Відчував, як позаду напасник тяжко тупотить, і думав тільки щоб той лише не стріляв. Поглянув уперед і жахнувся, спостерігши, що біжить вузеньким, загородженим з обох боків проходом, що впирається у воду. Убік неможливо — доки перелізе решітку, той напевно дожене.

Хідник уперся просто в пісок. Зиркнув назад: той був зовсім недалеко і все ще тримав щось у руці. Заметушився і замість оббігти решітку над самою водою, де темнішав вогкий пісок, скочив на каміння, яке в цьому місці вузьким і довгим виступом простяглось у воду. На каменях стало легше — колись він багато мандрував у горах і на камінні почував себе певніше, як на в'язкому піску. Легше під ногами й можна сховатись від пострілу. Передряпався через кілька каменів і присів. У щілину бачив, як той добіг до каменів і почав на них спинатись. Женчик поквапно шукав навколо себе чогось придатного до оборони. Але каміння було величезне, слизьке, поросле мохом. Попадали під пальці слимаки, трісочки і мокре зілля. Зігнувшись, поліз далі, а потім, зігнутий, побіг. Опинився на краю виступу. Далі в море відходили дерев'яні палі, що творили продовження каменів і провадили до малесенького, з навареного каміння, острівця. Вершки палів ледве виставали над водою й хвилі перехлюпувалися через них.

Знав лише, що коли добіжить до острівця не посковзнувшись, то врятується... Той не дійде туди. Звідти можна боронитись. Розставивши руки, швидко пішов по палях. Швидко — певніше. Знав це з дитинства і з сумівських мандрівок, коли доводилось переходити вузькими кладками через гірські річечки. Опинившись на острівці, озирнувся. Той, незграбно хитаючись, доходив до краю каміння. Біля палів зупинився. Поглянув навколо, ніби шукаючи, як переправитись на острівець. Спробував стати на першу палю й відскочив. Женчик тільки тепер збагнув, як це було небезпечно і як високо хвилі прокочувались над палями.

Той таки тримав в руці пістоля. Тож Женчик причаївся за каменем. Спостерігав, як той тупцював на одному місці і шепотів прокляття. І як, ніби щось пригадавши, поглянув на годинника і почав сміятися.

— Ти, щеня, — гукнув він по-російському. — Нещасне ти щеня! Тут тобі буде й кінець. Чекай ще трохи й тебе залле! „Да, залльот!..”

Женчик спочатку не зрозумів, а потім похолов. Так, у цю пору буває приплив. Острівок низенький, його напевно заливає... Роздивився навколо. Океан видавався похмурий, — жодного човна поблизу. Подумав, чи не попливти. Не було куди. Той все одно перейме — кине каменем у голову й кінець. Пощо біг на каміння, — треба було берегом — нехай би стріляв...

Перервав думку і дивився з-за каменя на свого ворога й на похмурі хвилі. Чекав — може хтось надійде і з острахом помічав, як все глибше під водою опиняються палі, по яких перебіг сюди. Вже й його камінь заливають хвилі. Підсунувся вище. Той побачив і почав сміятися:

— Нап'єшся, братіку, добре нап'єшся американської водички. Спробуєш, як гірка вода смакує! Ха-ха! Мудрагель який!

Вже й на найвищому камені тяжко встояти. Сильна течія збивала убік. Кожна чергова хвиля підносила рівень води від колін майже по шию й знову спадала до колін. Силу цієї хвилі помітно лише біля берега, де вона розбивається високою шумливою піною. Наступні хвилі вже підносили Женчика. Він потрапляв стати на попереднє місце. Але одна зірвала. Відчув, що підводна течія несе убік. Відразу забило дихання...

Спробував лягти на спину, але ноги тягнули униз. У воді зірвав черевики й скинув піджака. Тепер можна було триматися на спині, — лише б зловити віддих... Змусив себе віддихнути глибоко кілька разів і це трохи заспокоїло. Звів голову, — той на березі видавався звідси дуже далеко. Течія несла від

берега. Спробував вирватись з неї, але не потрапив. Ковтнув відразливої води й зрозумів, як дуже втомлений. Непоборний страх одерев'янив усе тіло. Почав хлюпати руками. Розумів, що так не можна, що не можна бити по воді безрадно, що треба триматися, але керувати собою вже не зміг. Дихання переривалося. В уста заходила гіркота морської води. Перелякано закричав. Крик вийшов слабкий і безнадійно осів біля нього.

Біля міст у воді трапляються різні речі. Покидьки великих портів. Б'ючи безладно руками, Женчик ударився об щось тверде. Довга нова дошка. Тримаючись за неї, почав глибоко віддихати, заспокоювати серце. Потім підтягнувся й сперся на неї животом. Дошка занурилась, але витримала. Поглянув. Берег був далеко. Тремтів від холоду. Почав гребти руками до берега — здавалося, що не посувається. Далеко пропливали барки — він махнув рукою, але його не добачили. Прислухався, почувши виразний стукіт мотору. Махнув рукою. Ще й ще раз. Стукіт сповільнішав і припинився. Там нараджувались, а потім простягнули руку. Підхопили й перекинули у човен.

Хотів подякувати, але стримався, почувши, як хтось з них лаявся по-російському, що тепер не час витягати невідомо кого з води. Є важливіші справи... Тож Женчик зрозумів, що наймудріше тепер — стратити притомність.

Стукнуло човном в беріг. — Вставай! — торкнувся хтось його плеча. Женчик не ворухнувся. — Нехай полежить, потім витягнемо!— Зійшли, бо човен хитнувся й підскочив, звільнений з вантажу. Забряжчав ланцюг.

Голоси віддалювались. Пішли тихо піском. Потім почув, як вийшли на хідник. Знав, що вони зараз вернуться, як тільки довідаються, кого лишили в човні. Цокочучи зубами, став, тримаючись за лавку, намацав і потягнув за ланцюга, човен знову стукнувся об беріг. Переступив через борт і пішов піском. Дивувався, що ноги як мертві, ледве пересуваються. Пригадавши, що вони цим човном будуть везти тіло Блискавки, вернувся, щоб зіпхнути човна в море. Спробував зняти ланцюга та кільце не пропускало великого замка. Сипнув у щілинки мотору жменю піску й тяжко пішов у вуличку. Біля вілли перебіг, зігнувшись, м'яко ступаючи ногами в самих скарпетках.

У відблиску вікон однієї вілли побачив на хіднику три кільця: **ООО**. Знайомі знаки крейдою промовили до нього осторогою „небезпека!" Затримався й недалеко побачив крейдяну стрілку в два кінці ⟷ : Вернись! Негайно вернись! Вертаючись у бік вілли, не міг і не міг зрозуміти, куди вертатись. Нахилився й трохи далі доглянув перекреслення. Гм, а оце „затримайся", що б це значило? Тут повинен бути лист для нього. Приглянувся до решітки. Біля неї щось біліло. Підняв, але це був лише клапоть викиненого часопису.

(далі буде)

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН 11

Іду по легкому схилі льодовика униз. Здається, що чим нижче сходжу, тим глибина снігу меншає. Доходжу вже до останньої палиці на льодовику. Коло неї кінчаються сліди двох пар лещат. Але далі веде ще один вірний слід – слід лиса, який непомильно вів мене від палички до палички, навіть тоді, коли лещатарі робили непотрібні кола, або тоді, коли їхні сліди зовсім зникали під снігом. Сліди лиса дуже свіжі. Можливо, що він ходив до нас на вечерю цієї ночі, виїдати рештко з купи сміття, яка зростає і зростає з кожним днем.

Мряка розрідла, піднеслася на кілька метрів, мов хмара, і переді мною виступив чорний профіль землі. Мене це трохи занепокоїло. Згадалася історія з полярним ведмедем. Ануж він з'явиться переді мною так нагло, як та земля?.. А я без зброї, своїм ножиком нічого йому не зроблю.

Однак повертатись вже не буду! Мандрівка в нові околиці так непоборно манить, що перемагає страх небезпеки. Я зняв темні лещатарські окуляри і, уважно оглядаючи терен, пішов далі.

Земля, в порівнянні з льодовиком, здалась мені раєм. На землі снігу мало, тільки в долинах і в ярругах лежав у затінку, ховаючись від слабенького весняного сонця. Земля ще мерзла, але при самому верху вже починала розтавати. Між камінням всілякого кольору, величини і форми, яке покривало купками болотнясту верхівку, росли кущики трави, пучечки арктичних сніжинок та інших дрібненьких рослин. Де-не-де можна було запримітити свіжі зелені паростки в глибині купки рослин. На вищих схилах горбочків гойдалися минулорічні висохлі головки арктичних маків. Вони були найбільші рослини, які я дотепер тут запримітив, і росли до трьох інчів або вісім сантиметрів височини. На самих вершках шутрових горбків знаходилися тільки мохи.

В маленькій низині між двома вершками – топився сніг, і вода повільно стікала по болотнистому ґрунті. Тут знаходилася найгустіша рослинність: купки травички були розкинуті на віддалі одного до двох фітів (тобто на півметра).

Хмари трохи розступились, і над затокою, яких десять миль на схід, блиснуло сонце. Прекрасні контрасти світла і тіні появилися на кризі затоки. Таких я не бачив ще від того часу, коли вилетів з Ісаксену. Сонце і краєвиди манили мене далі на схід, і я ішов у тому напрямі хребтом шутрових горбків. Праворуч і ліворуч від хребта низькі долини ховали в затінку глибокі шари снігу і вічно замерзлої криги. На горбочку сонце вигравало веселим промінням по шутрі, болоті і маленьких купках зеленіючої трави. На дальшому горбочку якісь дві темні пташки скоро затріпотіли крильцями і полетіли дальше від мене. Здалеку тихенько лунав крик птахів-мев.

Я сів на великий камінь і кілька хвилин дивився на краєвиди цього райського городу.

Повертаючись назад, я міряв температуру повітря над шутром, болотом і льодовиком. Під льодовиком мене зустріло холодне повітря, і я мов прокинувся зі сну. Льодовик далі вкритий мрякою. Я ще раз поглянув на той маленький рай, обернувся і поспішив до табору.

(далі буде)

З нагоди 70-річчя праці соціяльно-страхової організації Український Народній Союз, у Нью-Йорку, в залі "Карнеґі Голл" була вперше поставлена чудова опера композитора Павла Печеніги-Углицького (еміґранта з України, помер у США) під заголовком –

Відьма

Опера в трьох актах

Музика ..... **Павло Печеніга-Углицький**
Лібретто ..... **Степан Чарнецький**

В опері змальовано життя України в 17-му сторіччі, боротьбу козаків проти татарських нападників, викриття татарина Каїна, що проник у козацькі лави..

Як завжди, гарно співав хор "Думка"; Нью-Йоркською симфонічною оркестрою диригував Іван Задорожний. Опера справила на понад 2,000 глядачів прекрасне враження: український композитор дав світовому оперному мистецтву великий твір.

Поздоровляємо всіх виконавців опери, а особливо молодого талановитого співака Р. Осадчука за виконання ролі Кобзаря!

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕЛИКДЕНЬ ЗА КОРДОНОМ

Юначки Осередку СУМ у Філадельфії, США, пишуть писанки, готуючись до радісного свята.

НАШ ФОТОРЕПОРТАЖ

При Осередку СУМ ім. Юрія Липи у м. Ютика (США), жваво працює Відділ Юнацтва "Кременчук."

Отець Б. Смик посвятив прапор Відділу.

Старше юнацтво Відділу, з керівником, виховником О. Лішинським.

Група молодшого юнацтва, з виховником І. Федоряком.

Спортова дружина міцно тримає здобуті трофеї...

УВАГА: Просимо присилати такі фоторепортажі з життя Осередків, вибираючи різні місця, різні ділянки праці й дозвілля.

КІНОФІЛЬМ СВІТУ

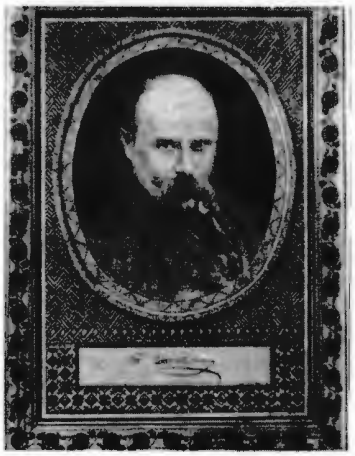

* Україна. – До 150-річчя з дня народження Тараса Шевченка службовець міста Луганську випалив на дереві гарний портрет Кобзаря. Дуже багато українських діячів по різному відзначають цей славний ювілей. Хоч і як не вдоволені окупанти – український народ знову висловлює свою найщирішу любов до того, хто сказав: "Встане Україна і розвіє тьму неволі!"

* Українці за кордоном. Наші брати і сестри, що живуть у Чехословаччині, заснували там декілька українських шкіл для дітей, а також 7 самодіяльних українських театрів.

* Студента Панамського університету, українця-математика Олексія Оверченка обрано головою Центру математичних студій, чим відзначено його за особливі успіхи в ділянці інтеґралів. Молодий математик бере участь в нашому громадському житті та вивчає також українську літературу.

* З гарним успіхом пройшла в Будинку СУМ у Нью-Йорку вистава п'єски Лесі Храпливої "Святвечір". Її поставили сумівці на власній сцені при переповненій залі.

ЦІКАВЕ ЗВІДУСЮДИ

* За 20 кілометрів від м. Мелітополя шофер В. Хоменко знайшов поблизу річки Молочної в селі Терпіння (відоме в історії як "Кам'яна могила") закопаний глечик. У тому глечику виявилось 636 срібних монет з 1762 р. Їх закопали так зв. "духобори", які втікали від царського релігійного переслідування.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ МАРАТОН

Недавно двадцятирічна вчителька із Нової Зеляндії Діяна Клеверлі перепливла одне з озер у східній частині Африки, подолавши тридцятикілометрову віддаль протягом 9-ти годин 7-ми хвилин. Той факт, що озеро кишить крокодилами, її аж ніяк не лякав. Але, не зважаючи на те, що поруч із Діяною Клеверлі постійно знаходився моторовий човен з озброєними рушницями людьми у ньому, відважній спортменці кожної миті загрожувала страшна смерть від крокодилів.

* Роман Рудницький, студент славетної Музичної школи Джуліяр, у Нью-Йорку, власник золотих ключів декількох міст Америки за чудові концерти, з великим успіхом виступав у Торонто і в Нью-Йорку. Американська преса віщує молодому українському піяністові-віртуозові велике майбутнє.

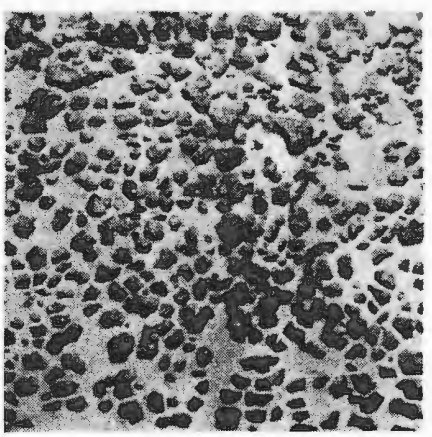

Скарби на дні. — Ці скарби не з потоплених кораблів. Це — шматочки цінної для промисловості марганцевої руди. Вони встеляють дно Тихого океану. На один квадратний метр в багатьох місцях припадає їх близько 18 кг. В деяких країнах вже розробляються плями промислової експлуатації таких підводних покладів.

ЧОВНИ НАШИХ ПРЕДКІВ

Мешканці села Золотинки, що стоїть біля Десни нижче Чернігова, помітили під валом глини й піску на розмитому березі якусь дерев'яну річ. Розкопали — й побачили, що це човен, видовбаний з дуба. Знахідку було доставлено в обласний історичний музей. Довжина човна — тринадцять метрів, розміститися в ньому можуть двадцять чоловік. Він пролежав у землі близько тисячі років.

У Київському історичному музеї теж є стародавній човен, знайдений в долині річки Супой на Черкащині. Вік його сягає V—VI століття до нашої ери.

Я. ЯСИНСЬКИЙ

Я не бачив України,
В Україні я не жив.
Та одну її, єдину,
Я всім серцем полюбив.

Бо в хвилини вечорові,
У святкові тихі дні
Чув я мамині чудові
Оповідання й пісні

Про Дніпро широкий, синій,
Хвилі вод його ясні,
Що стрімким потоком лине
Через кручі кам'яні.

Про степи Херсону чисті,
Що пшеницею шумлять,
Сонця промені іскристі
З неба землю золотять.

Про ліси густі Поділля,
Про діброви і гаї,
Де в красі рясного зілля
Все щебечуть солов'ї.

Про гуцульську полонину,
Про гірські хребти Карпат,
Біля двору — яворину,
А в дворі — вишневий сад.

Про всю землю солов'їну
Мені мама повіли
Й ніби силу соколину
В серце юнеє влили.

Я не бачив України,
В Україні я не жив.
Та одну її, єдину,
Я всім серцем полюбив.

Петро Кізко

ЧИ ЦЕ УКРАЇНСЬКІ ЛЯЛЬКИ?..

Дехто з вас подумав, що це українські народні ляльки... Насправді ж це наші сумівці: Євгенія Канюка із братчиком Славком у м. Рочдейл (Англія). Вони тоді були ще в садочку. А тепер виросли: Євгенії 12 років, а братикові 10. Вони члени Осередку СУМ ім. полковника Коновальця.

Обоє гарно вчаться в українській і англійській школах; обоє допомагають батькам вдома. Люблять читати українські книжечки. Ходять до церкви.

З них напевно виростуть зразкові українці.

Прохаємо познайомитись! Тут бачите частину обкладинки дуже гарного журналу для дітей, що називається "Веселка". Він виходить в Америці, але його читають українські діти в різних країнах світу.

Чи й ви також?

КАЗОЧКА ПРО М'ЯЧИК

У далекій теплій Африці жило собі деревце. А навколо нього багато дерев — сестер і братів. Прийшов до них чоловік. Він приніс ножа й відерце.

Узяв чоловік і надрізав по гілці в декількох деревцях. Звідти потекла рідина-сік. Сік був білий і липкий. Набравши соку, чоловік заклеїв надрізане місце — і всі деревця живуть собі й сьогодні. А густий сік потрапив у великий казан. Там його довго варили, переробляли, аж нарешті вийшла з нього ґума. З тієї ґуми на фабриці наробили для дітей чудових м'ячиків.

Скачуть веселі м'ячики. А деревця в Африці ростуть собі далі, доки знову назбирають ґумового соку. І з нього нароблять ґумових коліс для авт, ґумових плащів, а найбільше — м'ячиків для дітей.

Лесь

Веснянки і гагілки... Діти в Студії мистецького танку в Нью-Йорку вчаться великодніх танків. Навчає їх пані Оленка Гердан. Колись напевно побачимо їх усіх на великій сцені.

ПОРАДНИК ДОБРОГО ВИХОВАННЯ

Особиста гігієна

Ніщо так не вражає і не відштовхує, як недбала, неохайна, брудна людина. Прикро їхати в автобусі, підземці, трамваї чи елевейторі, коли поруч стоїть людина, від якої чути потом, одяг якої має також специфічний, неприємний запах, бо він несвіжий.

Все це речі надзвичайно важливі у спільному, гуртовому житті і про них не сміємо забувати. Чистота тіла – це перша запорука здоров'я, гарного вигляду і приємного самопочуття. Живемо в часі, коли рівень життєвий стало підвищується, мешкання наші мають лазнички, теплу воду і все необхідне для чистоти.

Купатися, чи змивати все тіло треба щодня, найкраще ввечорі після цілоденних зайнять. Зуби мити два рази: ввечорі і вранці, а після кожної їди полоскати рот. Руки мити дуже часто і ніколи не сідати їсти з брудними руками. Нігті на руках мусять бути почищені і обтинані. Дуже неестетично обгризати нігті на руках. (Це також вияв нервовости і слабої волі). Ноги, особливо літом, вимагають великої уваги, їх треба часто мити, запудровувати, щоб уникнути зайвого потіння.

Білизну міняємо часто. Взуття має бути завжди вичищене й добре направлене. Рукавички чисті й цілі.

Одяг наш достосовуємо до пори року, а також міняємо його відповідно (до праці, спорту, гостин, вечірок і до відпочинку і т. д.).

Я була свідком нещасливого випадку, який трапився молодій дівчині на вулиці: вона поковзнулась і зламала ногу. Поліційне авто забрало її до шпиталю. В цьому шпиталі працював один знайомий лікар, і я, зустрівши його через кілька днів, запитала його про ту дівчину. "О, все гаразд, їй поставили ногу в ґіпс. Але тому, що вона пошкодила бік, треба було зробити рентґен... І ви знаєте, пані, мені було прикро, що вона – українка: це не погане ззовні дівча було таке неохайне, білизна така брудна, що мені було незручно перед американськими колеґами-лікарями"...

Тому – завжди дбаймо про себе!

Евгенія Р.

(Дальше: "Постава тіла").

ХТО ШЕ ЗЛІПИТЬ ТАКУ КУЛЮ?

На Осені СУМ біля Еллевіл, США.

ЦІКАВЕ ЗВІДУСІЛЬ

ТРЕНОВАНІ ФОРЕЛІ

Австрієць Отто Люґер, великий любитель риби, задумав приручити форелі. З цією метою, він часто приходив до однієї гірської річки, де було багато риби, й годував її. Через деякий час форелі »потоваришували« з Люґером, а він, навіть, назвав кожну окрему форелю властивим їй ім'ям, і як тільки кликав ту чи іншу рибину по імені, вона негайно припливала до берега. Крім того, Люґер навчив приручені таким способом форелі стрибати через палицю, крізь кільце та витягати зі склянки хробаки.

РУКАВИЧКИ ДЛЯ КАРТОПЛІ

Свого часу, для улегшення такої нудної і неприємної роботи, як чищення картоплі, були винайдені спеціяльні ножі та машинки. Але виявилося, що не всі вони і не завжди працюють добре. Виходячи з цього, одна з англійських фірм виготовила пластмасові рукавички, маючі шорстку поверхню. Візьме людина картоплину в такі рукавички, крутне нею два-три рази і вже вона почищена.

В Перу курка породи леггорн знесла яйце вагою 253 грами. Його вважають найбільшим у світі курячим яйцем.

ГУМОР

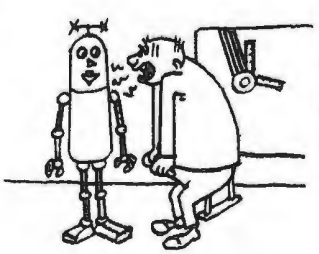

Конструктор: Не заперечуй мені, бо я тебе перероблю!

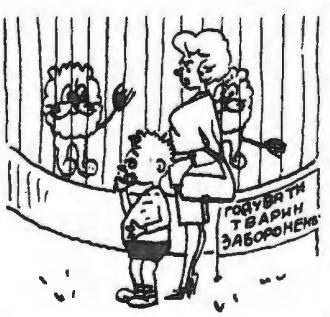

— Мамо, з чого ж вони живуть, якщо їх не можна годувати?

— Може, підемо вже додому?
— З однією лише рибиною?

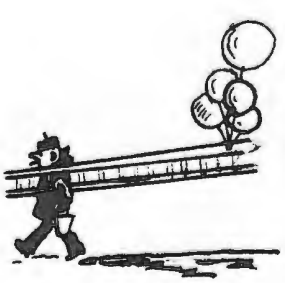

Помічники.

Мистецтво

ПЕРША ВИСТАВКА КАРТИН Б. ТИТЛИ і Я. ВИЖНИЦЬКОГО В НЬЮ-ЙОРКУ

Вітаємо молодих мистців у Нью-Йорку з першою індивідуальною виставкою (в залі ЛМКлюбу)що пройшла з гарним успіхом! Мистецькі критики – проф. А. Малюца, Л. Кузьма, В. Ласовський – високо оцінили їхню творчість. Радіємо, що молоді українські мистці не збилися на манівці абстракціонізму та що чимало їхніх картин – на українську тематику.

Богдан Титла: "Оселя бідних".

Ярослав Вижницький: "Річка в Гантері".

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

КВІТЕНЬ 96 ТРАВЕНЬ

1964
ТРАВЕ
5
РІК II

О. Олесь

УКРАЇНА КЛИЧЕ НАС

Ранок, ранок! час світання...
О, який прекрасний час!
Криком щастя і страждання
Україна кличе нас.

Голос Страдниці лунає!
Голос Матері, сини,
Під корогви вас скликає
Стати в грізні бурини.

Тіні прадідів блукають,
Тіні ходять по землі,
Нам корогви розгортають,
Нам дають свої шаблі.

Швидко дзвони в Україні
Залунають, загудуть...
Швидко нас великі тіні
Під стягами поведуть...

Час горіння... Час світання.
О, який прекрасний час!
Криком щастя і страждання
Україна кличе нас.

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI"

315 East. 10th St.
New York 9. N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Це число оформили:
Л. Кузьма, П. Холодний; дитячий малюнок — М. Колодки. Обкладинку для числа за лютий 1964 р. виконав мистець Петро Сидоренко.

Printed by Standard Printing Company
85 Greenwood Ave., Montclair, N. J.
Printed in USA.

Тарас Шевченко — малюнок юного сумівця Миколи Колодки, з Монреалю, Канада

ШАНОВНІ БАТЬКИ!

Вже ввійшло в традицію у нас, що травень проголошується Місяцем сумівця, – отже місяцем особливої уваги до СУМ, її завдань, потреб, виховної праці в дусі "Бог і Україна".

Забезпечте Ваших дітей новим однострою(єдиним для усіх членів Спілки у світі, що має своє виховне значення); перевірте, чи вже зробили остаточний розрахунок за сумівські видання, в тому числі й за журнал "Крилаті"; подаруйте Вашому синові чи доньці добрий наплечник, декілька українських книжок, компас, електролямпку... – все це пригодиться під час таборування. Запитайте Вашу дитину, чи знає напам'ять кілька віршів з "Кобзаря"?

Подбайте, щоб раз на рік і Ваша дитина написала до "Крилатих" допис, оповідання чи послала малюнок або світлину. Принагідно попрохайте Вашу дитину прочитати сторінку-дві з журналу вголос; обміркуйте спільно передову статтю...

Ми закликаємо Вас до щирої і необхідної співпраці у вихованні дітей і молоді, – до спільного вшанування д і л о м пам'яти духового провідника української нації – Тараса Шевченка у 150-річчя його народження.

Редакція.

ІНШІ ПРО НАШ ЖУРНАЛ

Тісно зв'язана з цією проблемою справа **змісту і напрямку ОДУМівських публікацій**. На мій погляд, вони повинні б у дохідній формі відзеркалювати цілий комплекс виховної роботи, збуджувати активність юнацтва й молоді, давати текстуальний і ілюстративний матеріял для щоденної праці молодих умів, наводити блискучі приклади для наслідування з нашого минулого й сучасного.

Колись такий журнал видавав для пластунів маляр Мирослав Григоріїв, тепер щось подібне видає для пластунів Богдан Певний, а для сумівців Леонід Полтава («Крилаті»). На жаль, «Молода Україна» дублює місячники громадсько-політичного й літературно-критичного характеру.

("Укр. Вісті").

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

З нагоди хрестин Софійки, донечки п-ва Теодора і Анни Димидів (у Шарлеруа, Бельгія), господарі й гості зібрали для "Крилатих" 640 б. франків. Між жертводавцями були троє членів бельгійської родини Меркельбак.

Дякуємо усім щиро, Друзі, а наймолодшій із сумівської родини, малій Софійці бажаємо: рости велика, вродлива і мудра!

КРИЛАТІ

1964
Травень

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

5
РІК II

У СВЯТО ГЕРОЇВ

На шляху боротьби українського народу за волю й незалежність упало вже багато найкращих його синів і дочок. Імена Борців-Героїв, що поклали своє життя на жертовнику Батьківщини за її краще майбутнє, стали символом визвольної боротьби України та символом віри в перемогу над ворогом. Такими іменами є імена сл. п. Симона Петлюри, Євгена Коновальця, Тараса Чупринки та Степана Бандери.

Цього року минає 26 літ від трагічної дати 23-го травня 1938 року, коли в Ротердамі в наслідок вибуху бомби, що її підкинув московський аґент, загинув палкий революціонер-підпільник, полковник Січових Стрільців, Євген КОНОВАЛЕЦЬ.

Коли після великих кривавих змагань українського народу наш край розпинав новий окупант, а наш нарід складав найбільші жертви, платячи кров'ю найкращих синів, тоді Є. Коновалець стає на чолі визвольної боротьби та шукає шляхів до дальших змагань. Він творить і очолює український підпільний рух — УВО (Українська Військова Організація), що був поширений на всіх землях України. Акції членів УВО доказували світові, що Україна не піддається ворогові, що далі бореться до остаточної перемоги. Керована полк. Є. Коновальцем УВО стала зародком підпільної Організації Українських Націоналістів, а він сам став першим її провідником. І на такому відповідальному пості, в розгарі праці й боротьби, підступна рука большевицького наймита Валюха вручила провідникові ОУН пекельну машину.

Євген Коновалець був духовим провідником української нації, вождем української революції і тому Москва докладала всіх старань, щоб його вбити, так як перед тим убила Головного Отамана Симона Петлюру, а після нього — генерал-хорунжого УПА, Тараса Чупринку, а згодом провідника ОУН, Степана Бандеру.

Ідея, для якої вони жили, за яку боролися й полягли, стала ідеєю всього українського народу та породила численні лави нових борців за Волю України. А їхня віра у вічну живучість України та остаточну перемогу над ворогом стала вірою всього українського народу, який, пам'ятаючи Заповіт Героїв, йтиме далі Їхніми шляхами впертої й послідовної боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу.

"Голос молоді" – СУМ, Англія

Сумівці з Парижу – біля могили сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри, на кладовищі Монпарнас.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО ПОЕТ І МАЛЯР

З МУЗЕЮ Т. ШЕВЧЕНКА В КИЄВІ

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим, тихим словом.

Ми знаємо, що Тарас Григорович Шевченко написав гарні поезії. З того часу минуло понад 100 років, а читає увесь світ і тепер їх багато. Всіх знайдено близько 240 віршів. Одні з них короткі, другі довгі. Коли б обчислити рядки всіх поезій, то буде їх понад 24000, на 800 сторінках.

Це дуже багато для кожного доброго поета. А для Тараса Шевченка, який жив коротко (всього 45років, з них десять разів перебував у війську на засланні на далекій чужині, де йому було заборонено писати)— це нечувано велика творчість.

Напевно є люди, що можуть написати ще більше, але чи їх вірші будуть чогось варті? Поезії Т. Шевченка чудові. Їх легко читати, вивчати напам'ять. Вони зрозумілі, з великою любов'ю до України. Всі вони надаються для написання нот для співу й музики.

Дотепер різні композитори поклали на музику понад 200 віршів Т. Шевченка.

Є люди, що знають напам'ять всі вірші Т. Шевченка, зібрані в "Кобзарі".

Треба додати, що Т. Шевченко ще написав кільканадцять повістей, з яких 9 дійшли до нас. Вони мають 700 сторінок друку.

Але це ще не все. Т. Шевченко був також першорядним артистом-малярем. Він намалював понад 1100 малюнків: водняною фарбою (аквареллю), олією, олівцем, тушем та іншими способами.

Він умів різьбити малюнки на криці (сталі) й міді. Його малярська творчість також багата й цінна. Не даремно русскі запросили його на професора до Академії Малярства у Петербурзі.

Таку людину, як наш Тарас Шевченко, що дала нам, українцям, і всьому світові так багато, — називаємо геніяльною, незвичайною людиною. Ми, українці, горді, що маємо Тараса Шевченка. За постановою світової культурної організації ЮНЕСКО (при ОН) пам'ять Кобзаря відзначає в 1964 р. увесь світ.

Дорогі сумівці! Вивчіть декілька віршів Т. Г. Шевченка. особливо ті. що написані для молоді й дітей. Так і ви звеличайте Його ювілей у 150-річницю народження.

Л. В. Б.

● Рада міста Філядельфії постановою з дня 23.1. ц. р. затвердила перейменування місцевого парку, розташованого в центрі поселення філядельфської української громади, на Парк ім. Т. Шевченка. Внесок про це був поданий членом міської ради Ізидором Белісом.

Ф. Ф. Каменський. Бюст Т. Г. Шевченка. 1862 р.
F. F. Kamensky. Bust of T. G. Shevchenko. 1862.

Етюдник Т. Г. Шевченка.
T. G. Shevchenko's sketch-book.

Сорочка Т. Г. Шевченка.
A shirt of T. G. Shevchenko.

Особисті речі Т. Г. Шевченка.
T. G. Shevchenko's personal belongings.

● Для вшанування 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка в бразільському місті Порто Алегре буде збудований пам'ятник. Створений для цієї цілі комітет веде серед місцевих українців інтенсивну збіркову акцію, яка проходить із великим успіхом.

Кімната, де жив Т. Г. Шевченко.
Room in which T. G. Shevchenko lived.

Будинок, де жив Т. Г. Шевченко. Вид з двору.
House where T. G. Shevchenko lived. View from the courtyard.

Г. Л. Петрашевич. Пам'ятник Т. Г. Шевченкові в садибі музею. 1946 р.
G. L. Petrashevich. Monument to T. G. Shevchenko in the courtyard of the museum. 1946.

ВУЛИЦІ ІМЕНИ Т. ШЕВЧЕНКА

(Чехо-Словаччина)

В одному з старовинних кварталів Златої Праги — Виноградах — на стіні давньої друкарні незабаром з'явиться меморіальна дошка. Вона розповість, що тут 1876 року вийшло в світ знамените празьке видання Шевченкового «Кобзаря». А вулиця, де стоїть цей будинок, з нинішньої весни носитиме ім'я Т. Г. Шевченка.

У Карлових Варах, як повідомляє ювілейний Шевченківський комітет, з'явиться пам'ятник великому синові України. Карловарські українці намічають організувати на честь Т. Г. Шевченка цілий ряд літературно-художніх вечорів.

Шевченківський комітет польського міста Щеціи також подав до міської Ради народової пропозицію назвати іменем Кобзаря одну з вулиць. Воєводський організаційний Шевченківський комітет у Щеціні складається з представників багатьох партійних, молодіжних організацій та громадських установ.

●

У Бразилії, в місті Куритибі — столиці великого стейту Парана — одну з гарних площ названо Площею України, а на чій буде встановлений памятник Тарасові Шевченкові з написом українською і португальською мовами. У найбільшому місто Бразилії Ріо де Жанейро одну в вулиць названо "Вулиця Тараса Шевченка."

У Канаді, місті Лявалъ, поблизу Монтреалю, набережну вулицю "Рапід" біля ріки Св. Лаврентія перейменовано на "вулицю Тараса Шевченка."

У Злучених Державах Америки, в місті Обурн (стейт Ню Йорк) колишню Авеню Гіні міська Рада перейменувала на "Авеню Шевченка." А в місті Франклін (стейт Ню Джерзі) дотеперішню "Централь Авеню" міська Рада перейменувала на прохання Українців та наших американських друзів на "Шевченко Авеню."

Крім нещодавно відкритого памятника Кобзареві у Вінніпегу, в Канаді—памятники Тарасові Шевченкові будуть встановлені в ЗДА, Бразилії та Аргентині. **В. Гальченко.**

Богдан Рубчак

УВЕЧОРІ В ТРАВНІ

Сколихнув дзвін синь сумерку спокійну.
Останній відблиск дня, що в ніч відходив,
Спочив на вікнах храму... Чудодійну
Молитву храм в зеніт стрункий підводив...

Я йшов туди, де трепетом тендітним
Листків ще дуже юних, дві тополі
Прощали захід... де золоточолі
Хмаринки танули у небі синьоцвітнім.

Там обрій дотлівав разком намиста...
І чудом тим душа моя зраділа:
Із променя зродилась постать біла,
Й на світ сумний
всміхнулася
Пречиста...

ДЛЯ УКРАЇНИ

З різних причин ми опинилися поза Рідною Землею. Міжнародня Комісія для втікачів визнала за нашими батьками право політичних еміґрантів. Це вже був доказ, що багато українців воліє жити на чужині, чим у червоному московському ярмі. Але тим самим наші батьки, а також і ми – перейняли на себе завдання кожного політичного еміґранта: бути амбасадором української справи серед людей у вільному світі.

Бути амбасадором – не легка справа. На такий пост ставлять людину, спеціяльно для цього вишколену. Тепер візьмім до уваги факт, що "українські представники" при ОН, напр., справді спеціяльно вишколені аґенти Москви. Вони, очевидно, стараються виконувати накази свого пана й тільки на його користь. Отож, тільки ми тут – правдиві представники поневоленої України серед чужинців, і на нас кожної хвилини звернені очі тих, що дали притулок, з однієї сторони, а з другої, рівночасно – стараються мирно співжити з нашим найбільшим ворогом, Москвою. На нашу поведінку, а особливо на зовнішню працю звертають пильну увагу всі, кому ми старалися й досі хочемо відкрити очі, заворожені московською облудою. Декому з нас здається, що як може якийсь чужинець не повірити нам про більшовицький "рай", коли ми його перенесли на власній шкірі? Але не забуваймо: московська пропаґанда своїми рафінованими способами вже замотиличила не одного пересічного громадянина вільного світу, а навіть деяких впливових політиків...

Тим часом у нас, як і в інших товариствах та організаціях – і досі слабо поставлена справа зовнішніх зв'язків, зовнішньої пропаґанди.

Нашим обов'язком, як молоді, що вирішила працювати для України, є почати серйозну працю: впливати на оточення, роз'яснювати йому, інформувати його про суть комунізму, московського імперіялізму... Треба посилити працю Референтури зовнішніх зв'язків, а така референтура існує майже при кожному Осередку СУМ у світі.

Цією статтею хочу відкрити дискусію в нашому журналі, щоб почути погляди сумівців на порушену справу. Вона – справді дуже важлива. Коли занедбаємо її – поневолений український народ буде вправі сказати, що ми – не виконали найважливішого обов'язку.

Д. Мотрук

Володимир Самійленко
(1864-1925)

УКРАЇНСЬКА МОВА

Пам'яті Т. Шевченка

Діямант дорогий на дорозі лежав —
Тим великим шляхом люд усякий минав,
І ніхто не пізнав діямента того.
Йшло багато людей, і топтали його,
Але раз тим шляхом хтось чудовий ішов,
І в пилу на шляху діямант він найшов.
Камінець дорогий він одразу пізнав,
І додому приніс, і гарненько, як знав,
Обробив, обточив дивний той камінець,
І уставив його у коштовний вінець.
Сталось диво тоді: камінець засіяв
І промінням ясним всіх людей здивував,
І палючим огнем кольористо блищить,
І проміння його усім очі сліпить.

Так в пилу на шляху наша мова була,
І мислива рука її з пилу взяла.
Полюбила її, обробила її,
Положила на ню усі сили свої
І в народній вінець, як в оправу, ввела,
І як зорю ясну, вище хмар піднесла.
І на злість ворогам засіяла вона,
Як алмаз дорогий, як та зоря ясна.
І сіятиме вік, поки сонце стоїть,
І лихим ворогам буде очі сліпить.
Хай же ті вороги поніміють скоріш,
Наша ж мова сія щогодини ясніш!
Хай коштовним добром вона буде у нас,
Щоб і сам здивувався у могилі Тарас,
Щоб, поглянувши сам на створіння своє,
Він побожно сказав: — Відкіля нам сіє! —

У поклоні Геніеві України
(Сумівська група з Ньюарку, США, виступає на Шевченківському ювілейному концерті)

ЛИЦАРСЬКІ ДУШІ

Існують захланні плебейські душі і існують душі лицарські.

Захланні душі – ніби скло в дорогоцінній оправі. Здалека можуть вони й привабити розкішшю своєї зовнішности, блиском і барвами, але скільки б ви не кидали на них променів вашої світлої душі й великодушного серця, ні один із них не відіб'ється, не заграє в райдужному сяйві і не звеселить вашого внутрішнього ока. Хижа своєкорисність, незламна черствість і цинічна невдячність – закон їх життя.

У свідомості своєї духової нижчости, намагаються вони набирати яко мога більше чужих цінностей і в кожному надбанні вбачають тільки кращий чи гірший "бізнес".

Коли ж щось дістається їм легкою ціною, без потреби щось віддавати чи щось платити, не щира вдячність здіймається з глибини їх темної істоти, а самовдоволена радість спритного шахрая.

Там, де панує влада грошей, там повно таких плебейських захланних душ, покритих часто смокінґами, дорогими шовками та хутрами.

Шляхетні душі – ніби дорогоцінні самоцвіти, іноді й в дуже бідній оправі.

Спершу ви можете їх навіть не помітити, але доторкніться до них одним променем щирого серця, і вони нараз засяють всіма барвами райдуги.

Духове багатство й щедрота серця – закон їх життя.

У свідомості своєї самоцінности, вони найбільше дорожать своєю незалежністю, як найціннішим скарбом, і, коли щось від когось приймають, намагаються якнайскорше віддати, бо кожне невіддане добро, чи добродійство, тяжить на їхній свідомості, як кайдани невільника.

Шляхетні душі не все мають шляхетний вигляд, але люди зі співзгучними струнами душі пізнають їх і під лахміттям.

Ерміній Арнальді Феррарі, що за другої світової війни був в Україні, як старшина італійського війська, видрукував в часописі "Ля Скуре" ("Сокіра") в П'яченці 9.VII.1942 р. цікавий допис, що в ньому знаходимо ми шляхетні душі в дуже бідній оправі.

– Помічаю, – писав він, – що мої вояки вже перезнайомились з дівчатами містечка. Чути стриманий сміх, видно розмови на мигах, що в них руки й міміка заступають слова, але не знижують ступня зацікавлености, – скоріше навпаки!

"Італійський!" – це слово часто долітає до мого вуха, і я відчуваю в ньому симпатію навіть збоку чоловіків, що ще тримаються осторонь від наших вояків біля порогів хат.

Даю шматочок шоколяди хлопчикові в обдертому вбраннячку, що тримається своєї мами. А трохи згодом до мене підходить та жінка і соромливо дає мені чотири яйці. Я чемно відмовляюся, але жінка наполягає, домагається, просить.

Я твердо й рішуче відмовляюся. Жінка кладе яйця біля мене долі і – відходить. Позад неї з'являється дитячий видочок, замурзаний шоколядою, з насупленими очицями, що ніби ось-ось заплачуть.

Отож підбираю яйця з землі, і видочок проясню-ється, розпогоджується, всміхається.

А ось і другий епізод, що про нього розповів той же Феррарі.

Італійське вантажне авто загрузло в багнистій вулиці українського містечка, чи села. Намагання витягти його з болота залишаються марні. Металеві линви натягнені, як струни. І от нараз одна з них рветься, пружно звивається й б'є по голові одного з вояків.

Перше, ніж італійці встигли дістати пакунок із биндами та ліками, якась струнка й зграбна дівчина відсуває – лагідно, але рішуче – вояків, що оточують раненого, миє, знезаражує, перев'язує рану, на щастя, не глибоку, і, всміхаючись привітно, відходить.

– Це ще, – завважує Феррарі, – зовсім молоденька дівчина, років 15, чи 16, каштанове волосся гарно облямовує миловидне обличчя.

Як їй віддячитися?

Феррарі знає по-українському тільки три слова. Одне з них:

– Спасибі!

Дівчина щось відповідає, всміхаючись. Мабуть хоче сказати:

– Нема за що!

Феррарі все ж хоче їй щось дати за услугу. Дівчина червоніє. Голос у неї твердне і шорстне. Феррарі розуміє. Схиляється. Цілує ручку:

– Спасибі!

Євген Онацький

Уляна Кравченко

О Мамочко!

О, Мамочко!
Любити так, як любиш ти,
Ніхто не вміє на землі.
Тому ми всі — дітей гурток —
Сплітаємо тобі вінок
З найкращих квітів на весні,
Тому — при гомоні пісень —
Святкуємо твій, мамо, день!

О, Мамочко!
Травневий блеск, травневий чар
І квіти з рідних піль і лук
Приносимо тобі, як дар,
Ми хилимось до твоїх рук,
Ти сонечком для наших віч
Весь довгий рік — і в день і в ніч —
Тому в неділю цю святу
Тобі приносим яр-красу —
При звуках дзвонів і пісень —
Святкуємо твій, мамо, день!

О, Мамочко!
В любові і подяки день,
При звуках радісних пісень
Прийми від нас, дітей, привіт!
Ми просимо з глибин сердець,
Щоб добрий Бог — щоб Бог Отець
Тобі багато щастя дав,
Щоби тебе нам зберігав
Сто літ, сто літ!

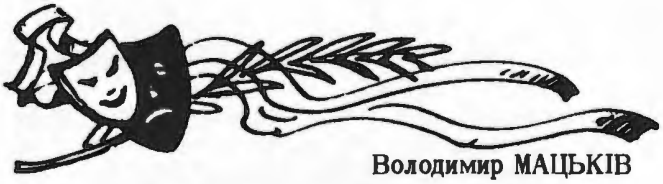

Володимир МАЦЬКІВ

ТЕАТР

Для нас українців, цікаво знати, як розвивався театр на нашій Батьківщині.

Читаємо в літописах, що на княжих та королівських дворах, головно в часі бенкетів та гостин, виступали гуслярі (музики), скоморохи (весельчаки) та ін. актори, які розважали приявних. Правда, це все годі назвати театром, але можна сміло уважати за його початок.

Одночасно в народі влаштовували на Русі-Україні обряди різні та забави, які дуже часто мали драматичний характер. В часі тих святкувань відтворювали наперед вивчені пісні й тексти за певним, згори визначеним порядком. Пригадаймо давні весілля на Україні, обжинки чи обхід Купала, ягілки тощо. Були вони гідною та культурною розвагою для всіх.

Коли ж у козацькій добі великого значення набула Київська Академія та інші вищі школи, то їх студенти вславилися незабутнім вертепом. Деякі сцени відгравали за допомогою ляльок, а інші відгравали самі студенти, які до поважних релігійних тем додавали світські, дуже часто веселі, інтермедії та інтерлюдії.

В цьому ж часі бачимо вже початки драми та справжнього театру, який почав розвиватися у нас наприкінці козацької доби.

Першим, наскрізь модерним, драматичним твором високої мистецької вартости була "Наталка Полтавка" Івана Котляревського, до якої згодом створив музику Микола Лисенко. Ця п'єса з'явилася в перших днях XIX століття і разом з іншими творами ("Москаль-Чарівник", "Сватання на Гончарівці", "Шельменко-Денщик" Григорія Квітки-Основяненка) стала фундаментом, на якому розбудувався український модерний театр. Розмір цієї статті не дозволяє назвати всі драматичні твори, що з'явилися опісля ("Назар Стодоля" Шевченка, "Ой не ходи Грицю", "За двома зайцями", "Не судилось", "Лимерівна", "Маруся Богуславка" та інші Старицького, "Дай серцю волю" та інші Кропивницького, "Суєта", "Мартин Боруля", "Безталанна", "Паливода", "Хазяїн" та інші Карпенка-Карого... А дальше – твори Франка, Лесі Українки, Старицької-Черняхівської та багато інших), а які донині не втратили своєї вартости, краси і чару.

Розвиток українського театру припав на час, коли наша Батьківщина втратила свою самостійність. Московський окупант робив усе, щоб не допустити до розвитку нашого театру. Роблено всякі перешкоди, видавано заборони, цензуровано твори, не давано дозволів. Але наш театр таки розвивався! Коли його замикали на Рідних Землях, він відживав на чужині (в Петербурзі), появлявся під фронтом на війні тощо.

Трохи кращі умови мав театр на Західніх землях України, що були під володінням Австрії. У Львові та деяких інших містах наш театр доходив до високого рівня. Вслід за ним по інших містах та селах творились сотки драматичних гуртків, які виробили у глядачів уподобання до того роду мистецтва та були культурною розвагою для українського населення.

Головна роля українського театру, особливо перед Першою світовою війною, полягала в тому, що він був важливим виховним чинником нашого народу. Глядачі мали змогу оглядати на сцені твори високої моральної вартости та історичні події, які лишали незатерті сліди у його психіці, особливо молоді. На сценах показували давні народні звичаї та традиції, співали пісні, вживали доброї мови, при чому, все це разом із доброю грою, – діяло наче бальзам на народні душі. Наш театр був одним із тих чинників, що перетворив наш пригнічений темнотою окупантів народ на свідому своєї ролі новочасну націю, яка вміла нагадати світові про свої права.

Не менш важливу ролю може виконувати наш театр тут, на чужині.

Український театр в таких обставинах може зробити дуже багато. Картини, виставлені на сцені, глибоко вбиваються в душі молодих глядачів і витискають знаки, яких уже ніщо не може усунути. Маємо в Америці й Канаді (після театрів В. Блавацького та Й. Гірняка) перший постійний "Театр у П'ятницю" (у Філадельфії), також часто дають вистави українські театри в Торонто, у Монтреалі... Там, де театрів немає, – добре було б, щоб творилося більше аматорських драматичних гуртків. Добираючи відповідні п'єси, вони ставили б на своїх сценах і так використовували б театральне мистецтво для культурної розваги та виховання молодого покоління.

ПОРАДНИК ДОБРОГО ВИХОВАННЯ

Постава тіла

Гарна постава тіла – це природність і невимушеність у кожній позиції (в спокої і в русі). Багато з нас почуває себе ніяково, коли доводиться ввійти в залю. Наші рухи гублять увесь чар, лице – замість привабливої усмішки – викривляється. Згорблений, непевній постаті не допоможе навіть гарний одяг.

Краса рухів доповнює природну красу. Завдяки красі рухів ми часто не помічаємо недосконалости чиїхось рис лиця. Наше обличчя – це люстро душі. Дбаймо ж, щоб на ньому часто був ясний щирий усміх. Очей не треба прижмурювати чи опускати, коли говоримо з другими. У їхньому спокійному, милому погляді має відбиватись зацікавлення і пошана, відповідно до віку співбесідника.

Голову не треба втягати в рамена, але й не підносити вгору. Коли треба повернути, то робимо це м'якко, не порушуючи цілого тіла. Триматись треба просто, але не занадто натягнуто. Сидячи, не висувати ніг наперед, ані закладати за ніжки крісла, а вже зовсім погано – підносити їх та класти на якийсь предмет, чи гойдатись на кріслі. Дівчата, сідаючи, обтягають сукню чи спідничку вниз і тримають ноги разом.

Щоб набути гнучкости і елеґантности рухів, треба робити кожний день руханку, рано або вечором.

Дискретним рухом рук можна підкреслювати, додавати образности нашим словам. Але в розмові не годиться ними розмахувати.

Євгенія Р.

ВОГОНЬ ЛЮБОВИ І ПОСВЯТИ

Починалася осінь 1921 року. Одного дня при кінці вересня зароїлися гетьманські Вали у Львові. Вулицями Руською, Театинською та Чарнецького поспішали молоді і середнього віку мужчини. Входять у будинок Наукового Т-ва ім. Шевченка. Видно, що не всі зі Львова, бо дехто шукає тієї установи. Я також приїхав до Львова, на З їзд Комендантів і бойових референтів повітових колеґій підпільної Організації "Воля" (так спочатку звалась УВО – Українська Військова Організація).

З'їзд відбувався неначебто з'їзд педагогів. Годинник на вежі бенедиктинського костелу б'є 10-ту. Наради почалися. Поспішаємо. Зі мною друг пор. УГА, Володимир Горбовий. Входимо в залю якнайтихіше. Всі сидять, а за столом д-р Володимир Гнатюк, О. Куницький, сотник Микола Саєвич та ще хтось. Влодко каже, що це – полковник Євген Коновалець, герой січового Стрілецтва!.. Так і видно, що це військовик. Постава старшини, обличчя – повне задуми, а очі, о ті очі – бачуть тебе наскрізь. Відкрив з'їзд д-р Гнатюк; о. Прелат проказав молитву, а потім промовляв полковник Коновалець. Ту промову можу приблизно переказати так:

Панове старшини! Друзі! Ми не склали зброї, ми продовжуємо боротьбу за Самостійну Соборну Україну! Розпаліть у своїх серцях вогонь любови і посвяти для Батьківщини! Слухайте наказів, виконуйте обов'язки. Прошу повітових комендантів колеґій і бойових референтів скласти звіт з дотеперішньої діяльности.

Сотник Микола Саєвич викликає по черзі людей з повітів...

Полковник і сотник дякують поданням руки. При прощанні запитав мене полковник, чи я, може, мав свояка при Усусусах, що мав таке саме прізвище? Я відповів, що так. Тоді він запитав мене жартом, чи я буду таким самим героєм, як він? Я відповів скромно, що виконую обов'язки і накази по змозі якнайкраще.

Після інструкцій і завдань надалі, присутні заспівали стрілецьку пісню "Ой у лузі червона калина" і з'їзд закінчився. Тихцем, малими групками ми покидали залю.

На вулиці шуміли каштани і своїм листям неначе шепотіли: "Не забувайте, розпаліть у своїх серцях вогонь любови і посвяти для Батьківщини!"

Антін Вартовий

Травень-місяць сумівця

Весна – чудовий травень – наш сумівський місяць!..

Килимом свіжої травички заслана земля. Ми біжимо далі, далі, самі не знаючи куди, на поклик чудової природи. Небо скинуло сумну зимову сиву барву і стало ніжно-голубе. Сніжно-біла стокороть моргає і кличе нас бігти дальше, кличе до танцю, до співу, а ясне сонце кинуло теплі золоті промені на наших друзів... Дерева пускають сльози радости, що вже прийшла весна – панна краси! Чиста водичка хлюпає у потічку і прудко біжить з нами по білих камінчиках. Наші дзвінкі голоси гомонять весело, безжурно: "Вітай, весно!" А легкий вітрець розвіває волосся і ніжно лоскоче лиця. "Вітай, весно! Живи, весно!" – гомонить і лунає юнацький сміх.

"Стій",– раптом обізвалася темна стіна чорного лісу. – "Не йди!" Вся природа вмовкла. Жвавий потічок втих, лише час до часу хлюпав, мов плакав.

І ми втихли і задумались... Перед нами – високий хрест, а на нім... Господи, на тім хресті наша Мати, у пошарпаних, вишиваних шатах. З-під грубих залізних ланцюгів тече кров, а чорне волосся спустилось на криваве і спітніле, біле личко. Великі карі очі наповнені слозами, дивляться ген до неба і просять порятунку у Божої Матері.

Біля ніг Матері – діточки, обіймають хрест. Очі бідних дітей звернені на Матір, у чистих оченятах – сльози. "Матінко Божа, допоможи нашій Україні!.." – прохають, моляться діти. – "Вона сплюндрована, розп'ята, забута світом".

Тоді ми, сумівці, кажемо: – Мамо Україно! Ми про Тебе не забули. Ти живеш у наших серцях. Ми Тебе любимо, і колись...

І знову краплина крови скотилась, і впала на нас. Кров із серця України. Ми почули голос: "Ідіть і скажіть світові про вашу Матір".

І ми повертаємося, зачаровані лісовою тишею, зазадивлені у велике призначення і велике майбутнє.

Тоді вся природа веселіє. І ми кажемо світові: "Там десь наша Мати Україна, і для неї також прийде весна!"

Богданна Горіх (Юна сумівка)

ТЕАТР у П'ЯТНИЦЮ
Під кер. Вол.Шашаровського

Д-Р ГРИГОР ЛУЖНИЦЬКИЙ

ОЙ, МОРОЗЕ, МОРОЗЕНКУ...

ХРИСТИНА ОЗАРКІВ — почала свою сценічну карієру ще малою дитиною, виступаючи з балетною школою Дарії Ніжанковської в Ляндеку, Австрія, де ця школа на конкурсі танку здобула першу нагороду. Переїхавши до ЗДА, зацікавилася театральним мистецтвом. Була рік ученицею Студії Живого Слова під керівництвом Йосипа Гірняка і Олімпії Добровольської. Дебютувала в драмі д-ра Григора Лужницького „Сестра Воротарка".

БОРИС ШАШАРОВСЬКИЙ — урядовець міської управи, син відомих акторів, у своєму дебюті в „Сплячій Царівні" І. Савицької, ще як студент гай скулу, не виявляв ані особливих здібностей акторських, ані зацікавлення у цьому напрямі. Та любов до театру прокинулась у ньому, коли він побачив на сцені Театру у П'ятницю безсмертну „Наталку Полтавку". З великим ентузіязмом бере тепер участь у праці Театру, виконуючи трудну працю технічного керівника сцени та дебютуючи з успіхом в ролі студента Ромка в монтажі „Листопад 1918", звернувши виконанням цієї ролі на себе увагу.

ЮРІЙ ГНАТЮК — студент медицини, великий ентузіяст театру, виступає постійно в американських шкільних театрах. На українській сцені брав участь у виставах „Лісова пісня" і „Боярина" Лесі Українки в шкільному театрі Академії св. Василія на Факс Чейсі. Дебютував з успіхом в ролі студента Палія в монтажі „Листопад 1918" в Театрі у П'ятницю"

ТВОРЧА МОЛО

З ЖИТТЯ І ПРАЦІ СУМ

ОСЕРЕДОК СУМ і

Осередок СУМ ім. М. Павлушкова в Чікаґо, США, нараховує 160 сумівців та 564 юнаків і юначок. Має триповерховий дім та оселю 140 акрів. При Осередку діє духова оркестра, три танцювальні групи, хор, чотири спортові команди.

Осередок СУМ у Філадельфії, США, набув дім, разом з іншими організаціями Визвольного Фронту. Посвячення відбулося першого грудня 1963 року.

Вол. Заставний з Буенос Айресу (представник СУМ в Аргентині), приєднав 20 передплатників "Авангарду" та 35 передплатників "Крилатих".

В Австралії відбулося три табори СУМ, в яких взяло участь приблизно 500 членів юнацтва. На таборах переведено іспити на виховників і впорядників.

Цей
500 осіб
ку - д.
рій.
На сі
ток мол
Хор мо
ництвом
ток, під
курузи.

Сцена з історичної п'єси д-ра Григора Лужницького, що із заслуженим успіхом ішла у Філадельфії (режисер В. Шашаровський). Актори Вол. Кап'як – поручник Остроленцкі і Євген Левицький – Морозенко (ге звольної війни часів ге Богдана Хмельницького). емо молодих здібни ців: Христину Озаркі, Б. ровського і Юрія Гнатюка

ВІТАЄМО ЮНУ

ЛОДЬ УКРАЇНИ

К СУМ ім. ген. Т. ЧУПРИНКИ, Нью-Йорк

Цей прапороносний Осередок нараховує тепер до 500 осіб членів, з них юнацтва – 370. Голова Осередку – д. К. Василик, Булавний Юнацтва – д. Г. Цебрій.

На світлинах (згори вниз): Аматорський драмгурток молодшого юнацтва під кер. п-і М. Ласовської; Хор молодшого юнацтва; оркестра під мист. керівництвом проф. Олега Стратичука; Танцювальний гурток, під керівництвом сумівців З. Назаркевич і М. Кукурузи.

Осередок ім. ген. Т. Чупринки передав Комітетові по будові пам'ятника Т. Г. Шевченкові 720 дол.; послав у звітовому році 11.000 листів; уся виховна праця відбувається по роях Відділу Юнацтва (за діловий рік – понад 1.300 годин занять з юнацтвом). При Осередку працює Школа Українознавства, що нараховує 240 учнів і 8 учителів.

ВІТАЄМО ЮНУ БАНДУРИСТКУ НА БАТЬКІВЩИНІ!

Юна бандуристка восьмикласниця Валентина Онзуль. Вона є учасницею самодіяльної капели бандуристів при Джанкойському будинку культури Кримської області.

енко (герой ви-
часів гетьмана
цького). Віта-
ібних виконав-
аркі, Б. Шаша-
Гнатюка!

ПАВЛО МАРЕНЕЦЬ
(Арґентіна)

Весна

ІНСЦЕНІЗАЦІЯ

Інсценізація в одній дії для дітей на Свято весни, складена з поезій: Л. Українки, О. Олеся, Г. Бойка, М. Галичко, М. Познанської, Ю. Клена та Л. Полтави.

Дієві особи:

1. Дівчатка.
2. Проліски: дівчатка в синіх костюмчиках згідно ескіза Но. 1-2.

Оформлення сцени: на задній стіні намальований зелений горбочок з хаткою, багато квіток. Куліси також розмальовані зеленню з квітками. Праворуч і ліворуч прикріплені гілки з нав'язаними квітами.

. . . . . .

(На сцену виходить дві дівчинки в українських строях).

1-а дівчина:

Тра-ля-ля-ля, ха-ха-ха!
Серце-сестро молода!
Глянь, голубко, як тут мило,
Ввесь світ цвітом застелило:
Воскресла весна,
Тепла, золота.

2-а дівчина:

На зеленому горбочку,
У вишневому садочку,
Притулилася хатинка,
Мов маленькая дитинка.
Стиха вийшла виглядати,
Чи не вийде її мати.
І до білої хатинки,
Немов мати до дитинки,
Вийшло сонце, засвітило
І хатинку звеселило.

1-а дівчина:

Тра-ля-ля-ля, ха-ха-ха!
Серце-сестро молода!
Скачмо в поле, подивімся,
Весні красній поклонімся:
Туди у лісок,
Де повно квіток.

(Дівчата відходять на другий плян і становляться поміж пролісками. З протилежного боку виходять 3-и дівчини, також в українських убраннях).

3-я дівчина:

У бруньках весняні клени,
Теплий вітер повіва,
Наче щіточка зелена,
Пробивається трава.
На горбочку перші квіти
Голубенькі – голубі,
І пушок почав біліти
Біля ставу на вербі.

Сонце ніжне, полум'яне,
Далина така ясна, –
Це прийшла до нас кохана
Наша радісна весна.

4-а дівчина:

Та це ж весна, Розтане сніг,
Бо тане сніг, – Зима мине,
Дивись: струмок Земля кругом
Згори побіг. Цвісти почне.
Шумить вода, Дітей малих
Ламає все. Веселий рій
Весна іде, Помчить із хат
Тепло несе. На луг мерщій.
Шумить, гуде Радіє все,
Веселий гай Співає все:
І гомонить: Весна іде,
"Вставай, вставай!" Тепло несе!

5-а дівчина:

В країні нетлінній, чарівній
Вона розкрила очі сині...
Лани й ліси вклонились їй,
Воскреслій мрії – Україні.

Поглянеш в поле на жита:
Цвітуть в житах волошки сині,
І в небі квітка золота,
І небо – прапор України.

Шумлять смерекові ліси,
Кубань і Сян взялись за руки...
По вінця сповнені краси
Стоять степи, сади і луки.

Весна прекрасна, чарівна,
Скрізь животворча, де не стане. . .

(Дівчата, як і перші дві, відходять на другий плян. Проліски виступають вперед).

1-ий пролісок:

Я перша квіточка весни,
Я пролісковий цвіт,
Я пережив зимові сни
І знов родився на світ.

У мене очі голубі,
Такі, як неба синь.
Росту між кленів, між дубів,
Люблю і сонце, й тінь.
Зелені рученьки мої
Листочками зовуть,
Я полюбив ліси, гаї
Живу іздавна тут.

2-ий пролісок:

Боже, Ти збудив нас
З зимового сну
І за неньку дав нам
Чарівну весну,

І створив Ти сонце
Ясне в небесах,
Щоб воно нас гріло
В тихих долинах.

Нам головки чеше
Легіт вітровий,
Личко нам змиває
Дощик весняний.

3-ій пролісок:

В пишні ясні шати
Ти нас одягнув,
В наші чаші меду
Дати не забув.

Нашій добрій славі
Ти вчинив вінець:
Людським дітям ставиш
Квітку за взірець.

Кажеш: "Любі діти!
Будьте як квітки,
Чисті та невинні
Будьте, діточки. . ."

4-ий пролісок:

Слава Тобі, Боже,
За великий дар,
За правдиву ласку,
Що нам шлеш з-за хмар!

Ми Тобі на славу
Будемо рости
І на втіху людям
Будемо цвісти!

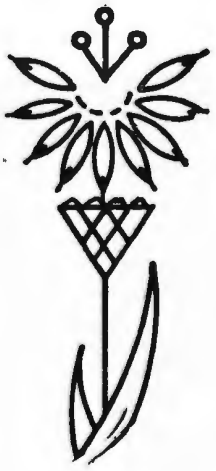

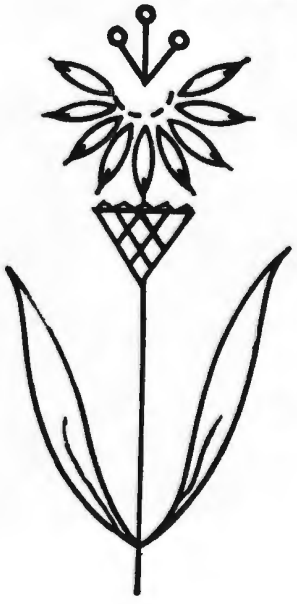

5-ий пролісок:

Ти нас охорониш
Від буйних вітрів,
Від морозу й граду,
Лютих ворогів.

Ти квіток нікому
Скривдити не даш,
Ми ж бо Твою ласку
Знаєм, Боже наш!

(Проліски, після цієї молитви, відступають назад на свої місця).

1-ша дівчина звертається до дівчат:

Нумо ж, сестри, в чистім полі
Весні красній поклонімся!

(Беруться за руки дівчата й проліски та співають веснянку):

Ходить жучок по ялині,
А жучиха по дубині,

Приспів:
Грай, жучку, грай небоже,
Хай ти Господь допоможе! (2 рази)

На жучкові опанчина,
Бо наш жучок ще дитина,

Приспів:
На жучкові черевички,
Бо наш жучок невеличкий,

Приспів:

На жучкові жупан ясний,
Бо наш жучок дуже красний!

Приспів:

(Дівчатка і проліски відходять на другий плян та становляться в групу. Виходять 4-ри старші дівчинки).

1-а дівчинка:

Стояла я і слухала весну,
Весна мені багато говорила,
Співала пісню дзвінку, голосну,
То знов таємно тихо шепотіла.

Вона мені співала про любов,
Про молодощі, радощі, надії,
Вона мені переспівала знов
Те, що давно мені співали мрії.

2-а дівчина:

Люблю в погідний ранок сонце,
І місяць срібний в ясну ніч,
Люблю садки, квітки в віконці
І гарних казочок безліч.

Люблю сопілки звучні тони
І тиху пісеньку женців,

Люблю, як в церкві дзвонять дзвони,
Як ллється річка з гір, верхів.

Люблю красу, весну і силу!
Танок і гру у вільний час,
Люблю з душі геройське діло –
За волю, поступ і гаразд.

Над все, однак, – над ясну днину,
Над сонце, молодість, весну, –
Люблю наш люд, люблю Вкраїну,
Свою Вітчизну чарівну!

3-а дівчина:

Щороку ліс міняє темні шати,
Щороку сонце відновляє путь,
Щоб золото блискуче розілляти
І в синє плесо серце окунуть.

Надіюсь, вірю і чекаю: може,
Вже цього року збудеться воно,
Що стільки років надить і тривожить
І в снах моїх співає, як вино.

І що, коли в потузі непоборній
Повстане день, протрубить нам ясу,
І ранок несподівано розгорне
Ніколи ще не явлену красу!

4-а дівчина:

Весною пташки пролітають,
Весною летять журавлі,
Ми з ними привіт посилаєм,
Привіт Українській Землі.

Приспів:

(усі) Добри́день, діброви,
Добридень, луги,
Добридень, дніпрові
Круті береги!
Добридень, поля
І річки голубі! –
Привіт, Україно, тобі!

Сьогодні ми будем учитись,
Сьогодні ми будем рости,
Щоб завтра з далекого світу,
До тебе, Матусе, прийти!

Приспів:

Не довго зимі-заверюсі
Крутити над Києвом сніг, –
Вже скоро, кохана Матусе,
Дітей ти зустрінеш своїх!

Приспів:

Полинем до тебе, як вітер,
У небо, дзвінке й голубе, –
Щоб серцем тебе обігріти
І міцно обняти тебе!

Кінець

Костюм для дівчинки-проліска

Блюзка світлозелена

Спідничка блакитна

Шапочка для дівчинки-проліска

Малі діточки, що ясні зірочки: і світять і радують у темну ніченьку.

Учасники сумівського табору "Лісова пісня" в Австралії, 1964 р.

ТРАВЕНЬ
на Україні

Травень...

Зелене вбрання прикрашає дерева, кущі. Яких тільки відтінків не має юна зелень! Від найменшого коливання повітря тремтить блідо-салатове вбрання осик. Червонувато-зелені лопаті платівки розгортають клени. Ясно-оксамитові семипальцеві листки виставляють каштани. Темна зелень морських глибин вплітається у віти в'язів.

Рясним цвітом вкриваються сади, зацвітають одні з найпривабливіших наших декоративних дерев — каштани. Гарні вони в цей час. Пальчасто-складні молоді листки на довгих черешках трохи схилились донизу. Від цього здається, що білі піраміди суцвіть піднялися ще вище. Кожна квіточка обгорнена сніжно-білими пелюстками з червоними цяточками при основі. Між ними виглядають цятчасті тичинки. Квітки каштану непогані медоноси.

Приємно прогулятися лісом теплого травневого дня. Від землі йде приємна волога прохолода. Тут можна зібрати букетик цариці майського цвіту — конвалії. Багато великих темно-зелених листків на черешку здіймається прямо з землі. І де-не-де серед них стрілкою виросте гроно ніжних і запашних квіток. Наче сріблясті тендітні дзвіночки повісила конвалія, розливши навколо неповторний аромат. Не довго цвіте красуня лісу. Багато років вона живе глибоко під землею. Спробуйте розрити землю біля листків конвалії. Виявляється, квіткові стрілки у неї виростають на довгих кореневищах, які, по суті, є підземними стеблами. На вертикальних кореневищах добре видно вузли — сліди відмерлих листків і квіток.

Серед наших співочих птахів є вмілі пересмішники, що імітують голоси інших птахів. Особливо характерний в цьому відношенні спів очеретянки болотяної. В ньому чути уривки з пісень зябликів, синиць, плисок, щебіт ластівок, цвірінькання горобців, крик деркача та інші голоси.

Для птахів травень — місяць турбот про пташенят. Тільки в одної зозулі цих турбот немає. Вона підкладає свої яйця в чужі гнізда. Найрізноманітнішим птахам доводиться бути «мачухами» для зозулених пташенят.

Пройшли дощі з грозами. Дощі в травні необхідні молодим посівам. Ще стара народна приказка відмічає: «Мокрий май — хліби, як гай».

З настанням теплої погоди з'являється багато комах. Біля води починається літ синьокрилих бабок. Часто можна бачити великі красиві метелики — махаони. Вечорами у повітрі товчеться мошкара, а у вогких місцях «хазяйнують» комари. В мурашниках з'являються купки — «мурашині яєчка».

Молодій зелені дуже шкодять хрущі, хлібні жуки, клопи-черепашки, довгоносики, різна гусінь. Боротьба з шкідливими комахами не повинна припинятися ні на один день.

У травні більшість звірів зайнята вигодовуванням своїх малят. А у зайців буває вже другий приплід. З теплих країв повертаються до нас всі перелітні птахи. Високо в небі з криком носяться смолисто-чорні серпокрильці. Ловлячи в повітрі комах, вони щоденно налітують до 1000 кілометрів.

В. ПАРХОМЕНКО.
«Наука і життя»

З Великодніх обрядів

В Обливаний Понеділок

Зарясніли пишні квіти
між зелених трав,
бо їх гріло ясне сонце,
дощик поливав.

Пригадаймо великодній
давній обичай:
обливаємо водою
молоде дівча.

Хай росте і розів'ється,
як троянди квіт,
хай здоров'ям і красою
звеселяє світ.

Всі дівчатка наче квіти
між зелених трав.
Не одна сьогодні сушить
вишитий рукав.

Г. Чорнобицька

Після демонстрування в Бостоні фільму "Дитина і дві матері" сумівка Алла Марченко отримала квіти від бібліотекарки, від голови Філії Юного СУМ у Бостоні, М. Насаля та ін. Алла Марченко успішно виконала ролю Зоряни у фільмі. Бере активну участь в струнному оркестрі, в танцювальній групі, в малярській школі та у співочому гуртку, що існують при Осередку СУМ у Бостоні, Массачусетс (США).

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

13

Темно, хіба розпізнаєш?! Нахилився знову й зрозумів, що знак „вернись" потім пробувано стерти; але крейда міцно пристала до хідника й лише порозмазувалась. Пішов далі, схиляючись над хідником. Не помилився. Ось стрілка з подвійним наконечником ⟶ — йди швидко в цьому напрямку! Відразу стало радісно. Почув себе часткою гурту. Хтось пам'ятає про нього, залишає ці знаки, що в'яжуть його вчинки з порадами цього недобачального опікуна. Далі натрапив ще на таку саму стрілку, а потім на стрілку, заломану вправо ⟶ Поверни праворуч! Повернув і почав підбігати. На розі пристанув розглянутися, куди бігти далі, й тут хтось міцно схопив його за руку. Здригнув, але —

— Настя!!

— Женчику! Женчику, де ти був, чого не чекав нас?! Але як ти виглядаєш! Мокрий увесь. Дивись, яка сорочка! Здійми, викрути, а то перестудишся! Де ти пропадав? Тебе немає, а ми не знали, що робити...

— Ну, й що? Що робили? Де хлопці? Що сталося? Де вони? — задихався й цокотів зубами, хоча холоду зовсім не відчував.

Настя не відповідала. Вона торкнулася рукою його мокрої сорочки, оглянула його й потягнула в поперечну темну вуличку.

— Стягай сорочку! Вже! Скоренько! — вона зняла з себе спортовий жакет і лишилась в блюзці з короткими рукавцями. — Вдягайся швидше!

Женчик хотів протестувати, але, подивившись на рішуче обличчя Насті, зняв сорочку, думав викрутити, та махнув рукою й кинув на хідник. Вдягнув м'який, теплий жакет і посміхнувся.

— Стривай, причешу тебе, — й Настя, ставши навшпиньки, причесала маленьким гребінцем його скуйовджене волосся. — Якщо б тобі ще черевики...

— Дякую, дякую... Кажи вже, нарешті! Досить з тими усіма черевиками!

— Не кричи! Тихо! Добре, що тебе дочекалася. Не знала вже, що робити. Мене залишили пильнувати тебе... А тебе немає й немає. Думаю, — що це буде? Була б до ранку тинялась тут, а ти тепер: досить, досить...

Настин голос задрижав. Згадавши про цілоденне тиняння, вона жалісливо зітхнула, але відразу посміхнулася й зміненим окріплим голосом пригадала, що тепер треба швидко бігти до хлопців, бо й так невідомо що діється. Ось сюди праворуч, просто до зупинки. Тільки швидко...

Вони побігли. Але Женчик затримався. Треба все таки поглянути, що діється у віллі. Це ж найважливіше. Ось кілька хвилин лише — знову в цю вуличку... Здалеку подивився. Вікна були освітлені й по завісах метушилися тіні. На веранді стукнули двері й хтось збіг східцями.

— Настуню, біжімо!

**

В автобусі водій підозріло поглянув на Женчикові ноги. Якась пані голосно сказала своїй сусідці, що теперішня молодь така невихована, що в розхристаному вигляді показується в прилюдних місцях.

Женчик не помічав цих поглядів. Притулившись до Насті, він хапав кожне слово її оповідання.

— ... й Петрик дав мені адресу, щоб тобі передати. Щоб ти знав, де їх шукати... Чекай, дам тобі — ось вона! А потім кличуть Андрійка — він вміє авто вести. Тамтого зв'язали, всадили між себе в авто й поїхали. А я сама лишилась. Ніч надходить, а тебе немає...

— Кого зв'язали? Яке авто? Що за адреса? говори по-людському!

— Як то „кого зв'язали?" Та того злочинця! Бо як ми прийшли під віллу — дивимося, — тебе немає. Що робити? Петрик каже — я піду туди. Якщо мене не буде — рятуйте. Підходить до фіртки та — дзень! Нікого. Штовхнув фіртку — відчинилася. Пішов до ґанку, постояв там — а ми дивимось — і у середину...

— А, це, хіба, тоді, як той за мною гнався...

— Слухай! Він у середину, а в мене серце так і забилось. Так я боялася! Потім бачимо — висунувся з вікна й гукає до нас. Ми кинулися. Вбігаємо у подвір'я. Через ґанок до передпокою, далі — всюди порожньо. Шукайте! — кричать. Я в кухню, у ванну — немає Блискавки. Хлопці у підвал — нікого немає. Петрик витягає шухляди з столів — паперів шукає. Нічого, ані дурного папірця! Аж дивлюся — в кухні на столі кілька папірців, а на одному ніби якись плян. Приглядаюсь, — накреслено вулиці й той дім, де Блискавка. Кличу Петрика. Аж тут зверху гукають, що хтось входить у фіртку. Петрик командує: „кинджали"! Хлопці повитягали ножі. Так страшно! А Петрик мені наказує просмикнутися на вулицю й чатувати. Вибігаю до передпокою, аж крізь сітку

бачу, що хтось вже фіртку зачиняє. Немає як висмикнутися. Так я назад, і біля дверей, біля входових. Причаїлася. А він увійшов і хоче зачинити за ссбою двері. Як зачинить, то мене догляне. Тут я як ззаду на нього не кинусь! Схопила за шию, оттак за горло, тягну до себе й кричу. Він рвонувся, а я ще міцніше кричу й тримаю. А тут хлопці з кухні кинулись. З ножами. Я заплющила очі. Потім дивлюся, — вже його в'яжуть. Петрик до нього з ножем під самі очі й „ґаварі" каже. А той мовчить. Затявся й мовчить, тільки очима по нас зиркає. Тоді Петрик закричав на нього й ножем в обличчя натиснув. Побачив той, що не жартують, — „скажу" — хрипить. І сказав. Андрійко все записав, що той говорив... Потім пішли, його вивели. Шнур від телефону перерізали й пішли. А я тебе чекала...

Настя переривано, як після плачу, глибоко зітхнула й нахилилась до Женчика, який намагався відчитати нечитко написану адресу й бурмотів, що так не роблять. Адреси писати належить читко. И пощо телефон пошкодили, — треба було раніше до поліції подзвонити, — напевно забули це зробити. Гм, це Пирл стріт. Знайома якась вулиця. Ага! Недалеко Бруклинського мосту. Зовсім недалеко від мосту.

***

Андрійко вправно вів авто. Біля нього сидів Петрик, а інші, разом із зв'язаним, позаду. Довго котились тихим півостровом, пролетіли міст, їхали підміськими пустирями й опинились на довжелезній Флатбуш авеню. Андрійко побадьорішав, виїхавши з заплутаних розгалужень підміських шляхів й співістив, що він тут добре знає дорогу. Ось ліворуч буде Проспект парк, а там — як у себе вдома.

Дійсно, ліворуч лишився великий густий парк. Майнула освітлена прожекторами арка на великій площі Армії й відкрився широкий краєвид униз на Бруклин, з величезним світляним годинником на хмаросязі, з сяйвом тисяч вистав і мережтінням кін. Потім доми зменшились, вулиці розширились і загудів порожнечею кількаповерховий міст. За Мангетенським мостом Андрійко круто звернув ліворуч, звільнив, у непевності, біг авта і, зорієнтувавшись, сказав, що наступна вулиця буде Пирл. — нехай тепер вважають на числа домів, бо так темно тут, що й дідько заплутається. І вулиця якась відразлива. Бандитську вулицю вибрали!... Сто п'ять, сто три, — зараз буде. Напевно цей цегляний будинок. Чи то дім, чи склад якийсь...

(далі буде)

Слова правди

Коли б люди боялися перепон, сьогодні не було б залізниць, тунелів чи літаків.

*

Не висказуй своїх клопотів перед людьми. Кожний із них має свої власні й твоїх не хоче слухати, хоч одверто цього не скаже.

*

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН 9

Моя прогулька на схід була приватною справою. Наступного ранку Кіт, Лері і я вирушили вже на офіційну працю.

О дев'ятій рано ми подались на моторових санях, шоб виміряти глибини снігу при всіх металевих стовпчиках на льодовику, на північ від нашого табору. Давид чи Дейві, очевидно, залишився вдома робити різні спостереження та приготувати для нас вечерю.

Кіт і Лері, ліпші лещатарі від мене, пов'язали гру з працею. Вони прив'язали шнури до заднього кінця моторових саней і, тримаючись за шнурки, виробляли всілякі акробатичні штуки на лещатах тоді, коли я пускав сани на яких десять або п'ятнадцять миль на годину. Несподівано в дорозі до першої зупинки мотор зачахкав, "закашляв", а потім і зовсім став.

Кожен з нас мав нагоду бавитися в "механіка". Кіт шарпав шнурок, і чим більше його шарпав, тим більше нарікав. Нарешті мотор загуркотів, але сили тягнути наших спортовців таки не мав. Кіт висмикнув з кишені шруботяга і, повісившись збоку саней, мов ковбой на коні, крутив шрубки в моторі то вправо, то вліво, а все ж таки упертий мотор не хотів виконувати свого діла якслід.

Я помінявся місцем з Кітом. Тепер він керував моторовими саньми, а я старався утримувати рівновагу на лещатах. Але після декількох невдач я примістився на санях, разом із Кітом. Часами, щоб мотор не став, ми зіскакували з саней, полегшуючи тягар, і бігли збоку.

Коло четвертої години, після вимірів у одинадцяти контрольних пунктах, ми доїхали (радше добігли) до північного кінця льодовика. Там, на горбочку шутру, по сусідству із скриньками з термометрами, вмонтовували один малий вітромір.

Після успішної праці ми з'їли по чотири кекси, випили по горнятку чорної кави (з термосу) і вирушили назад.

Поволі наближались додому – до хатки. Після останніх вимірів, – натиснули на мотор і, як ніколи доти, – сани помчали в напрямку табору. О десятій вечера ми були вдома.

Давид нас чекав з гарячою вечерею: печеня, картопля, горох, суп і... пуддінґ з абрикосами!... Це була вечеря, гідна нашої праці.

МІСЯЦЬ МАРІЇ

Цвітуть сади, мов білі хмари,
В зелене вбралися ліси,
Дарує травень дива-чари
Неоціненої краси.

І квіти, гарні, наче мрії,
Що з сонця тиху радість п'ють,
Для Непорочної Марії
Дівчата з співами несуть.

Р. З.

Це – рій "Сніжинок", наші молоденькі сумівки у Детройті (Осередок ім. П. Орлика, США). Подруга Ліда Тавелей дуже цікаво розповідала їм про життя українського поета Тараса Шевченка. "Сніжинки" вивчили багато його віршів: про Україну, про поганих людей, що напали на Україну і роблять кривду нашому народові.

А в кінці сходин – можна і пожартувати!

Ану відгадаймо гуртом: скільки цьому ведмедикові років? Один місяць? Один рік? Два роки?.. Ні, ніхто не вгадав! Бо це не справжній ведмедик, а картопляний! Ішли люди в полі і знайшли картоплинку. Вона так дивно виросла, що цілком нагадує ведмедика. Тому цього "картопляного ведмедика" взяли в музей.

МАРІЙЧИНА ПОДЯКА

**Я — малесенька Марія,
Я — найменша в клясі.
Чим подякую ж Тобі я
За усе, Тарасе?**

**За Твої пісні чудові,
Читанку дитині
І кохану рідну мову —
Мову України!**

**Вивчу я Твій вірш, Тарасе,
І продеклямую,
Щоб усі почули в клясі,
Як Тебе люблю я!**

Леонід Полтава

ПИРІЖКИ

Проти сонця, край ріки,
На крутім горбочку
Пече Соня пиріжки
З білого пісочку.
— Зарум'янилися як!
Вітер не остудить! —
Не ручаюся за смак,
А гарячі будуть!

.....

**Хоч далеко на чужині,
Та вчимося ми що-дня:
Наша мудрість — Україні,
Україні — все знання!**

**Біля рідної матки добре дитятку.
Як мати рідненька, то й сорочка біленька.**

Чи звірі бачать сни?

Чи песикам, котикам, корівкам, коникам також щось уночі сниться? О, так, звірі бачать сни! Що саме? – того ми не знаємо. Але люди помітили, що песик у сні раптом починає гавкати, сторсає лапкою, інколи чогось гарчить, а іноді тихенько зітхає... То він бачить сон. Що саме? – на жаль, він не може розповісти.

На світі є багато змій, гадюк, удавів... Вони повзуть по землі, у травах. Є й такі, що живуть у воді. Деякі з них не кусаються. Але багато гадюк таких, що коли вкусить, то людина може померти (на малюнку бачите страшну кобру).

Тому треба завжди остерігатися зміїв, гадюк, не йти самому в ліс чи над озеро.

Прочитайте оповідання "Пригоди Михайлика" – про погану гадюку.

ПРИГОДИ МИХАЙЛИКА

У далекій Україні, під високими горами Карпатами, біля невеличкого ліска у долині немов заховалася від людей похила хатка. У ній жив дідусь Мартин із внуком Михасем. Батько, мати й сестра Михася десь пропали під час воєнних лихоліть, що недавно пересунулись через Україну. Михасеві було тяжко жити без родичів, але роки минали, він мусів погодитися із прикрою долею. Його єдиним другом став дідусь Мартин. Був уже дуже старенький і не міг з Михасем ані бавитися, ані на нього заробляти. Тому тітка Катерина, котра жила в селі, допомагала їм, чим могла, щоб дідусь і Михась мали що їсти. Михась мав уже сім років, але до школи не йшов, бо треба було мандрувати аж на третє село, а самому через ліс або зимою великими снігами було тяжко добитись. Крім діда, Михась не мав друзів-хлопчиків. Правда, мав ще одного друга: це був лісок, у якому знав майже кожний кущик та стежку. Вставав раненько і йшов збирати гриби та ягоди. Він був немов малий господар у цьому лісі. Вранці, коли тільки вступав у ліс, його вітали з усіх сторін заспані квіти, котрі щойно відчиняли вогкі пелюстки від сну, щоб просушити їх на сонці.

"Здоров,Михайлику!" – дзвонили синенькі дзвіночки, а ліщина простягала свої горішки для нього, немов прохаючи, щоб спробував. Берізка низенько хилила гілки над його головою, пташки хором довкруги вітали любого гостя. Михайлик усім кивав рукою на привітання, і всі разом раділи, що знову зустрілися. У цьому лісі його дійсним приятелем була маленька синичка: вона завжди чекали на галузці калини, і тоді супроводжала Михася через лісок, перескакуючи з гілки на гілку.

Сьогодні синичка якось інакше поводилася. Замість весело цвірінькати, вона ніби просила Михайлика, щоб він не йшов далі! Всі птахи розуміли цю пересторогу синички, навіть перестали співати, а деякі мов хотіли їй допомогти, стурбовано пролітали за Михасем. Але він цієї мови птахів ще не розумів і йшов далі в ліс по гриби.

Сонце підійшло вище і все почало оживати: комахи, квіти, трава – все зверталось у сторону сонця, щоб погрітися. В середині лісу, на галявині ріс величезний дуб з широкими гілками – немов дах. Чим ближче підходив до того дуба Михась, тим більше синичка підскакувала перед ним, але вже не на гілках, а прямо над головою в повітрі. Та Михась не зважав і, дійшовши до дуба, хотів почати збирати нові грибки, котрі щойно продерлися через мох. Аж раптом на грубому корені, що трохи виставав над землею, він побачив велику гадюку з червоними кривульками на верху блискучої шкіри! Миттю майнула думка в голові Михася, що колись дідусь йому оповідав про цих гадюк і що їх треба берегтися, бо вони отруйні! Михась став на місці, мов укопаний, і все затихло довкруги. Гадюка була обернена до сонця й не чула, що Михась підійшов до неї по м'ягкому мосі.

"Як тільки побачиш гадюку, з червоними кривульками зверху, що звивається в коло – тікай щосили, бо вона готовиться на тебе нападати!..", – пригадав Михась слова дідуся. Але з ляку не міг зрушитись!

Раптова тиша й безперервний погляд людських очей мабуть розбудили гадюку й вона поволі повернула голову. Відразу з її рота висунувся та забігав язичок – неначебто вилки з двома зубками. Почулось приглушене сичання. Гадюка зразу скрутилася в клубок, щоб стрибнути на Михася!

Змій бачив, що Михась, немов заворожений, не рухається, і мабуть вирішив почекати, аж жертва почне тікати, а тоді кинутися ззаду на неї.

Не знав ні Михась, ні його лісові друзі, що на змія напроти в траві чекав їжак. Він ще не міг напасти, бо зміюка була обернена до нього. В той час, як вона відвернулась і скручувалася в коло, щоб кинутися на хлопця, – їжак обережно підкрадався до змія, щоб не сполохати (бо шкода втратити такий гарний шматок м'яса!). Коли наблизився, швидко підвівся на задні ноги, а передніми вп'явся в шию змії і, рівночасно, схопив її зубами коло самої голови. Гадюка мит-

тю обкрутила гнучким тілом свого напасника, але нічого не могла зробити, хіба що настромилася на гострі колючки їжака. Коли гадюка пропала, їжак подивився на Михася (він далі стояв, мов заворожений), немов би дякував йому, що допоміг так легко вполювати гарну здобич.

Все мов ожило після цього: синичка літала довкруги та весело цвірінькала, а решта птаства і цвіркуни в траві всі хором підхопили. Їжак потягнув свою здобич у траву. А наш Михась? Він поволі опам'ятався, а потім, не оглядаючись, дав ногам знати – додому!

Д. М.

АМЕРИКАНСЬКИЙ МУРИН ДІСТАВ „ОСКАРА"

Лос Анджелес. — На традиційній, від 36-ох років, щорічній церемонії роздачі нагород за різні ділянки фільмової продукції у минулому році — за найкращого фільмового актора в 1963 році визнано Сіднея Пойтієра, за його ролю у фільмі „Лілеї в полі"

Балетна група Осередку СУМА ім. гетьмана Богдана Хмельницького в Клівленді, США.

Вітаємо дебютанток!
(Сумівський баль у Нью-Йорку, 1964)

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ
6-7
РІК II

ВСТАНЕ УКРАЇНА!...

Тарас Шевченко

Тисячні лави чудової української молоді на всеканадському Здвизі СУМ.

***

«Чи побіди довго ждати?»
Довго ждати! То й не жди ж!
Нині вчися побіджати,
Завтра певно побідиш.

Іван Франко.

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія

Технічно оформила це число Євгенія Снісен.

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

Це число ілюстрували: П. Холодний, Л. Кузьма, П. Сидоренко; дитячі малюнки – Василько Сидоренко і М. Колодка.

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країна	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Printed by Standard Printing Company
85 Greenwood Ave., Montclair, N. J.
Printed in USA.

Тарас Шевченко – малюнок юного сумівця Миколи Колодки, з Монтреалю, Канада

НА ПРЕСФОНД

На засіданні Центральної Управи СУМ у Брюселі, Бельгія, присутні члени ЦУ склали на фонд "Крилатих": О. Коваль – 250 б. фр., Я. Деременда – 250 б. фр., Г. Ощипко – 250 б. фр., Т. Кіс – 200 б. фр.

На пресовий фонд "Крилатих" пожертвував 20 дол. п. В. Мороз із Ріджвуд, Н. Й. (США).

З нагоди хрестин маленького Степана Заяця у Нью-Йорку господарі й гості склали на Пресфонд "Крилатих" понад 60 дол. Організаторами збірки були куми, дд. П. Данилів та О. Олійник. Рости усім на втіху, Степанчику! Усім Добродіям молодечого журналу – велика сумівська подяка!

НАШ ФОТОКОНКУРС

Цікаво і приємно побувати над прохолодною річкою влітку.. Двоє наймолодших сумівців з Бельгії.

КРИЛАТІ

1964

ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

6-7

РІК II

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ і ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Провидіння Боже кинуло нас на чужину, як синів і доньок не заробітчанської, але в основному політичної еміґрації. Тому перед цією українською спільнотою стоїть важливе завдання: бути оборонцем українського самостійництва.

Роки минають і на нас, молодих, поступово починають спадати обов'язки й завдання, що їх ще недавно виконували наші батьки.

Тому перед нами стоїть питання, чи ми готові до тих великих завдань? І кожна молода людина напевно не раз замислиться над такими двома основними питаннями: чи ми, мандруючи широкими світами, будемо поступати як біблійний блудний син, тобто зазнаємо невдач і розтратимо всі цінності, які винесли наші батьки з України, чи – навпаки – зуміємо поступати в країнах нашого поселення, як Болівар або старозавітний Йосиф, який зумів добитися високого становища при дворі фараона і в часі голоду врятував свою рідню, символічно – свою батьківщину? Думаю, що українська молодь на чужині, маючи за ідеал Бога і Україну, вибере другу дорогу, щоб, як згаданий біблійний Йосиф, бути корисною своїй Батьківщині. Що ж повинна робити українська молодь, щоб підготуватися до цих завдань?

Постараюся подати декілька основних напрямних. Першою мірою, треба підготувати себе самих:

1) Морально і духово, себто поводити себе морально та виконувати ті релігійні засади, які накладає на нас наша церква.

2) Ідеологічне й світоглядове вироблення: знання своєї історії, як писав наш поет Тарас Шевченко: знати хто ми, чиїх батьків...

3) Фізична вправність: бути здоровими та фізично виробленими, бо як каже стара мудрість– "в здоровому тілі здоровий дух".

4) Практична заправа до життя: бути витривалими в житті та вміти поборювати різні труднощі й давати собі раду.

5) Фінансове й господарське забезпечення. Вибирати такі фахи, які робили б нас незалежними та забезпечували матеріяльно. При виборі звертати увагу на фахи, які є важливими в українському державному будівництві, такі як філософія, політичні науки, економіка та дуже важливі військові науки.

Маючи можливості одержувати в чужих школах загальні знання, ми повинні такою ж самою мірою вивчати все, що стосується пізнання України. Також мусимо бути ознайомленими з усіми подіями, що проходять тепер на Україні.

Знаємо з історії чужих визвольних змагань, що еміґранти дуже великою мірою причинялися до визволення своїх країн. Прикладом тут можуть бути ірляндці та жиди. Завдання української молоді є також формувати в чужинців прихильне наставлення до справи державности України. Знайомити їх із нашою культурою, мистецтвом, поширювати серед них літературу про Україну.

Такі завдання, як допомога у визволенні України, вимагають великих спільних зусиль. Тому ми повинні включитися в нашу Спілку, що ставить собі за мету службу Богові й Україні. На випадок зміни політичної ситуації треба бути готовими нести всесторонню допомогу визволенню України. Хай ідеї великого Тараса Шевченка живуть у наших серцях!

Якщо ті всі коротко згадані передумови (та ще багато інших) будуть виконані, тоді наша мандрівка чужими світами буде корисною і допоміжною у змаганні України за державну незалежність.

Уляна Макух (Сумівка, Канада)

★

Дорогі Подруги і Друзі!

Здійснюється наша мрія про таборування серед чудової природи! Сумівські оселі вже приготовані прийняти вас якнайкраще. Чи приготувались і Ви? На табір привезіть рідну книжку, фотоапарат, пензлі й попір для малювання, компаси, електричні ліхтарики; не забудьте музичних інструментів.

Із Здвигу СУМ у Детройті, США, на власній Оселі – крилаті доньки України.

ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНГТОНІ ВІДКРИТО!

У столиці Сполучених Штатів Америки, при величезному здвизі народу, урочисто відкрито пам'ятник Співцеві свободи України і всього світу – Тарасові Шевченкові. Місце, де встановлено пам'ятник, позначене колом.

Як Вашінґтон дочекався Шевченка, так і наш рідний Київ дочекається безсмертної свободи.

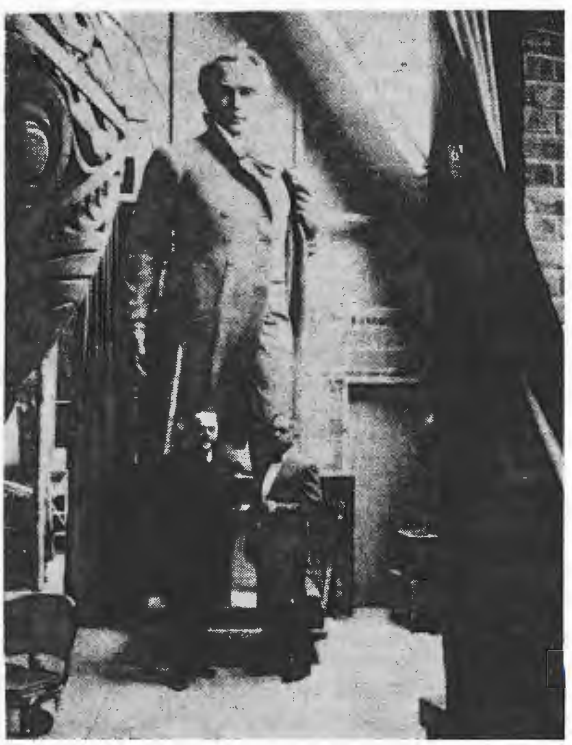

Вл. Архиепископ Мстислав разом із проектодавцем пам'ятника Т. Шевченкові у Вашінґтоні, Д. К., мистцем Леонидом Молодожанином перед готовим до відливу в бронзі натуральної величини моделем.

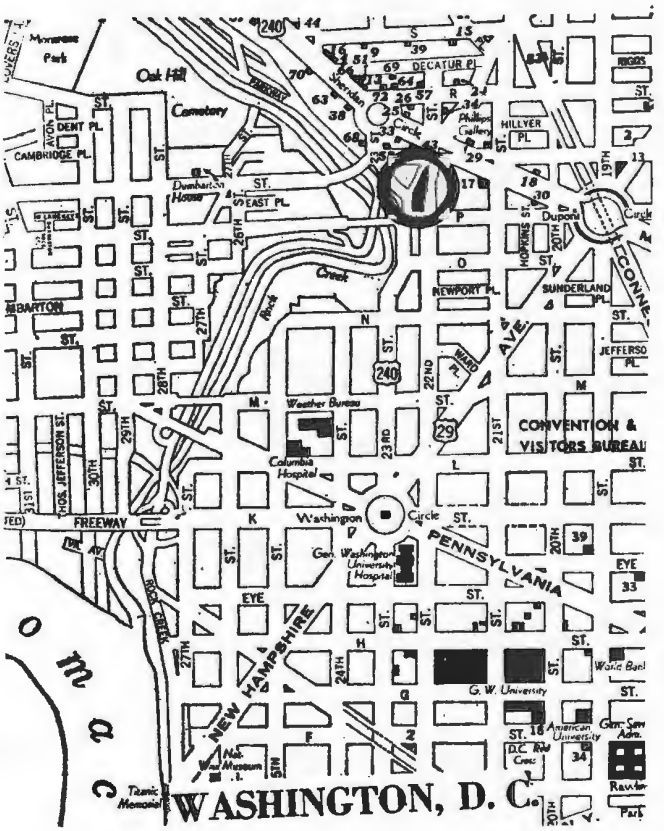

Шекспір

В 1964 році, який є для українців ювілейним Шевченківським Роком, народи Західнього Світу відзначають Шекспірівський Рік, вшановуючи 400-ліття з дня народження Віліяма Шекспіра, творчість якого була одним з найвеличніших виявів людського генія та досягнень доби Відродження. У хвилюючо-драматичних конфліктах своїх драм і трагедій геніяльний драматурґ якнайглибше розкрив долю людини і народів, зобразив життя в його найбільш напружених моментах, змалював добу через виведених героїв в їх протиріччях, боротьбі і переживаннях.

Для сумівців – збирачів автографів, – скульптор Леонід Молодожанин дав свій підпис:

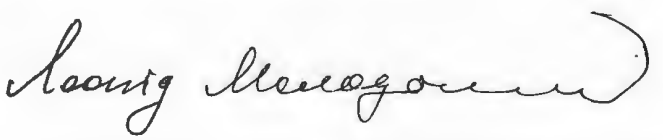

ЮНАЦТВО СУМ У БЕЛЬГІЇ

У Бельгії Юнацтво СУМ оформлене в 5-ох Відділах, які названі іменами українських міст: "Полтава", "Київ", "Львів", "Хуст". До кожного з Відділів мають входити рої з кількох Осередків.

Минулого року на таборі відбулися курси та іспити для впорядників, які здали 16 юначок і юнаків. Проголошення висліду іспитів та вручення відзнак належали до найкращих хвилин на таборі.

І цього року на табір ми їдемо з великою приємністю, бо там багато навчимося, відпочинемо, надихаємось свіжим повітрям, розважимось. Життя на таборі залишає в нас гарні спогади. Минулого року шатра будували самі юнаки, а юначки придивлялись та... критикували. Дуже весело було на ватрі, коли все юнацтво засіло довкола палаючого вогню.

15 квітня ц.р. відбувся у Льєжі Крайовий З'їзд СУМ, у якому взяло участь багато юнацтва в одностроях. Цього дня о. кан. Фуканчик посвятив новий переходовий прапор Юнацтва СУМ. Служба Божа і посвячення прапора відбулися дуже урочисто. Були представники з багатьох Осередків із своїми прапорами. Перехідний прапор був найкращий. На ньому з однієї сторони вигаптуваний св. Архангел Михаїл, патрон Юнацтва СУМ, а з другої – емблема СУМ.

Сам З'їзд відбувся пополудні. Ним керувала Крайова Управа СУМ, а юнацтво прислухалося до нарад. Після звітів відбулося святкове вручення переходового прапора за найкращу працю. Прапор одержав Осередок Звартберґ, а Осередок Льєж одержав другу нагороду – сумівський альбом.

Танець "Прядільниці" на сумівському таборі у Бельгії, 1963 року.

Тепер у нас відбуваються академії на пошану Тараса Шевченка, в яких юнацтво допомагає та дає свої точки до програми. Коли ви, дорогі Подруги і Друзі у всьому світі, одержите це число нашого журналу, то ми вже будемо на таборі. Напишіть до "Крилатих", як вам таборувалось!

Юначка С. Т.

БУДЬ ФІЛАТЕЛІСТОМ!

Канада

ВИХОВНО-ВІДПОЧИНКОВІ ТАБОРИ ДЛЯ МОЛОДШОГО І СТАРШОГО ЮНАЦТВА

1. ***ТОРОНТО, на оселі "Веселка"*** біля Актон, Онт.
Табір для молодшого юнацтва СУМ – хлопці і дівчата.
Дата: 4.7 – 25.7
2. ***МОНТРЕАЛЬ, на оселі СУМ "Верховина"*** в другій половині липня.
Дата: точна дата буде встановлена.
3. ***ВІННІПЕҐ, в "Українському Парку"***, табір для юначок спочатку, а відтак для юнаків.
Дата: від 5 липня.
4. ***ЕДМОНТОН, на оселі оо. Василіян "Голубине Озеро"*** спільне таборування для хлопців і дівчат.
Дата: 12.7 – 26.7.
5. ***СУБДУРИ, на оселі СУМ "Білогорща"*** табір для молодшого юнацтва СУМ – хлопці і дівчата.
Дата: 5.7 – 19.7.
Після того виховно-вишкільний табір для старшого юнацтва СУМ.
Дата: 19.7 – 9.8.
6. ***ФОРТ ВІЛЬЯМ, на оселі "Діброва".***
Дата: буде подана до відома пізніше.

ВИШКІЛЬНІ ТАБОРИ

1. ***Вишкільний табір для старшого юнацтва СУМ і Дружинників.***
Табір відбудеться на оселі "Веселка" біля Актон, Онт. з окремими підтаборами для юнаків і юначок.
Характер: вишкільний табір вищого ступеня.
Дата: 16.8 – 4.9.
2. ***Вишкільний табір для старшого юнацтва СУМ Західньої Канади.***
Табір заплянований в Едмонтоні та Вінніпеґу, себто в двох частинах.
Дата: буде подана пізніше.
3. ***Вишкільний табір 1-го ступеня для старшого юнацтва СУМ Східньої Канади.***
Табір відбудеться на оселі "Верховина" (Монтреаль), для юнаків і юначок.
Дата: 4.7 – 19.7

Л. КОСЯР-БУЛАВА

МУДРА ПАПУЖКА

(ЦЕ ТРАПИЛОСЯ В АВСТРАЛІЇ)

Не знаю, чи повірите мені, дорогі друзі, чи ні, але я таки розкажу вам про пригоду, що трапилась тут, в Австралії.

В одному гарненькому містечку на північ від Мельбурну, за містом Сеймур та за річкою Говберн, проживає українська родина Бойків. Заїхали вони сюди так, як і ми всі, понад 10 років тому. Вони бездітні, отже живуть собі вдвох. Люди працьовиті, дарма, що поважного віку. Перед домом мають городчик, а позаду – садочок, повний плодових дерев та квітів. Ніхто не пройде, не кинувши оком на цей райський закуток.

Після праці, майже щодня, чоловік на городі чи в садку порається, а дружина в хаті лад дає, вишивками кімнати причепурює. А по вечері сядуть собі на веранді та українські книжки читають, згадують рідну батьківщину. Іноді завітають земляки з містечка, про новини розпитають, рідним словом перекинуться, і на душі якось відрадніше стає. Та найбільше про дітей клопоту:

–Діти наші підростають, але якісь бусурмени з багатьох мабуть будуть: нас не слухають, мови нашої не розуміють, – скаржаться люди. – Може б ви, дорога пані, – звертаються до господині, – взялися навчити наших дітей української мови? Ви людина вчена, все те знаєте...

Небагато минуло часу, як невеликий гурток школярів що-суботи приходив до пані Бойко і навчався читати й писати, а після того пані навчала ще й "Аркана" танцювати та інших танців. Повеселішали трохи батьки, матері навіть своїм дітям народні строї посправляли.

Вибігли одного ранку діти в садок, а на дереві якась пташка-красуня сидить. Дивляться і очам не вірять. Пташина у кольористому пір'ї, ніби розмальована, а чудова голівка та шийка так і поблискують на сонці. Стали діти наближатися, руки до неї простягати, а вона з гілки на гілку перескакує, а до рук не йде!

Вийшла тоді пані вчителька й озвалась до красуні:

– Ой, папужко-золотушко, іди до мене, дай дзьобика... Ось тобі мій палець, сідай, дорогенька.

І сталося диво: папужка злетіла й сіла на палець, а з нього на плече перескочила, наче з нашою вчителькою давно знайома була, ніби все розуміла.

Наступного дня чоловік нашої вчительки побудував угорі під виноградною лозою для папужки чудову хатку, з різними крутими присінками, щоб часом ворожий кіт не добрався. Це було великою радістю для всіх дітей. Кожного разу перед навчанням учні, ідучи через подвір'я, з нею першою вітались, а після навчань прощалися. А вона крильцями тріпоче і, з свого боку, їх вітає:"Гелов, бойс!" Трохи згодом почала казати:"Гелов, діти!" Так і видно було, що вона радіє, що діти рідного слова навчаються.

Кольориста папужка часто чула, як вчителька гукала до учнів, коли кінчалась перерва: "Діти, до школи," і сама навчилась вимовляти ці слова. Іноді, коли діти вибігали на перерву, вона раптом кричала: "Діти, до школи!". Учні сміялися і ще більше любили таку мудру папугу.

Якось одного гарячого дня пані вчителька сиділа під виноградником, у холодку, й щось вишивала. В той час у містечку відбувався перепис населення. При цьому зайнятті й застав її службовець, що провадив перепис на цій вулиці. Учителька, відповідаючи на різні питання, сказала: "Ай ем юкреініен, май нейм Бойко".

Ледве вона це сказала, як згори пронеслось: "Юкрейн Бойко, Юкрейн Бойко..."

То із своєї хатки озивалась папужка, ніби бажаючи сказати: "Бачите, яку талановиту маєте ученицю, я задарма у вас хліба не їм". Учителька й службовець були дуже здивовані такою кмітливістю папуги. Тут слід сказати, що ця пташина добре харчувалась. Господарі діставали для неї харч аж з Ессендону, від українського птахівника.

Слава про мудру папугу все більше ширилась по містечку. Одного разу її відвідали навіть мельбурнські сумівці, що приїздили у якійсь справі до містечка. Сама вчителька зацікавилась породою цієї папуги і десь довідалась чи вичитала, що такі папуги потрапили сюди з Нової Гвінеї. ➡

ЖАРТИ

Івась і батько

— Я дуже розчарований, Івасю. Учитель казав мені, що ти останній в класі, в якій є 30 учнів.

— Це прикро, тату, але могло бути ще гірше.

— Як-то? — питає батько.

— В класі могло бути сто учнів...

Коли плакати?

— Чого ти плачеш? — питається Івася мама.

— Бо я вчора вдарився в ногу.

— А чому ти вчора не плакав?

— Бо вчора не було нікого вдома.

На годині рахунків

— Івасю, чи ти знаєш, що таке вірітель?

— Так, прошу пана!

— Скажи!

— Віритель це такий чоловік, який вірить, що йому віддасть гроші той, хто в нього позичив...

Лікарська порада

— Коли їду до СУМА на сходини, то дуже томлюся. Болять ноги. Що ви мені порадите, пане докторе?

— Їдь автобусом...

В школі

Учитель до Івася, який прийшов до школи:

— Чи ти вмієш читати, Івасю?

— Якби я вмів читати, то чого я сюди приходив би?

(«Сумівець», бюлетень осередків СУМ-у Дітройту і Віндзору).

Та несподівано сталися зміни в житті школи, учнів і папуги. Нечисленні батьки чомусь розсварились між собою, і школа занепала. Бідна папуга не мала вже з ким вітатися по суботах і не було перед ким хвалитися новими успіхами у вивченні окремих українських слів. Засумувала і вчителька без школярів. Більше того, одного дня, коли чоловік нашої вчительки був на праці, а вона сама пішла до крамниці, щось папугу дуже налякало. Вона вилетіла на високочений евкаліпт і вже не захотіла повертатися до своєї хатки, а полетіла далі до містечка! І мов умисно потрапила до чийогось українського подвір'я, наробивши собі нового розголосу. Діти, що бавились на подвір'ї, скоро почули голос чарівної папужки:

– Гелов, юкрейн... Пора до школи!..

Діти вбігли до хати й радісно загукали:

– Тату, на нашому дереві сидить папуга і щось говорить, ніби по-вашому!..

Діти цих батьків до своєї школи не ходили і дома розмовляли англійською мовою, тому майже не розуміли української мови, бо навіть до батьків говорили англійською. Але діти чули, що батьки розмовляють між собою своєю мовою. Батько вийшов і, дійсно, побачив кольористу пташину, що сиділа на яблуні.

– Гелов, юкрейн Бойко, – озвалась папужка, – пора до школи!

Батько задоволено усміхнувся.

– Що вона каже, тату? – зацікавилися діти.

Тато неохоче пояснив, що недалеко живе вчителька, на прізвище Бойко. Вона провадить українську школу, вчить українських дітей читати й писати та розмовляти по-своєму. Там була в них і ця папуга, що навчилась українських слів...

– А чому ж ти нас не послав до тієї школи? Ти ж теж українець?

– Бо ми приїхали сюди, щоб бути австралійцями.

Та діти не заспокоювались, все розпитували про ту школу, про дітей, які туди ходять вчитися. А потім, розпитавши, де живе вчителька, хлопчик з дозволу батька пішов до вчительки, щоб забрала свою папугу. За півгодини вчителька всупроводі хлопця йшла вже по свою пташку. Дорогою хлопець розпитав уже все про школу, довідався, що пані вчить не тільки української мови, а й танцювати та співати.

Папужка, на велику радість учительки, злетіла до неї на руки і скоро повернулась до свого житла.

Але на цьому ця подія не закінчилась. Вістка про папугу ще більше зацікавила всіх українців у містечку. Про неї говорили навіть багато австралійців. А головне, що після цього батьки помирились і вирішили знову посилати дітей до Рідної Школи. Та на цей раз кількість учнів збільшилась, бо пішли до школи й ті діти, до чийого подвір'я недавно залетіла папуга, зробивши на них таке велике враження. А сумівці теж скористувались цією нагодою і їхня ланка в містечку збільшилась на двох членів СУМ'у.

Тож хоч і смішно, але в наших умовах трапляється, що якась папуга може швидче навчитися української мови, ніж діти деяких наших батьків...

Люди жартома кажуть, що Українська Шкільна Рада замовила в українського пташника в Ессендоні багато папуг, вихованих в українському національному дусі, щоб пустити їх по всій Австралії. Та, чого доброго, може вони і в Америці, Канаді та інших країнах не були б зайві.

Василь ДУБИНА

ПРИГОДИ ШОФЕРА

(ГУМОРЕСКА)

Цього року Сашко вже п'яте авто змінив. Мнеїх, як той Кожум'яка. А на вулиці жаліється знайомим:

– Товчуть мене!

Дивлюсь – Сашко з гаражу виїхав, новеньке авто. Начищене – блищить! Ціле – цілісіньке. Поїхав. Може з годину не було його. Сидимо, розмовляємо... Коли враз чуємо-бачимо: сирени жалібно виють і червоне світло моргає...

Думаю: пожежа. Може ми горимо? Вибіг з хати, – роздивляюсь... А то пожежна сторожа Сашка привезла!

Виліз Сашко з протипожежної машини, рукою за носа тримається, в чорних окулярах. Ледве до хати доплентався.

Два тижні без авта сидів.

А його сестра сусідкам переказує: -Вщент розсадив! У хаті сидить, – рани зализує.

А у неділю, в церкві, я побачив Сашка. Стоїть попереду, майже біля вівтаря, – ногу на бік відставив, зиркає на всі боки, ґуму жує.

Після Богослужения побачив мене, пальцем манить до себе. Що ж я мав робити? Не буду втікати. Підступився до нього:

– Ти, – кажу, – приїхав, чи прийшов?

– "Драйвую!" – відповідає Сашко, а сам такий чомусь радий та веселий... Очима сміється.

– Чого це тобі так весело?

– Знаєш, "Форда" на "Шевролета" обміняв!.. Ех, і авто ж! А ходи, подивишся!

Відійшли трохи від церкви, а він:

– Он, бачиш, який звір стоїть!

Правда, авто не погане. Чисте і колеса ще не з'їжджені. Справне. Видно в добрих руках було.

– Ну, як подобається тобі? – запитав Сашко.

– Та, кажу, -авто гарне... Тільки не в ті руки потрапило...

– Ти ракло нещасний! Я думав, що ти друг... А ти – ніщо, от що ти мені.

Кинув цигарку, розтер черевиком, сердито сплюнув, обернувся й пішов. Сів за керівницю: загурчало, заскрипіло, димом оповило вулицю, – стільки й бачив, – Сашко поїхав!

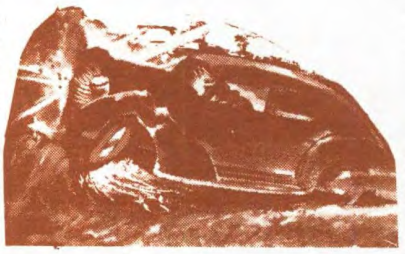

Я вже хотів іти, коли чую, десь недалеко: бух-тарах!.. Вибіг на середину вулиці, глянув... А Сашків "звір" на придорожному дереві зупинився без правого боку, висить, як коза облуплена!

Не було Сашка два місяці вдома (лежав у лікарні).

А оце повернувся: голова марлею обмотана, права нога в ґіпсі. На милицях біля хати прогулюється.

Побачив мене, пришкандибав:

– Не сердься, брате, трохи покалічився, та це нічого, заживе. Воно б і жалю не було, якби я, сказать, винен був! А то ти тільки подумай: той зачепив, іншого разу колесо трісло, а то гальма відмовили... А останню аварію ти ж сам бачив: той куку-

ріко ударив, та так сильно, що аж на дерево занесло мене... От лихо: через них не можна своїм автом на вулицю показатись!

І коли вже ці американці навчаться обережно їздити?

З ІСТОРІЇ КНИЖКОВОГО ЗНАКА

П. Ковжун.

МАЙЖЕ КОЖНА книжка — це мистецький витвір з складним комплексом художнього оформлення, в якому неабияке місце посідає екслібріс — книжковий знак, хоча він і не є обов'язковим елементом.

Що таке екслібріс, яке його призначення, яке його місце в образотворчому мистецтві?

Як правило, особиста бібліотека має для власника не лише матеріальну цінність. Книги дорогі для нього насамперед тим, що відповідають його особистим уподобанням — так, власне, їх і добирають. Між книжкою і власником її утворюється своєрідний духовний зв'язок, який і знаходить графічний вияв у книжковому знаку. Екслібріс завжди містить прізвище власника, образно розкриває його фах або якісь особисті інтереси і захоплення, тобто дає певну характеристику мовою алегоричного та сюжетного зображення.

Книжковий знак — це «паспорт» книги, який визначає її приналежність.

Саме такий зміст має латинське слово ex libris, яке найчастіше перекладається — «з книжок». В українському екслібрісі вживаються і такі написи: «ся книжка», «книгозбірня», «з бібліотеки».

Книжковий знак не тільки оздоба й «паспорт», він допомагає в упорядкуванні бібліотеки. Колекціонери насамперед цікавляться, з чого складалася бібліотека власника екслібріса. Нерідко замовляють декілька екслібрісів — для кожного розділу бібліотеки окремо. Так, наприклад, для своєї унікальної збірки літератури, присвяченої Т. Шевченкові, бібліофіл Ю. Меженко замовив окремий знак з написом: «Шевченкіяна Ю. Меженка»

Юрій Белічко

В наш час немало інтеліґентних людей прикрашують книжки у своїх домашніх, приватних бібліотеках "книжковими знаками" чи "екслібрісами". Такий книжковий знак, артистично виконаний мистцем, відображує фах, вдачу, зацікавлення, художні смаки даної людини.

Екслібріси з'явилися спочатку в Західній Європі, ще у XV сторіччі, коли почали друкувати перші книжки, в першу чергу в Німеччині. На Україні екслібріси з'явилися спочатку в Галичині: найпершими треба вважати книжкові знаки Модеста Сосенка, для Національної бібліотеки у Львові. Найбільші досягнення у тій ділянці, в розумінні мистецького виконання, мав у кінці минулого сторіччя великий український графік Юрій Нарбут, на Наддніпрянщині (до речі, він один з авторів проєкту українських національних банкових знаків – грошей, в період УНРеспубліки). Багато екслібрісів намалювали: В. Кричевський, Володимир Січинський, Микола Бутович, Павло Ковжун, М. Осипчук, Святослав Гординський,

Історія українського екслібріса і сучасний його стан дають багатий і цікавий матеріал, який, одначе, ще дуже мало відомий як у самій республіці, так і за її межами. Це прикра прогалина в українському мистецтвознавстві. Уже назріла потреба створити ґрунтовну монографію про український книжковий знак.

Г. Нарбут.

М. Бутович.

В. Кричевський.

Андрій Сологуб та ін. Над екслібрісами працює мистець-графік Петро Сидоренко в Канаді: подаємо тут два великі книжкові знаки у його виконанні.

Шкода, що останнім часом наші молоді мистці за кордоном не проявляють належної уваги українському екслібрісові.

П.

Зразок українського екслібріса. Його намалював Петро Сидоренко (Канада) для бібліотеки свого мистецького учителя, проф. П. Андрусіва.

Осередок СУМ у Манчестері, Англія, на прощанні з проф. Пасікою. Передача спортової нагороди.

ВЕЛИКИЙ

Б. Дан

Мати малого Томи важко захворіла. Пізно ввечорі прийшов лікар, оглянув хвору й заявив, що потрібна операція негайна. Але операцію можна зробити лише вранці, при денному світлі, бо світло нафтової (гасової) лампи було слабе. Але чи проживе хвора до ранку?

Малий Тома ввесь стривожений. Його дорога, люба мама може померти! Ні, це неможливо! Він мусить рятувати маму!

І Тома находить рятунок. Недаром у нього гострий, спостережливий змисл. Він ще давніше помітив, що дзеркала зміцнюють світло. Він кидається прожогом до недалекої залі й приносить звідтіля велике дзеркало, поруч нього під різними кутами ставить менші дзеркала й тоді притягає за руку недовірливого лікаря. Обличчя лікаря прояснюється: дзеркала збільшили силу світла так, що можна відважитися на операцію. Мати врятована!

Згодом Тома врятував життя своїй сестрі і сотням інших людей.

Тома часто бавився з своєю сестрою. Граючись, вони навчилися порозумітися свистілкою: свистали букви азбукою Морзе — довгими й короткими свистами.

Одного дня поїхала сестра поїздом до близького міста й повинна була вернутися ввечорі. Малий Тома вийшов на залізничу станцію і ждав повороту сестри. І от нежданно прийшла страшна вістка: залізнична служба довідалась, що вода, після зливи в горах, зірвала недалекий залізничний міст, а поїзд уже виїхав з сусідньої станції. Повідомити машиніста про небезпеку не було ніякої можливості. А в поїзді сотні людей, між ними й Томина сестричка!

Тома довго не думає. Він заявляє начальникові станції, що паровим гудком льокомотиви може повідомити сестру про небезпеку. Хоч і з недовір'ям, але начальник погоджується. Тома під'їздить паровозом до самої ріки і ввесь час паровим гудком подає вістку про зірваний міст. Коли з другого боку наближався загрожений поїзд, сестра почула знайомі їй довгі й короткі гудки. Почала прислухатись і зрозуміла страшну вістку. Зразу ж повідомила кондуктора, який своєчасно затримав поїзд. Життя сотень людей було врятоване!

На всій земній кулі відомий також його винахід фотографічного кіно-апарату, а згодом "кінетофону" для одночасного фотографування образу і схоплення звуків. Отже, звукове кіно, яке так часто відвідуємо, це також чудовий подарунок людям від великого чародія.

За все своє 84-річне трудяще життя великий чародій з Менльо-Парку зголосив в уряді 1328 патентів, а своїми винаходами створив промисловість, яка сьогодні затруднює мільйони працівників та продукує величезні вартості.

Тома Альва (друге ім'я) Едісон не був ні ученим фізиком, ні хеміком, ні тим більше математиком. Він не вчився в школах, зате дуже вперто здобував знання самотужки і працював.

Сотні винаходів Едісона — це не тільки твір бистроти його ума, це, передусім, твір його величезної пильности. Свої геніяльні винаходи він довершував шляхом, передусім, дослідів і численних наполегливих спроб (щоб збудувати, напр., легкий і тривалий електричний збірник-акумулятор, він провів 50 тисяч спроб!). Вроджена бистрота ума, спостережливість, працьовитість, а при тому доброта серця — ці прикмети з самого малку вели малого Тому від успіху до успіху в його праці для добра людей. І тому не дивно, що коли 18 жовтня 1931 року не стало в живих великого чародія, то не тільки Америка, але і ввесь світ віддав йому свою пошану. Сьогодні його ім'я — безсмертне. Одночасно воно стало ніби символом технічного розвитку й поступу світу.

Оці дві події з життя малого Томи і були ніби предвісником його майбутнього великого життєвого шляху. Малий Тома, що змалку цікавився прикметами дзеркал і азбукою Морзе, згодом став відомою на ввесь світ людиною. Тома Едісон — це ім'я й прізвище великого добродія людства, великого винахідника, що обдарував людство поверх тисячу винаходами. Він народився в Америці, в місті Мілян, 11 лютого 1847 року.

Тома змалку тримався осторонь від своїх ровесників, а в школі — ніде правди діти — погано вчився. Учителі й сусіди вважали його дурником. Тільки одна мама добре знала свого сина — вона знала, що він був кмітливим і всім цікавився. Після трьох місяців вона забрала Тому із школи і сама його вчила й виховувала. Тома вже ніколи після того не ходив до школи, але сам читав багато різних, передусім технічних книжок, які дуже любив. З 13 року життя почав сам на себе заробляти. Це сталося тоді, коли він урятував поїзд із сотнями людей. Всі залізничники почали його, хоч малого, поважати і дозволили йому продавати в поїзді часописи. Заробіток був невеликий, але одного разу відкрив Тома у вантажному ваґоні друкарську прасу, що не мала свого власника. На цій прасі почав Тома друкувати власний часопис. Вістки він збирав від подорожніх і друкував їх у своїй газеті раніше від інших часописів. За зароблені гроші завзято купував усякі технічні й хемічні книжки. Незабаром у поштовім вагоні особового поїзду він влаштував собі власну хемічну лябораторію, в якій почав робити всякі досліди. Так, на колесах поїзду, минув Томові 15-тий рік життя.

Одного дня в лябораторії Томи стався вибух і фосфорний вогонь загрожував пожежою. Розгніваний кондуктор викинув юного "хеміка", разом з лябораторією і з друкарським прасом, з вагону на рейки.

Тоді Тома забажав стати телеграфістом, але в телеграфному уряді просто висміяли п'ятнадцятилітнього хлопця. Все ж йому допоміг один випадок, вірніше його добре діло: майже з-під коліс швидкого поїзду він вихопив хлопчика, що безтурботно бавився на залізничних рейках. Врятований хлопчик був синком начальника станції. З вдячности за вря-

ЧУДОДІЙ

тування дитини начальник прийняв Тому за учня-практиканта при станційному телеграфі. Вже після чотирьох місяців молодий Едісон став знаменитим телеграфістом і міг знову заробляти на хліб. На 20-му році життя переїхав до Нью-Йорку, як пресовий телеграфіст. Тут знову йому пощастило: новий телеграфний апарат, що показував біржевий курс для маклерів, зіпсувався. Найкращі спеціялісти-знавці не могли найти причини пошкодження. Фабриці загрожувала втрата довір'я до її нових розреклямованих апаратів. І Едісон рятує добру славу фірми. Він відкриває одну зламану пружину, направляє її і апарат далі працює бездоганно. Врятована фірма іменує 22-річного телеграфіста діловим керівником підприємства і, таким чином, Едісон стає фабрикантом телеграфних споруд та влаштувань. Він винаходить нові, кращі показники біржевого курсу, будує телеграфні лінії і поширює підприємство численними філіями-відділами з сотнями працівників. Згодом переносить фабрику і свою лабораторію до затишного Менльо-Парку, де стає відомим на ввесь світ "великим чарівником" – винахідником багатьох різних апаратів.

Він винаходить дуже простий апарат, що записує й відтворює людський голос – грамофон. Коли висланник Едісона показав грамофон професорам французької академії наук у Парижі, один розгніваний професор назвав висланника обманцем і черевомовцем. Свій апарат Едісон поліпшив кругло сотнею патентів а сьогодні американські фірми випускають у світ мільярди платівок.

Поліпшив Едісон також і телефон, вможлививши розмови на найдальші віддалі. Він власне винайшов так званий вуглевий мікрофон, що міститься в телефонній трубці.

Одначе чи не найбільше діло Едісона це винайдення електричної лямпочки, про яку він думав ще змалку, з часу хвороби й операції його матері при нафтовім світлі. Йшло про те, щоб знайти таку нитку, яку б електричний струм розжарював, але яка б не спалювалася занадто швидко. Після довгих місяців багатьох спроб, він досяг своєї мети: понікельована й дбайливо повуглена нитка з невибухаючої стрільної бавовни, замкнена в скляній грушці без повітря, ясно горіла 50 годин! Але й цим успіхом Едісон не задовольнився. Він постійно поліпшував свою лямпочку, пробуючи нитки різних рослин. Випробував ще шість тисяч різних ниток коштом 100 тисяч долярів.

Електрична жарівка була готова, але всеж сама електрика була тоді ще дуже дорога. Винахідливий ум великого чародія і тут досяг успіхів: Едісон будує генератори електричного струму, які вводила в рух парова машина, будує також ряд електричних інсталяцій і за три роки після винаходу жарівки урухомлює в Нью-Йорку першу в світі електрівню. Звідтіля електричне світло і тепло здобуло всю земну кулю і освітило її мільйонами електричних лямп у містах і селах.

Б. Хан.

АМЕРИКА

ОСЕЛЯ СУМА В ЕЛЛЕНВІЛ, Н. Й.:

1. ***Виховно-відпочинковий табір*** з підтаборами:
   - а) Підтабір Молодших Юнаків
   - б) " " Юначок
   - в) " Старших Юнаків
   - г) " " Юначок

   Д а т а: 5 липня – 25 липня.
2. ***Виховно-відпочинковий табір*** з підтаборами:
   - а) Підтабір Молодших Юнаків
   - б) " " Юначок
   - в) " Старших Юнаків
   - г) " " Юначок

   Д а т а: 26 липня – 15 серпня.
3. ***Вишкільний табір для Впорядників і канд. на Впорядників*** з підтаборами:
   - а) Підтабір Юнаків
   - б) " Юначок

   Д а т а: 16 серпня – 29 серпня.
4. ***Мандрівний табір для Старших Юнаків і Дружинників.***

   Д а т а: 30 серпня – 5 вересня.

ОСЕЛЯ СУМА В БАРБАРО, ВІСКАНСИН:

1. ***Виховно-відпочинковий табір*** з підтаборами:
   - а) Підтабір Молодших Юначок
   - б) " Старших Юначок

   Д а т а: 11 липня – 1 серпня.
2. ***Виховно-відпочинковий табір*** з підтаборами:
   - а) Підтабір Молодших Юнаків
   - б) " Старших Юнаків

   Д а т а: 1 серпня – 24 серпня.

ОСЕЛЯ СУМА "КИЇВ" ДІТРОЙТ, МІЧ.:

1. Виховно-відпочинковий табір

1. ***Виховно-відпочинковий табір*** з підтаборами:
   - а) Підтабір Молодших Юнаків
   - б) " " Юначок

   Д а т а: 5 липня – 18 липня.
2. ***Виховно-відпочинковий табір*** з підтаборами:
   - а) Підтабір Старших Юнаків
   - б) " " Юначок

   Д а т а: 19 липня – 1 серпня.

ОСЕЛЯ СУМА "ХОЛОДНИЙ ЯР" БОФАЛО, Н. Й.:

1. ***Виховно-відпочинковий табір*** з підтаборами:
   - а) Підтабір Молодших Юнаків
   - б) " " Юначок
   - в) " Старших Юнаків
   - г) " " Юначок

   Д а т а: 12 липня – 9 серпня.

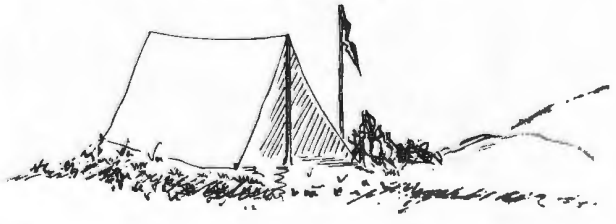

Подруги-сумівки народилися на чужині: молодша Стефа Кирилишин – у Англії, а Катерина Мельник – у Босні (Югославія). Тепер вони обоє живуть у Англії. Беруть жваву участь в місцевому Осередку СУМ. Що їх об'єднало? – спільна українська мова, що її обоє навчилися від совісних, патріотичних батьків, спільні сумівські ідеали, рідна Церква, спільна любов до творчости великого Кобзаря України.

КУРС ЕЛЕКТРОНІКИ

При Відділі ЮСУМА "Харків" існує радіо-електронічний курс. Відбувається раз у тижні, в сумівській домівці. Учасників курсу 10.

Спочатку інструктором був Іван Савчук, але через далеку віддаль йому тяжко було вчасно приїздити. Тепер інструктором є Стефан Сальо.

Курси електроніки дуже цікаві, бо на них засвоюємо собі різні удосконалення, як збільшувати чи зменшувати електричну напругу, уживаючи при тому різних трансформаторів.

Кожний з учасників має свій власний підручник, обов'зково мусить знати азбуку морзе та інші телеграфічні сигнали.

Ми також власними силами склали короткохвилевий надавчий радіоапарат.

БОГДАН КОРБЯК

На сумівському таборі у Франції (1963 р.) бачимо, разом з частиною юнацтва, друзів-виховників: редактора Володимира Леника, Олю Романенчук та О. Бойка.

ТВОРЧА МОЛОД

Ольга ЛУБСЬКА

УКРАЇНІ

Не записали й досі
Тебе у книгу вільних.
А над Тобою війни,
А над Тобою – грози.

Та хоч який суворий
Бич кари без провини,
Не знаєш Ти покори.
Міжзоряні простори
Тобі складають гимни.

Сини Твої – соколи,
Сини Твої – орли.
Та привселюдної хвали
Не прагнеш Ти ніколи.

Не згубишся у бурі,
Ані в диму ілюзій, –
Твій лицар – з неба Юрій
І гайдамака в лузі.

Хай чаша Твоя горем
Наповнена по вінця,
Зате ім'я іскриться
У книзі непоборних
На титульній сторінці.

КУ Франції має свою символічну оселю. Один наш громадянин з округи Ліону відступив із своєї фарми кусок землі для СУМ, на якому можна побудувати будинок чи барак на власній землі. До парцелі прилягає велика громадська посілість неужитків з корчами і галявинами над річкою, яку можна використовувати безплатно для таборування. Цього року там мав би відбутися сумівський табір.

ЧЕРКАСИ – місто над Дніпром, нижче Канева. Славиться театром ім. Т. Г. Шевченка і гарною симфонічною оркестрою. Тепер у місті багато фабрик. Поблизу Черкас, у с. Прохорівка – дуб Т. Шевченка; під ним любив відпочивати наш Кобзар.

ЬУКРАЇНИ

Олесь Лупій – молодий український поет на Батьківщині. У "Реквіємі на смерть Богуна" (друкуємо уривок) він оспівав видатного козацького полковника Богуна, з часів гетьмана Б. Хмельницького. Полковника Івана Богуна розстріляли поляки у 1664 році, – 300 років тому, за те, що змагався за волю України.

Він століття прожив
За якусь там хвилину
І блискавкою злинув
На айстрові береги,
Де на Україні
Не вбивають за любов
до України,
Де зеленіють від люті,
Конають її вороги.

Жити б віки, зістарітись,
А вмерти — потім.
Але мить підповзає,
Голодна, страшна.
Є воля й ганьба,
Є слава і смерть.
Роздумувать годі —
Україна ж на світі одна!
Єдина Умань,
Єдині Брацлав, Жванець,
Берестечко, Вінниця, Галичина...
Глянь, Україно,
Ось твій гетьман,..

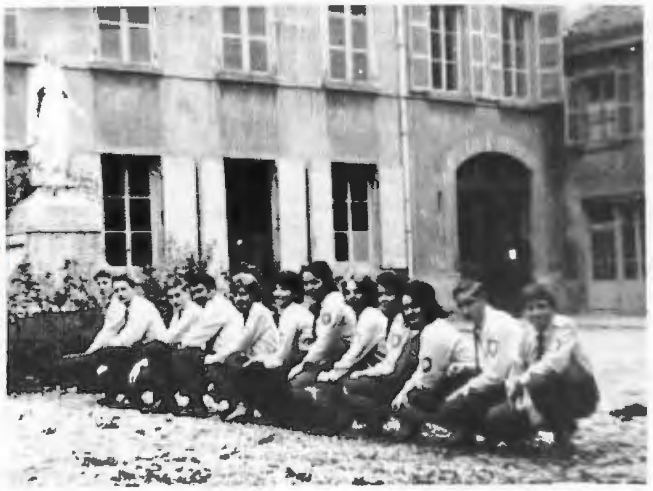

У нових одностроях... Осередок СУМ у місті Ліон (Франція).

СУМІВСЬКІ ТАБОРИ В ЕВРОПІ

А н г л і я: Виховно-відпочинковий табір на новозакупленій оселі "Тарасівка" у Вестон-он-Трент, біля Дербі. Дата: 27.7. – 15.8.

Н і м е ч ч и н а: Виховно-відпочинковий табір під Шаонґав. Дата: 19.7. – 13.8.

Б е л ь г і я: Виховно-відпочинковий табір в Еш-ан-Рефай. Дата: 11.7. – 2.8.

Ф р а н ц і я: Виховно-відпочинковий табір на посілості "Ле Люїзард", коло Лянье, депт. Рон. Передбачається на місяць серпень.

А в с т р і я: Долучується до табору в Німеччині.

А в с т р а л і я: Щороку відбувається три виховно-відпочинкові табори. Дата: кінець грудня – початок січня 1965.

Цю унікальну світлину зроблено в Юґославії, країні з комуністичним режимом. Бачимо групу українців,що давно вже живуть у районі Босні, м. Приявор. Вони разом із земляками збудували Українську Греко-Католицьку церкву, на знак відданости Богові й рідному народові. Комуністи-безвірники декілька разів вирівали хреста й заносили його далеко геть, – але вірні знову і знову знаходили його.І тепер хрест стоїть, як знак непереможного українського духа.

А хто привіз цю світлину? Звичайно, сумівка з Англії, яка відвідувала в Юґославії своїх батьків.

Д. М-к

НА УКРАЇНСЬКОМУ УЗГІР'Ї РИМУ

(НАРИС)

Столиця Італії – Рим!.. Там сіра старовина віків – дев'яте століття перед Христом до сьогодні! – єднається у архітектурі, мистецтві, письменстві. Там володіли старі Етруськи Тарквінії та Сервії Тулії; звідти римські імператори світ здобували. А згодом там гинули перші мученики за віру Ісуса Христа, і саме звідти римські Папи Христовою Церквою кермують. У Рим із своїми багатими почотами прибували й наші князі; там наші вчені, духівництво, письменники, поети, музики й мистці проживали і збагачувалися знанням та обдаровували нашу Батьківщину й світ творами с в о г о духа. Тут, між іншими нашими осередками, є один осередок, про який я часто думаю. І тоді серцем відпочиваю й нові надії у ньому оживають – на наше, українське майбуття.

На західніх, високих околицях Риму, серед зелених і соняшних просторів, височіє новий, модерного стилю будинок. Ззовні – от, гарний та просторий собі будинок! Але зайдім у середину цього будинку – і побачимо інший, зовсім не-римський світ! Це справжня у вільному світі, чиста й соняшна оаза українства!

На стінах, у коридорах, у залях, у клясах – портрети світочів усієї широкої України, нашої культури, Церкви. Тут і головні та славні пам'ятки нашого мистецтва й архітектури – у світлинах. А все це у М а л і й У к р а ї н с ь к і й П а п с ь к і й С е м і н а р і ї.

Зайдіть у кожну клясу, у читальню-бібліотеку, в театральну залю, у руханкову – усюди привітно, соняшно, ясно. Із стін на вас дивляться Божі Угодники України, князі, гетьмани, аж до останніх провідників Церкви й народу. Бачимо тут портрети: І. Котляревського, о. М. Шашкевича, Ю. Федьковича, Т. Шевченка, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, о. Т. Бордуляка, Б. Грінченка, Б. Лепкого, М. Вовчка, М. Лисенка... – увесь наш духовий світ.

У будинку кипить життя. Тут учиться наша молодь із усіх країн Европи й з-за океану: діти нашої діяспори. Сюди прибувають молоді хлопці і юнаки з усіх-усюдів; і в перших днях по вакаціях ви почуєте тут усі мови Европи. Але наші Отці Салезіяни, що ведуть оцей Папський Семінар, швидко опановують "вавилонську вежу" й усе та всіх спрямовують в українське русло.

. Українська Католицька Мала Семінарія в Римі. Отці професори і питомці Малої Папської Семінарії із своїм колишнім Ректором, Преосвященним Кир Андрієм Сапеляком (тепер Єпископом у Аргентіні).

Українському народові, рідним Церквам обох віровизнань потрібно молодих священиків.

Бути священиком – одно з найкращих покликань людини!

„Я переконаний, що душпастирювання є найбільш захоплюючим, є найкращою чинністю, яку може людина мати в житті".
Папа Іван XXIII

За шість років (чотири роки гімназії й два роки ліцею, з викладовою мовою лише українською) звідси виходять юнаки, що знову стають чистими українцями, що – із своєю мовою – знають і клясичні мови, і, що сьогодні є вельми важне, докладно опановують також, одну чи дві, живі, сучасні мови: англійську, еспанську, німецьку, французьку, – словом: яку собі сам учень вибрав; крім тих мов, іще й, розуміється, італійську.

В клясі, залі чи поза навчанням, у коридорі, на подвір'ї, на спортовому майдані вас вітають, вами радіють усміхнені очі, радісна щаслива молодь, що тут живе під умілим, творчим проводом Синів великого Покровителя й любимця молоді і глибокого, модерного педагога, св. о. Івана Боска. У його педагогії саме й скривається увесь успіх здорового, природного виховання цих хлопців і юнаків; уміння промовити до їх душі, прихилити цю душу й серце до Бога, до Батьківщини, до людини й прищепити у ній основне: любов.

Михайло Островерха

»»««

На першій світлині вгорі ліворуч: туристична мандрівка по Римі питомців Української Малої Семінарії.

Редакція "Крилатих" дякує Впр. о. Василеві Сапелякові у Римі за надіслані світлини!

Футболева стріча Малої Семінарії з учнями Великої Семінарії.

Оркестра і хор малих семінаристів.

ПОРАДНИК ДОБРОГО ВИХОВАННЯ

Життя у таборі

Скоро будуть вакації, і ми незабаром будемо мати змогу їхати до таборів. Не забудьмо взяти з собою, крім літнього одягу і взуття, – теплі речі (особливо, коли табір у горах). Кожен сумівець на таборі мусить мати однострій. Ми повинні мати з собою декілька українських книжок (особливо "Кобзар" Т. Шевченка), які в дощові дні будуть для нас справжньою розрадою. Також – папір, олівці, поштові значки, кілька конвертів, щоб написати батькам додому чи допис до "Крилатих". Добре взяти, коли змога, фотоапарат. Для вас такі світлини, вклеєні в альбом, згодом будуть дорогим спогадом з юнацьких днів.

Життя великої громади молоді у таборі ведеться за наперед виробленим пляном. Воно складне, і тому вимагає повної підпорядкованости керівникам, себто дисципліни.

Дисципліна – це свідоме і розумне виконання своїх обов'язків.

Важким порушенням таборової дисципліни є курення. Юнак чи юначка шкодять не тільки собі, але й дають поганий приклад молодшим. Без дозволу зверхників не сміємо виходити поза територію табору. Одяг юначки повинен бути відповідним (пам'ятаймо, що табір це не пляжа). Кожний старший юнак і юначка зобов'язані завжди бути готовими допомогти нашим найменшим таборянам – діткам, наймолодшим членам сумівської родини.

Коли на таборі ви вставатимете з легким, ясним усміхом, і з таким же щасливим усміхом ітимете після молитви спати, – можете бути певними, що ви справді добре провели дорогоцінний час таборування.

Євгенія Р.

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

14

Андрійко скрутив до хідника, швидко озирнувся й затримав авто. Обережно виходили, тримаючи за лікті полоненого. Швидко перейшли хідник і зупинились біля дому. Андрійко, що мав сидіти й тримати в поготівлі авто, вискочив:

— Хлопці, і я з вами! Хто знає, що там трапиться, — а пощо я маю непотрібно сидіти? На хвилиночку й повернуся...

Його вже не слухали. Сторожко оглядались і посувались коридором прохідного будинку. Вийшли у тісне подвір'я й опинились у сінях внутрішнього будинку. Полонений прошепотів, що це вже ці двері й попросив, щоб не стискали так йому рук. Ключ не цей, ось — більший, — так, більший...

Петрик довго вовтузився з ключем. Відкрив. Неясно світилась лямпка біля стелі у великій порожній кухні.

— Де Блискавка?

— Внизу, з сусідньої кімнати сходами униз, — голосно відповів полонений.

— Ш-шш! Чого кричиш?

У цей мент шарпнулись двері й величезний чолов'яга, з пістолем в руці, крикнув: „руки ввєрх!"

Петрик кинувся до дверей, але удар в живіт звалив його. Це полонений вдарив його ногою й, відскочивши убік, крикнув, що тепер вже має їх всіх. Андрійко глянув на Петрика, що корчився на підлозі, на пістоля в руці велетня, на хлопців з піднесеними руками й собі підніс руки. Зирнув на двері, на вікно й знову на двері.

Велетень перехопив його погляди й вигаркнув, що тут і мудріші бували, але не втікли. Звідси не втікають, — хіба на той світ. Ось краще беріть цього свого друга й тягніть сюди. Швидко!!

Хлопці підняли Петрика й протиснулись з ним до сусідньої кімнати, зиркаючи на постійно піднятий пістоль велетня. У кімнаті були люди. Один з них, мовчки, підняв двері в підлозі. Андрійко був найближчий. Він навіть не відчув сильного удару в потилицю, що штовхнув його у підвал. Не чув, як на нього скотилися інші й безвладне тіло Петрика.

***

Пирл — це нерівна, вузька вулиця, рівнобіжна до Східньої ріки. Нечисленні мешкальні доми заселені бідотою й п'яницями. Тисячі народу вештається тут у будні, шукаючи припадкового заробітку біля пристанів. Ближче до океану вулиця обставлена величезними складами морських продуктів. Сюди вивантажується з кораблів риба, устриці, краби й раки. Уся вулиця заносить водоростями та рибою. Рухлива удень, вона порожніє вночі й у свята.

Вона була цілковито порожня, коли сюди добились Настя і Женчик. Тут вони опинились серед сліпих мурів довжелезних складів. Блукали, приглядаючись до стін, що на них не було видно ні чисел, ні написів. Женчик тихо пояснював, що, як тільки вони відшукають потрібний нумер, то він піде у середину нишпорити, а Настя має бути близько на вулиці. Має пильнувати, бо й хлопці можуть надійти, або... хто його може знати. Настя й погоджувалась

і нарікала, що й тут чатуй і там чатуй, — вартівник вона їм нічний, чи що!?

Женчик зупинився, догледівши авто. Це ж те саме авто! Ну, звичайно й число дому те саме. Так, це саме, — він добре пригадує. Дійсно, наїхавши трохи на хідник, перед темним домом стояло самітнє авто. Далі вузенькі двері, як у домах цієї старої дільниці й розбита лямпка над ними. Ствердивши ще раз, що це препогана дільниця й до того чортова темрява, Женчик поглянув на папірець. Через подвір'я другі двері на партері. Нечутно ступаючи, він перейшов затхлі сіни, вийшов на вузьке подвір'я і зупинився. Над головою хиталась на шнурах забута білизна й блимало кілька вікон у темній стіні мертвого дому. Прислухався. Дивно тихо було в цьому криничному подвір'ї. Гм, другі двері. Це має бути, хіба, ліворуч.

Двері були глейкі від бруду. Помалу відчинив. Став нерішуче у півтемній великій кухні. З-за дверей чулися приглушені голоси. Ні, це не тут. Натиснув клямку дверей, щоб вийти. Двері трохи піддалися й відразу ж зачинилися. Хтось тримав ззовні. Шарпнув кілька разів, але клацнув ключ і двері вже не піддавалися. Почув, як хтось постукав з коридору до сусідньої кімнати. Насторожився і йому почулося, чи може дійсно хтось сказав, що „там є ще один".

Підбіг до вікна. Воно було, як це звичайно в долішньому місті, заґратоване. У щілинку дверей з другої кімнати хтось насмішливо промовив, що й цей мудрий — хоче втікти. На порозі з'явився високий чолов'яга з капелюхом на голові. Женчик притулився до стіни й розпачливо поглянув по кухні. Була зовсім порожня. Чолов'яга, зловтішно посміхаючись, підходив крок за кроком і раптом Женчик полетів на підлогу. Лише за секунду відчув біль в обличчі й солоність крови в устах. Лякаючись чергового удару, стримував стогін, вдаючи, як недавно на човні, непритомного.

Хтось ще увійшов до кухні. Тяжкі кроки зупинились біля Женчика.

— А з ним що?

— І його в підвал. Нехай вилежуються!

— А телефон був? Той Іван і не дзвонить, і не приїздить...

— Ні, не телефонував. І до нього не можна додзвонитись. Ніхто не приймає. Не знаю, що там... А тут ще ці диявольта стільки напсували. Ну, а їхній проводир до смерти буде пам'ятати. І дав ж я йому...

— Якщо Івана не буде, то самі затягнемо партизана. Не буде ж корабель усю ніч чекати! Та і з човном невідомо. Може, як побачили там — перелякались. І телефон диявольта перетяли. Тепер роби, що знаєш! Казав везти відразу над море, — а ти, — ні, сюди. Земля горить, а тут ці мазепи накрутили. Ось, лежить ще один тут. Може здох вже?!

(далі буде)

*

Для читачів "Крилатих" майстер дав автограф:

Малярство

ВИСТАВА КАРТИН

ЛЮБОМИРА КУЗЬМИ

Виставка відбулась в Нью-Йорку. Притримуючись реалістичного напрямку в мистецтві, Любомир Кузьма створив низку досконалих, опоетизованих натюрмортів; він підкреслює любов до природи – таку притаманну українській людині.

Мирон Левицький

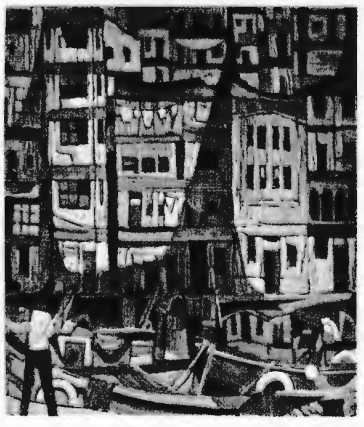

Український мистець з Канади, Мирон Левицький, мав чергову виставку творів у Нью-Йорку. Критики С. Гординський, І. Кедрин та ін. відзначили його власний стиль, тематичне багатство і чудову техніку. Вітаємо видатного гостя в Америці!

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН

"ГЕЙ, МІРНИКИ!.."

13

День 16-го червня привітав нас гарною сонячною і легкомрячною погодою. Така погода стояла цілий тиждень, і наша праця ввійшла в звичну колію.

Кожний із нас, кому припадала черга, вставав о сьомій рано, варив каву і готувався смажити порошковані яйця або млинці – "пляцки". Густий і провокуючий запах кави проникав крізь переділку хатки і будив решту товаришів. Але вони не вставали, аж поки не кликав черговий (дижурний). Тоді кожен зривався з ліжка і швидко вдягався. За той час черговий, щоб оминути можливу кривду або сварку, розподілював порції соку, наливаючи його у пластикові кружечки-горнятка. Просвіживши горло холодним соком ґрейпфрута, кожен вибирав свої улюблені страви, додавав для смаку в каву розпущеного порошкованого молока, а дехто цукру. Потім кожен підходив до печі з пластиковою мискою, щоб одержати свою пайку яешні або млинців-пляцків. В кінці пили смачну каву.

У той час, коли кожен ладив собі перекуску на обід, наш черговий уже був надворі і читав термометри та описував погоду. Ще обмінялися кількома словами з ним, заслухали інструкцій, і хатка лишилася в тиші на увесь день.

Дикий великий кіт – "рись". Але не на острові Мієн, а, вгадайте, де саме? – в українських горах Карпатах.

Наш ранній кухар лишився в хатці, щоб спостерігати за станом погоди що три години під час дня, а також приготовляти інші інструменти до ужитку, вираховувати деякі зібрані дані з попереднього дня, навести лад у хатці і, якщо треба, зміряти глибину снігу при контрольних палицях на віддалі не далі, як на одну годину ходи від табору. На дев'яту увечорі треба вже було чекати хлопців на велику вечерю (і ми її чекали з великим північним апетитом!).

Звичайно, кожен, хто лишався на чергування, намагався перевищити своєю вечерею попередню вечерю – під оглядом смаку, оригінальности, або різноманітности.

Здавалося, що моя спеціяльність – котлети в булці з яйцями (за рецептою моєї мами) – залишиться неперевершеним рекордом. Але на другий день Кіт Арнольд "висмажив" ще більшу чудасію: м'ясо в пиві нашого виробу!.. Безперечно, додаток цього знаного напитку відіграв немалу ролю в осягненні нового рекорду.

М'ясо ми вирізували, як могли, з четвертини свині, яку нам привезли на літаку другим транспортом. Цей запас м'яса ми тримали в нашій сніговій хатці, збудованій із бльоків снігу. Запасу вистачило б на два місяці, якби не лис, що однієї ночі прорився крізь снігову стіну і поволік решту задньої ноги свині десь до свого житла.

Пиво особливо приємне після довгого, двадцятимильного маршу. Кіт Арнольд це знав, і ще заздалегідь в Оттаві запакував у валізку п'ять консервних банок хмільного сиропу. На острів він також привіз велетенську пластикову пляшку, яку звичайно вживають у лабораторіях для збору квасу або конденсованої води. Тепер у ній кисло пиво... Ну й не диво, що ще в Айзексоні дивувались, чому ми в них беремо так багато цукру!

(далі буде)

Мих. ЛОМАЦЬКИЙ

(скорочено)

ЧЕРЕМОШ

Черемош – швидка, грайлива ріка в українських горах Карпатах.

Отам, біля річки, на заквітчаному березі, сидить старий, сідоголовий гуцул, а довкола нього – кучеряві гуцулята. Просять діда розповісти їм якусь казку.

– О, в наших горах багато всяких казок!.. Тепер вони лише казки, але їх породила дійсність, у них – правда давнини... Слухайте, я оповім вам одну з таких казок, казку про нашу ріку, що перед очима: казку про Черемош.

І старий гуцул розпочав казку:

– Було це давно-давно, ще тоді, коли Господь створив наші Карпати і засадив лісами та оздобив квіточками. Наказав потім кільком джерелам, щоб давали людям кришталеву воду. З них мали постати дві річки: Білий і Чорний Черемоші. В дальшому бігу мали б зійтися разом і утворити велику ріку – Черемош, а потім об'єднатися з рікою Прутом. Аж заплакали обидва Черемоші: як же їм із декількох джерел річками стати? А де ж їх корито-русло, яким могли б пливти. Всюди тверді скелі. Ні їх пробити, ні усунути, ні проломити. Що діяти, що робити?

Старий гуцул прикурив люльку-файку і продовжував:

– Почув Господь той розпачливий плач, почув і промовив: "Нерозумні ви обидві! Нема у вас мужности, завзяття, впертости ні почуття власної сили. Я дав вам джерела, а ви мусите власним промислом і власною силою пробити собі в горах корито". На це сказали обидва Черемоші: "Але ж ми малі, слабосилі"... А Господь: "Силу треба, як вогонь із кременя, із себе викресати".

Задумались Черемоші над тими словами. Почали набиратись сили і завзяття. Збирали воду з джерел, а тоді вгризалися в скелі, розбивали їх, усували з дороги. А де не могли так зробити, – там оминали каміння, перескакували їх, робили багато шуму й клекоту, як кожна річка у горах.

Не легкою була їхня праця! Але в боротьбі з перешкодами дві невеликі річки набирали сили й завзяття, котили поперед себе величезні каменюки...

25 РОКІВ ТОМУ КАРПАТСЬКА УКРАЇНА ПРОГОЛОСИЛА СВОЮ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ.

«Не знищив ворог українців за Карпатами протягом 1000 років, не знищить їх теперішнім своїм наїздом. А прийде скоро час, коли всі українці від Попраду й Тиси по Дон і Кубань, заживуть вільно в Суверенній Українській державі».

(М. Бращайко на сесії Карп.-Укр. Сойму у Хусті, 15. березня 1939 р.)

Так обидва Черемоші проклали в горах своє руслокорито.

Люлька у діда погасла, але він і забув про неї, розповідаючи далі старий переказ про українську ріку Черемош:

– Почали нарікати Черемоші, що не мають ні світла, ні тепла. І знову врозумив їх Господь. Сказав, що той, хто має силу, – може все покращити. "Бувають сотворіння холодного серця – вони люблять темноту-пітьму і не потребують ні світла, ні тепла. Ви ж, мої Черемоші, бажаєте сонця, так самі подбайте, щоб воно світило вам". Почали Черемоші збирати воду з усіх джерел, підкріплятися потоками з гір, дощовими зливами, – і повиривали обабіч берегів великі дерева, і засяло над ними радісне сонце! Навколо ж зеленіли чудові ліси – зелена окраса Черемошів і наших гір Карпат.

Та ось зайшли в Карпати чужі люди. Почали вирубувати ліси, деревини збивати в дараби-плоти й наказали Черемошам нести їх у далекі світи, а там десь продавали дерево за гроші. Неохоче несли Черемоші ті плоти, розбивали їх, де могли... Потрапили наші Карпати в неволю... Бунтуються і тепер Білий і Чорний Черемоші, гомонять про волю, кличуть її. І вона настане, свята воля. Бо наші ріки робили так, як казав Господь; а де є Господь, там буде і правда!

Оце така вам, діти, правдива казка...

Діти, хоч які малі, – добре зрозуміли казку: треба силу брати самим із себе, треба змагатись – тоді прийде й перемога. А малий гуцулик ще й віршика Богдана Лепкого для всіх там проказав: "Черемоше, брате мій, однакі в нас шуми: в тебе шумлять води, а у мене думи".

Мистецтво

Мистець ПЕТРО СИДОРЕНКО

Народився 1926 р. на Наддніпрянщині у селянській родині, за панування сатани Сталіна, у часи шаленного руйнування України московським окупантом. Пережив розкуркулення батьків, голод тридцять третього року, висилку (мама була 10 років на Сибірі). Так у тремтінні від жаху чорних буднів минуло його дитинство та юність.

У школі вчився дуже добре. Малювання, спів, музика, література були його найулюбленішими предметами.

Під час німецької окупації вчився гри на скрипці та бандурі. Примусове вивезення на каторжну працю до Німеччини обірвало те навчання. Після війни виїхав по контракту до Франції, до вугляних копалень, із надією студіювати по закінченні контракту. Працюючи у копальні, одночасно вчився у мистецькій школі в Дуе. Закінчивши контракт, переїхав до Парижу. Через фінансові недостатки у Парижі не було можливости студіювати і П. Сидоренко виїхав до Канади.

У Канаді, в Торонті, закінчив мистецький чотирирічний Каледж. Також закінчив дворічну школу прикладного мистецтва у Вестпорт, США. У Вестпорт здобув відзначення на конкурсі різдвяної поштівки: було 1300 учасників, молодий український мистець був єдиним нагородженим, серед учасників із Канади.

Тепер працює як мистець при Міністерстві доріг. Виставляв у Парижі, Торонті, Детройті. Належить до Української Спілки Образотворчих Мистців у Канаді. Від 1959 року організував і веде Дитячу Образотворчу Студію в Торонті. Тепер працює над циклями із історії нашого народу. Також займається графікою.

Юні читачі "Крилатих" вдячні талановитому мистцеві за прегарні ілюстрації в журналі!

Речі починають говорити...

Багато стародавніх речей знаходять археологи в місцях колишніх поселень на обох берегах Прута, а чи не найбільше — в селі Магала.

З Чернівців на місце розкопок прибули студенти університету та учні середніх шкіл міста, щоб під керівництвом досвідчених спеціялістів провести розкопки. Ось уже знято верхній шар землі. Обережно, з допомогою ножів і щіток розчищаються від обвалених глинобитних стін хатні речі: складені одна в одну шість мисок, горщики, ваза. Ми наводимо на фотографіях тільки частину з того, що знайдено. Всього в приміщенні виявлено понад двадцять цілих посудин.

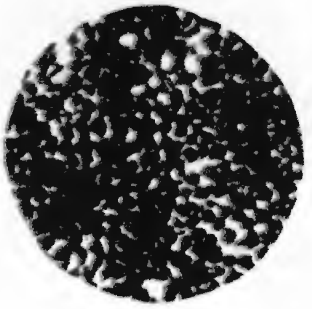

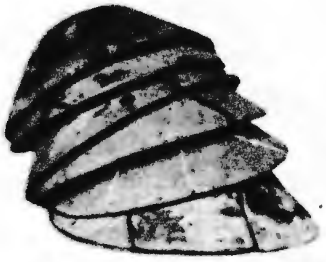

Студент університету Володимир Касімов акуратно очищає від багатовікового пилу глиняну чашу на чотирьох ніжках, з масивною ручкою. Касімов з радістю дізнається, що в його руках один з найдавніших на території України світильників. В чашу клали гніт і наливали розтоплений ТОВЩ. Згоряючи, він освітлював приміщення. Ручка світильника має отвір для насадження на дерев'яну паличку.

Розкопки тривають. Все далі розкривається цікава сторінка з життя наших далеких предків. Чотири з половиною тисячі років тому на високому березі Пруту оселялись первісні землероби. Вони ще не знали заліза, користувалися кам'яними та кістяними знаряддями і досягли високої майстерности у виготовленні череп'яного посуду, у спорудженні жител.

Як показують розкопки, несподіване лихо спіткало мешканців Магаланського поселення. Його зруйнувала пожежа. Вогонь обвуглив зерно, що зберігалось в ямі й пролежало в землі до наших днів. В лабораторії університету визначено, що це сочевиця. Досі в трипільських поселеннях знаходили тільки ячмінь, пшеницю і просо. На Магаланському поселенні вперше натрапили на решетки сочевиці. Трипільці, як бачимо, вирощували і цю культуру.

Поблизу зернової ями в житлі лежали кам'яні зернотерки, а біля печі були розкидані важки рибальської сітки і деталі примітивного ткацького верстата.

Кожна річ, кожна деталь, що потрапили до рук археологів, допомагають вивчати стародавню історію України. Глиняні статуетки жінок знайомлять з деякими рисами світогляду трипільців, фігурки тварин, кремінні ножі, свердла характеризують їхнє господарство.

Виявлені під час розкопок речі тепер експонуються в історичному музеї Чернівецького державного університету.

«Україна»

ЗРАЗОК ДЛЯ ІНШИХ

Цю світлину ми одержали від сумівців у Австралії. Зразковою людиною і командиром був легендарний генерал УПА Тарас Чупринка. І молодь зразково прибрала його портрет, віддаючи пошану Героєві української Визвольної Боротьби.

ФІЛАТЕЛІЯ

В альбомі харківського колекціонера, викладача політехнічного інституту Євгена Євгеновича Стефанівського зберігаються шевченківські марки, випущені за кордоном.

Ось одна з них, видана в Галичині перед першою світовою війною, не поштового призначення. На ній зображена могила поета в Каневі. Замість нинішнього монументального пам'ятника тоді був хрест. Марка надрукована у Відні невеликим тиражем. Тепер вона, безумовно, стала рідкісною.

А ось марка з портретом Т. Г. Шевченка. Її випустили в Болгарії до століття з дня смерті поета.

Jensen & Schwidernoch, Wien

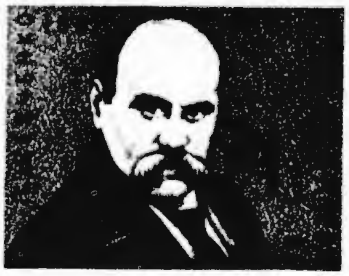

ЦІКАВО ЗНАТИ, ЩО...

ХВИЛІ ЦУНАМІ

Цунамі — японське слово. Ним називають велетенську водяну хвилю, яка, народившись в океані, обрушується раптово на узбережжя і при цьому дощенту знищує порти та навіть цілі міста. В Тихому океані такі жахливі явища трапляються досить часто, а від них особливо терплять Японські, Гавайські, Алеутські, Зондські, Курильські острови, східне узбережжя Камчатки та деякі інші місця. 26-го серпня 1883 року на острови Суматру і Яву налетіли гори-цунамі висотою понад 35 метрів, які нищили все на своєму шляху. Тоді загинуло близько 36.000 осіб. Подібна подія сталася у ніч із 4-го на 5-те листопаду 1952 року на Куріло-Камчатському узбережжі. Причини виникнення таких жахливих хвиль покищо не цілком з'ясовані. Встановлено, що цунамі з'являються незабаром після морестрясіння або підводного вибуху вулкана. Та океан уперто зберігає свої таємниці. В 1952 році японські вчені намагалися підійти до місця виверження підводного вулкана, але їхній корабель безслідовно зник. Від нього знайшли тільки уламки — шматки деревини, насичені вулканічними газами. Для людей цунамі становили досі смертельну небезпеку, бо поява їх є надто несподіваною. Але сьогодні в багатьох інститутах фізики Землі створено швидкодіючу апаратуру, яка дає змогу попереджати населення про небезпеку від цунамі.

"ГЕРОЙ ПЕРЕДМІСТЯ"

Тількищо я закінчила читати книжку п. Івана Керницького "Герой передмістя". Вона мені дуже подобалася і я хочу поділитися з вами своїми враженнями.

У цілій книжці панує гумор, так само в порівнянні нашого героя зі Шерлоком Холмсом як, на початку, в історії з котами, або соловейком. Але часто гірка іронія заступає гумор: автор насміхається з тих людей, що на імпрезах або державних роковинах виголошують палкі промови і закликають до бою, а перед ворогом тремтять, як листки.

Страх за долю героя й усіх студентів огортає читача: вони ж працюють у підпіллі й поліція часто наступає їм на п'яти. Автор розповідає, як багато ризикує українська молодь, щоб роздавати летючки, або робити всяку іншу революційну працю.

Герой цієї повісті це "неоцінений пан інструктор". Так його називає маленький хлопець, його учень, що розповідає цю історію. Цей інструктор трошки дивак (а може він тільки вдає), але робить усякі чуда: він винайшов спосіб позбутися своїх ворогів... котів, віднайшов злодіїв, що зникли разом з грішми, й поводився як найкращий інспектор поліції. Він мав теж дуже буйну уяву: йому було потрібно соловейка, а він не мав, то висадив на дерево свого учня, що мусів свистати! Хлопець також мав чимало фантазії й вони обидва скоро стали нерозлучними друзями.

Мені ця книжка дуже подобалася. Думаю, що як ви її прочитаєте, то вона вам теж сподобається, бо ж її зміст підходить кожному смакові.

Л. Вільха
(Юначка СУМ, Франція)

«Мільйон»

Протягом 15-ти хвилин можна полічити числа від 1 до 1000. Отже, до мільйона прийдеться рахувати в 1000 раз довше, тобто понад 10 діб.

...хеміки порівнюють планктон з найкращим сіном. У ньому стільки ж білків і вуглеводів, а товщів значно більше.

...в Данії дуже популярні міді — молюски, що їх вирощують на скелях поблизу берегів для їжі майже так само, як у нас овочі і картоплю.

...у морях і океанах міститься стільки калію, що можна було б вкрити увесь суходол шаром сорокаметрової товщини.

...світові запаси ванадію на суші становлять мільйон тонн, а в конкреціях, що вкривають морське дно, цього елемента в тисячі разів більше.

Т. Шевченко

„Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте
І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь:
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають,
Чужі люди проганяють,
І немає злому
На всій землі безконечній
Веселого дому".

Дмитро КУРОВСЬКИЙ

У Канів

Діти їдуть у Канів,
До Тараса живого.
Їм не просто цікаво —
Їм не можна без нього.

Ходять, сонцем залиті,
Між дубків юнокрилих,
І самі, як дубки ті,
Набираються сили.

Кобзаревої сили,
Кобзаревого палу...
На високому схилі
Діти вищими стали!

ЯК ГАЛИНКА ПІЗНАЛА КОБЗАРЯ

Галинка живе з батьками у Канаді. Недавно тато сказав, що вони всі поїдуть до Сполучених Штатів Америки, у столицю тієї країни – Вашінґтон. Там будуть відкривати пам'ятник великому українському поетові, славному Кобзареві.

Галинка дуже зраділа, вона любила мандрувати. Коли приїхали у Вашінґтон, то побачили там дуже багато українців, багато молоді, а також дітей у вишитих сорочечках і блюзочках.

Коли заграла оркестра і відкрили великий гарний пам'ятник, то люди плакали з радости. А наша Галинка радісно гукнула до батька:

– Тату, ти казав, що відкриють пам'ятник Кобзареві, а це ж – наш Тарас Шевченко!

Лесь.

"Соняшник і жучок" – цей малюнок прислав для "Дитячого віконця" молоденький маляр Василько із Торонта. Угадайте, скільки йому років. Не помилитеся, коли скажете: три!

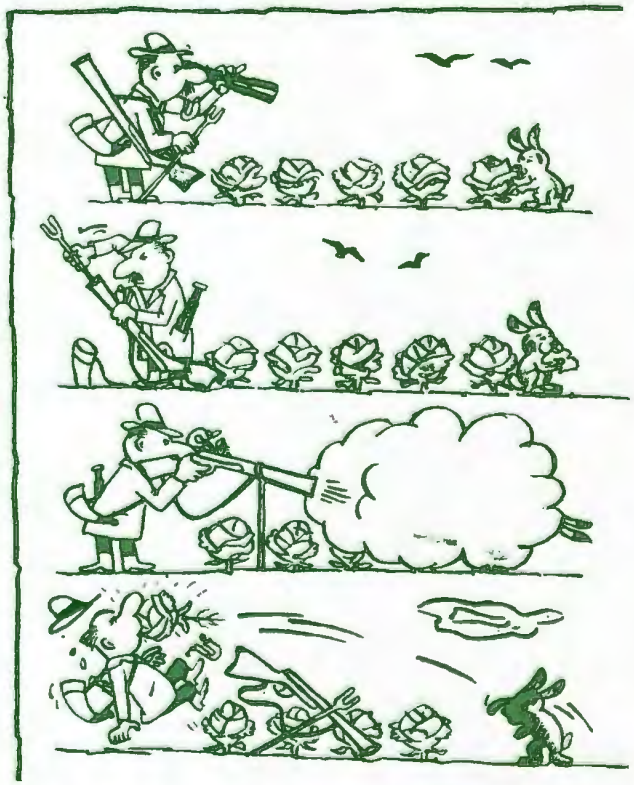

Дорогі діти! Подивіться на ці малюнки і розкажіть, що сталося з мисливцем і зайчиком?

Тарас

Ім'я Тарас здавна відоме на Україні. Особливо вславив його геніальний співець українського народу Тарас Шевченко.

Вражає надзвичайна відповідність рис характеру цього велетня землі нашої та значення його імені. Бо ж Тарас у перекладі із старогрецької означає «бунтівливий», «непокірний», «бунтар».

ДИВА ПРИРОДИ

Мурахи. — В Австралії живе один рід мурахів, які будують собі міста. Підносять свої хати, у формі веж, навіть на 6 м. висоти, а 1,5 м. ширини. Ті будови перевищають три тисячі разів величину мурашки. Беручи під увагу пропорціональність, людина мусіла б підносити свої доми на 5 тисяч метрів.

Між мурахами стрічаємо подивугідну річ, а саме шиття і кравецтво. Один рід поводиться як справжні мистці. Мають на голові, свого рода тверді вуса, що служать за ножиці. Ними крають листки. Закраявши до половини, мурашка відпочиває, переходить на другий бік листка й знову починає працю. Обидва прорізання точнісінько сходяться.

Цікаве є шиття. Одна мурашка вибирає два листки, з яких хоче собі зробити помешкання. Тоді приходить група робітників і своїми кліщами тримають обидва листки злучені. Приходить проводир праці, бере зі собою личинку, свого рода гусеницю, і лізе на верх. Личинка лишає за собою струмочок ліпила й так обидва листки стають зшиті, а хата мурашки готова.

Павуки. — Один рід павуків, під назвою менеус, що живе в Африці і в Австралії, всупереч усім іншим павукам, не ставить своєї сіті з павутиння на якомусь місці, щоб піймати необачну мушку, але носить її на поготівлі. Якщо будьяка мушка чи мурашка є близько, кидає на неї ту сітку.

"Легше одному кандидатові обдурити мільйон людей, як тому мільйонові вибрати доброго урядовця".

Хочеш їсти калачі, не сиди на печі.

Багато дівчат глядить на моду, а забуває на красу.

Хвороба це скарбниця лікаря.

Терпелизість є пристанню нужди.

Хоч би й когут не співав, ранок завжди приходить.

Про ніщо не сумнівається, хто про ніщо не знає.

Де поділася дівчина при тому заході сонця?

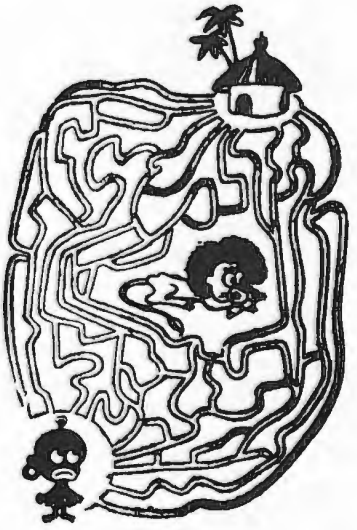

У Курітібі, Бразілія, українські оо. Василіяни видають журналик для дітей і молоді "Цвіркун". На цій сторінці репродукуємо цікаві матеріяли з журналика.

Цей малий африканець не послухав батьків і вийшов з хати. У лісі загубився. Котрою дорогою може повернутися і оминути страшного лева?

Яр Славутич **музика М. Мінського**

Сумівська пісня

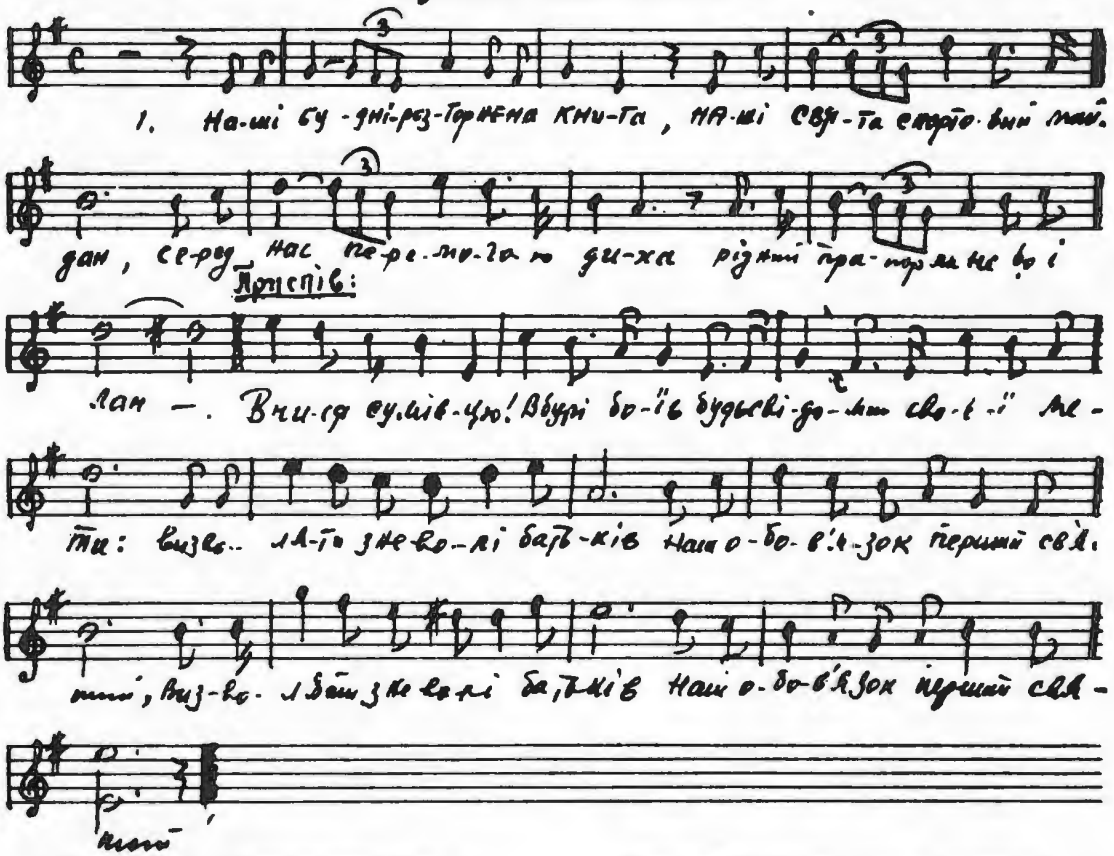

Наші будні — розгорнена книга,
Наші свята — спортовий майдан,
Серед нас перемогою диха
Рідний прапор, як небо і лан.

Приспів:
Вчися, сумівцю! В бурі боїв
Будь свідомий своєї мети:
Визволяти з неволі батьків
Наш обов'язок перший, святий

Нами снять прикубанські долини,
Нами мріють верхів'я Карпат.
Кличе, кличе синів Батьківщина
І лютує слабіючи кат.

Приспів:
Дух Богдана й Вогонь Святослава
Нам наповнять по вінця серця
І постане Соборна Держава
З перемог молодого борця.

Хоч нема в кишені грошей,
Ти, юначе, зберігай
Звичай мудрий і хороший:
Марно центів не пускай!
Заощадження із центів
Вчать у коледжах студентів!

„САМОПОМІЧ" ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

— ДО ДОБРА І КРАСИ! —

2351 West Chicago Avenue
Chicago 22, Illinois
Phone: HUmboldt 9-0520

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

У СУМІВСЬКИХ ТАБОРАХ АМЕРИКИ І КАНАДИ

1964
СЕРПЕНЬ
8
РІК II

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Це число оформили мистці: Петро Холодний – молодший, Галина Мазепа, Любомир Кузьма, Петро Сидоренко та багато фотоаматорів-сумівців з різних країн вільного світу.

Printed by Standard Printing Company
85 Greenwood Ave., Montclair, N. J.
Printed in USA.

Молитва за сина

Після смерти генерала Армії Дагласа МекАртура, в багатьох американських газетах появилася поширена пресовими агенціями молитва цього американського героя за сина. Цю молитву склав ген. МекАртур на початку другої світової війни на Пацифіку.

О Боже! Дай мені сина, який був би досить сильний, щоб пізнавати слабість, і досить відважний, щоб не боятися страху; який був би гордий і непокірний у поразці, смиренний і лагідний у перемозі.

Дай мені сина, який не ставив би бажань на місце діл; який пізнав би Тебе і знав, що пізнання себе самого є наріжним каменем знання.

Веди його, благаю, не шляхом легкости й вигоди, але під тиском і тягарем труднощів і викликів. Тут навчи його у бурі, дай йому пізнати жалість тих, що не мають успіху.

Дай мені сина, серце якого було б чисте, а цілі високі, який запанував би над собою ще поки командуватиме іншими, який посягав би у майбутнє, ніколи не забуваючи минулого.

І коли він це все досягне, дай йому, благаю, досить почуття гумору, щоб завжди міг бути поважним, але ніколи занадто поважно не брав себе самого. Дай йому скромність, щоб завжди міг пам'ятати простоту справжньої величі, відкрий йому правдиву мудрість та лагідність справжньої сили.

Тоді я, його батько, посмію прошептати: "Я не прожив марно!"

Переклала Лідія С.

З ДОПОВІДІ ГОЛОВИ ЦУ СУМ д. ОМЕЛЯНА КОВАЛЯ у НЮ-ЙОРКУ на Пленарному Засіданні ЦУ СУМ:

1964 рік – це рік Тараса Шевченка. Він став Шевченківським роком навіть в Українській ССР, хоча там московський окупант і намагається перекрутити твори Т. Шевченка, його великі ідеї боротьби за свободу і незалежність націй. Але, як каже приказка, "з пісні слова не викинеш" – голос Тараса Шевченка походить з глибу народньої душі. Ворог намагається денаціоналізувати українців. Ми ж стоїмо на становищі Тараса Шевченка – на становищі невпинної боротьби з ворогом.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

Юначка з Відділу СУМ у Ню-Йорку, Наталя Яськів, подарувала на пресовий фонд свого журналу 20 дол., у пам'ять свого вуйка, відомого громадського діяча с. п. Максима Іванів.

КРИЛАТІ

1964
СЕРПЕНЬ
8

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

РІК II

Микола БІДНИНА

Будь людиною!

Приснилося мені, що я можу вибирати, ким хочу бути. Можу стати морем чи горою, сонцем чи травою, житом чи хмарою грозовою.

Замислився я.

Я міг би бути вічним і неосяжним, сповненим таємниць морем. Я омивав би всі землі й материки і ганяв би хвилі від одних берегів до інших. Я здіймався б до небес у чорній люті шторму, а засинав би в тихому світлому штилі.

Я міг би бути багатим і мудрим, як гора. Багатства я тримав би в серці, у таємниці, а вражав би всіх своєю дикою красою. До мене приходили б закохані, щоб напитися краси, мудрі — щоб пізнати таємницю. Я відкрив би її наполегливим і невідступним, дарував би їм свою вогненну кров — нафту, своє вогняне серце — вугілля і все, чим багатий.

Сонцем я міг би бути! Життя давати рослинам, тваринам і людям.

Міг би бути й травою — навесні стелитися килимом, грати зеленими хвилями. І паслися б на мені золотомасті коні, косили б мене добрі люди-косарі, юні шепталися й обнімалися б до нестями на сіножатях...

А як то втішно бути житом! Стіною стати над польовими дорогами, а потім половіти під щедрим сонцем, янтарними потоками вливатися в засіки...

Добре з'явитися на обрії синьою хмарою грозовою, коли хлібороб із благанням дивиться в небо. Прогриміти, поблискати над полями, впасти на зелені хліба щедрою зливою. Яка то радість хліборобові!..

— Ну, — сказав мені, — чого ти замислився?

— А всім цим разом можна бути? — спитав я. — Життедайним, як сонце; як море — безмежним і неспокійним; мудрим, як гора, як трава квітуча, гарним; потрібним, як жито; як хмара грозова — щедрим...

А не пошкодуєш?

— Ні!

— Тоді — будь Людиною!

Тарас Шевченко

МОЛИТВА ЗА БАТЬКІВЩИНУ

О святая!
Свята батьківщино моя!
Як поможу тобі в одчаю, —
І ти закована, і я. . .
Скажу тиранам Божу волю, —
Не зрозуміють, не приймуть!
І на твоїм широкім полі
Камінням вісника поб'ють!
Знесуть високії могили
І понесуть із словом зла!
Тебе убили, розчавили
І восхвалить заборонили
Твої великії діла!
О, Боже сильний і правдивий,
В Твоїй руці — життя і смерть —
Вдягни у славу свою твердь
І сотвори святеє диво —
Воскреснуть мертвим повели!
Благослови возстать собором
На подвиг новий і суворий —
На чин викуплення землі,
Землі, повитої в неславу,
Стократ политої кривавo
Колись преславної землі!

(«Безталанний», 1843).

НА СВІТОВІЙ ВИСТАВЦІ

Американська родина українського роду – відвідує Світову Виставку в Нью-Йорку в українській національній ноші, викликаючи захоплення і подив.

19 липня 1964 р. на Світовій Виставці дуже успішно пройшов "Український День" – десятки тисяч глядачів аплодували нашим співакам, танцюристам, музикам.

Ця світлина, прислана видатним фільмарем п. Юрієм Тамарським, здобула першу нагороду на фотоконкурсі "Крилатих".

150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка

НАШ ФОТОРЕПОРТАЖ З ВАШИНҐТОНУ

27 червня 1964

Маси українців збираються вранці на еліпсі поблизу Білого Дому

На площі в трикутнику вулиць 22, 23 і "П'ї", між масами народу була видатна гостя – рідна сестра великої поетки Лесі Українки, П–і (сидить посередині, у плетеній шапочці, з білим комірчиком)

Безконечні лави уніформованої сумівської молоді – маршують столицею США на відкриття пам'ятника своєму Співцеві правди і волі

Промовляє голова Комітету Пам'ятника Шевченкові, проф. Смаль-Стоцький. Сидять: 34-й президент США, ген. Двайт Айзенгавер, який урочисто відслонив пам'ятник (створений скульптором Леонідом Молодожанином) і Достойники обох Українських Церков

У поході взяли участь багато українських оркестр, між ними і ця, з Філядельфії – зодягнена в козацькі убрання

Чудовий пам'ятник геніяльному Поетові свободи України і всіх поневолених народів, Тарасові Шевченкові – відслонено! Якийсь юнак виліз на дерево, щоб краще побачити незабутню подію у Вашинґтоні, що ще міцніше єднає нас із волелюбним українським народом!

МИКОЛА М. АРКАС

видатний український письменник

Не всі видатні люди мають справді цікаві біографії. Микола Миколович Аркас, перекладач "Іліяди" з грецької мови на українську, автор переспіву "Слова про похід Ігорів", історик Північної Чорноморщини, автор великої "Родинної хроніки", багатьох цікавих оповідань та інших праць – має незвичайну біографію. Хоча він, дуже скромний і неохочий розповідати деталі про своє життя, перейшов уже 65-й рік віку, ще, здається, дотепер не було ніде надруковано його життєпису.

Багато з вас читали "Історію України" Миколи Аркаса, чимало бачили оперу "Катерина" на слова Тараса Шевченка: музику до неї скомпонував Микола Аркас – батько нашого письменника. Син гідно дотримується батькового заповіту, прислуговуючись Україні, нашій рідній культурі й науці, працюючи для добра українського народу всюди, куди б його не кинула доля – в Туреччину, в Чехо-Словаччину, Францію...

Народився Микола М. Аркас 14 вересня 1898 р. у Миколаєві на Херсонщині, в заможній родині українського громадсько-культурного діяча, грецького роду, де однаковою любов'ю любили Грецію і Україну. Закінчив Другу клясичну гімназію в Миколаєві, а наступного дня був примусово мобілізований до білоцарської так зв. "Добровольчої армії", хоча його брат уже бився в лавах Української Армії УНР. В одному з боїв проти комуністів, Микола Аркас був важко контужений артилерійським набоєм, в наслідок чого декілька років тому він почав небезпечно втрачати зір. Згадуючи, Микола Аркас з радістю зазначає, що та добровольча частина, у якій мусів служити, ні разу не мала бою з частинами Української Армії. У 1920 році, перепливши кораблем Чорне море, у Туреччині, в Царгороді, Микола Аркас із матірю Ольгою Іванівною відразу ж прийшли до українського консуляту і там прийняли громадянство Української Народньої Республіки. І дотепер цього громадянства на жодне інше письменник не змінив. Звідти вони переїхали до Чехо-Словаччини, де М. Аркас жив у Ржевницях під Прагою, від 1921 до 1949 р. Закінчив український Університет і був промований доктором філософії, у Празі. Там був добре знайомий з видатним поетом Олександром Олесем, О. Коваленком, М. Андрієвським, С. Шелухіним – діячами культури й науки. Вчився у професорів Дмитра І. Дорошенка, Вадима Щербаківського.

Коли гітлерівська Німеччина захопила Чехо-Словаччину, д-р Микола Аркас вступив у лави таємної чеської військової організації; у 1945 р. взяв участь у повстанні проти фашистів, що його врятувало від заслання на Сибір (коли прийшли туди совєтчики, то брали його на допити). Щасливо пережив комуністичне лихоліття і в 1949 році виїхав з дружиною Валентиною Яківною, кубанською козачкою видатного роду, та сином Миколою до Франції. Там, крім заробіткової роботи, займався літературною працею, як і раніше в Празі, живучи на віллі під Парижем, де в той час жила сл. п. дружина Гол. Отамана Симона Петлюри, Пані Ольга Петлюра.

У 1958 році родина Аркасів переселилася до США. Миколу М. Аркаса звільнили з праці в шпиталі через хворобу серця. Тепер, одержуючи скромну пенсію, наш письменник всеціло віддався улюбленій творчій праці. Він остаточно зредаґував переклад з грецької мови "Іліяди", над яким – за намовою матері – працював впродовж 6 років; закінчив велику науково-популярну працю "Історія Північної Чорноморщини", написав чудову книгу "Наш степ", пише "Родинну хроніку", що буде історією Херсонщини й побережжя Чорного моря, спогадом про життя й події у тій частині України за великий період.

З новими рукописами Миколи Миколовича Аркаса (в центрі) знайомляться його гості в будинку у Сан Кліф, Євген Маланюк (праворуч) і Л. Полтава.

Понад усе Микола Миколович Аркас любить природу – він один з кращих майстрів її опису. А про що мріє? – щоб ще можна більше зробити доброго для рідного українського народу.

В. ГАЛЬЧЕНКО.

Володимир Мацьків

ГРОШІ ТА ЇХ РОЛЯ В СУСПІЛЬСТВІ

Гроші бувають найчастіше темою розмов, спричинюють найбільше журби у різних людей і ще ніхто й ніколи не сказав, що йому забагато грошей. Про здобуття грошей думають всі, багаті й бідні.

У сірій давнині грошей не було. Кожний чоловік мусів сам зробити все для життя. У пізніших часах почалася спеціялізація. От один чоловік наробив крем'яних сокир і для себе і для своїх близьких. Він переконався, що з виробом кожної нової сокири робота йде легше і справніше. Отже, він почав виробляти їх для своїх сусідів, які в заміну давали йому дещо із своєї власности. Почався обмін товарами.

Раз довідався чоловік, що приїздять човном у цю околицю чужі люди, привозять різні речі та прикраси, але вимагають за них тільки шкір на футра. Тоді чоловік, роблячи сокири, почав вимагати за них також шкір, які переховував, щоби придбати за них потрібні речі. Так з вимінної торгівлі створилась посередня виміна. Цим посереднім засобом вимінної торгівлі стали шкіри звірят. У пізніших віках заступлено їх іншими засобами, як золото та срібло. І так виникли гроші.

Грошима почали користуватись багато літ перед приходом Христа. Нам добре відомі римські та візантійські гроші. Римські гроші ходили не тільки в межах римської держави, але й далеко поза нею. На Українській Землі, яка ніколи не належала до римської держави, найдено кілька скарбів римських грошей. Видно, що власники (певно купці), передбачаючи небезпеку, закопували їх у землю, але чомусь не забирали назад.

Століття пливли дальше. Людей прибувало щораз більше. Поширювалася торгівля. Поліпшився транспорт. Але возити золоті та срібні гроші через тягар стало невигідно і небезпечно. Металь, переходячи з рук до рук, стирався, були втрати. Тоді придумано паперові гроші. Це сталось не так давно. Золото поклали в державних сховках, а на його місці – курсує папір, ґарантований державною владою, де сказано, яку вартість має цей папір і скільки золота він заступає. За цей папір можна набувати те саме, що й за золото чи срібло.

У давній Україні ролю грошей виконували шкіри з куни, які називали "куницями", круги воску тощо. Деколи вживали римських та візантійських грошей. Київські князі Володимир Великий та Ярослав Мудрий почали карбувати золоті та срібні гроші, які називалися гривнями. Ці гривні дійшли до наших часів. Вгорі бачимо тисячолітню монету українського князя Ярослава в Києві. Від слова "карбувати" пішла назва "карбованець". Коли Україна втратила самостійність, курсували гроші окупантів. У 1918 р. Українська Держава видала свої власні гроші, які тепер переховують деякі наші люди, як дорогоцінну пам'ятку.

Гроші відіграють величезну ролю, як єдиний вимінний засіб. Вони пожвавлюють торгівлю, працюють у промислі та є підставою життя кожної родини. Гроші допомагають у творенні культури. Завдяки грошам будують церкви, школи, лікарні, музеї, тощо. Гроші допомагають нам учитися і облегшують терпіння недужим. Гроші допомагають боронити державу від ворогів і розбудовують престиж та значення народів. Словом: без грошей годі уявити собі життя сучасної людини.

Хоч деякі люди ставлять за мету свого життя здобуття грошей – гроші були, є і будуть тільки з а с о б о м, а ніколи не метою самою в собі. Знаємо випадки, коли деякі люди вважали гроші за свого божка і воліли терпіти голод та холод, а нагромаджених грошей не брали. Вони вмирали, як нужарі, не лишаючи нічого доброго, а їхні гроші потрапляли в руки принагідних людей або пропадали в пожежах тощо.

На світі є чимало багатих людей, але вони в більшості дають великі пожертви на релігійні, культурні та суспільні потреби, фундуючи церкви, школи, лікарні, музеї... Хто ж женеться за грішми тільки тому, щоб йому було добре, дуже часто почуває себе дуже нещасливим. Перебільшена увага до грошей приносить лихо.

ПОРАДНИК ДОБРОГО ВИХОВАННЯ

Добра поведінка

Судимо людину по її вчинках. Наші вчинки – це наше свідоцтво. Ніколи не заходимо до кімнати, мешкання, бюро, не постукавши чи не подзвонивши. Входячи, здоровимо присутніх, вітаємося. У бюро, кажемо загальне "Добрий день" і звертаємося до бажаної особи коротко й речево. Треба обдумати наперед свою справу.

Ніколи не кидаємо паперів, сірників та ін. на підлогу, лише в коші, коробки. Наші кімнати, домівки і читальні мають бути чисті і привітні. Не сміємо плювати на підлогу; в кишені кожної-го повинна бути хустинка чи паперові серветки. Носа треба витирати тихо, відвернувшись набік. У товаристві не позіхати, а коли вже мусимо, то закривати уста рукою. Колупатися, чухатись, протирати очі, обгризати нігті – це вчинки проти естетики, вони викликають почуття несмаку. Ступати треба тихо, не совати ногами; руки не тримати в кишенях, особливо коли говоримо із старшими чи виступаємо.

До батьків, старших і виховників відносимось із щирою пошаною. До нашого прохання додаємо слово: "прошу" чи "будь ласка", після сповнення, чемно дякуємо, з привітною усмішкою на обличчі.

В автобусі, трамваї, потязі треба завжди відступити місце жінці або старшим. Дотримуватись вказівок громадського транспорту (не курити, виходити центральними дверима, а не біля шофера і т. д.). На концертах, у театрі, у кіно не їсти, не шелестіти паперами, не перемовлятись. Під час переходу вулиці пильнуймо світла, допоможімо старшому, сліпому, а також малим.

Сумівці не сміють піддаватись намові будь-яких бешкетників, що нищать громадське добро, порушують порядок, зневажають інших.

Євгенія Р.

ДОЛЯ ЛЕБЕДИНА

Петро Кізко – поет, прозаїк, гуморист, співредактор тижневика "Шлях Перемоги" в Західній Німеччині. Пише та друкує він вірші, оповідання, віршовані й прозові фейлетони та байки (останні переважно під псевдонімом Аркан Пчхи). Чимало віршів написав для дітей і молоді, які користуються серед юного читача не абиякою популярністю. Петро Кізко – довголітній редактор сумівських видань, перший редактор друкованого журналу "Авангард", а тепер він редагує сторінку ЦУ СУМ при тижневику "Шлях Перемоги" – "Ідея і Чин Спілки Української Молоді".

Народився в Слобідській Україні. Влітку минулого року письменникові минуло 50 років з дня народження та 35 років з дня опублікування першого його вірша в харківській газеті "На зміну". Тут ми поміщуємо кілька його творів та бажаємо письменникові дальших успіхів у його творчій праці.

У травні 1964 р. мешканці Неппелінштрассе в Мюнхені (Західня Німеччина), а в тому числі й працівники українського тижневика "Шлях Перемоги" й цілого видавництва, були вражені надзвичайною приємністю. Після шеститижневого сидження в гнізді лебедиха вивела п'ятеро маленьких, жовтеньких, лебеденят. Яке то було видовище для малих дітей і старих жителів Неппелінштрассе! Кожної хвилини десятки перехожих понад річкою Ізар зупинялися й любувалися лебединою родиною: двома старими лебедями і п'ятьма малюсінькими лебеденятами. А життя лебедине – як і людське: коли мати-лебедиха йшла з води із лебеденятами на сушу, щоб погрітися, старий батько-лебедь ішов за ними, пильнував, чи всі лебеденята вилізуть із води. І коли найменше й найкволіше лебеденятко не могло вилізти, старий лебедь ніби щось шептав йому, показував стежечку і ніби підсаджував дзьобом...

Цікаво було дивитись на ту чудесну лебедину родину, особливо ж на малих лебеденят, як то вони щасливо пищали біля своїх батьків-лебедів, пірнали у воду, бавилися на воді, швидко пливучи то вперед, то назад. Аж ось... одного дня лебеденят не стало. Сердешні батьки-лебеді шугають по воді то сюди, то туди, то попід береги попливуть, то на берег, на старе гніздо виходять, а їхніх діточок-лебеденят – нема. Серед людей пішли занепокойливі поголоски: "Водяні щурі поїли лебеденят". Інші казали, що їх водоспад заніс, треті... Але що поголоски! Тепер два лебеді на Ізарі-річці залишилися без дітей. Така доля лебедина. І як же ж вона схожа на долю людську!

На цій фотосвітлині ви бачите лебедів із лебединятами, як вони були ще живі.

Світлив автор П. Кізко

БЕЗІМЕННІ

Коли безіменні вмирають,
Обагрюють кровію путь, –
Квіток їм ніхто не складає,
А квіти над ними цвітуть.
І слави вінків їм не в'яжуть,
Промов не складають для них,
А слава жива про них каже:
"Вони – із когорти святих!"

Величні світанки бувають,
І ранки бувають святі.
Лише ж одиниці вздрівають
Перлини у них золоті.
Отак безіменні вмирають,
Встеляючи кровію путь:
Квіток їм ніхто не складає,
А квіти їм вічно цвітуть.

КОЛОСКИ І ЛЮДИ

Серед важких зернистих колосків
Порожній колос тихо шепотів:
– Ніж на собі зерна зазнати тягарів,
Отак я прогойдаюсь легко, без трудів.

– * * –

Сказати в баєчці оцій доречно буде:
Є і між нас такі легкі, порожні люди.

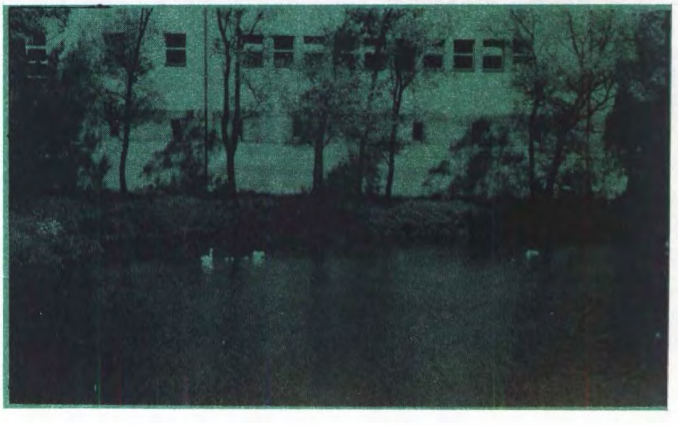

ПІЗНАЙ ЛЮДИНУ

ЩО ТАКЕ ГРАФОЛОГІЯ?

Може доводилося вам читати в часописі оголошення про набір до праці з таким реченням: "До аплікації долучити **власноручно писаний** перебіг життя". Чому якраз **власноручно**, а не писальною машинкою? – може не одному насунулось таке питання.

Чули ви про **графологію** – науку прослідження вдачі людини на основі її **почерку-письма**?

Письмо, почерк – це наче люстро, в якому відбивається вдача людини, подібно, як в очах, рисах обличчя, в будові черепа і т. д.

Розпізнати людину, її вдачу, здібності, її психіку – справа дуже важлива і в особистому і в громадському житті. Розпізнати, хто до чого надається і яку має вдачу не так важко в старшому віці, але як збагнути, до чого здатний молодий хлопець чи дівчина, чи навіть дитина?

Отут приходять з допомогою такі науки, як **френологія** – наука про те, як з будови черепа пізнати здібності людини, далі ж **фізіогноміка** – як пізнати людину з її обличчя, з очей, уст, носа, брів, вух і т. д. і врешті **графологія** – як пізнати людину з її письма. Є ще й інші, на перший погляд дивні способи пізнавати людину по тому, як вона ходить, як носить капелюх. Сьогодні познайомимося з графологією.

Залежність, пов'язаність почерку-письма з людською вдачею ствердили вже в давнині (філософ Арістотель – IУ століття перед Христом, римський історик Светоній – I-II ст. по Христі). Цікавились цією справою і в середньовіччі (книжка про графологію італійського лікаря Бальдо – 1662 р.), і в пізніших часах (праця німця Ляфареса з 1774 р., також німецький поет Ґете), вкінці дійшло до появи поважної наукової праці француза Мішона в 1870 р. п. заг. "Тайни письма". Від нього і походить саме слово "графологія". Майже одночасно з ним заговорив про неї німець Генце і вже від того часу графологією цікавляться щораз більше, графологи стають на послуги судам, поліції, при виборі звання, є урядовцями великих підприємств для оцінки характеру і здібностей людей з їх власноручних описів свого життя і т. д.

Графологія нелегка наука, але всеж є в ній такі речі, що кожний тямущий і сам їх скоро збагне. Досить приглянутися до листів хоч би кількох наших добрих знайомих, щоб збагнути пов'язаність їх вдачі з їхнім письмом і навпаки. Очевидно, лист повинен бути писаний добрим чорнилом і на доброму папері.

Майже кожний почерк має свої, своєрідні прикмети, що відрізняють його від т. зв. каліграфічного письма (такого, як у букварях). І саме різко своєрідні форми письма вказують на людину самостійну в думках і ділах, окрему від інших.

Люди, які пишуть каліграфічно-краснописом, не виявляють окремішности думки, поступають так, як їм другі кажуть чи як змалку їх навчили. При тому, одначе, вони звичайно охайні, солідні.

Важлива для графолога і величина письма. Тут кожен може збагнути зразу, що дрібне, суцільне, без відступів письмо мають люди ощадні, навіть скупі, при цьому вони педанти – дбайливі, старанні, до ширших злетів не здатні, назверх скромні. Велике письмо означає людину з розмахом, енергією, без уваги до дрібниць і гроша. Письмо, що підноситься в рядках угору, означає людей доброї думки – оптимістів, рядки вниз свідчать про песиміста, що дивиться на світ немов крізь чорні окуляри. У зрівноваженої людини рядки рівні.

Один із зразкових гуртків впорядчиків куща молодших юначок "Євшан-Зілля" ім. Анни Ярославни Відділу Юного СУМ у Торонто, в Канаді. Подруги зфотографувалися з дбайливою опікункою куща, п-ю Марією Малащук.

Поміщуючи цю світлину, попереджуємо, що надалі не будемо публікувати подібних, себто статичних, без руху. Прохаємо присилати світлини в русі, активні: в поході, під час таборування, навчання, спортової гри, вишивання, сцени з вистав, концертів, сходин тощо.

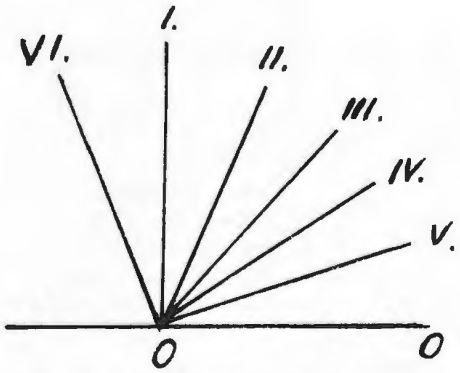

Графометер Швідлянда

Важливе теж нахилення письма. Ось тут графометер проф. Євгена Швідлянда. Лінія О – О це лінія письма. Нахилення письма назад по лінії О – УІ вказує на людину неприступну, холодну, що приховує свої дійсні почування. Люди з таким письмом не завжди заслуговують на довір'я.

Письмо прямовисне О – І належить до людини розсудку, зрівноваженої, опанованої. Керується вона передусім розумом, не почуттями стримана супроти інших.

Лінія О – ІІ – письмо нормального типу людини, з нормальними почуваннями.

Лінія О – ІІІ належить до письма людини чуттєвої, вразливої. Ці риси вдачі виявляються ще дужче при лінії письма О-ІУ. Це люди нездатні собою володіти, незвичайно вразливі, легко з будь-якої причини вибухають. Нахилення письма по лінії О-У стрічається дуже рідко. Воно свідчить про людину психічно хвору, ненормальну, до краю нервову, зовсім неопановану.

Буває також почерк з різними нахиленнями майже в кожному слові, подобає немов на п'яницю, що гойдається на всі боки. Люди з таким почерком вічно схвильовані, ніколи неопановані, невпорядковані.

Очевидно, не можна робити висновків про вдачу виключно на підставі самого нахилення письма. Треба брати до уваги всі прикмети письма разом, бо тільки тоді можна означити вірно вдачу людини. Важливо, напр., знати, чи букви в даному почерку круглі, чи гострокінечні, чи писані гірляндами (які є напр., в писаній букві "ш"), чи аркадами (як у писаній букві "т"), чи букви злучені разом, чи кожна з них писана окремо і т. д. Зокрема важливий для графолога підпис даної людини. Щойно сума всіх прикмет письма дає вірну оцінку вдачі і здібностей.

Цією статейкою хочемо зацікавити юних читачів графологією, а щоб пізнати її ближче – треба прочитати відповідні книжки. Їх багато, особливо англійською мовою. Радо помістимо в "Крилатих" цікаві статті юних графологів.

Б.ДАН

Так писав Тарас Шевченко

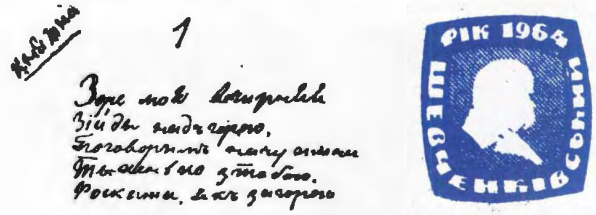

КАНІВ

Ось гора; від гір найвищих вища
Він там снить про судний день розправ.
Десь далеко грім зарокотав,
Буде буря, буйний вітер свище,
Гне дерева, строїть струни трав;

Це він, віщий, далі пісню творить,
Клекотить, прокльонами говорить,
Аж проймає всіх живущих дрож,
Нетерпля'чий, гнівний, з Богом спорить,
Він, що словом все почав також.

ГОРДИНСЬКИЙ

ЧУДОВІ ПРИКЛАДИ

ПРЕСФОНД нашого журналу одержує нові й нові подарунки від молоді і старших, з різних країн світу. Не тільки гроші, а й увага дорогих читачів додає нам сили змагатися з труднощами, краще редаґувати й видавати "Крилаті".

• 11. липня ц. р. в Мус-Джо, Саск. у Канаді, – п-во Марія і Євген Поповичі охрестили другого сина Василька-Євгена, довершене о. М. Пилипчуком. Під час прийняття зібрано 12 дол. на пресу, по половині для "Гомону України" і "Крилатих". Невелика жертва, але важлива, бо люди мали тоді й інші великі видатки. Дякуємо, а малому українцеві Василькові-Євгенові бажаємо вирости на Великого Українця!

• 18. 7. ц. р. на весіллі колишньої юначки СУМ у Балтиморі, США, Маріянни Шакаль з М. Віллісом, за почином друга Т. Кузьміва влаштовано збірку на Пресфонд "Крила'тих", що дала 24 дол. Вірячи, що пані Маріянна й далі читатиме "Крилаті", а згодом – і з своїми діточками, бажаємо молодому подружжю багато щастя та дякуємо всім жертводавцям!

• Друзі та знайомі влаштували у Торонті, 4-го квітня ц. р., товариську зустріч П-ву Макухам – довголітнім активним працівникам Осередку СУМ, – кол. голові Батьківського Комітету і кол. учительці Рідної Школи при СУМ. На заклик д. Д. Дацькова п-ні О. Дусановська провела збірку на рідну пресу, що дала 118 дол. З них 80 дол. для "Крилатих", 20 дол. для "Шляху Перемоги", 18 дол. – для "Гомону України". Сердечне спасибі усім жертводавцям, які речево вшановують своє вільне національне слово! Шановним Панству Макухам – привіт і подяка за добре виховання юних сумівців – їхніх діток Уляни і Володимира!

Видавництво.

У 10-РІЧЧЯ

В цьому році популярний в українському світі тижневий часопис "Шлях Перемоги" (головний редактор Данило Чайковський), що видається в Мюнхені, в Західній Німеччині, відзначив 10-річчя з дня своєї появи. З нагоди цього ювілею старший сумівець із Німеччини, Степан Задорожний, прислав до часопису "Шлях Перемоги" оригінальний подарунок: модель сконструйованого ним літака. На верхній частині крил напис: "1954 – "Шлях Перемоги" – 1964". По боках і спереду та ззаду – Тризуби і напис збоку "Наша пошта". На фото: секретарка "Шляху Перемоги", сумівка Ірина Жемевка, з моделлю літака роботи Степана Задорожного. Фото: П. Кізка.

Після зустрічі футбольних сумівських дружин із Брадфору й Манчестеру (Англія).

ТВОРЧА МОЛО

СУМІВЦІ В ТЕ.

Танцювальна група Осередку в Йонкерсі: Йосип Макогон, Богдан Русинко, Петро Козіцький, Володимир Цап. Посередині інструктор танців Володимир Уздейчук. Танцювали чудово. Телестанція одержала чимало листів-похвал. Недавно група виступала й через станцію СіБіС у Нью-Йорку.

Дорогі читачі, після українських виступів – обов'язково пишіть до телевізійних студій: лише таким шляхом українських виступів по телевізії буде більше, і американські глядачі більше знатимуть про Україну.

... Вперше тут, у м. Йонкерс (США), ми, сумівці, стрічаємося з директором "Тед Мек", паном Марксом. Цікава людина, після трьох хвилин проби записав собі українські ноти, наказав змінити деякі рухи. А потім наш референт Танцювальної Групи одержує телефоном повідомлення, щоб чотири юнаки прибули із строями до телевізійної Студії 50 для виступу. Невже ми перші маємо можливість увійти в кілька мільйонів хат американців і показати їм український танок?

Боже, що за радість, хоча іспити перед нами у школі. Але ми будемо першими і в школі, і репрезентувати наш нарід, нашу організацію СУМ! І тут не обійшлось без пригод: один юнак з четвірки захворів! Що робити? Хто має його замінити? На все знайдеться розв'язка: в останній день інструктор вишколює запасового юнака – і ми готові!

Нарешті ми вже в студії. Нам трохи скорочують час... Надходить наш виступ. Реклями, інші виконавці співаки, музиканти, танцюристи, врешті

ДНІПРОПЕТРОВСЬК – СІЧОСЛАВ

Подорож

Дніпропетро
раїнська назва
слав, на згадку
порізьку Січ,
ласне місто Ук
ля Дніпра. Топ
коледжів та ін
понад 100 серед
театри, музеї..

В центрі ду
будівлі, як ос
студентів, над
водограєм, або
Українського Т

Але москов
панти примусо
лають до Дніп
ська та інших н
російські теат
таким шляхом
вати українців,
дітей і молодь.

...ОДЬ УКРАЇНИ

...ТЕЛЕВІЗІЇ

– помах палички режисера, ми в поготівлі. Через гучномовці чуємо:

– Три українські юнаки (помилка, – повинно бути чотири!), учні гайскулів, батьки яких приїхали з України – відтанцюють "Запорізький Герць", український танок. Тільки з американськими шаблями мусять виступати, бо з України не могли привезти.

Зелене світло – ми під сотнями прожекторів. Спека, мов у пеклі, та тут саме момент, на який так багато з вас, друзі та подруги, очікуєте! Мільйони поглядів телевізійних глядачів скеровані на нас. Знаємо, що саме тут репрезентуємо Україну ми, юнаки Осередку СУМ у Йонкерсі, імени "30 Червня".

Це був вечір, який залишиться в спогадах на все життя. Таки варто змагатись, друзі та подруги! "Ми перші – хто за нами?"

В. Козіцький

Молодий скульптор в Україні, Галина Кальченко, працює над постаттю "Катерини" за поемою Тараса Шевченка.

Недавно помер у Нью-Йорку видатний скульптор сл. п. Сергій Литвиненко, трохи раніше – модерніст Олександер Архипенко, але вже нових молодих скульпторів породжує багата талантами українська земля.

Подруги і Друзі, вчіться великого мистецтва скульптури у наших майстрів за кордоном: мистців Г. Крука в Німеччині, Михайла Черешньовського в Америці та інших.

...по МІСТАХ УКРАЇНИ

...тровськ (ук-
...зва – Січо-
...адку про За-
...іч), – це об-
... України, бі-
...Тепер має 10
...а інститутів,
...ередніх шкіл,
...ей...
...і дуже гарні
... ось палац
...над озером з
... або будинок
...о Театру.
...ковські оку-
...усово приси-
...(ніпропетров-
...х наших міст
...еатри, щоб і
...ои русифіку-
...ців, особливо
...одь.

Вітаємо дорогих читачів-сумівців з Манчестеру, в Англії!

СУМІСЬКИЙ ТАБІР „ЛІСОВА ПІСНЯ"

Репортаж

Усе сумівство Вікторії в Австралії та багато батьків нетерпеливо очікували вакацій, які тут, у південному гарячому кліматі, починаються якраз перед латинськими Різдвяними Святами.

Нетерпеливість полягала ще й в тому, як то доведеться провести свій вільний час на власному клаптику землі серед вічно зеленого бушу та лісів горбовинної частини Вікторії над холодною річкою Акерон, серед безнастанного співу птахів, крику сварливих папуг, реготу кукабар, ну й цікавих опоссумів.

Простора 134 акрова (56 га) цілинна площа як світ-світом – не культивована, хіба дбайлива рука про власну кишеню попереднього власника залишила багато пеньків, витявши цінний будівельний матеріял. Але не таке страхіття, бо зичлива природа виростила його і для нас. Є чим побудуватися, є що й продати.

Перед нашим Осередком постала проблема якнайвигідніше розмістити тут перший табір. Зацюкали сокири батьків і старших сумівців, витинаючи з корінням буш, просікаючи доріжки і стежки, очищуючи кілька акрів землі під таборування і головну площу. Прорубалися й до ріки та на горбочку недалеко неї побудували простору кухню, на високих стовпах – бляшаний збірник на воду, в долині над рікою – помпу.

Ось прийшов довгоочікуваний день 21 грудня минулого року. Вже зранку стала прибувати автобусами і автами молодь з Мельбурну й Джілонґу, Аделяїди і Камберри та отаборюватися на очищених місцях. Але всім їм не пішло так гладко. Дівчата дістали очищені місця під евкаліптами, наче в парку, але хлопці мусіли для себе самі парк приготувати, вирубуючи кущі, усуваючи звалене сухе дерево.

Старші юнаки з куреня "Січові Стрільці" справилися з тим несподівано гарно. Вони очистили великий майдан, викорчували пні, в тіні дерев нап'яли шатра.

Молодше юнацтво з куща "Юнацька Січ" й собі розмістило ненайгірше шатра. Щоправда, тим хлопчикам допомогли батьки. А зате їх було всюди повно: плавали у річці, гойдалися в надбережних кущах, вилазили на дерева, ловили ящірки, годували молодих пташенят, гонили єхидні (австралійські їжаки-поркюпайн-и), які швидко заривались глибоко в землю.

Скільки гамору було, коли таборова команда доручила усьому юнацтву очистити ріку та вирубати кущі. За один день очистили її до каміння і золотого піску та на поперечному зваленому дереві зробили загату. Важке дерево з ріки витягали шнурами. Так частина дикої і від років недоступної ріки стала пригодною на плавання, сягаючи місцями до півтора метра глибини.

Цілинна природа викликає у кожного охоту її культивувати. Навіть дівчата біля своїх шатер витинали папороть та усували все, що стояло на заваді їх ніжкам.

Їхні табори від хлоп'ячих відділяли шатра Команди і Культурний центр, де примістився Сумкор, начредактор таборового часопису "Сумівський Голос", з його боку шатро виховників (болячка редакції), за ним велике шатро першої допомоги, а там дальше шатра старих сумівців, тепер уже батьків і т. зв. "олдбоїв" (старих парубків), які радо допомагали в кухні та іншій таборовій праці.

Усі сміялися, що культурному центрові в нетрях бракувало цивілізації, а культурні люди взялися за сокири та лопати.

Д-р Іван Сірко, який витоптав не одну стежку серед чорних у Новій Гвінеї, за лопату не брався, бо йому треба було лікувати спалені носики дівчаток, витягати скалки хлопцям з рук та декому в горло заглянути.

Сумкор придумав штуку: корчування пнів за пункти, окремо для батьків та окремо для старших юнаків-сумівців. Постала ревалізація. За тиждень культурний центр набрав справжнього цивілізованого виду. Шатра наче в парку, під деревами лавки і столики.

Недалеко Команди, у видолинку, сумівці побудували таборову Катедру, з хрестом нагорі, уставивши престіл у половині шестикутника природного росту дерев, у справжньому візантійському стилі, хоча накриття було брезентове. Пеньки площі викорчувала молодь, як теж і поміж дівочими шатрами, бо хлопці хотіли показатися перед гарними сумівками справжніми джентлеменами. Це було так у день, але нічна вилазка під дівоче шатро їм не вдалася. Зловлена п'ятка "заколотників" нічної тиші мусіла перед автом команданта кілька миль пішки мандрувати, на другий день пеньки корчувати та високу ватру будувати.

Найбільше спокою не давав Команді Спортовий референт, Роман Занько. Розміряв площу, закопав стовпи на кошиківку для дівчат, окремо затягнув сітку для спільної відбиванки. Та й ще було досить місця на марші й іншу руханку. Відтоді він ходив усміхнений, – але ми таки напрацювалися на тій площі.

Лід можна використовувати як принаду для ловлі риби. Один американський спортсмен, враховуючи що в гірських річках форелі тримаються поблизу впадіння приток із холоднішою водою, поставив на якір великі брили (до одного центнера) льоду в зручних для ловлі місцях. Лід не розтав до самого вечора, і навіть у сильну спеку рибалка успішно ловив форелі, коли, як правило, вони не клювали.

В одному кутку за табором жили батьки з родинами та хотіли собі привласнити назву "Запоріжжя", але редакція цим іменем охрестила підтабори сумівців, а їх "Гуляйполем". Мешканці "Гуляйполя" якось зжилися з тією назвою. Батьки довозили дерево до кухні та порядкували біля неї, а матері допомагали в куховарстві.

На дозвіллі молодь збиралася коло культурного центру і при ясному світлі газолінової лампи розважалася піснями, танцями й скечами, дотепними коломийками. Там уже кожному попалося: голові й комендантові, сумкорові, лікареві й сумівцям-(кам). Щадили тільки кухню, співаючи похвальні пісні про її керівника Льодю і інших працівників, які там ревно працювали без жодної винагороди, бо ж треба було нагодувати аж 180 хлопців і дівчат, з усім персоналом.

За дозволом Лісової Комісії до кінця табору 3.1.1964 ми розпалювали прямо над рікою три сумівські вогні. От там тоді було багато радости, бо вогонь з іскрами інакше діє на настрій людини – поважно й весело, задумливо та приятельськи, з привітливим теплом у холодну й погідну гірську ніч.

У таборі треба й до несподіванок привикати, тому пострілами з рушниці та сурмою робили нічний алярм. От тоді було біганини, та найбільше серед дівчат, передусім аделяїдських, які перший раз таборували.

Цікаві були прогулянки, довші для старшого юнацтва, коротші для молодшого, розуміється, без різниці для дівчат і хлопців.

Старше юнацтво, поділившись на дві групи, пішло двома напрямами, хлопці одним, а дівчата другим, з наміром наступного ранку стрінутися біля гірського водопаду. Така мандрівка в Австралії не буває легка. Тут стежин немає. Іноді треба прорубуватися через гущу сікачами, обходити великі повалені дерева, залазити в провалля або п'ятися вгору. Тим разом хлопцям більше пощастило. Вони принагідно натрапили на т. зв. "кемпінґ еріе" (місце таборування) та вигідно переночували у шатрах і барачках. Дівчата ночували у видолинку серед бущу, в гірській закутині. Поки таборова кухня з годинним запізненням доїхала крутими дорогами до водопаду на місце зустрічі, то дівчата вже там були і при великому вогнищі сушили свій одяг. Побачивши кухарів, стали з них кпити та підняли такий вереск, що з поблизьких дерев папуги повтікали. Всі гуртом закричали, повторюючи кілька разів: "Ми голодні, ми голодні, ганьба!" Але добрий сніданок – яєшня з шинкою та запашна кава перемінили їх ворожий настрій. Зате з хлопцями було багато мороки. Замість іти навпростець, вони розтягнулись на три милі та дорогою лізли як ті раки...

Молодше юнацтво мало цілоденну прогулянку через буш, трухлявий міст понад річкою, попри покинуту й забуту стару оселю, розуміється з невеличкими пригодами. Тут героями були малий хлопчик, відважний Ростик Дума, який проламався з моста в воду, та непосидюща й войовнича дівчинка - збиточниця з Джілонґу, яка незамітно побігла долі річкою за рибками. Старшим сумівцям треба було дуже пильнувати отих малих "Січовиків" і "Надій", щоб всіх цілих і вкупці припровадити до табору.

Чогось цього року не було нічого чути про оспіваних "Сіроманців" і "Партизан". Мабуть тому, що одні поженились, а другі поїхали до сумівських таборів в інших штатах. Невеличкий гурток залишенців допомагав таборовому керівництву.

З усіх поганих сотворінь на таборовій площі, хлопці за весь час забили кілька гадюк, невеличкого скорпіона та кілька тисяч мух. Власної крови не проливали, бо взагалі не було комарів. Маленькі гадючки траплялись під час корчування пнів. Нещастям Австралії вважаються пожежі, повені і мухи.

→

У таборі було дуже багато виховної праці: різні гуртки, виклади з гігієни й першої допомоги, навчання українських пісень і колядок, віршів, ритмічних вправ тощо. Тут головному виховникові д-рові Венґльовському і голові Осередку другові Сороці допомогли д-р Іван Сірко і подруга п-ні Мирослава Курко – виховниця з Аделяїди, своїми порадами і викладами.

Подруга Курко була незаступна у виховних справах дівчат-сумівок. Її корисний вплив на дівчат був очевидний на кожному кроці, не тільки в їх поведінці, але і в участи у програмах біля сумівського вогню, чи то у влаштуванні Таборового Свята Лесі Українки і Євгена Коновальця.

Сумкор, крім корчування пнів, що було прийнято жартами, але і викликало завзяте суперництво і дало несподіваний результат, та редаґуванням "Сумівського Голосу", підготовив ще чотиритактові ритмічні вправи з палицями, при маршових мелодіях, хлопців із куща "Юнацька Січ" і при вальсових мелодіях – вправи з вінками дівчат із куща "Надія". Хоч хлопців було тяжко здисциплінувати, та все таки несподівано гарно та бравурно виступили на Святі. З дівчатками не було жадних клопотів, вони дуже гарно виступали із своїми вправами, виплівши віночки з папороті й евкаліптових галузок. Їм до вправ українські пісні приграваліа два старші юнаки-акордеоністи Михайло Демків і Микола Яременко.

Присутні на Святі батьки й гості нагородили їх за це оплесками.

(Закінчення буде) *Сумкор*

ВСЯЧИНА

ГІДРОКОПТЕР

Так називається апарат для підводних робіт, сконструйований і випробуваний одним досвідченим інженером з Гданська. Апарат цей — це циліндрична стальна конструкція вагою 3650 кг. Поруч з входом, що герметично закривається, знаходиться оптичний прилад, завдяки якому можна спостерігати підводний світ. Обидва моторн, що знаходяться зовні і теж герметизовані, живляться електрострумом. Вони обертають і приводять в дію апарат і можуть його спиняти на кожній глибині. Найважливішим устаткуванням кабіни гідрокоптера є кисневі резервуари і прилад для відсмоктування окису вуглецю.

ЦІКАВЕ ДЛЯ ПАСІЧНИКІВ

Можна брати мед з вуликів, не боючись укусів і не надіваючи захисної сітки на голову, якщо викурювати бджіл димом з додаванням парів оцтової кислоти або пропіонової кислоти. Як показав досвід американських пасічників, пари цих кислот не завдають шкоди бджолам і не псують якості меду.

РОСЛИНА — ПОЖЕЖНИК

Для боротьби з лісовими пожежами у північно-західних районах Тихоокеанського узбережжя США пожежники застосовують новий засіб. З глибин океану видобувають тут водорість (назву її американці тримають у таємниці). Екстракт з цієї водорості у незначній кількості додається до води і використовується для гасіння пожежі. Характерно, що екстракт дуже повільно випаровується. Дерева, оприскані новим протипожежним засобом, хоч під час пожежі і вкриваються пористим, подібним до накипу шаром, але не гинуть, бо внутрішні шари залишаються цілими, неушкодженими.

БУДИНОК-МІСТО

Шведський архітектор Свен Нібсон запропонував гігантський житловий будинок на 100 тисяч мешканців. У цьому будинку-місті під одним дахом має бути все необхідне для нормального життя: фабрики, установи, школи, лікарні, спортзал, театр, кіно, їдальня, зимовий сад і тераси для прогулянок.

Проект передбачає, що вартість споруди дорівнюватиме лише одній третині вартості традиційних будинків на таку ж кількість мешканців, а земельна ділянка, відведена під забудову, буде становити лише одну соту площі, потрібної для розміщення звичайних жител. Будинок-місто не матиме кухонь, їх замінить їдальня, яка пневмопоштою доставлятиме обіди в кожну квартиру на попереднє замовлення по телефону.

250 КІЛОМЕТРІВ НА ГОДИНУ

Між Токіо і Осака прокладається залізнична колія, по якій поїзди курсуватимуть із швидкістю 200—250 кілометрів на годину. Цю електрифіковану лінію буде здано в експлуатацію до початку олімпійських ігор у Японії. Під час випробування на вже готових відтинках дороги поїзди розвивали швидкість до 256 км на годину.

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

15

— Нехай здихає! Ну, тягнімо вже партизана, а то, дійсно, щось може трапитись!

— Як тягнути? Ніби п'яного, чи в шафі?

— У шафі. Тільки добре зв'язати. І уста щоб. А це чортеня тягни!

Женчик не застогнав, коли його потягнули по підлозі за ногу. Затримали й вдарили чимось у голову. Крикнув, але крик згубився у грудях, що були вже поза відчуваннями.

***

Тітка була дуже незадоволена. Ця теперішня молодь! Сидить і світить. А вже біля дванадцятої.

— Галю, чи підеш нарешті спати? Яка ж бо ти неслухняна! І так вже увесь день над книжкою сліпаєш! Час вже!

— Добре, добре! Ось вже роздягаюсь. На добраніч, тіточко!

Згасила світло й, лежучи, вслуховувалася. Клятий телефон. Хоч би раз подзвонив! Завжди деренчить, а сьогодні... затявся і мовчить.

Світляні вказівки будильника зійшлися докупи. Дванадцята. Потім непомітно розсувались... Як повільно йде ця страхітлива ніч... Ледве пів до першої... І відійти не можна й дзвонити до кого — не знає... Прислухалась. З-за дверей долітало рівномірне дихання тітки. Заснула вже...

Сіла на ліжку, відшукала ногами нічні пантофлі й обережно підійшла до столу. Треба ближче телефону, щоб, як задзвонить, не побудив увесь дім.

Знизу доходив неперервний гул вулиці. Виділялись сирени авт. Перша година. Щось мусіло статися! Така дурна — треба було перебігти хоч до Насті. Неспокійно порушилась і вдивлялась у ясні плями вікон на слухальці телефону. Внизу ходили по сходах, але всі кроки затихали нижче. Якесь зачаковане мешкання, — ніхто не прийде! Пригадала, що стратила вже рахунок годин, як чекає тут і нічого не могла зрозуміти. Хоч би ранок вже скоріше!

Вказівки знову зблизились. Доходить перша. Гул за вікном виразно притих. Світляна цяточка на вікні видовжилась. Будильник перестав стукати, а його вказівки видавались далеко — на стіні. Сперла підборіддя на сплетених пальцях і вдивлялась в світляне кільце годинника, що все зменшувалось і відходило десь поза стіну.

... Ці кроки не зупинились на нижньому поверсі. Чоловічі тверді кроки. Вже перед самими дверима. Підбігла — щоб не стукав — відчинити. Стояв — високий, масивний.

— Що сталося? Чому ніхто не телефонував? — питала, не дивуючись, що незнайомий.

— Треба їхати. Настя кличе. Я заїхав по вас.

— Настя? Гаразд, — я вже!

Спідничка накинулась боком. Посунула її навколо. Ще плащ. Ось вже... Сходили обережно. Він відчинив дверці авта й запросив рухом руки. Поїхали вгору міста, повернули на захід по Чотирнадцятій. Їхав серединою вулиці. Хотіла запитати про Настю, але він був такий мовчазний, що тільки поглядала. Кудись знову повернув. Авто вже мчало порожньою, чорною вулицею. Доми неосвітлені й лише там, де вони угорі схилялися дивно до середини, яснішала смуга неба. Чому так темно? — запитала. Він мовчав. Сидів, поклавши обидві руки на кермо. Їй видалося, що вже бачила цю постать. Тільки тепер доглянула, що він у шинелі й шоломі. Будуть стріляти, — зрозуміла, — і стало лячно. Куди їдемо? — Чи ви упівець? Ні, відповів, не повертаючи голови, — я сумівець. Галя нахилилась до його кам'яного обличчя: — Чи це у вас мешкав Блискавка?

Повернув голову й дивився на Галю. — Не дивіться на мене, буде катастрофа! — Катастрофи не буде, — відповів, — я все одно не керую. Він, дійсно, не керував. Руки тяжко лежали на кермі. Непорушні. Авто само сунуло між похиленими домами. Побільшувало швидкість і мчало до роздоріжжя, де блимало сигнальне світло. — Затримайтесь, — червоне світло! — Це не червоне, це синє. Я ж казав, що не можу затриматись..

На перехресті вулиць, під червоним світлом, стояла Настя й перелякано дивилась на дике авто, не помічаючи, що до неї ззаду скрадається похилена постать.

— Насте, Насте, втікай!

Настя почула, скрикнула й побігла. За нею побігла схилена постать. Сумівець спокійно підніс руку й стрілив. Постать хитнулась і впала. Спалахнуло яскраве синє світло й відразу засурмило велике червоне пожежне авто. Відблиск вогню роз'яснював темні будівлі.

— Зупиніться! — крикнула Галя. Було вже запізно. Мигнуло перехрестя, — угорі смугою блимнуло червоне світло. Заверещала якась жінка. Вдарившись об дверцята, Галя випала з авта, хапаючись руками за щось тверде...

... Не могла зрозуміти, що трапилось, аж засвітили в сусідній кімнаті й, вбігла стурбована тітка. Питала, що сталось, чому Галя на підлозі, — бач і крісло перекинулось...

— Ні, ні, дякую, тіточко, я зовсім не вдарилась... Ні, ні, це спросоння...

(далі буде)

Фотографії-125 років

СПАДАЄ ПОКРИВАЛО

Оригінальна світлина з моменту відслонення пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні. – Світлив сумівець І. Семків.

Хто ж і коли винайшов чудесний засіб виготовлення фотографічних зображень? Це була не одна людина. Над створенням фотографії працювало багато вчених та винахідників у різних країнах світу.

Властивість лінзи давати зображення стала відомою людям багато століть тому. Одна з книжок XVI століття радила такий засіб розваги. Слід було вдень зачинити віконницями усі вікна, щоб жоден промінь не потрапляв у затемнене приміщення. Але в одній віконниці мав бути отвір із збільшуваним склом. І тоді можна було спостерігати дивовижне. На білому полотні або папері, який розміщувався позаду лінзи, можна було бачити все, що відбувалось на вулиці. «Видовище настільки приємне, що не можна надивитись» — писав автор.

Але розваги розвагами, а деякі художники швидко зрозуміли, що це може допомогти їм у роботі. Були створені так звані камери-обскури. Це був звичайний короб, у передній стінці якого було закріплено лінзу, а в задню стінку вставлялась рамка з напівпрозорим папером. Камеру направляли на певний предмет, і художнику залишалося тільки обвести олівцем на папері деталі зображення, яке виникало.

Отже, стародавня камера-обскура була безпосереднім предком фотоапарата. Але минуло більше двох століть перш ніж вдалося «вловити» світлове зображення без допомоги олівця, тобто хемічним шляхом.

На початку XIX століття ця ідея оволоділа розумом багатьох вчених та винахідників. Було встановлено, що йодисте срібло темніє під дією світла. Виходячи з цього, дослідники й вели свої спостереження.

І ось одного дня 1837 року сталося довгождане. Експонована у камері-обскурі йодована срібна пластинка випадково зазнала дії ртуті. На ній з'явилося підсилене зображення. Про це згодом стало відомо Французькій Академії наук. День спеціального засідання Академії, де обговорювався новий винахід — 7 січня 1839 року вважається днем народження фотографії, а її творцями визнано французів Ньєпса та Дагера.

З того часу минуло 125 років. Фотографія невпинно розвивалась, вдосконалювалась. Спочатку фотознімки були несхожі на теперішні. Це були полірованні срібні пластинки, зображення на яких треба було розглядати під деяким кутом. Згодом вони прийняли той вигляд, який мають зараз. Тепер не можна без посмішки читати про фотографічну техніку перших років існування фотографії. Тоді, наприклад, називали моментальною видержку... у 30 хвилин. Зрозуміло, що тепер вона відбила б бажання фотографуватись у будь-кого. Той, хто хотів одержати свій портрет, мав увесь цей час нерухомо, майже не дихаючи, просидіти під пекучим сонцем. Зараз же подібний знимок зовсім неважко зробити за одну тисячну частку секунди, тобто у 1800 тисяч разів швидше!

"НАШЕ СЛОВО"

КОРАБЛІ НА ПІДВОДНИХ КРИЛАХ

У США збудовано катер на підводних крилах, що може розвивати швидкість понад 100 кілометрів на годину. Зараз розробляється проект трансатлантичного лайнера на підводних крилах місткістю 5 тисяч тонн, що зможе брати на борт 5000 пасажирів і проходити Атлантичний океан за 2 дні. Існуючі найшвидкохідніші пасажирські судна проходять Атлантику за п'ять днів.

НАЙМЕНША ТЕЛЕВІЗІЙНА КАМЕРА

Англійська фірма «Вестінгуаз» сконструювала мініатюрну телевізійну камеру, в якій використовується молекулярна електроніка і яка важить близько 500 грамів. Без об'єктиву корпус камери має довжину 18,75 сантиметра — ширину 5 см. і висоту близько 8 сантиметрів. Камеру запропоновано використовувати для спостережень з штучних супутників Землі.

Сцени з 1 і 2 дій п'єси-казки "Вовк в овечій шкурі", музика проф. О. Стратичука, в поставі реж. Вол. Шашаровського в "Театрі в П'ятницю" (Філядельфія, США). Сцена ярмарку на Україні – знята панорамою.

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН 14

На льодовику ще була зима. Вітер навівав довгі хребти снігу вздовж льодовика. Тому, крім іншої праці, ми мали міряти глибину снігу при контрольних паличках. Але головна робота тепер була спрямована на вимір віддалі й кутів між паличками. Льодовик під натиском свого тягару, осідає, мов перевернутий на миску пудінґ, і розстає, особливо на краях, де тепліше (наростає ж він зимою головно на вершку). Тому такі поміри, роблені з року на рік, можуть показати змінність, пливкість цього льодовика під впливом теплішого або зимнішого літа.

Для міряння віддалі ми мали зі собою металеву стометрову стрічку, а також два "телюрометри", величини наплечника, котрих ми уживали при всіх помірах значних віддалей. "Телюрометри" – це надзвичайні апарати. Вони складаються з комбінації висильного радіо і осцилоскопу. Віддаль показують надзвичайно акуратно. При мірянні віддалі яких десять миль можлива помилка не буде більша, як два інчі.

А міряли ми віддаль цими апаратами ось як. Ставили один "телюрометр" на триніжці над однією контрольною паличкою, а другого – над другою. Тоді повертали апарати їхніми мискуватими антенами один до одного. Зробивши радіоконтакт, ми по черзі влучали хвилі різної довжини, міряли їхні фази на осцилоскопі і записували поміри. Закінчивши вимір однієї віддалі, ми прощалися по радіо, і тоді мірник з "телюрометром" над першою паличкою переходив до третьої, а мірник коло другої – стояв на місці. Потім мірник з "телюрометром" над третьою паличкою стояв на місці, а другий мірник мандрував від другої контрольної палички до четвертої.

Хлопці в льоді свердлять.

Крім вимірних робіт, учасники експедиції зробили для наукових досліджень немало свердловин у вічній кризі. Тут бачимо зфотографований автором репортажу, молодим науковцем Ігорем Стебельським, момент з праці: Лері Борн свердлить кригу, Кіт Арнольд і Давид Баджон – біля ґенератора.

Поки ми вчилися оперувати цими апаратами, робота ішла весело. Хтось із нас був при одному з апаратів, а третій, переважно Кіт Арнольд, їздив на моторових санях від апарату до апарату. Він допомагав тій особі, яка мала міняти позицію, скласти апарат, перевезти його, триніжки та батерії, встановити апарат на новому місці.

Наступного дня Кіт Арнольд нас покинув. Ми вже знали, як користуватись вимірними приладами і давали самі собі раду. За той час Кіт Арнольд взяв до свого наплечника триногу й теодоліт і подався міряти кути між контрольними палицями.

Одного хмарного дня ми так і розділились. Лері і я підвезли Кіт Арнольда на східньопівнічний кінець льодовика міряти кути, а самі поїхали далі, на північний захід, мірять віддалі "телюрометрами". Ледве ми розташувалися з апаратами, як хмари знизилися і ми опинилися в мряці.

Мелянхолічний настрій, мов та мряка, закрадався в наші душі. Не видно нічого, тільки інструмент на тринозі. Вітер повільно посував мряку з півночі. При влученні осцилоскопу електронний апарат висвистував сумну-пресумну пісеньку в бе-мольовій гамі. Здавалося, що десь у тій мряці чигає на нас смерть.

Такі думки треба від себе відганяти. Лері і я оповідали один одному жарти по радіо,щоб себе розвеселити. Але розмова закінчилася: мені треба було міняти місце. Серед густої мряки, самотній, я перевіряв інструменти. І тоді нагадався мені Тарас Шевченко, його безжурність у важких моментах, яких наш Співець мав так багато в житті. Я почав співати козацькі пісні на повний голос, і в приплив бадьорости забув про мряку. Притримуючися слідів наших моторових санок, посувався до наступної палички в напрямку до табору.

Зненацька я запримітив якусь далеку темну пляму в густому мороці, що посувалась до мене. Я напружився і сягнув рукою по рушницю!..

– Гей, гей! Ігор, гей, гей! – залунав голос Кіт Арнольда у мряці. Щастя, що я не стрілив! Та це ж Арнольд! Він покинув свій наплечник з теодолітом і триногою (ще далі на південь від околиці, де Лері Борн і я міряли віддалі) і пішов виручати нас! Тримаючись слідів моторових санок, він ішов нам назустріч, щоб допомогти з мірянням віддалі, бо з теодолітом у мряці нічого не вдієш.

Праця знову пішла швидше й веселіше. Але не надто довго ми міряли "телюрометрами". Апарат, котрим оперував Лері, почав утрачати силу, і згодом його осцилятор перестав діяти. Мабуть перегоріла лямпка. Ми спакували апарати, заладували їх на сани і щасливо повернулися до табору.

(далі буде)

ВЕДМЕДИК-ПОТІШОК

Під горами Карпатами тягнеться Чорний Ліс. Це мов українські джунґлі, для диких звірів – справжній рай!

Під скелею була глибока печера. Там жив наш славний ведмідь Клаповухий, із жіночкою та ведмедятком. Було таке чудернацьке, що родичі часом зо сміху за животи бралися. Тому й прозвали його Потішком.

– Мамо, – каже одного розу Потішок, – чи можу піти трохи надвір побавитися?

– Добре, синку, – відповіла, – але я буду пильнувати, бо ти ще малий.

Вийшли з печери. Ведмедиця роздивилась навколо і пішла, а за нею ведмедятко скаче, бо не може нарадітися усім новим для нього. Раптом угорі побачив вивірку: стрибала з гілки на гілку. Потішкові також захотілось таку штуку втяти! Поглянув на маму. Мама знала, що той спорт не для нього, але вирішила, що хай сам переконається... Почав Потішко дертися на дерево, і ледве видерся на першу гілку. Потім почав нею помалу лізти на кінець, щоб скочити на другу, як білочка. Поглянув униз і світ закрутився так, що мало не впав... Тепер почав міцно триматися передніми й задніми лапами і не наслідував вивірку, що сиділа вгорі. Ще трохи посунувся й почув, що гілка гнеться... гнеться... аж нараз – ттрах! – і Потішок, замість скакати – полетів униз! Добре, що був товстенький і м'ягкенький, мов подушка, та ще й упав на мох, і зовсім не побився. Але страху таки набрався...

Устав, обтрясся від листя й чекав, що скаже мама, бо в своїй маленькій голівочці ніяк не міг уявити, чого це він не може так само стрибати, як вивірка?

Скажіть, діти, як би ви йому пояснили?

"Сніжинки" і "Леви" Юнацтва СУМ у Сиракюзах деклямують вірш на Святі Матері: чудові діти – для чудових матерів. А збоку бачимо молоденького, але працьовитого сумівця з Сиракюз, у США, – Романа Годжака. Він – зразковий учень Школи Українознавства, добрий декламатор, на відмінно здав іспит на ступінь вістового. (Світлини прислав булавний П. Ткач. Дякуємо за 10 дол. на кліші!).

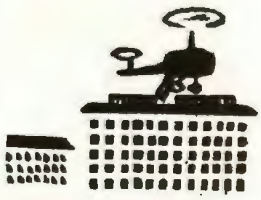

Аеродром на даху будинку! Гелікоптер сідає на дах великого готелю – і всі пасажири вже "вдома", можуть за хвилину відпочивати!..

Дорогі діти! Подивіться обов'язково чудовий кінофільм великого майстра американського кіно, Волта Діснея – "Легенда про Лобо". У ньому показано життя молодого відважного вовчика Лобо. На малюнку бачите, як Лобо іде по дереву над урвищем-безоднею, він втікає від мисливців, бо і вовк хоче жити.

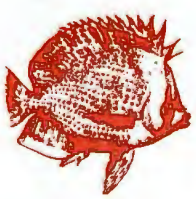

Скільки є на світі різних риб, птахів та різних звірят? Учені підрахували, що тепер на землі живуть 5 мільйонів різних порід комарів і кузьок, у воді – 25 тисяч різних порід риб і 80 тисяч молюсків, у повітрі кружляють і співають для нас 25 тисяч різних порід птахів.

УКРАЇНЕЦЬ у ГОЛИВУДІ

Jack Palance

Будьмо знайомі, це – Джек Паленс, визначний кіноактор Америки, – українець Іван Палагнюк. Світлину з фільму ми взяли з "ТіВі ґайдн"у Нью-Йорку (26 травня 1964 р.), де про нього є велика стаття. Він – кіноактор, актор на Бродвеї в Нью-Йорку, письменник і спортсмен; одружений, має дві гарні донечки. Під час війни був пілотом літака-бомбардувальника. Народився в Америці, у штаті Пенсильвенія – батьки навчили його любити Україну, наші пісні, мову. Джек Паленс не ховає свого походження, про це сказано й у "ТіВі ґайдн-і". Брав участь у відкритті пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні; на Ювілейному бенкеті з нагоди 150-річчя народження Кобзаря – мав гарну промову по-українському і читав вірші Т. Шевченка. Ми горді за нашого славного Земляка.

Лесь

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Хвальна Редакціє!

Вам напевно відомо про існування часопису "Хлібороб" в Бразилії, що є під патронатом Хліборобсько-Освітнього Союзу. Через редактора "Хлібороба", наша організація молоді ПЮ XXX-і, має нагоду читати Ваш журнал, який є тепер в нашій бібліотеці.

Багато різних вісток, статтей, споминів, на сторінках Вашого гарного журналу нас дуже цікавить.

Я мені дуже подобався "Крилами". Тому пишу до Вас, та бажаю Вам багато успіху в Вашій праці.

Як що позволите, то в другому листі, напишу дещо про нашу організацію та нашу молодь.

Дякуючи за увагу, остаюся з належною до Вас пошаною.

Катя Л. Мазепа.

Морріс, англійський маляр і письменник, прибув до Парижу. По якомусь часі всі його приятелі зауважили, що він цілими днями пересиджував у ресторані, який знаходився на найвищому поверсі вежі Ейфеля.

— Невже ж тут вам так приємно? — запитав один із приятелів.

— Приємно? Ні, але це одиноке місце в Парижі, звідки я не бачу Ейфелевої вежі.

⊕ Двоє неграмотних розмовляють увечорі між собою: – Чи ти думаєш, що на місяці живуть люди? – Безперечно, живуть! Хіба ти не бачиш, що місяць світиться?..

⊕ На півдні Франції турист запитав власника готелю про місцевий клімат. – О, клімат тут чудовий! Тут завжди гарно, тут ніхто не вмирає! Щоправда, вчора вмер один... – Хто ж то був? – поцікавивсь турист. – То був власник похоронного бюра, він, бідолаха, помер з голоду, бо не мав клієнтів...

⊕ Дві мухи прогулювалися по чудово оздобленій стелі готелю. – Подивись, моя дорога, які чудні оті люди! Вони витрачають величезні гроші на будову стелі, але ходять по підлозі!

⊕ "Курка має крила, як і орел. Але – що з того?"..

ВИВЧАЄМО НОВІ ПІСНІ

Слова ВАСИЛЯ ДУБИНИ
Музика ЛЮБОМИРА БЕЗКОРОВАЙНОГО

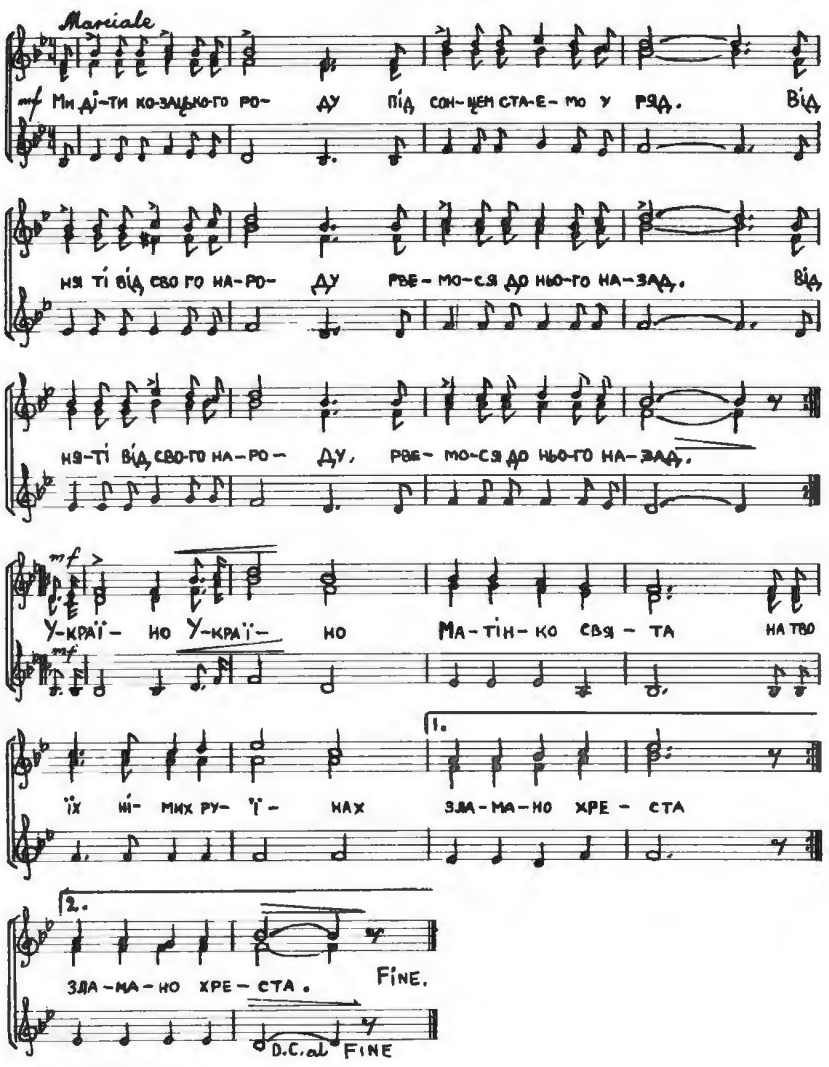

МИ ДІТИ КОЗАЦЬКОГО РОДУ

Ми діти козацького роду
Під сонцем стаємо уряд.
Відняті від свого народу,
Рвемося до нього назад.

У книгах, у школі і в хаті
Ми бачим, ми чуєм свій Край.
Як хочеш людиною стати –
Свою Україну пізнай.

Приспів: Україно, Україно,
Матінко свята,
На твоїх німих руїнах
Зламано хреста.

Хто хоче найшвидше там бути –
Той мусить знання осягти.
Не любить лінивих Славута
І Київ не любить пустих.

Нехай наливається сила,
Під сонце, під вітер ідім.
Хай кожен за спиною крила
Відчує у рості своїм.

Приспів: Україно, Україно...

Вже скоро нам судиться доля –
Ступити на землю свою.
Новітні герої неволю
Розвіють у нашім Краю.

Для нас то найкраща нагода
Себе показати в той час,
Ми ж діти козацького роду
І світле майбутнє – для нас.

Приспів: Україно, Україно...

Хоч нема в кишені грошей,
Ти, юначе, зберігай
Звичай мудрий і хороший:
Марно центів не пускай!
Заощадження із центів
Вчать у коледжах студентів!

„САМОПОМІЧ" ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

— ДО ДОБРА І КРАСИ! —

2351 West Chicago Avenue
Chicago 22, Illinois
Phone: HUmboldt 9-0520

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
ВЕРЕСЕНЬ
9
РІК II

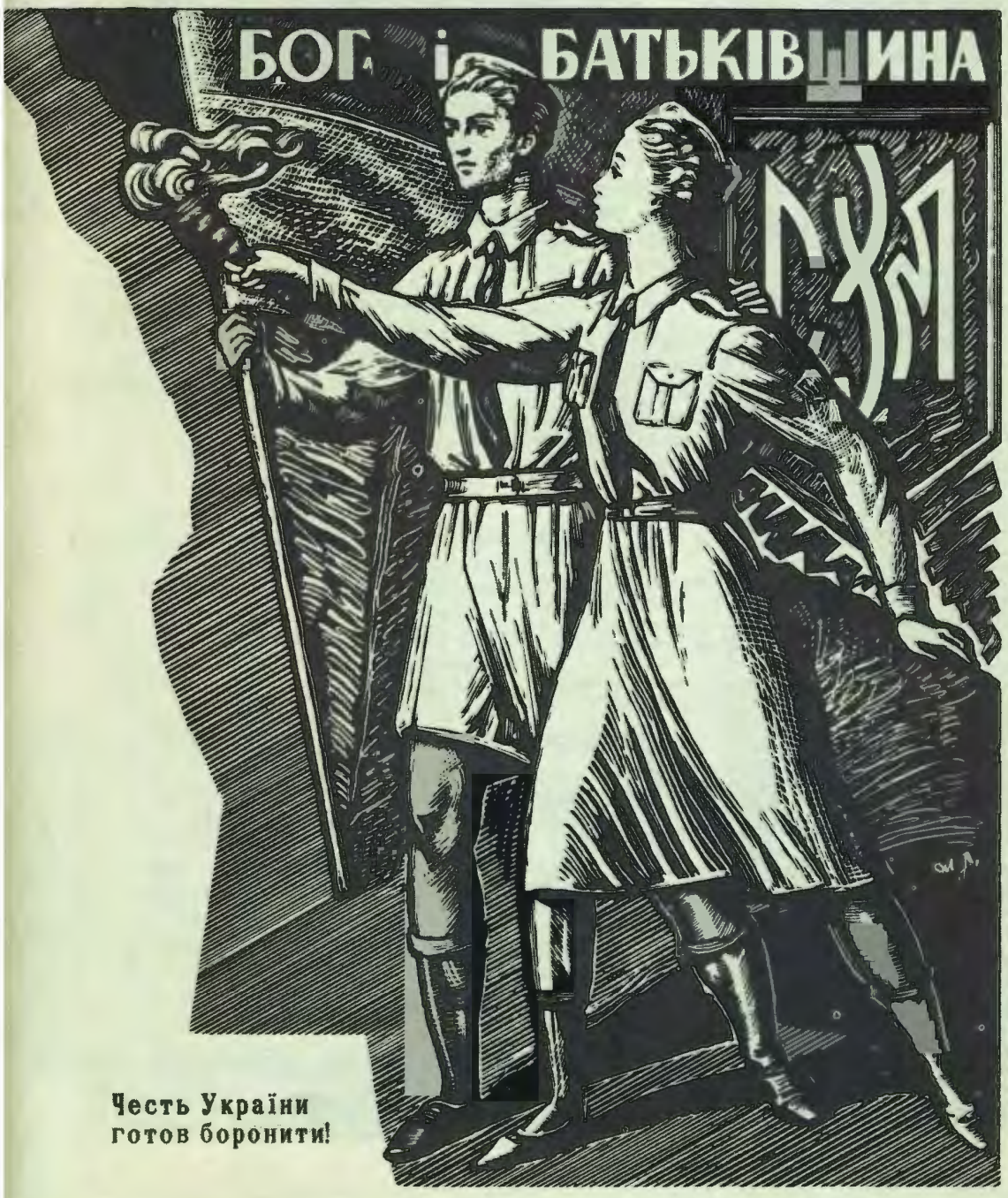

Честь України
готов боронити!

МОСКОВІЯ

Стоїш з украденим імям,
Напів татарка, напів Фінка,
Жахає свистом Соловя
Билин осквернена сторінка.

Живеш, мов злодій на горбі,
І косиш око в безмір степу,
Кленучи в радісній злобі
Ясновельможного Мазепу.

Ідеш упирем по кістках —
І стигне піною отрути
На хижо стиснутих устах
Зневага Сталіна й Малюти.

О, муко! Впявши пазурі
У жертви скована, невинні,
Жирують смерди, як царі,
Аж очі рвуться яструбині.

І сморід, бурий і пливкий,
Проймає простори безкраї,
Лежать у костях Соловки,
І з надер Вінниця ридає.

Та вірю в правди майбуття,
У благовістя правди вірю —
Впадеш, не знавши каяття,
В подобі раненого звіря!

На щастя гнаним — упадеш!
І, снаговито спрагла зміни,
Устане з полумя пожеж
Священна воля України.

Яр. Славутич

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія

Адреса Редакції та Адміністрації:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Це число оформили: Галина Мазепа, М. Д., Михайло Кушнір, Петро Сидоренко.

Printed in USA.

ВИВЧАЙМО УКРАЇНСЬКУ МОВУ – МОВУ 45-МІЛЬЙОНОВОГО НАРОДУ!

Чудово вміє деклямувати юначка Константина Шагайда, з рою "Дзвіночків", у Нью-Йорку. Вона щойно деклямувала вірш Т. Шевченка на сумівському вечорі самодіяльности. Константина, завдяки батькам, школі й церкві, так гарно володіє українською мовою, немов народилася не закордоном, а в Рідному Краю.

У наступному числі містимо великий фоторепортаж про Мистецьку Студію у Філядельфії, літературно-музичний монтаж П. Маренця на Шевченківську тему "Було колись в Україні", ілюстрований репортаж д-ра М. Островерхи "Козаки на Сицилії", нарис "Загадка шостого континенту" та інші цікаві матеріяли.

Убезпеченева установа УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ПОМІЧ – головна Канцелярія в Пітсбурґу, Па. – склала на пресовий фонд "Крилатих" 100 долярів. Ця установа опікується УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДДЮ, допомагає в купівлі та розбудові Осель і Домівок Ю СУМ в Америці й Канаді. Вже дуже багато Юних Сумівок і Юних Сумівців стали її членами.

ПІДСИЛЮЙМО ТИХ, ХТО НАС ПІДСИЛЮЄ!

РОЗПОЧИНАЄМО ПЕРЕДПЛАТУ НА 1965 РІК!

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964 вересень 9 РІК II

ДО НАУКИ, ДО ПРАЦІ!

Промайнуло літо, відшумів веселий час вакацій, таборування – і на порозі вже стоїть новий шкільний рік, осіння пора, коли сумівське юнацтво та молодь із свіжими силами береться знову до науки, до праці.

Перед нами кожний такий рік ставить відразу не одне, а три завдання. Першим є наука в школі – середній чи вищій – в країнах нашого поселення. Українська молодь назагал виявляє добрі успіхи в школах. І годі думати, щоб тільки міркування особистої вигоди мали заважувати у наступному виборі фаху. Мовляв, – "учуся, щоб заробляти більше грошей". Прагнення знання є однією з найшляхетніших цілей людини, воно завжди торувало шлях поступові людства. Поширюючи світогляд, освіта розвиває розумові здібності і збагачує духове життя людини. Освіту можна порівняти із запаленням смолоскипу. Смолоскип знання освічує шлях людини з покоління в покоління, від праджерел нашої цивілізації. Працювати над собою, удосконалювати свої знання культурна людина повинна все життя. Її найкращий друг – книга. Нашому народові для майбутнього визвольного змагу треба множити й нагромаджувати свої інтелектуальні, духові сили. І саме до цієї мети українська молодь мусить скерувати свої зусилля і прагнення, "гострити ум, насталювати волю", як закликав І. Франко.

Впарі з цим стоїть друге важливе завдання – наука в школах і курсах українознавства. Це ж бо ті джерела, з яких можна черпати і збагачувати знання про Україну, вивчати мову й культуру свого народу, пізнавати його славне минуле, його духові скарби. Чи можуть юнак чи юначка називати себе українцями, нічого не знаючи про землю своїх батьків? Навпаки, свої знання і правду про Україну наша молодь повинна ширити серед інших народів світу, приєднуючи прихильників українській визвольній справі, і цим дати вклад у працю для своєї Батьківщини.

І, нарешті, третім завданням є дальше поглиблення сумівської праці. Вона різнобарвна. Тут і участь в усіх акціях СУМ, ведення виховної роботи з найменшими, праця в самодіяльних гуртках тощо. У висліді цієї праці серед юнацтва і молоді СУМ вирізняються і квітнуть нові таланти, ростуть майбутні сумівські провідники, виховники.

І все це – долає тільки уперта праця і непохитна воля, або, як сказав поет Ольжич:

"Всі мури земного впадуть,
Як серце обернеш у сурму...
Найвищі бо вежі духовости
ждуть
Твойого шаленого штурму!"

Щасти ж нам, Боже, штурмувати ці вежі духовости і в новому шкільному році!

Інж. Валентина Юрченко

РОЗДУМ

Ти не статуя гранітна,
Бо давно б тебе розбили,
В землю відламки зарили...
І навіки, і безслідно.

Ти не видум чадказковий,
Заперечили б учені!
Чи домислили б щось нове —
Вже й не ти, вже без імення.

Ти й не дерево могутнє,
Що пускає вглиб коріння,
То була б уже руїна.

— Ти — в крові, ти — незабутня,
Ти — минуле і майбутнє,
Ти сьогодні — Україна!

Олесь ЛУПІЙ

Леонід НАРОДОВИЙ

Вибух

Серцем ловлю
широководу вроду,
Сонце, степи,
села в ракетах тополь...
Каневе, Каневе,
Мекко мого народу,
Стати на землю святу
дозволь.
Він народивсь
сліз вогняних
магнатом,
Щедро ввібрав
стогін землі
до грудей,
І, розщепивши
слова живого атом,
вибухнув ним
на сторожі людей.

150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка

Наша дума.

Наша дума, наша пісня
не вмре, не загине:
от де, люди, наша слава,
слава України!
Без золота, без каменю,
без хитрої мови,
а голосна та правдива,
як Господа слово...

Тарас Шевченко

Заля на понад 3.000 осіб "Пляс-дес-артс" у Монреалі, в Канаді, була переповнена українцями, коли там відбувався Шевченківський Ювілейний Концерт. З промовами по-українськи, по-французьки і по-англійськи виступали М. Залеський, Жан Етьє-Блъо, Б. Панчук. На світлині, зробленій юним сумівцем Миколою Колодкою, – виступ Капелі Бандуристів з Детройту на тому чудовому святі.

"СЛОВО ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА"

(З листа Рене Майо, генерального директора ЮНЕСКО)

"ЮНЕСКО знає, що як в години випробувань, так і під час творчої праці український народ прагне завжди бути гідним тієї високої думки, яку мав про нього його найвидатніший поет. В цьому дусі від імені організації, керувати якою мені випала честь, я звертаюсь до письменників і поетів України, спадкоємців Шевченка, і до всього українського народу з побажаннями міцного миру і розквіту, коли зможуть виявитись їх таланти на благо всього людства.

Я висловлюю побажання, все значення якого підкреслюють жертви, принесені Шевченком: я хочу, щоб народився такий світ, де поети могли б вільно писати все, про що вони думають, і тією мовою, якою вони хочуть"

"Література Україна", 17 березня 1964

***

ІМ'Я ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНСЬКІМ ВІЙСЬКУ

В українськім війську були три частини названі ім. Т. Шевченка. І всі вони майже вповні загинули в боях за Україну. Першою такою формацією був **окремий полк. ім. Т. Шевченка**, що боровся кілька днів на Білорусі проти большевиків і тільки кількох вояків полонили, між ними командира полковника Скуратова, яких на місці розстріляли.

Знову **окремий чорноморський Курінь ім. Т. Шевченка** (біля 150 бойовників), що складався з добровольців-моряків Чорноморської Фльоти, — під час київських вуличних боїв, — загинув буквально до останнього чоловіка в наступі на водопровідну станцію.

Леонід Полтава

ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ

Встає Україна на поклики дзвону —
На заклик Поета-Борця.
Від рідного Києва до Вашинґтону —
Народи вітають Співця!

Гримить Твоє слово, мов сурма завзята,
Для нього нема загород:
Не буде, не буде врага-супостата, —
До волі прямує народ!

І доки кружлятиме сонце у небі,
Шумітимуть вічні моря, –
Народи землі не забудуть про Тебе —
Поета-Співця-Кобзаря!

1961, Ню Йорк

Леся Бандера
(Канада)

ПРАЦЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Коли ми зустрічаємося з поняттям "праця для України", перед нами в уяві стає образ великих державних мужів, підпільників, повстанців, образ людей, які посвятили своє життя і працю для Батьківщини. Може разом з тим ми собі уявляємо якийсь великий, героїчний вчинок, який ми могли б зробити для України. Це мрія, і ми знаємо, що ми покищо не маємо можливости її здійснити.

Але така праця не є лише мрією. Коли ми зацікавлюємо наше довкілля Україною і українською справою, пишемо або говоримо про Україну, працюємо з нашими друзями або молодшим юнацтвом, попросту робимо якесь діло на користь інших українців – ми працюємо для України...

Молодий сумівець чи член іншої української молодечої організації, який говорить перед юнацтвом своєї організації на тему, яка навчає або виховує його слухачів, робить теж роботу для України, так само, як суспільний діяч, що перед великою громадою виголошує доповідь і закликає в ній до праці для визволення Батьківщини та інших поневолених націй.

Праця для України це є все те, що ми робимо для української справи. Це значить, що праця для України не обмежується лише до кількох осіб, але займає і кличе всіх українців, всю українську молодь, бо кожний молодий українець має нагоду, щось для України робити. Наприклад, дуже часто маємо можливість між своїми товаришами-чужинцями поширювати правильні інформації про Україну та скріплювати їх у своїх друзів-українців. Ми, сумівці, маємо найкращу можливість працювати для України в СУМ, бо діяльність нашої організації якраз і є спрямована на цю працю.

Якщо ми хочемо, ми все можемо знайти можливість працювати для України. Але якщо хтось не хоче посвятити хоч частину свого часу і труду для України, його ніхто до того не може змусити.

Ніхто не заставляє силою українську молодь працювати для України, але більшість молоді таки виконує цю працю. Значить, причина цього явища не в примусі. Є багато таких одиниць, які діють просто з бажання допомогти Україні. Вони гордяться Україною, хочуть поставити її на один рівень з іншими народами, відчувають, що вона є їхньою Батьківщиною.

Але майже вся молодь, яка виросла на чужині і ніколи не бачила Рідної Землі, не змогла аж так полюбити її, і це зовсім зрозуміле. Ця молодь працює тому, бо відчуває і розуміє, що це є її обов'язок. Як діти України, нащадки наших князів і гетьманів, ми маємо обов'язок помогти поневоленій Батьківщині.

Ще недавно у нас вдома тисячі повстанців УПА і підпільників, жертвуючи власним життям, у найтяжчих умовинах добивалися волі для українського народу. Вони боролися для нас і для вільного світу, тому і ми маємо обов'язок працювати для України.

Коли ми в юнацтві СУМ виконуємо якусь працю для України, і віддаємо цій праці відповідний труд, увагу і час, ми виконуємо свій обов'язок супроти України. Рівночасно ми і відходимо від наших особистих справ, живемо для вищої і вартіснішої від нашого буденного життя ідеї. Коли ми працюємо не для нашого особистого добра, ми виносимо з цього велику користь для нашого характеру і духового життя. У нас виробляється обов'язковість, ми вчимося працювати для вартостей, вищих від матеріяльного життя, і жертвувати для тих вартостей наші приємності і розваги. Вчимося цінити життя для ідеї і життя для других – вище від життя для себе. З такої праці маємо також велику практичну користь. Зокрема в праці у молодечій організації ми добуваємо знання, досвід, гарт і вправу для дальшої праці в нашій спільноті.

ДОРОГІ ПОДРУГИ І ДРУЗІ!

Тут і далі на сторінках цього числа містимо чудові дереворити, виконані мистцем, головою Головної Виховної Ради СУМ, видатним громадським діячем д-ром Михайлом Кушнірем. Це – ілюстрації до молитви "Отче наш". Прокажімо її спільно, без різниці віровизнань, щоб Господь допоміг нам у навчанні, у вихованні і в праці для добра України.

ОТЧЕ НАШ, ЩО НА НЕБІ...

Таким людям, що працею для України займаються тільки трошки і поверхово, або взагалі не займаються, вона може здаватися нудною і нецікавою, ще й тому, бо вона є обов'язком. Саме слово обов'язок дуже часто відстрашує, бо звичайно не любиться виконувати обов'язку, а зокрема тоді, коли він видається сухий. Не одного до такої праці притягнув не так обов'язок, але те відкрите почуття, що того роду праця є надзвичайно цікава і задовольняюча, що для неї варто потрудитися.

Бо дійсно, всюди є можливість працювати для України. Цю можливість тільки треба знайти і використати її. Нпр., перебуваючи між чужинцями, ми дуже часто сходимо на теми, до яких можна нав'язати щось про Україну. Той, хто має добрий підхід до чужинців, може їх дуже легко зацікавити, так що вони не раз можуть допомогти українській справі. Подібно, можна своїх друзів більше зацікавити і спрямувати на працю для України, бо часто буває так, що ми знаємо щось таке, чого інші не знають.

Якщо в когось немає ще почуття обов'язку, але праця йому подобається, тоді обов'язковість по якомусь часі можна все таки виробити. В таких випадках охочим треба допомогти, йдучи їм назустріч.

Для України ми повинні працювати помимо всіляких труднощів та перешкод, і навіть, коли потрібно, принести жертву. Цю працю треба виконувати постійно, а не лиш якийсь час, доривочно, бо для праці для Батьківщини немає меж і кінця.

Тому, що праця для України є нашим обов'язком, не сподіваймось за неї якоїсь подяки чи особливої похвали. Ми робимо її для української нації, а не для наших виховників. І признання за нашу працю ми повинні знайти у внутрішньому задоволенні. Це задоволення дає почуття, що ми виконуємо свій обов'язок і що своєю працею приносимо користь Україні. Праця для України стає приємною і радісною, коли хтось зі щирого серця бажає допомогти їй.

Ми живемо на чужині, далеко від України. Але через це Україна не перестає бути нашою Батьківщиною, і ми є далі українцями, частиною українського народу. Є багато такої української молоді, що вже чується лиш канадійцями, уважає, що не Україна, а Канада є її Батьківщиною. Але вони є українцями, бо вони походять з українського роду. Відчуття українства, що виробилося в українському народі на протязі більш як тисячу років, ніхто з себе скинути не може, навіть тоді, як живе вже довгий час на чужині. Ми чуємося далі пов'язані з Україною і з нашими братами-українцями, які там остались. Тому, що український нарід придушений і пограбований, нашою найбільшою потребою є визволити його з неволі. Маючи змогу працювати для цього, нашим найбільшим обов'язком є це робити. Але це не тільки наш основний обов'язок. Визволення України – є нашою найбільшою душевною потребою. Усім нам боляче, що Україні діється кривда. Ми ніде не можемо чутися так добре, як на нашій рідній Батьківщині. І всі ми дуже болюче це відчуваємо, що не можемо жити у Рідному Краї.

Тому, якщо ми, українська молодь, хочемо мати вільну Батьківщину, ми мусимо працю для України зробити нашим основним життєвим змістом і відповідно до цього спрямувати наші вчинки.

НЕХАЙ СВЯТИТЬСЯ ІМ"Я ТВОЄ...

ПОРАДНИК ДОБРОГО ВИХОВАННЯ

Дуже і дуже часто чуємо тепер нарікання, що молодь наша не вихована, що не знає елементарних правил доброї поведінки, "поводяться як дикуни"... Чи дійсно ці закиди правдиві? Чесно перевірмо себе, поставмо собі кілька основних запитів і даймо щирі відповіді.

Уявімо собі, що ми в товаристві, господиня дому дуже зайнята, забула нас представити гостям. Чи ми маємо вмішуватись в розмову других, як старі знайомі? Чи сидіти, або стояти, засоромившись, десь збоку? Ні і ні, ми повинні представитись самі, кажучи: "Дозвольте мені представитись" – Марійка Супрун чи Ігор Коваль. Руки ніколи не подаємо перші, чекаємо аж старші подадуть. Вітаючись, мужчина ніколи не подає перший руки жінці. Чи пам'ятаєте, що вам не вільно сидіти, коли старші стоять? Для старших залишаємо вигідні фотелі і крісла.

Коли господиня подає каву, чи тістечка, ми повинні їх взяти вставши, сидіти тоді не годиться.

Господиню треба запитати, чи не потребує помочі при подаванні чи збиранні накриття, коли вона відмовляється – не наполягайте: є жінки, які не люблять втручання в своє "царство".

На запрошені гостини треба приходити точно. Коли ж не можемо прийти, повідомляємо господарів наперед у чемній формі.

В товаристві говоримо спокійно і небагато, слухаємо старших, даємо другим, особливо своїм гостям, нагоду розказати щось цікаве. На запитання відповідаємо ввічливо. В роті не сміємо держати цигаретки, цукерки і т. п., коли входимо до помешкання. Вітаємось у першу чергу з господарями. Не личить входити до вітальні з парасолею, чи якимось великим пакунком. Парасолю залишаємо десь у кутку коридору або передпокою. Пакунків ніколи не беремо з собою, хіба що це гарно впаковані цукерки, квіти, або інші подарунки для господарів. Поступаймо так, і ніхто не скаже, що молодь не вихована.

(далі буде) Євгенія Р.

КАТЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА

В порозумінні з централею УККА Третій Конгрес українського студентства Америки постановив уфундувати першу катедру і створив для тої цілі Фонд Катедри Українознавства (ФКУ). Завдяки великій фінансовій і організаційній підтримці збоку старшого громадянства досі зібрано майже половину залізного чи нерушимого капіталу, потрібного на уфундування одної катедри, з якого лише відсотки будуть вжиті на покриття видатків, а сам залізний капітал стане тривкою фінансовою базою, адміністрованою українськими чинниками, і гарантією, що праця катедри не буде перериватися, а дальших збірок на засновану на цій базі катедру не треба буде переводити. Отже, залишилося ще зібрати другу половину потрібної суми, себто приблизно 175,000 долярів. Цей осяг вирізняється тим, що його здобуто жертвенною і наполегливою працею кількох десятків людей доброї волі, серед яких немає ні одної платної сили і які не тільки вкладали свій час і труд, але й часто докладали фінансово, бо статут ФКУ не дозволяє зуживати навіть відсотків із зібраного капіталу на покриття адміністративних видатків.

В усіх справах просимо звертатися до місцевого представництва ФКУ, якщо таке існує у Вашій місцевості, або безпосередньо до Фонду Катедри Українознавства (ФКУ): Ukrainian Studies Chair Fund, Inc., 302 West 13-th Street. New York, N. Y. 10014.

Проф. д-р Богдан Романенчук (професор-славіст державного університету в Платсбургу, Н. Й. і редактор літературного українського журналу „Київ"): „Катедра українознавства може стати науковим джерелом і авторитетом не лише в українських але й у східньоєвропейських справах. Мусимо скласти потрібний фонд, і то протягом короткого часу,

НЕХАЙ ПРИЙДЕ ЦАРСТВО ТВОЄ...

ВІТАЄМО ВІДРОДЖЕННЯ НАРОДУ

У Бельгії виходить журнал "Фам д'Джордві" – "Жінка сьогодні" французькою мовою, а при ньому – телевізійна програма. В ній, у числі 996, надруковано статтю про народ ескімосів у Канаді. Ескімоси живуть на півночі Канади, в районі снігів та криги. Вони полюють на тюленів, ловлять рибу, подекуди тримають оленів, займаються полюванням на диких звірів. Ескімоси живуть в "іґлах" – будинках із криги, висланих всередині звірячими шкурами. Вони не вмиваються водою, бо там дуже холодно, але вмиваються щодня – товщем змивають бруд. Це дуже чесний, працьовитий і відважний народ. Ескімоски гарно вишивають, оздоблюють вишивками увесь одяг.

Дотепер ескімоси не мали власного часопису рідною мовою. Згаданий бельгійський журнал повідомляє, що від нині ескімоський народ матиме свій журнал "Інукітут", який редаґуватиме молода ескімоська інтеліґентка, панна Марі Панеґош, фото якої тут містимо. Вона видаватиме журнал для 11.000 ескімосів. Слово "Інукітут" означає "Журнал людей". По-ескімоському "Іннуїт" означає "Людина". "А іннуїт" – кажуть ескімоси до різних звірів, птахів та риб у своїх піснях, себто: "Ми – люди". Канадський уряд взявся тепер допомагати ескімосам, допомагає відкривати школи, дає старим людям пенсію. Впарі з розвитком освіти, буде відроджуватись і малий, але талановитий і працьовитий ескімоський народ у Канаді. Ескімоси живуть також у США, на Алясці, де вони вже мають радіовисильню, що передає ескімоською мовою.

Юні читачі "Крилатих" вітають редакторку першого ескімоського журналу та усіх читачів того журналу! Ми пам'ятаємо, як про захист і добро ескімоського народу дбав майже 100 років тому великий українець о. Агапій Гончаренко, який тоді жив у США.

Л. П.

ЗАХИЩАЮТЬСЯ СТРУМОМ

Біля північних берегів Америки водиться цікава риба — електричний вугор. Сила розряду цієї риби досягає 300—500 і більше вольт. Струм цей досить небезпечний для людини, і все ж індійці, які мешкають на узбережжі, люблять ловити цю рибу. Полюють вони на вугрів так: заганяють у воду гурт великої рогатої худоби або коней, а самі з довгими палицями стають навколо. Тварини топчуться й виганяють з намулу вугрів. Бики й коні буквально шаленіють від випромінюваного струму, але ж через якийсь час знесилюються й вугрі. Витративши свою електрику, вони залягають на дні. Тоді індійці заходять у воду і великими палицями добивають цих смачних, хоч і небезпечних риб.

СУМІВСЬКИЙ ТАБІР „ЛІСОВА ПІСНЯ"

(Закінчення з попереднього числа)

Духовна опіка складалася із відвідин Табору Преосв. Єп. Кир Іваном Прашком, о. Качмарем і о. Бовденом, які сповідали, відправляли Служби Божі й молебні та виголошували проповіді. Цікаву гутірку з молоддю мав сам Владика, нагадавши нам взяти із собою на наступний табір молитовники.

Курінь старших юначок "Перемога" найкраще справувався з усього табору.

Цей, з черги 5-ий Сумівський Табір та перший на своїй гарній площі, був дуже цікавий та приємний. Усі відвідувачі це ствердили, підкреслюючи вдале купно СУМ, тому що площа находиться в чудовій околиці і надається на розбудову української оселі з невеличкою фармою на 100 акрах, бо 34 акри цілковито задовольняють потреби Осередку відносно таборування, великої спортової і футбольної площі та дуже догідного плавального басейну.

А що батьки сумівців доцінили значення купна, то видно з того, що за несповна півроку склали на цю площу понад 2 тис. ф. та дали Сумові безплатні позички, як, напр., д. Михайло Кот 500 ф.

На площі для її готування під табір 104 особи (в першу чергу батьки і декілька старших сумівців) відпрацювали 267 днів, і так: голова Осередку д-р П. Сорока – 13, М. Дума – 12, С. Кулик – 9, Д. Орфійний, Опар і Г. Дацьків по 7 і т. д. Під час таборування в корчуванні пнів на пункти взяло участь 28 батьків і колишніх сумівців. Із старших в корчуванні перше місце зайняв д-р Петро Дідик. Багато пунктів за чергою заробили ще й інші панове. Для доброго прикладу працював при пнях сам голова Осередку д-р П. Сорока, хоча він мав чимало в таборі відповідальної і виховної праці, допікши при цьому "до-живого" самому Сумкорові своїми коломийками. Мало не дорівняв пунктами голові з Аделяїди, д. В. Катрукові. З юнацтва перше місце зайняв І. Солочинський.

Як минулого року, тим більше цього року – керівництво табору було у руках молоді, яка виконала завдання несподівано гарно. Декілька старших приглядалося збоку, але безпосередньо до молоді не втручалися. У нас СУМ існує вже 13 літ, то перших 8 років він складався із вже дорослої молоді, з якої при ньому невелика кількість залишенців з ідейних мотивів і незвичайного прив'язання до СУМ дуже щиро і віддано працює та постійно допомагає. Похвально для нашого СУМ-у в Австралії можна висловитися за його працю над молодечим доростом, т. зв. молодшим юнацтвом і старшим юнацтвом. Приблизно 6-літня праця увінчалася гарним успіхом. Наш СУМ уже має чітко і ясно зформовані одиниці, тобто молодих хлопців і дівчат, які ніколи вже не зійдуть із своєї національної дороги. На таких-то й опирається тут і наш Осередок. Без такої молоді СУМ не міг би провадити теперішньої молоді в обставинах її світового розкладу. З об'явами того Керівництво СУМ мусить боротися на кожному кроці навіть і в таборах.

Комендантом Табору "Лісова Пісня" був д-р Веприк Франко, енергійний та при цьому зрівноважений; генеральним писарем Марійка Кочержук; її допоміжна Наталка Голіян справлялися дуже добре. Цікавим бунчужним був д. Цькуй Петро. Спритним і запобігливим був інтендант д. Михайло Дума, у нього все було на час, хоча з родиною мешкав в "Гуляйполі". Два його сини – молодші юнаки, перебували в таборі. Дуже непосидющим був обозний д. Славко Кулик. В кожній закутині було його видно, прудкий не тільки до гадюк, але й до співмешканців табору, хоч частіше і не без рації. Його допоміжний д. Стефан Іванів був добрим "мисливцем"... в уяві.

В основному наш Осередок мусить побільшити виховні кадри, заки підросте молодняк. Ще 2-3 роки і вже не буде клопоту.

Перша допомога була в руках досвідченого лікаря д-ра Івана Сірка з Нової Гвінеї. Йому спритно помагала, ним научена сестричка, Ірка Нагірна. Наш лікар мав багато веселих і цікавих епізодів з молоддю.

У програмах під час сумівського вогню гарно виступали три юначки-солістки: Марійка Кочержук, Ганя Дацьків і Христина Кунь. Їх спів направду стояв на високому рівні.

Та найбільше і без жадної винагороди натрудились в таборі працівники кухні: пп. Льодя Гундерук – керівник, Шемет, Бугрин, Дацьків, Василів та ін. пані з "Гуляйполя": Дума, Демків, Кот і Занько. Усім їм належить щира подяка за труд і добре харчування таборовиків.

З аделяїдської молоді у таборі перебувало 13 дівчат і 8 хлопців. Ця молодь, хоч недовго зорганізована в СУМ, залишила гарне враження. Це один із

НЕХАЙ БУДЕ ВОЛЯ ТВОЯ, ЯК НА НЕБІ, ТАК І НА ЗЕМЛІ...

плюсів Аделяїди. З Камберри кілька юнаків трималися добре.

Джілонґ в тому році дав малу кількість молоді у табір, коли кілька років тому їх участь та праця були очевидні.

З деякими хлопцями з місцевостей, занедбаних з вини батьків під національним оглядом, команда мала багато клопоту. Все таки далося тим хлопцям напростувати хребет, та хоч із трудом їх здисциплінувати.

Загальна користь з перебування в таборі під оглядом співжиття, товариськости й приязні, рідного середовища, національного виховання та особистого зрозуміння один одного як теж і здоров'я – незаперечна.

У таборі певну ролю відігравав спортовий референт д-р Роман Занько. Слід підкреслити його корисну працю в руханці й спорті для усієї таборової молодечої громади...

Добрими друзями Суму є Альфавицький, Колісник, Мартиник, Шкудар і Чучман та незаперечно Михайло Дума. Тут треба з признанням висловитися і про батька двох гарних сумівців старшого друга С. Кулика. Без таких і подібних людей, які частіше фізично допомагають Осередкові, годі собі уявити наш СУМ. Треба підкреслити теж ідейних батьків, свідомих націоналістів, які дорожать Сумом. Вони йому не дадуть пропасти, заки їх діти стануть на ноги як свідомі одиниці української спільноти на еміґрації.

От такі то мої враження (які, на жаль, "Крилаті" мусіли скоротити) з останнього сумівського табору. Думаю, що будуючі, бо і я приїхав з нього скріплений духом, з вірою в нашу молодь.

Але, нумо ж до праці!

Ваш Сумкор, Австралія.

ХЛІБА НАШОГО ЩОДЕННОГО ДАЙ НАМ СЬОГОДНІ...

ВСЯЧИНА

МАРКИ З ДРУКАРСЬКИМИ ПОМИЛКАМИ

В 1879 році в Швеції випустили чергову партію поштових марок з грубою друкарською помилкою. На марках замість потрібної цифри «30» було надруковано цифру «20». Помилку зауважили лише тоді, коли значна кількість марок була вже видрукована. Що ж робити? Перелякані поштарі почали швидко вилучати з обігу ці курйозні марки. Але певну кількість вже встигли продати. За цю марку колекціонери платять тепер по 5000 доларів.

НОВИЙ ТИП ПІДВОДНОГО КОРАБЛЯ

В Японії розроблено проєкт нового підводного корабля у вигляді диска. Цей підводний човен може занурюватись на глибину до 10 кілометрів і знаходитися там протягом довшого часу. Спеціяльні фільтри, сконструйовані проф. Осака, постачатимуть повітря одержане з води. Рух корабля пригадує рух тарілки кинутої фокусником, яка обертається навколо своєї осі. Екіпаж корабля знаходиться в центральній частині судна, інакше відцентрова сила під час руху перекине з ніг кожного, хто знаходиться на «периферії». Новий підводний човен має бути призначений для дослідних праць на великих морських глибинах.

АВТОМОТОЧОВЕН

Амфібія — плаваючий автомобіль — не новина, але амфібія в особистому користуванні — річ дуже рідкісна. Випуск таких власне елеґантних автомобілів — моторних човнів розпочали в Швеції.

СКІЛЬКИ ЧАСУ РОЗМОВЛЯЄМО?

Науковці Угорського інституту акустичних проблем підрахували, що в середньому людина говорить близько однієї години на добу. Отже протягом життя (в середньому 60 років) людина говорить приблизно 2 роки й 8 місяців.

ТВОРЧА МОЛОД

Професор історії та української мови і літератури, д-р В. Ленцик із групою студентів Семінарії-коледжу св. Василія у м. Стемфорді, США. Цей Коледж, під опікою Владики Кир Йосифа Шмондюка, дає високу освіту і готує кандидатів на священиків Української Католицької Церкви.

Пам'ятаймо, що нашим православним і католицьким Церквам потрібно молодих священиків!

Як повідомляє д. Іван Березовський, оця група танцюристів-сумівців із Школи українських танків при Осередку СУМ у Монтреалі, в Канаді, виступала не тільки для свого громадянства та на телевізійних станціях. Під керівництвом мистця-балетмайстра В. Гладуна ці чудові юнаки й дівчата виступали з показом українського танку аж на американській летунській базі в Лабрадорі, на далекій півночі Канади. Вони летіли туди спеціяльним воєнним літаком чотири години. Летуни цікавилися молодими ук-

раїнц
про У
керув
танцю
жди з
мельн
чат п
знали
Ві

І ПРОСТИ НАМ НАШІ ПРОВИНИ, ЯК І МИ ВИНУВАТЦЯМ СВОЇМ...

І НЕ ВВЕДИ НАС НА СПРОБУ...

ЮДЬ УКРАЇНИ

раїнцями, розпитували їх про навчання, про успіхи, про Україну. Вони навіть показували сумівцям, як керувати літаком. Шість разів виступали там наші танцюристи для військових і для цивільних, і завжди з великим успіхом. Один виступ мали в підземельному бункері. Глядачі розпитували юнаків і дівчат про Україну, а вони розповідали все, що лише знали про свою далеку волелюбну Батьківщину.

Вітаємо вас, дорогі нам Подруги й Друзі!

радіоприймачі, виготовлені київським умільцем Миколою Бруквою

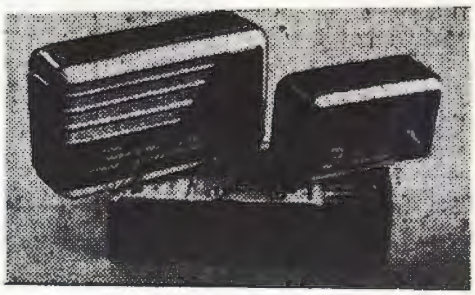

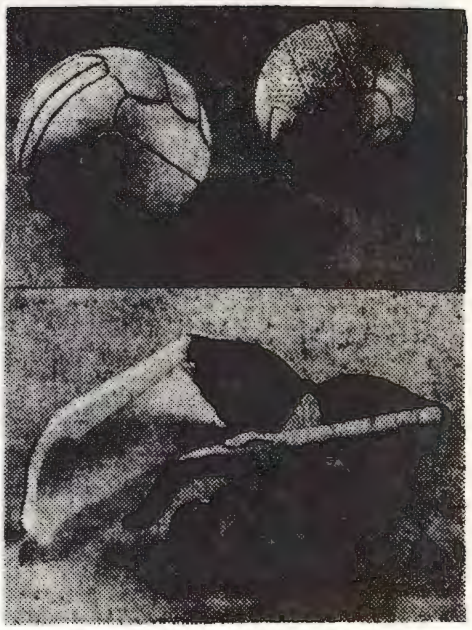

Загальні Збори СУМ-у в Австрії. 17 травня ц-р-в Зальцбурзі відбулися III-і загальні Збори СУМ-у в Австрії. Після обговорення звітів і праці СУМ-у обрано нову управу в такому складі: *Петро Головінський* (голова), *Сергій Бовдій, Микола Петрущак, Сергій Драницький, Іван Герасим, Марія Вадзюк* (члени). На Зборах був голова ЦУ СУМ-у *м'р О. Коваль.*

Оселя СУМ-у в Великій Британії. Спілка Української Молоді у Великій Британії закупила оселю для виховних таборів юнацтва й молоді. Оселя має 13 га загальної площі, в тому ліс і будинки, розположена над річкою Трент, 7 миль на південь від м. Дерби. Ціна закупу оселі — 10.700 фун. Оселю названо в честь великого генія України — »Оселя СУМ-у ім. Т. Шевченка«, в скороченні — »Тарасівка«.

АЛЕ ВИЗВОЛИ НАС ВІД ЛУКАВОГО...

АМІНЬ.

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН 15

Нашим мірникам не пощастило довго триматися однієї професії. Коли не працюють апарати, треба братися до іншої роботи. Арнольд плянував просвердлити серію дірок у льодовику, вибрати звідти цілі стовбці криги, зберегти їх у метрових срібних циліндрах аж до осени, щоб потім відтранспортувати до лябораторії для аналізи. Аналіза льоду дасть чимало нових відомостів про зміни клімату в Арктиці з року на рік, впродовж ста або й тисячі років. Такі відомості можуть помогти пояснити, як виникли колишні континентальні льодовики і на скільки мусіла знизитися температура, щоби континентальні льодовики могли швидко рости.

Того ж дня ми почали свердлити діру в льодовику коло табору. Часами крутили свердло електричним мотором, а інколи руками, особливо коли свердлувати було тяжко або мундштук не хотів в'їдатися в лід.

Працювали завзято так, що не помічали, як міхурі на руках напухали і тріскали. Спочатку кожен вертів по півметра і швидко передавав другому. Набравшись вправи, ми могли свердлувати по два й по три метри, заки не задихалися і руки не почали боліти.

Майже однометровий мундштук свердла, який, мов гайка, вкручувався в лід, мав усередині діру. Вона при свердлуванні наповнювалася кригою у формі стовпчика. Тому після свердлування одного метра треба було витягати цілий свердлик з діри в льодовику і, відчепивши мундштук від залізної штаби для кручення, обережно витрясти чи витягти цілий циліндр льоду.

Як можна собі уявити, рура, що з'єднувала вгорі залізну штабу для кручення і мундштука внизу, ставала щораз довшою... При свердлуванні кожного метра льоду треба було додавати ще один метр рури. Щоби витягти свердло із льодовика, ми мусіли вже всі вчотирьох щосили тягнути за руру (як у тій казці про ріпку). І тут не обійшлося без пригод. Ми підносили свердло, наладоване льодом, з глибини дев'яти метрів. Залізна штаба і вісім метрів рури підносилося сторч понад нами. Щоб пришвидчити роботу, ми відчіплювали всі рури при самому мундштуку. Але на цей раз рура вже була задовга, щоб її відчіпати на самому споді. Вітер підхопив руру, і я не міг її рівно вдержати. Тяжка рура почала хилитись і падати.

– Зважай! – крикнув я з усієї сили.

Лері Борн ледве встиг відскочити, як рура важко гримнула об лід. На щастя, нікого не зачепила. Ця пригода стала, однак, для нас наукою: відчіпати тільки по чотири або по п'ять метрів рури за один раз, не хитрувати, бо заплатиш за кожну необережність.

Отак підтвердилася приповідка: "Не кусай більше, як можеш проковтнути".

(далі буде)

ТОБІ ВСЯ СЛАВА, ЧЕСТЬ І ПОКЛОНІННЯ.

До Юних сумівок і сумівців, старшого членства СУМ, до всіх наших Співробітників і Читачів.

Розпочинаємо передплату "Крилатих" на 1965 рік – третій рік появи нашого крилатого юнацького журналу.

Виховники, керівники Осередків і Відділів СУМ у всьому вільному світі: списки вашого членства мають цього року стати списками передплатників "Крилатих"!

Шановні Читачі, Школи Українознавства, молоді і старші Українки та Українці! Дорогі Співробітники! Нехай наш журнал стане ще крилатішим мостом між нами і непоборною українською нацією!

Іван Людим

16

Настя чекала. Підходила до дверей, заглядала у середину, відходила, щоб за хвилинку знову повернутись. Цокотіла зубами, — й від холоду, й від відчування лиха, що зависло над нею, над усіма ними. Затрималась у тіні сусіднього будинку і затиснула зуби. Боженьку, нехай вже він вийде, нехай тільки вийде... Виглядала що-хвилини з-за рогу, та ніхто не виходив із непривітного цегляного будинку. Не знала, — хвилини, чи години минають, як стоїть вона на цьому дивному перехресті, де нікого немає, тільки за рогом мовчазний будинок.

— Насте, — закликав хтось.

Від несподіванки здригнулась.

— Я! Я тут! — Відгукнула притишено й поглянула за ріг.

Вулиця була порожня, як і раніш. Поглянула в інший бік — порожня. Далеко світився ліхтар. Позаду, кішка обнюхувала поріг. Я, я тут, — ще раз повторила одерев'янілими устами й кинулась бігти. Далі кудись, туди, де більше світла. Поперечна, глибока як провалля, вулиця. І тут нікого. Зупинилась. Очі скочили навколо й вгору, — усюди було це саме насторожене мовчання. Видалось, — хтось на неї дивиться. Повернулась і побачила біля себе вставлений у стіні телефон і напис: „Дзвінок до поліції"...

Зняла. Шарудіння й сердитий голос щось питає.

— Душогубство, душогубство, — задихуючись, крикнула у слухавку. — Скоріше!

— Помалу, помалу. Заспокойтесь! Де душогубство?

— Де? Ох, тут близько! ... Що? Де саме? На Пирл... Нумера не пам'ятаю... Між вулицями... Сто, якийсь сто й ще... Але там видно... Цегляний, темний будинок. Біля нього стоїть авто. Більше авт немає... Що?... Так, авто, навіть трохи на пішоході... Зелене, здається... Добре, буду там чекати... Ні, ні, я просто знайома... Гаразд, буду чекати.

Там клацнуло. Вона ще тримала в руках слухавку й дивилась на неї. Потім, квапляючись, поклала й побігла. Зупинилась ще, щоб перехрестившись: нехай вони скоро приїдуть. Щоб скоренько!

Бігла далі. Опинилась в щілині ще темнішої вулиці. Височезні доми творили непорушний краєвид, як на театральній декорації. Звернула праворуч. Коротка вулиця вивела її на таке саме безлюддя. Усюди, на всіх перехрестях розходились темні, глибокі вулиці. Заблудила, — мигнуло у свідомості. — Треба стати. Стій, Насте, не поспішай! Бачиш, ти бігла не туди. Тепер треба назад. Ось, іди поперечною, — не поспішай тільки!

Звернувши у поперечну, затрималась, помірkувала, прислухалась до шуму далекого звідси, живого міста. Просто вулиця кінчалась темним шпилем церкви. Позаду прорівалась у простір з далекими світляними реклямами. Подумала, що це хіба Східня ріка, а реклями, це напевно Бруклин. Побігла туди. Прочитала напис на розі першої поперечної вулиці й здивувалась, що це вулиця Пирл. Було так близько! Але де цей будинок? Ага, треба угору, до міста.

Бігла далі, тримаючись рукою за серце, що стукотіло і змушувало зупинятись. У боці гостро кололо. Ось, тут, здається. Так, тут. Авто ще стояло. Далі на хіднику похитувався п'яний. Коли була біля авта, почула голоси. Відскочила. П'яний надходив. Махав рукою і сміявся. Ах, чому де поліція не їде?! А може не дочули? Може зовсім не приїдуть? Озиралась на всі боки, ходячи взад і вперед та ламаючи пальці. Тінь на стіні викривлювалася і підтанцьовувала за нею.

... Ці кроки не зупинились на нижньому поверсі. Чоловічі тверді кроки. Вже перед самими дверима. Підбігла — щоб не стукав — відчинити. Стояв — високий, масивний.

— Що сталося? Чому ніхто не телефонував? — питала, не дивуючись, що незнайомий.

— Треба їхати. Настя кличе. Я заїхав по вас.

— Настя? Гаразд, — я вже!

Спідничка накинулась боком. Посунула її навколо. Ще плащ. Ось вже... Сходили обережно. Він відчинив дверці авта й запросив рухом руки. Поїхали вгору міста, повернули на захід по Чотирнадцятій. Їхав серединою вулиці. Хотіла запитати про Настю, але він був такий мовчазний, що тільки поглядала. Кудись знову повернув. Авто вже мчало порожньою, чорною вулицею. Доми неосвітлені й лише там, де вони угорі схилялися дивно до середини, яснішала смуга неба. Чому так темно? — запитала. Він мовчав. Сидів, поклавши обидві руки на кермо. Їй видалося, що вже бачила цю постать. Тільки тепер доглянула, що він у шинелі й шоломі. Будуть стріляти, — зрозуміла, — і стало лячно. Куди їдемо? — Чи ви упівець? Ні, відповів, не повертаючи голови, — я сумівець. Галя нахилилась до його кам'яного обличчя: — Чи це у вас мешкав Блискавка?

(далі буде)

Яр СЛАВУТИЧ

МІСЦЯМИ ЗАПОРОЗЬКИМИ

НАРИСИ

ВЕЛИКИЙ ЛУГ

Липневого ранку 1939-го року, коли на сході ще тільки починало жевріти, я схопився з ліжка, швидко вмився холодною водою, захопив із собою солом'яного бриля, сакву з харчами і виїхав із міста Запоріжжя, де я тоді вчився в педагогічному інституті. На станції Кушугум вийшов із вагона.

"Тепер пішки, більше буде вражень" — подумав я.

Спереду стелилася широка долина, на якій траплялись кущі верболозу, зрідка на вогкій місцині росла гостролиста осока.

От і невелика річка Кушугум, за нею починається Великий Луг, що його величали козаки "батьком", а Січ, яку часто переносили з одного місця на інше, — "матір'ю".

Перебрівши Кушугум, я опинився в густих хащах верболозу та очерету, де різноголосо переливалися пташині хори. Довкола приглядаючись, я милувався, як повільно клониться під легким вітерцем очерет, наче заколисує спогади про давнє минуле України.

Раптом із-під ніг пурхнула дика качка. Я здогадався, що поблизу, мабуть, є гніздо. І справді не помилився, бо за хвилину побачив, як між п'ятьма товстими очеретинами зисіло вщерть наповнене яйцями гніздо, приплетене до стебел.

"І як вона виси джує їх?" — дивувався я, поглядаючи на яйця, яких було щось коло двох десятків.

Поминувши галявину, вкриту чіпкою ожиною, я притишив ходу перед озерцем, що виразно відбивало в своєму дзеркалі чисте блакитне небо і декілька білих, неначе хустки, пір'ястих хмарок. Риба - плотиця саме "терлася", пускала на підводні рослини ікру. Вона підскакувала над поверхнею озерця, описувала в повітрі півколо і задоволено падала знову в прохолодну воду, розкидаючи бризки, що на сонці здавалися перлами. Поруч озерця кучерявилися старі шовковиці й нудьгували давні, підточені літами, дуплясті верби, біля яких працьовиті мурашки будували свої хати-могили. За пів години ходи я набрів на латку полуниць і тут вирішив поснідати. Сонце вже припікало, так що бриль став у пригоді.

Закусивши черзонимн, як жар, полуницями, я простував далі. Якісь дивні думки почали обіймати мою голову.

— От чудове місце! — трохи не вигукнув я від захоплення, дивлячись на суцільну стіну верболозу. Але поділитися своїми враженнями не було з

Запорозька Січ. Старий рисунок.

Поет і науковець-філолог, професор Едмонтонського університету в Канаді, д-р Яр Славутич народився 1918 року в степовій Україні. Під час війни прибув на Захід, де закінчив високу освіту. Вийшло чимало його книг з мовознавства, літературознавства, а також збірки поезій: "Співає колос", "Гомін віків", "Правдоносці" та ін., кращі твори зібрані в "Трофеях". Д-р Яр Славутич часто бере участь у міжнародних наукових з'їздах, поширюючи відомості про українську науку і культуру, працюючи для визволення України.

Бажаємо найкращих успіхів!

ким. Пройтися б групою! Та де там! Не той час настав. Запроси когочебудь сюди, то ще, чого доброго, націоналістом назвуть, потім "ворогом народу", а тоді — поминай, як звали.

Раптом злетіла чайка, жалібно, як у Мазепиній пісні, кигикнула і повагом попливла в прозорому повітрі. Ще тяжче стало на душі. За ким вона плаче, жалібниця? Може за тими, хто колись козакував тут, набуваючи слави гучної? І здалося на мить: розгортаючи стіну верболозу, виходить чорновусий запорожець, при боці шабля, за червоним поясом куций самопал, на поголеній голові — смолянистий оселедець.

Аж боязко стало. Та це від самоти. Уява почала малювати полки, що виступають на баских конях, а попереду їдуть курінні в пурпурово-золотих жупанах. Гримнула пісня:

А попід горою,
Яром-долиною
Козаки йдуть.

Гірко зітхнувши, я простував далі. Сонце стояло вже посеред неба і дазалося взнаки. Сорочка прилипала до спини. Я вийшов на горбик і присів спочити під молодим дубком, що ріс поруч усохлого гіллястого велетня, довкола якого рясно вився дикий хміль.

"Може саме на цьому місці спочивав якийсь козарлюга, щоб потім знову йти на захист рідного краю від кримських бусурманів", — подумав я. І серце притишено билося, наче з поваги до цієї місцини.

Великий Луг — справді великий. Його довжину не вбереш і в сотню кілометрів. Тож я, досхочу наблукавшись і таки добре стомившись, пізно ввечері повернувся в містечко Кушугум, де й заночував.

ЗУСТРІЧ З КОБЗАРЕМ

У Кушугумі мене зустріли неохоче, але коли дізналися, що я побував у Великому Лузі взагалі цікавлюся козаччиною, то пройнялися навіть повагою: з усього було видко — пам'ять про запорожців тут любовно зберігається. Від господаря хати я довідався, що в цьому селі принагідно перебуває якийсь кобзар. Радий такій несподіванці, я зразу ж запропонував:

— Ходімо до нього!

— Не будь гарячим, як окріп, — прохолодив мене мій господар і запросив до вечері, галушок із рваного тіста, присмажених на сковороді.

Після вечері ми вже були в кобзаря. За столом сидів мовчазний дідусь і не звертав на нас ніякої уваги.

— Прийшов послухати вас, — сказав я кобзареві. Дідусь незадоволено підзвів на мене очі й відрубав:

— Хіба й комсомолія любить бандуру?

Ці слова, немов ножем, шмагонули мене по серцю.

— Я, поперше, не комсомолець... — почав був я, але скоро відчув, що мені соромно, бо ж більшість студентів, боячися звернути на себе увагу, справді цуралася, бодай назовні, рідних пісень і співала "на все лади" по-московському. Адже так було велено.

Довелося використати ввесь арсенал свого краснюмовства, щоб довести цьому докірливому дідусеві, що не вся молодь збільшовичена.

— Значить, козацький рід ще не перевівся, — підсумував він і, не чекаючи на прохання, сам узявся за бандуру.

Сумно бринькнули струни, і кобзар виконав "А вже років двісті, як козак в неволі". Я багато знав козацьких пісень, але цю пісню почув тоді вперше. Так глибоко вона вразила мене! Вже пізніше я довідався, що ця пісня була комуністами заборонена. Проте спритний дідусь кінцівку пісні зумів так завуалювати, що до нього було годі причепитися.

Запорожець. Робота мистця Е. Козака

Дмитро Вишневецький, відомий у народі під іменем "Байда", засновник Запорозької Січі в середині XVI-го сторіччя.

Згодом кобзар співав "Ой, на горі вогонь горить", "Ой наступила та чорна хмара", "Усі гори зеленіють" та інші. На закінчення щедрий дідусь утнув жартівливу козацьку Моя пам'ять зберегла кінець пісні:

Славні хлопці-запорожці
Вік вікували, дівки не видали;
Як забачили на болоті чаплю,

Отаман каже: "Ото, братці, дівка!"

Осавул каже: "Що я й женихався".

Опівночі повертались ми з господарем, несучи в серці приємну насолоду від зустрічі з кобзарем.

НА ХОРТИЦІ

— Ну, то може покажете сліди першої Січі? — запитав я діда у вишитій сорочці червоною і чорною заполоччю. Він, як виявилося, здавна тут пас вівці, а тепер влаштувався сторожувати при будинкові відпочинку, щоб жити на острові, де були колись козаки. "Люблю це місце!" — хвалився він людям, — "тут і померти хочеться, бо на цьому острові прадіди наші, як баба веретеном, славою крутили..."

— Можна й показати, — погодився він і охоче повів кам'янисто-піщаними горбками та трав'янистими ярками.

— Оце й усе, чого вітер не розвіяв і дощ не розмив, — показав він на нерівну поверхню, по якій, звичайно, тяжко було уявити, яка саме Січ була. Тільки скелі на березі нагадали мені картину Січі з якоїсь історії.

— То хоч розкажіть щось цікаве, — попрохав я.

Дід у вишитій сорочці хитро, але зичливо посміхнувся:

— Чого доброго, й записувати будеш? Пам'ятаю, ще як до мого батька-чабана (земля йому пухом!) приїздили професор Дмитро Іванович Яворницький, то вони теж розпитували й записували. Потім прислали нам книжку свою. Правда, добре читати я не вмію, а картинки й тепер онукам показую; отже про Січ я не буду вам розказувати — все вже записано, а от про Тараса розкажу: цього ще немає в книгах.

І він розповів про перебування Тараса Шевченка між лоцманів.

— Плив ото Шевченко Дніпром на плоту соснового бервення. От уже біля страшного-престрашного порога — Ненаситцем звався. Знімають лоцмани заяложені сорочки, одягають чисті: коли доведеться йти на той світ, то щоб чистими представитися. А Тарас сидить собі на дошці, дивиться на береги і в вус не дує. Вже дехто з лоцманів шепоче "Отче наш", а він, Тарас отой, щось забачив на березі та й питає:

— А як зветься оця затока?

— Та годі вам! — каже хтось, — зараз не до того.

— А хіба що?

— Може Богові душу скоро віддамо. Дивіться!

Поглянув тоді Тарас на Дніпро. А він ревів, скакаючи через купи каміння, що стали йому на дорозі, ревів і розкидав білу-пребілу піну довкола. Перехрестився тоді Тарас та й каже:

— Гей, та й могучий же Батько наш Славута! Я й на Волзі бував, а такого дива не бачив. Ач, як несе!

Хитнуло пліт і, мов трісочку маленьку, жбурнуло донизу. Не зчулись, як уже пороги опинилися позаду. Тоді Тарас і каже:

— Жаліє Батько дітей своїх, бачте, не потопив нас, а якби це був якийсь москаль — то й каюк йому!

— За що? — питає хтось.

— За що? За те, що обідив Батька нашого: Січ зруйнував, дітей Дніпрових, козаків славних порозганяв. От за що!

— А правда, — згодився цікавий.

Пропливши ще трохи, аж сонце на пів дуба піднялося, побачили Хортицю — так острів зветься. Загорівся Тарас — як дитина. Лаштує човна і вже хоче спускати його з плоту.

Гербова печатка Запорозького Війська.

— Та пождіть хвилинку.

Мовчить, а очі так і горять, як у малого хлопця до цяцьки. Тільки порівнялися з островом — метнувся Тарас на човна та й поплив із двома з нашого гуртка.

(далі буде)

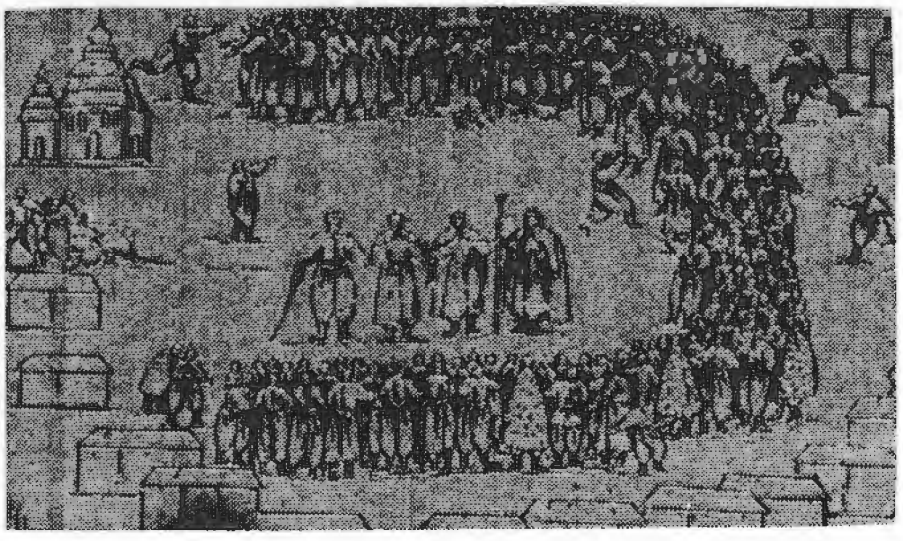

Запорозькі козаки збираються на раду.

Микола Аркас

ПАН СТАРОСТА МИХАЙЛО ЛАСУН

М
К

У північно-західній частині України, довкруг річки Прип'яті та її приплівів численних, розлягаються дрімучі ліси та болота. Ця глухомань віддавна звалася Поліссям, а його рідке, убоге населення – поліщуками. Це було окреме українське плем'я от, як, скажім, лемки, бойки та гуцули; воно було темне, затуркане й у віруваннях своїх зберегло багато ще прадідівського, поганського.

Так от, стояло в тій глушині на горбку сільце, оточене звідусіль дрягвиною та лісовими нетрями, а в тому сільці панував староста Євстигней Безхвостий. Той Стигній, як звали його селяни, – бо ж хто вимовить таке чудернацьке ім'я? – все свідоме життя своє був надто ображений на непристойне своє прізвище, яке повсякчас дражнило його жовч: староста і... Безхвостий! Більшого знечестя не вигадати, але Стигній нічого зробити не міг, бо то була царська воля. Та цар, мабуть, відчув свою несправедивість й нагородив неборака староством; це, врешті-решт, заспокоїло Стигнія: хоч і Безхвостий, а староста, маю в послушенстві добрих дві сотні мужицьких голів!

Зрештою, нічого Бога гнівити, – староста був на своїому місці: і сам був задоволений і послушенство теж. Пан староста був остільки поважною особою, що, не тільки селяни, а й вся публіка лісова: дідько водяний та болотяний, лісовик, гайовик, луговик та очеретяник, русалки та мавки мали його у великім решпекті. Тільки виїде ніччю на дубку рибу чи раки ловити, так дідько водяний – дудку в чуприну й гульк на дно, а русалки припиняли хороводи і, як сполошені пташки, по верболозах ховалися:

– Ш-ш-ш, сестрички, ш-ш-ш! Пан староста раки ловити будуть, ховайся! – А одна русалочка стиха починала нарікати: – Ой, лишенько! Борони Боже, щоб рака мого Северина Микитовича не зловили.

Пан староста був людиною людяною, кийок свій владний тримав з належним достоїнством, а, крім того, був єдиним грамотієм на всю широку округу. Ця ученість його допомагала йому стороною добре підробляти: він писав листи, хто про те його прохав, і встановив, навіть, усталену таксу за писання: одна копійка з сторінки плюс якесь "приношеніє", чи там смажене курчатко, чи калач, чи фунт-два борошна. Прийде до нього така там солдатка-молодиця чи бабуся, чи дядько й диктують старостові свої горесті й радості, а пан староста пише. Але, перед тим, ніж писати самого листа, на чільному місці щоразу він прописував: "Письмо сіе писал і пущал рукою власною господин староста села Заберезного Євстигней Доримедонтович Безхвостий".

Звичайно, листи ці йшли в безвість, але пан староста тим не журився – то вже справа поштаків, що з тією поштою робити, а старостові був з того безвістя, навіть, зиск, бо, не одержавши відповіді на першого листа, клієнти заявлялися знову, щоб подруге писав. А писав пан староста, сидячи якось бочком, поклавши мудру голову свою на праве плече й висолопивши язика так, як загнаний на ловах пес. Під час писання язик той гуляв по старостових вусах й аж до кінчика носа досягав. Староста виводив букви старно й оздоблював їх мудерними закрутюльками. Написавши кілька рядків, він виправляв, потягаючись, стан й стирав рушником з чола й шиї піт.

– Втомились? – Запобігливо питався гість.

– Учена робота це тобі не рискалем у ґрунті порпатись, штука премудра! Ось бач, як я упрів!

Староста знав добре свій учений фах аж на три літери, які вивтікали з його голови; забув він вже років з двадцять тому, як малюється "хверт"та "ю", себ-то, "ф" та "ю". Тому, замість них, він прописував закарлючки власної фабрикації.

Отже, пан староста Стигній Безхвостий був не тільки знаменитим громадським діячем, "батьком" так би мовити, своїх підданців, але й рибалкою хистким та раколовом, а над то – мужем ученим, на всю округу славним. Чолом йому й шана.

І так тримав би він свою владну булаву до порогу Божої дороги, та несподівано з лісу халепа до нього прийшла й таку паршиву свиню йому підклала, що пан староста взяв тай отетерів на все життя.

А скоїлось таке: вертався він якось поночі додому з шинку, по дорозі розкидав про тее, про сее розумом, чвалав по кострубатій дорозі, на ціпок спираючись, а хмарки Божі – по небу. Ясний місяць то вигулькне з-за них і світлом осяє округу, то за хмарку заскоче і – темрява довкруг. А з лугів – дух латаття та м'яти дурманом розноситься, а з ним – жабячий гомін.

Ось вже й старостова садиба пристійна і видна: рублена хата з ґанком прегарним, стодола, повітки; за високим тином, плетеним з верболозу, – великий овочевий сад. Одним словом, – господарство на всю губу. Про нього поголоска йшла широко-далеко, навіть, в селі Жебурях, за тридев'ять земель. А в садку, серед груш, слив, вишень, росла гілляста яблуня, що справжні панські яблука родила, ранети. Любив староста ту яблуню, яка була ніби символом його панського призначення на землі.

Одчинив староста фіртку й рушив стежечкою до хати, аж, минаючи ту панську яблуню, – зупинився, як вкопаний: високо у верховітті, чує, хтось яблука

зриває. Кров ударила в старостову голову. Випнув він по-начальственному груди, обурився люто: красти у начальства, у поштенної особи! Чи мало йому, злодіюці, мужицьких садків?

Крякнув староста велично, взяв свій ціпок, як рушницю, напоготів:

– Гей, ти, хто там будеш, ану злазь, злодійська твоя душа! Навчу ж я тебе, як обкрадати начальственну перцону! Мало тобі, сякий-такий, мужицьких яблук на селі, кради там донесхочу!

А з яблуні – Агов! Та таким басом, як отець диякон Памфил.

– Ти ще здоровкатись, зіньське щеня? Я з тобою поздоровкаюсь!

Високо сидів нахабний ракло, за гіллячим сховався, а зривати яблука не переставав, шелестів, переступаючи з гілки на гілку.

Староста розлютувався:

– Ей, ти, шалапуте, халамиднику окаянний! Кажу, злазь, все одно попався, а не злізеш – ружжом зніму!

А шалапут з дерева, "хе-хе" і пирхнув. Глузує із старости.

– Ну, тепер держись! Так стрельну, що зразу в Царство Небесне махнеш, у той закуток, де жульня на вогнищі руки свої палить!

І злякався, видно, злодіюка, почав злазити, сопить, охає від переляку, паростки ламає.

– Ти, чорт клишоногий, легче там! Мало тобі яблук, ще й дерево калічиш! – Стигній трохи відступив од дерева, заніс ціпок на удар, щоб змаху огріти нахабу.

Ось він рачкує... Здоровецький мужик, та ще й у кожусі! Чудасія!!!

– Ну, злазь, злазь, і так, і так тобі один кінець. Сам винуватий: – не якогось там дядька, а пана старосту обидив!

А злодій все мовчить, посопує, погекує, либонь яблуками обжерся чи з переляку онімів.

– Чого ти там вовтузишся, як ведмідь у борті? Живо мені, а то гахну з ружжа, здохнеш, як не жив!

А з дерева: "Ов-ов!.."

– Так ти... – І тут виглянув місяць з-за хмарки й Стигній ледве не омлів. Прямо над ним, вхопившись лапами за гілку, висів велетенський ведмідь, висів і дивився на старосту згори вниз, примірявся, як його зручніше накрити скоком. А староста як ревне:

– Рятуй Сиклито, ведмідь тутки! – Та до хати. Михайло, тим часом, гепнувся з дерева, підібрав з землі ще кілька яблук, та й поминай, як звали.

А бідний Стигній так налякався, що заговорюватися почав і всякого шурхоту боятись. Тріпне крилами курка, а він під ліжко й репетує:

– Рятуй, пречесна Сиклито, нечистий знов тутки!

І довелося громаді розпрощатися з старостою; яка ж із нього користь, коли розуму позбувся та ще й усі літери з голови пришелепуватої розгубив?..

Нові книги

ЧУДОВА ЗБІРКА "СЕРПЕНЬ"

У Нью-Йорку вийшла збірка поезій нашого великого сучасного поета Євгена Маланюка, під назвою "Серпень". Це вже дев'ята книжка поета, на 70 ст., з гарною обкладинкою мистця Петра Холодного. Дуже рекомендуємо старшим членам СУМ придбати "Серпень" і прочитати, вдумуючись у кожен вірш. Євген Маланюк пише про славне минуле України, зокрема про Пилипа Орлика, якого хотіла Москва викрасти за кордоном; про нашу добу змагань; багато його поезій – це філософські роздуми про життя людини, її призначення, про великих, і про тих людей, для яких "доба, здається, зависока на вбогі й висохлі серця". Є у збірці декілька перекладів із світових поетів. У поезії "Поштова картка" читаємо:

Глянь навколо: юнацькі обличчя
З металевою синню в очах,
З гострим знаком суворого клича,
Що спонукує радість і жах,
Що єднає молодших і старших
Нестерпучим пломінням мети.
... Тільки в ритмі державного маршу
Так крилато, так пружно іти.

Великий поет сучасности не боїться звернутись до самого Бога з проханням покарати всесвітніх злочинців "за вітер тундр", "за радіо-брехню, за теле-бруд і діточок розтління, за виточену кров". Про нашу дорогу Україну пише Євген Маланюк з надзвичайною любов'ю і з глибоким переконанням: "Скалічено й зганьблено тіло твоє, Батьківщино, та майбутніми бурями дихає Дух".

Збірка "Серпень" – найвидатніша позиція сучасної української поезії. Але вона вимагає справді інтеліґентного старшого читача.

П.

"ПІД ПРАПОРОМ БАНДЕРИ"

Так зветься книжка, яку написав німець Артур Фурман. Він був засланий до Сибіру совєтами і там у таборах зустрічався з політичними в'язнями-українцями. Автор розповідає про достойну поведінку націоналістів, членів ОУН, колишніх вояків і офіцерів леґендарної УПА, також про дівчат і жінок-українок. Усі вони гордо протиставилися московським катам по таборах, були організаторами страйків та виступів проти мучителів. Автор розповідає цікаво, малює живих людей та правдиві події, захоплюючись героїзмом незламних борців за волю – духовних синів сл. п. Провідника Степана Бандери. Книжку на 184 сторінки видано накладом Української Видавничої Спілки при СУБ-і в Лондоні, у Англії; обкладинку оформив мистець проф. Р. Ласовський. Цей твір легко читається. Кінчаєш читати і ще більше віриш, що наша національна революція переможе і найлютішого ворога.

Ів. М.

Дорогі діти! Тут показана перша сторінка першого після війни у Європі дитячого журналу "Школярик". Виходив тоді і "Школяр". Тепер для українських дітей друкується три журнали: "Веселка" у США, "Юні Друзі" в Англії та "Мій Приятель" у Канаді. Знаємо багатьох дітей, які читають усі ці журналики. Кожен юний сумівець і сумівка мають читати дитячий журналик! Читати – це неначе мандрувати по всьому світі.

ПОСІБНИК ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ШКІЛ (2 КЛ.)

Рік видання І. A LITTLE SCHOOL BOY Ч. 1. вересень 1945

Я умію вже читати:
Мама, баба, дід і тато.
А до книжки як візьмуся,
То ще більше научуся.

МАМА

На ярмарку дитина відбилася від матері та й блукає між людьми. Плаче бідне, шукає матері. Питають люди у дитини:

—Яка ж твоя мати, дитино?

А дитина крізь сльози каже:

—Хіба ви не знаєте? Моя мати та, що найкраща за всіх.

Чому цих маленьких австралійських ведмедиків "коаля" ми ніколи не бачимо в зоопарках? Бо вони харчуються тільки рослиною евкаліптом, яка не росте ні в Європі, ні за океаном, у Америці. А без свіжих евкаліптів маленькі пухнаті "коаля" жити не можуть.

ЩЕДРА ЗЕМЛЯ

Земля щедро обдаровує людину. З поля ми збираємо хліб. У садках виростають яблука, груші, сливи. На городі ростуть помідори, огірки, капуста, буряки. Людина все літо працює на полі, в садку, на городі.

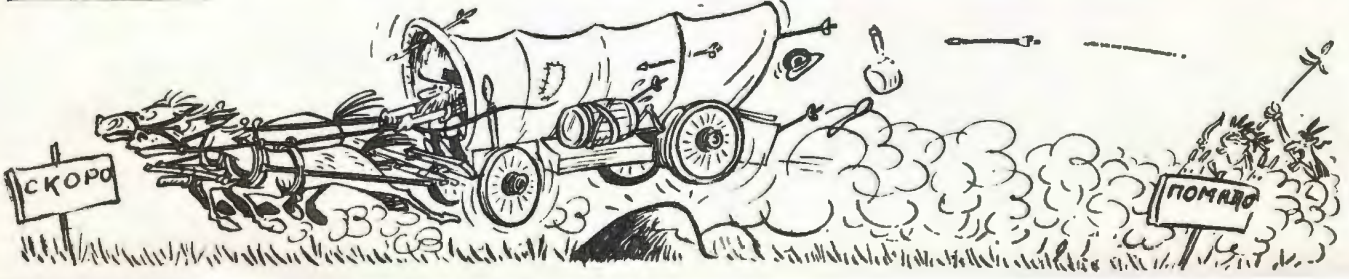

НАШ ФОТОРЕПОРТАЖ

Прапороносний Осередок ім. ген.-хор. Тараса Чупринки в Нью-Йорку всюди виявляє свою активність. На світлині бачите одну з демонстрацій сумівців вулицями міста; на чолі антисоветського походу організаційний референт П. Прийма.

Частина Юнацтва під час Дня Лояльности в Нью-Йорку; спереду — молодий здібний виховник д. Кормелюк.

На сумівській Оселі біля Елленвіл, у горах Кетскіл — перед ватрою хор з Нью-Йорку робить пробу. Диригує друг Микола Кормелюк, невтомний культпрацівник СУМ, багаторічний комендант таборів на Оселі (цього року — д. Євген Рановський).

Хор Бандуристок у Нью-Йорку під диригуванням д. Даниліва готується до виступу. Нью-Йоркський Осередок, що ним керує д. Корнелій Василик, має до 10 гуртків самодіяльности.

Через декілька хвилин — розпочнеться Злет Юнацтва на сумівській Оселі поблизу містечка Елленвіл. Наша Оселя оточена горами, що нагадують українські Карпати. Лише до Карпат — тисячі миль, а до Оселі з Нью-Йорку — три години автом. У Карпатах "господарює" московський окупант, а тут, на вільній землі Америки — частинка справді вільної України.

ПРИРОДА

Якщо блискавка застала вас у полі, далеко від будівель, на рибалці або полюванні, не треба ховатися під деревами. Навпаки, треба триматись подалі від них. Під час грози не слід також залишатися на узвишшях, чи відкритому місці. Куди ж тоді прямувати? Від блискавок найкраще всього ховатись у низинах, на схилах пагорбів, недалеко від великих каменів. Камінь не проводить електрику, отож біля нього безпечно.

Іскровий розряд блискавки між хмарами і земною поверхнею найчастіше вражає високі дерева. У нижній частині хмари накопичуються негативні заряди, а на вершині дерева — позитивні. Отож вони й притягують блискавицю. Трапляється й так, що розряд вражає й рівне місце. У таких випадках все залежить від електропровідності ґрунту. Де вона вища, там і більша ймовірність влучення блискавиці. Чорноземні й торфяні ґрунти мають підвищену електропровідність піщані та кам'яні — знижену.

ЦІКАВЕ ПРО КИТА

Синій або блакитний кит, який є найбільшою твариною в світі, має 32 метри довжини і важить до 120 тонн. Вага новонародженого кита дорівнює шести тонам, при чому за кожний день молочної годівлі вона збільшується на 220 фунтів. Сила м'язів дорослого синього кита досить велика: загальна потужність його мускульних зусиль досягає 1.700 кінських сил, що дорівнює потужності паровозу.

З одного синього кита одержують від 30 до 50 тонн товщу, тобто таку кількість, яку дають 1.700 великих свиней або понад 8.000 баранів. Язик цього велетня важить 3 тонни (вага чотирьох добрих волів), а серце — 1.300-1.500 фунтів.

В ШКОЛІ

— Слухай, Владку, — звертається вчитель до учня — твоє домашнє завдання про собаку опрацьовано так само як і твого брата.

— Бо це та сама собака.

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
Жовтень
10
РІК II

ЯК МАК ПРОЦВІТАЮТЬ!..

Капеля Бандуристок Осередку СУМ імени ген.-хор. Тараса Чупринки в Нью-Йорку, під диригентурою д. Даниліва.

ОРГАНІЗУЙТЕ ВСЮДИ ГУРТКИ БАНДУРИСТІВ!

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ВИДАВНИЦТВА

Починаючи з цим числом « Крилаті » друкуватимуться в Бельгії. Вся адміністрація « Крилатих » переходить також до осідку ЦУ СУМ. Осередки СУМ Америки, Канади і Франції мають розчислятися від тепер з передплат і кольпортажі безпосередньо з Адміністрацією « Крилатих » в Брюсселі. Осередки інших країн розчисляються так, як досі. Передплатників проситься вплачувати передплати через Осередки СУМ. Тільки там, де немає Осередків СУМ, можна вплачувати чеком, або поштовим мандатом прямо до Адміністрації. Чеки адресувати :

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Krylati)
72, Bd Charlemagne, Bruxelles 4
Belgium

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

Це число оформили: Петро Холодний мол., А. Ростенко, Любомир Кузьма, Микола Колодка та студійці Української Мистецької Студії у Філядельфії.

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Юнацтво СУМ поклало вінки біля пам'ятника Героям України, що стоїть на Оселі СУМ біля Елленвіл, у США. Євген Коновалець, Симон Петлюра, Тарас Чупринка, Степан Бендера, який загинув п'ять років тому від руки підісланого Москвою ката, – загинули фізично у боротьбі за Українську Державу, але прапори їхньої боротьби міцно тримає український народ, їх перебирають молоді руки нового покоління українців на Батьківщині і поза межами України. А там, де сьогодні молодь – там завтра перемога!

Адреса Адміністрації :
Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Krylati)
72, Bd Charlemagne, Bruxelles 4
Belgium

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ!

Imprimerie SINTAL, rue des Doyens, 28, Louvain (Typo - Offset).

КРИЛАТІ

1964
ЖОВТЕНЬ
10

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА РІК II

15 РОКІВ

Надійшло в жовтні 15-річчя з того часу, коли Провід Воюючої України, видав Звернення Воюючої України до всієї української еміґрації. В тім Зверненні є і Звернення до української молоді на еміґрації.

У Зверненні Воююча Україна наказувала нам, українській молоді на еміґрації, іти в авангарді визвольної боротьби так, як іде українська молодь на Рідних Землях. Від нас вимагалось: організованости, активности, високоідейної настанови у нашій праці та моральної стійкости на позиціях Воюючої України. Нам, українській молоді на еміґрації, доручалось бути також інформаторами визвольної боротьби українського народу серед чужинців, доручалось бути носіями ідей Воюючої України.

Переглянувши нашу 15-річну діяльність на еміґрації, ми ствердимо, що ми зробили майже все, що було в наших силах. Ми стояли й стоїмо в тому авангарді визвольної боротьби тут на еміґрації так, як і наша українська молодь на Рідних Землях. Сьогодні перед нами ще більше завдання. Перед нами постали ті, яких у той час між нами ще не було – молодь, народжена на еміґрації за останніх 15 років. Ми, поза реалізуванням Наказу-Звернення Воюючої України, не забули про цю нову молодь – нове українське покоління, зорганізоване тепер у різних молодечих організаціях, як СУМ, Пласт, ОДУМ та інші. Ми, крім реалізації Звернення Воюючої України, готували й готуємо наших послідовників, які мають стати нам на зміну, щоб, і дальше продовжувати визвольну боротьбу українського народу так, як продовжує її найкраща наша українська молодь на Батьківщині. Наше завдання ще не скінчене, як не скінчене наше життя, бо "Здобудеш Українську Державу, або згинеш у боротьбі за Неї" – ще не завершене. Ми мусим боротись аж до повної перемоги, мусим виховати нове покоління української молоді, щоб воно було здібне ще інтенсивніше, ще краще, успішніше вести святу визвольну боротьбу, як вели ми.

Нове покоління української молоді тут, на еміґрації, має кращі умови на здобуття освіти, фаху, чи політичної вироблености, ніж мали ми. Нашим завданням є дати молодечим організаціям **матеріяльну і моральну підтримку**, щоб вони (організації) могли належно виховати ту молодь, щоб вона, ця нова молодь, роджена на еміґрації, була здібна і готова, стати разом з нами до продовжування реалізації Наказу-Звернення Воюючої України. Для належного виховання нового покоління – нових носіїв ідей Воюючої України, ми мусимо поставити наші найкращі сили і наші фонди, якщо хочемо, щоб наша праця і праця Краю не пішли на марно.

Мих. Мельник (Англія)

Хрест і Тризуб – Бог і Батьківщина. Вони світять провідними зорями кожному свідомому українському юнакові і юначці, де б вони не були. Це символи нашої остаточної перемоги в боротьбі з московським окупантом та будь-якими окупантами, символ перемоги діла Мазепи, Петлюри, Коновальця, ген. Чупринки, Бандери.

Майже 600 років боролась під національним гербом і хрестом Еспанія проти окупантів-сарацинів із Африки. Не раз хилили в знемозі голови християнські воїни-повстанці, але все таки їхня боротьба увінчалась вінком перемоги.

Час працює на нас – решта поневолених націй здобуває дипломатичною і збройною боротьбою свою державність. Услід за Африкою – черга на Східню Европу! Вірмо і працюймо під гаслом геніяльного Тараса Шевченка:

БОРІТЕСЯ, ПОБОРЕТЕ,

ВАМ БОГ ПОМАГАЄ!

Мішаний хор Осередку СУМ у Нью-Йорку під час Свята Героїв виступає на Оселі СУМ; диригує д. М. Кормелюк.

Стефа Коваль
(СУМ, Канада)

Слово до молоді

Слово "Україна" безчисленно разів перебігає у наших молодечих думках. Від дитячого віку, коли ми почали ходити до рідної школи, вже тоді почало поширюватися значення того слова "Україна". У рідній школі побачили ми на географічній мапі, що Україна лежить у східній Європі, де до Чорного моря впливає могутня ріка Дніпро. Над цією рікою є столиця України: Київ, що своєю золотоверхістю і тисячолітньою культурою розливає ясні проміння на широкі простори України і на сусідні народи. Від перших хвилин нашого пізнання ця уява про Україну, хоч у формі ще казки, глибоко вкоренилась в наші душі.

З року на рік, я, подібно як і інші підростаючі молоді українці, витворила зі свого знання, здобутого в рідній школі, картину уявлення про Україну. Це уявлення поглиблювалося в мене читанням українських та чужомовних книжок. Крок за кроком розгублені частинки здобутих відомостей формувалися в моїй свідомості і образ України ставав перед моїми очима щораз виразнішим та сильнішим.

Українське оточення, рідна школа, церква, виховні молодечі організації, а найголовніше родина й домашнє вогнище є тими найважливішими чинниками, що зближують наші думки й почуття до Батьківщини. Завдяки оповіданням та описам батьків, ми відчули мальовничу красу України, де жайворонки дзвенять у блакітних просторах, пшениця шумить золотим колоссям на полях від Сяну до Приазов'я. Дніпро розливається так, що подекуди не видно його берегів. А Карпати шумлять ялицями й смереками про славне українське минуле та про його могутність. Це наші перші чарівні картини про Україну.

Коли пізніше я більш ґрунтовно вивчала історію України і вглиблювалася в твори Лесі Українки, Івана Франка, Тараса Шевченка та інших письменників, я щораз більше запізнавалася з минулим України з її гараздами, світлими днями слави і довгими роками терпінь у неволі. І не дивниця, що ми відчуваємо великий біль у наших серцях від таких поетових слів:

"Усім сконалим на мечі,
Усім, постріляним вночі,
Братам, повішеним в краю,
Свою печаль я віддаю".

Всестороннє і глибше пізнання України кристалізує наші уявлення про неї і вони набирають більш реальних обрисів. Глибоке розуміння долі нашого народу, представлене поетами, письменниками та мистцями у своїх мистецьких творах, допомагає основніше пізнати й бачити світ України.

Всі ми, які взагалі не мали нагоди жити в Україні, можемо хоч частково надолужити нашу втрату зацікавленням українською мовою, літературою, релігією, історією, мистецтвом, культурою, українськими піснями, обрядами та іншими духовими багатствами. Тоді наші душі зближаються і наповняються любов'ю до Батьківщини.

Ми, підростаюча молодь, знаходимося в чужому оточені і нам дуже часто важко є все зрозуміти, а то й повірити своїм родичам та виховникам. І тому важко є уявити собі нашу Україну. Тому ми повинні поставити собі за обов'язок будувати свій український світ так, щоб ніякі чужинецькі впливи не змогли вирвати його з наших сердець.

Сильне закріплення образу України створить також почуття великої пошани та невмирущої любови до неї. Але це почуття ніколи не скріпиться у наших серцях, коли будемо блукати одинцем, відірвані від української спільноти, коли не будемо належати до української церкви, школи, українських організацій, а найголовніше – коли не будемо плекати української мови та наших звичаїв у рідній хаті.

Живемо в демократичних державах, що дають кожній одиниці право свободи. Свобода – великий скарб. І тому було б нерозумно з нашої сторони не використати цього для творення морально і духово сильної та суцільної української спільноти. Бо зужити наше життя на порожні дрібнички, на задоволення своїх маленьких приватних потреб та амбіцій, або що гірше – на поборювання одні других, є негідним молодої української людини. Мусимо завжди пам'ятати, що в обставинах нашого відірвання від України ми зовсім невеличка сила і наше національне скріплення стає джерелом нашої моральної тугости на чужині. Та й сумління наше буде спокійніше й самопочуття наше буде краще, коли знатимемо, що живемо не для свого маленького "его", але для чогось незрівняно більшого й шляхетнішого.

"Бо хто матір забуває, того Бог карає, чужі люди цураються, в хату не пускають". І хоч багато української молоді мабуть розплинеться у великому чужинецькому морі і їхні національні почуття пригаснуть, то все ж таки пам'ятаймо, що далеко відбитись від українства ніхто не зможе. Бо в наших жилах пливе та сама кров, що плила століттями у могутніх українських предків.

Ми повинні прислухатись чуйним вухом і серцем до вітрів, що через гори й моря долітають до нас із нашої Батьківщини, бо в цих вітрах є щось тривожне, що віщує бурю. І коли ця буря зірветься, Україні потрібний буде кожний її син і донька, незалежно від того, де вони перебувають. Можна бути вдячним Америці, Канаді та іншим країнам за все, що вони зробили для нас. Можна навіть щиро шанувати ці країни й бути їх лояльними громадянами. Але ніколи не можна забувати, хто ми і чиїх батьків діти. Отже, будьмо собою, будьмо завжди в духовому зв'язку з Україною, прислухаймось чуйним серцем до того, що там діється і завжди будьмо готові внести і свою частку у велике діло її визволення. Щоб не довелося нам колись нерозумно розвести руками і не могти відповісти хоч би на таке питання закатованого Москвою українського поета Євгена Плужника:

"Що з вас кожний робив тоді,
Як творилося наше "вчора"
На землі, від крови рудій?"

Завдяки глибині своїх національних почувань і сильної віри в правоту наших ідей молодь завжди стояла в авангарді Визвольної Боротьби. Вірю, що й сучасна українська молодь, виховувана на прикладах героїчних вчинків наших попередників – не посоромить свого доброго імени. Молоді належить світ. Україна має належати українцям!

НЕВМИРУЩИЙ

Під колеса візка стелилися останні кілометри рідної української землі. Ось і зупинка на ночівлю. Остання зупинка перед російським кордоном...

Ту вересневу ніч 1859 року великий Кобзар провів у Кролевці. Старовинним ткацьким ремеслом тутешніх майстрів він захоплювався й раніше. За переказом, цього разу Тарас Григорович завітав до Кошука й залишив ткачу завдаток, щоб той виткав йому два рушники. Поет мріяв, повернувшись на батьківщину, одружитися й оселитися десь на березі Дніпра.

Та не судилося справдитися тим сподіванням: незабаром великий Кобзар помер. Коли тіло поета перевозили на Україну, траурний кортеж зробив зупинку в Кролевці, на подвір'ї Огієвських, добрих знайомих Т. Г. Шевченка. Проводити батька Тараса в останню путь зібралось багато людей.

...Дівчата клали цвіт калини
Під журний спів і тихий плач.
Як тінь, стояв край домовини
В тяжкій журбі змарнілий тнач.
Ось рушники свої червоні
Він розгорнув, поклав на гріб,
І покотилися солоні
Гарячі сльози, наче дріб:
— Хотів ти в новий дім окрасу...
Нехай же щирий дар тнача
Тебе навіки, наш Тарасе,
Із Україною вінча, —

Юрій КРУГЛЯК

Про козака Івана Рога

Знали Рогову відвагу
Всі до одного на Січі —
Він не раз водив ватагу
І дивився смерті в вічі.

Козака минала куля,
Бо сміявся він над нею,
Та одна все ж не минула —
У стегно вп'ялась змією.

Клали Рогові на рану
Деревій — цілюще зілля,
Тільки, видно, вже Івану
Більш не бачити привілля.

Прощавай, безмежний простір,
Січ дніпровська — рідна мати!
Бо тепер не шаблю — костур
Буде Ріг в руках тримати.

Розпрощався і поїхав
По Батуринській дорозі,
Та не скоком вже, а тихо,
І не верхи, а на возі.

Їхав він і день і нічку,
А на ранок зупинився,
Склав пожитки біля річки
І назавжди оселився...

Знали люди подорожні
Дім його п'ятивіконний,
Тут спочити добре можна,
Напоїть з криниці коней.

З часом в ці краї багаті
Надійшло людей чимало,
Разом жити-поживати
Біля Рога вони стали.

Не забули й про Івана,
Що сюди проклав дорогу:
В назві селища — пошана
Козаку Кривому Рогу.

ШЕВЧЕНКО У ВАШИНҐТОНІ

Дивився Тарас Шевченко з берега ріки Дніпра, із співчуттям і любов'ю на свій поневолений народ. Дивився у далечінь, сильно вірячи в краще майбутнє для українського народу.

Так дивиться Шевченко і нині, у Вашинґтоні. З любов'ю поглядає на маси народу кругом себе. Вже б'ється у його грудях серце. Стоїть Шевченко непорушний, але його правда і віра живе між народом. Його правда зворушила увесь народ. Поета твори живуть не лише межи українцями, але також межи різними народами.

Тарас Шевченко не вмер. У серці кожного українця він живе. Підпалює він вогонь боротьби за волю. Хоч народився тому 150 років, він народжується знову з припливом кожної ґенерації, з хвилиною, коли вона запізнається з великою творчістю нашого Пророка. Ні, Шевченко не вмер і не вмре. Його слово буде жити на віки й віки та стелити дорогу борцям за українські права.

Пам'ятник, відслонений 27 червня 1964 року у Вашинґтоні, це ще один крок поступу для українців. І це не останній крок. Будемо поступати крок-за-кроком, аж доборемося нашої правди та волі.

Христина Юрків
(Юначка СУМ)

ПАМ'ЯТНИК КОБЗАРЕВІ

У червні 1964 року у столиці США відбулося відкриття пам'ятника на пошану великого українського генія і пророка Тараса Шевченка. Понад 100,000 українців з Америки, Канади й інших держав світу взяли участь у цім святі. Ця подія ясно показує, що Шевченко жив і завжди буде жити в серцях всіх українців, які прагнуть волі і незалежности. Шевченко, як борець за волю усіх поневолених і пригноблених націй світу, важливий не тільки для України, але також для всього світу. Його ідеї про національну свідомість і свободу живуть у серцях всіх вільних людей і також в тих, які змагаються до волі. Сьогодні стоїть Шевченко перед усім світом, як герой усього людства – як символ особистої і національної свободи. Він буде розпалювати українські серця і заохочувати їх до визвольної праці, аж доки:

"Церква - домовина розвалиться,
А з-під неї встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти!"

Юнак Мирон Мельник

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!

Незабутній Український День у Вашинґтоні – 27 червня 1964 року!.. 34-й Президент США, переможець гітлерівщини, генерал Двайт Д. Айзенгавер відслонив пам'ятник Кобзареві.

Володимир Мацьків

ПІЄТА

Всі, хто бував на світовій виставці в Нью-Йорку, знають, що у Ватиканському павільйоні виставлено прегарну різьбу (скульптуру), що має назву "Пієта". Її оглядають кожного дня десятки тисяч осіб, і можемо сміло сказати, що на цілій виставці нема ні одного іншого експоната, який будив би таке величезне зацікавлення. Це пам'ятка середньовікового культурного доробку всього людства.

"Пієта" – це сидяча постать Божої Матері, яка тримає на колінах тіло щойно умерлого на хресті Її Сина, Ісуса Христа.

Ціла та скульптура вирізьблена з однієї брили білого, каррарського мармуру (рід шляхетного каменя) та важить 6.700 фунтів. На обличчі Ісуса Христа виразно відбиваються усі терпіння, які він переніс протягом останніх 20 годин, і обличчя Божої Матері, яке наче застигло у глибокому стражданні, зображує не тільки біль, але й велику любов до Того, кого тримає на своїх колінах, та до всіх людей.

Цю скульптуру виконав славетний італійський мистець Мікельанджело в 1497-98 рр., лише на кілька літ пізніше від дати відкриття Америки Христофором Колюмбом, – себто досить давно.

Знавці кажуть, що "Пієта" під кожним оглядом така досконала різьба, що її дотепер ніхто і ніде не перевершив.

Часи, в яких створено цей архітвір різьбарського мистецтва, були цікавими тим, що мистці, шукаючи зразків для своєї праці та надхнення, звернули пильну увагу на давні передхристиянські твори греків і римлян. Вони старалися їх наслідувати, хоч тематику брали із своїх часів або з біблійної історії.

Цю епоху називають "добою відродження" або "ренесансу". Вона дала надзвичайно багато високомистецьких творів усіх родів мистецтва, серед яких "Пієта" займає одне з найвизначніших місць.

Постійним місцем перебування "Пієти" є храм св. Петра в Римі. Теперішнє перевезення її до Америки – це перша подорож "Пієти" за більше як 460 років.

Мікельанджело працював над цією різьбою більше чим рік, серед голоду та холоду, у напіврозваленій хаті в Римі, над річкою Тибром. Гроші, що їх одержував від кардинала Гросляй, який замовив цю різьбу, в більшости віддавав на утримання своїх братів.

"Пієта", цей неперевершений дотепер твір різьбарства, був першим твором автора, який закінчив тоді лише 23 роки життя.

В Україні в тому часі мистецтво також розвивалося досить жваво, хоч обставини були не легкі, бо Україна тоді майже втратила свою незалежність, а володіння Литви та Польщі на наших землях не завжди було сприятливе для розвитку мистецтва.

З того часу залишилось кілька дуже цінних пам'яток на наших землях, серед яких т. зв. Волоська церква у Львові, з прегарною високою вежею, усіх вражає своєю красотою.

На малюнку бачите "Пієту" в Соборі св. Петра у Римі, в Італії.

ФОРТЕЦІ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

ІСТОРІЯ

Стародавні билини неодноразово згадують про «Киян-місто». Скандинавські саги згадують про «Донпарштат» — дніпровське місто. Араби в IX—X століттях називають це місто «Куяб» і ведуть з ним жваву торгівлю. Візантійці називають місто над Дніпром «Киява». Під назвою «Самбат» Київ відомий хазарам як укріплене місто.

Найпотужніші фортеці, що захищали Київ від чужоземного вторгнення, були закладені в 1037 році за князя Ярослава Мудрого. Простягшись на чотири кілометри, вони обороняли територію у сто гектарів.

Вал — високий земляний насип — охоплював нагірну частину міста. Всередині валу стояли дерев'яні зруби. Дубові стіни здіймались на 6—8 метрів. Це була справжня фортеця, що мала три в'їзди: «Золоті ворота» (головні), «Львівські» і «Лядські».

Крім нагірної частини Києва, було також укріплено дерев'яним «столпієм» і нижню частину міста — Поділ.

Київ не раз зазнавав ворожих навал, але завдяки відвазі своїх захисників і могутнім фортецям, місто жодного разу не було взято штурмом. Прорвати Київську оборонну лінію вдалося лише армії хана Батия після десятимісячної облоги в 1240 році. Татарська орда мала тоді під стінами Києва 32 машини, які жбурляли каміння. Їх було встановлено на пагорбі, що панував над Хрещатицькою долиною і теперішньою площею.

Протягом багатьох днів і ночей татари руйнували дерев'яні стіни укріплень міста. Лише зламавши стіни біля Лядських воріт, орда увірвалася нарешті в Київ...

Усі оборонні будівлі часів Київської Руси були дерев'яно-земляними. Проте вчені-історики виявили й інші конструкції. У фортецях, споруджених наприкінці X і на початку XI століть з зовнішнього боку валів клалася сирцева цегла. Таку фортецю було розкопано на річці Ірпінь у селі Білогородка Києво-Святошинського району.

Більш рідкісними були укріплення з кам'яно-цегляною стіною. Саме такими звели стіни Києво-Печерської лаври наприкінці XII століття. Стіна Києво-Печерської лаври дорівнювала «полетам двох стріл», тобто мала не менше кілометра в довжину. Це була одна з найбільших і наймогутніших фортець Европи XII століття.

У центрі столиці України, в мальовничому сквері, серед буйної зелені стоять дві високі паралельні стіни, зведені з великих плит обпаленої цегли. На них ще помітні сліди старовинних зрубів.

Це все, що залишилось від славетних Золотих воріт. Там, де колись була околиця «стольного Києва-града», де пролягав його найважливіший оборонний вал, тепер жваві, гомінкі вулиці.

Я. ЯСИНСЬКИЙ.

ЛІТЕРАТУРНО-МУЗИЧНА КОМПОЗИЦІЯ ЗА ТВОРАМИ Т. ШЕВЧЕНКА В ОДНІЙ ДІЇ

СКОМПОНУВАВ ПАВЛО МАРЕНЕЦЬ

Дієві особи:

Бандуристи – 3-4 чи більше,
Хлопці й дівчата (малий хор),
Рецитатор – в пишному козацькому вбранні,
Дві дівчини – декляматорки.

. . . . .

Оформлення сцени: Великий портрет Т. Шевченка. Напис: В 150-ти ліття з дня народження Т. Шевченка.

. . . . .

Перед відкриттям завіси, бандуристи сідають на крісла півколом. Хлопці й дівчата (співаки) становляться ззаду. Дівчина-декляматорка сідає на кріслі зліва бандуристів, а друга – зправа бандуристів. Поволі підноситься завіса.

. . . . . .

Бандуристи: грають на бандурах мелодію "Реве та стогне" і співають разом з хлопцями і дівчатами:

Реве та стогне Дніпри широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору,
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі
То виринав, то потопав.
Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Січі в гаю перекликались,
Та ясен раз-у-раз скрипів.

Пауза. Бандуристи знову грають "Реве та стогне".

1-а дівчина: (виходить на авансцену)

Б'ють пороги; місяць сходить,
Як і перше сходив...
Нема Січі, пропав і той,
Хто всім верховодив.
Нема Січі! Очерети
У Дніпра питають:
"Де-то наші діти ділись?
Де вони гуляють?"
Чайка скиглить літаючи,
Мов за дітьми плаче;
Сонце гріє, вітер віє
На степу козачім.
На тім степу скрізь могили
Стоять та сумують;
Питаються у буйного:
"Де наші панують?
Де панують, бенкетують?
Де ви забарились?
Вернітеся! Дивітеся:
Жита похилились,
Де паслися ваші коні,
Де тирса шуміла,
Де кров ляха, татарина
Морем червоніла,
Вернітеся!..."
– "Не вернуться!"
Загуло, сказало
Синє море: "Не вернуться,
Навіки пропали!"
Правда, море, правда, синє:
Такая їх доля!
Не вернуться сподівані,
Не вернеться воля;
Не вернеться козаччина,
Не встануть гетьмани,
Не покриють Україну
Червоні жупани.
Обідрана, сиротою
Понад Дніпром плаче;
Тяжко, важко сиротині,
А ніхто не бачить,
Тілько ворог, що сміється.
Смійся, лютий враже,
Та недуже, бо все гине,–
Слава не поляже;
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда,
І чиї ми діти!

(Дівчина-декляматор сходить з авансцени і сідає на своє місце. Бандуристи уривають музичний супровід. Пауза. По хвилині бандуристи знову грають ту ж саму мелодію. Друга дівчина-декляматор виходить на авнсцену):

2-а дів.:

Чорна хмара з-за Лиману
Небо, сонце криє:
Синє море звірюкою
То стогне, то виє,
Дніпра гирло затопило.
"А ну-те, хлоп'ята,
На байдаки! Море грає,
Ходім погуляти!"
Висипали запорожці,
Лиман човни вкрили.
"Грай же море!" – заспівали,
Запінились хвилі.
Кругом хвилі, як ті гори:
Ні землі, ні неба.
Серце мліє, а козакам
Того тільки й треба.
Пливуть собі та співають;

Рибалка літає,
А попереду отаман
Веде, куди знає.
Походжає вздовж байдака,
Гасне люлька в роті:
Поглядає сюди-туди,
Де то буть роботі?
Закрутивши чорні вуси,
За вухо чуприну,
Підняв шапку - човни стали.
"Нехай ворог гине!
Не в Синопу, отамани,
Панове-молодці,
А у Царград, до султана
Поїдемо в гості!"
–"Добре, батьку отамане!"
Кругом заревіло.
"Спасибі вам! –
Надів шапку.
Знову закипіло
Синє море. Вздовж байдака
Знову похажає
Пан отаман, та на хвилю
Мовчки поглядає.

(Бандуристи уривають музичний супровід. Дівчина-декламатор сідає на своє місце. Пауза. По хвилі бандуристи починають грати на бандурах попередню мелодію. Виходить з-за куліс рецитатор):

Рецитатор:

Було колись – в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – Запорожці
Вміли панувати!
Панували, добували
І славу, і волю, –
Минулося, осталися
Могили по полю!
Високії ті могили,
Де лягло спочити
Козацькеє біле тіло,
В китайку повите.
Високії ті могили
Чорніють, як гори,
Та про волю нишком в полі
З вітрами говорять.

(Павза)

Вітер віє, повіває,
По полю гуляє,
На могилі кобзар сидить
Та на кобзі грає.
Кругом його степ, як море
Широке, синіє,
За могилою – могила,
А там – тільки мріє.
Сивий ус, стару чуприну
Вітер розвіває,
То приляже та послуха,
Як кобзар співає.

(Павза. Рецитатор іде ближче на авнсцену):

Де поділось козачество,
Червоні жупани?
Де поділась доля, воля,
Бунчуки, гетьмани?
Де поділось? Ізгоріло?
А чи затопило
Синє море твої гори,
Високі могили?
Мовчать гори, грає море,
Могили сумують,
А над дітьми козацькими
Поганці панують.
Грай же, море! Мовчіть, гори!
Гуляй, буйний, полем!
Плачте діти козацькії! –
Така ваша доля!

(Пауза. Рецитатор сходить з авансцени, становиться з боку. Бандуристи співають і грають на бандурах "Встає хмара з-за Лиману").

Встає хмара з-за Лиману,
А другая з поля:
Зажурилась Україна –
Така її доля!
Зажурилась, заплакала,
Як мала дитина.
Ніхто її не рятує...
Козачество гине;
Гине слава, батьківщина;
Немає де дітись...
Виростають не хрещені
Козацькії діти,
Кохаються невінчані;
Без попа ховають;
Запродана жидам віра,
В церкву не пускають!

(Пауза. Рецитатор виходить на авансцену. Бандуристи грають на бандурах мелодію, як і раніше).

Рецитатор:

Обізвавсь Тарас Трясило
Гіркими сльозами,
(павза)
Бідна моя Україна,
Стоптана Ляхами.
(павза)
А годі журиться,
А ходім лише, пани брати,
З поляками биться!
(павза)
Лягло сонце за горою,
Зірки засіяли,
А козаки, як та хмара
Ляхів обступили.
Як став місяць серед неба,
Ревнула гармата,
Прокинулись ляшки-панки –
Нікуди втікати.
Прокинулись ляшки-панки
Та й не повставали:
Зійшло сонце, до одного
Покотом лежали.

(Завіса)

Березень 1964р.Буенос Айрес.

ШЕВЧЕНКОВА МОЛИТВА

Дякую Тобі, Боже Всемогутній, що Ти обдарував мене почуттям людини, яка любить і бачить усе прекрасне й довершене у Твоїй нерукотворній, конечній творчості. Якби краса в усіх її проявах хоч би наполовину людства мала доброчинний вплив, тоді б ми швидко наближались до звершеності і нарешті втілили в собі божественний заповіт нашого Божественного Вчителя.

З повісти Т. Шевченка: "Мандрівка з приємністю і не без моралі".

Англійці в Рочдейлі, Велика Брітанія, вже не можуть собі уявити релігійної процесії у їхньому місті без участи української національної групи. Бачимо юначок СУМ у народній ноші. Світлив М. Ферелетний, фото й вістку прислав наш дописувач, друг Д. Мельник, якому дякуємо за співпрацю!

У Бінґгемтоні, США, відбулося урочисте посвячення прапору Відділу ЮСУМ "Станичники". Президія під час святкувань.

ТВОРЧА МОЛ

Василь ГРІНЧАК

* * *

Діла твої тоді нетлінні,
Коли в душі нема іржі
Ані краплини, ані тіні,
Як на сталевому ножі.

Бо від іржі і сталь зітліє —
Така їдуча та іржа!
Бо кожна справа почорніє,
Як стане підлою душа.

Приклад гідний наслідування

»Українська думка« пише про те, що юначка Оксана Шумка з Манчестеру сміло запротестувала до дирекції телевізійної студії в Манчестері про фальшування фактів про Україну, а саме про те, що в тел. програмі пояснювано, що український торговельний порт Одеса є московський.

Юначка Оксана пише: »Закликаю, проте, всіх Подруг Сумівок і Друзів Сумівців на терені В. Британії і поза її кордонами сміливо виправляти фальшиві відомості про Україну, її історію, географію, літературу і культуру, заслухані в чужинецькій школі, чи поза нею, бо лиш тоді чужинці числитимуться з нами та поважатимуть нас«.

Ґратулюємо Тобі, Оксано, за вчинок гідний наслідування! Ми будемо слідкувати в будучому, хто піде за твоїм приміром, бо випадків фальсифікації є дуже багато.

ДЬ УКРАЇНИ

МИСТЕЦЬКА СТУДІЯ У ФІЛАДЕЛЬФІЇ

До Мистецької Студії проф. П. Мегика і проф. П. Андрусіва приходять учитися ті українські дівчата та хлопці, яких Господь обдарував здібностями й охотою до рисунку, графіки та малярства, а вони не хочуть свого таланту в землю, бажаючи працювати над його поширенням та розвитком.

Мистецька Студія, що її провадить Об'єднання Українських Мистців, проіснувала вже 12 років і за цей час багато колишніх учнів, скінчивши науку в Студії, продовжували свої студії в американських високих школах мистецтва і, скінчивши їх — доповнили ряди наших мистців. Їх прізвища читаємо між прізвищами старших мистців з нагоди різних мистецьких виставок. Деякі з них, маючи добру підготовку, одержали стипендії від американських шкіл та установ, відвідали Грецію, Італію, Францію й інші країни Европи та познайомилися з їхніми мистецькими цінностями.

Мистецька Студія має два курси, нижчий та вищий. Одначе, закінчення цих курсів не пов'язане з часовим обмеженням. Хто більше працює, чи має кращі обдарування та охоту до праці, той закінчує скоріше; іншим доводиться вчитись довше. Наука в Студії відбувається тоді, коли інші школи навчання не мають, себто в суботу перед полуднем, а в інші дні — вечорами. Це дає змогу вчитись мистецтва, не переривaючи навчання в інших школах.

Які наслідки навчання? — бачите з репродукцій кераміки і портрету.

На кінець кожного шкільного року, в червні місяці, відбувається виставка праць учнів. На всі виставки приходять представники деяких українських організацій та професори американських мистецьких шкіл, вирізнюють і нагороджують кращі праці деяких учнів. Ця оцінка відбувається поза звичайною оцінкою учнів Студії та видачею свідоцтв.

В. М.

Яр СЛАВУТИЧ

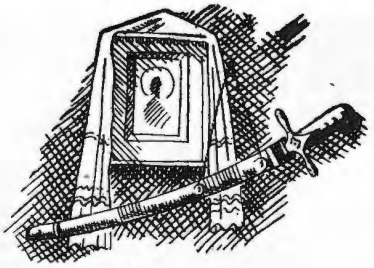

МІСЦЯМИ ЗАПОРОЗЬКИМИ

НАРИСИ

2

Розказували вже ті, що як зійшов він тоді на берет — упав на коліна і плакав від радости, цілуючи землю:

— От де слава наша почалася! — а згодом похмурнів, устав на ноги й мовчки пішов ходити по острову, ні про що не питав, тільки ходив і суворо та пильно дивився на каміння, наче шукав слідів першої Січі.

— А в якому це році було? — питаю я оповідача, вже вкритого срібною сивиною.

— А Бог його знає. Не скажу. Давно це було, літ сто тому, а може й більше. Мій батько, кажуть наші, був тоді молодим та дужим і служив старостою в лоцманів.

ЖОВТІ ВОДИ

Біля П'ятихаток я зійшов із потягу і, розглянувши заздалегідь накреслену географічну карту, пішов до Жовтих Вод пішки. Бита степова дорога, щедро засмалена південним сонцем, легко лягала під ноги, які несли мене, мов на крилах. Було радісно в передчутті зустрічі з тим прославленим місцем, що назавжди під іменем Жовтих Вод увійшло в історію України.

Ледве пройшов я кілька кілометрів, як мене наздогнало вантажне авто, повне дорідної пшениці. Порівнявшись зі мною, воно раптом зупинилося. Дверці шоферської кабіни, хряпнувши, відчинилися, і звідти виглянуло в типовій робітничій кепці вилицювате обличчя.

— Слиш, єсть махра? Курньом? Падвезу!

Мені зробилось нараз якось не по собі від цієї несподіванки, що нагло обірвала нитку думки, яка тільки но починала снуватися. Я відповів, що не курець, і вилицювате обличчя ще швидше сховалось, як появилося, не запросивши мене сісти. Не встиг я нагадати про те багатообіцяюче "падвезу", як автомашина захурчала і — тільки пилюга встала. Замість попередньої думки напливла інша, гірка, як степовий полин, що — вигнаний із лану — журно прив'явав біля шляху.

"Не ріками — повіддю тече українська пшениця до елеваторів, а звідти в незнану й похмуру північ, що поглинає все і завжди ненаситна..."

Та ось уже спереду замайоріли кущі глоду, а ще перегодя виріс із-за них укритий соломою та кураєм курінь баштанника. Пройшовши ще трохи, я побачив широкий схил до річки Жовті Води, ввесь усіяний великими, з відро завбільшки, кавунами й динями, що виблискуючи під сонцем, нагадували полягле військо. Кавунів було так рясно, що баштанник, очевидно, не в змозі був накривати кожного куряною, щоб він у холодку соковито дозрівав.

Привітавшись до сторожа, що вистругував з дерева ложку, я почав було нарікати на спеку. Усміхнувшись, сторож мовчки підвівся, ступив до куреня і за хвилину повернувся з великим рябокорим "манастирем" і колодачем у руках:

— Пригощайся.

Я торкнув колодачем кору кавуна, і той дзвінко репнув, показуючи соковиту, червону з білими жилками "душу", що була приємно холодна і дуже смакувала.

— Як же вам живеться тут, діду?

Сторож мовчки вистругував далі ложку, лише знизав плечима:

— Так собі.

І тут я остаточно ствердив, що всі діди, на яких я полював, щоб від них довідатися щонебудь про старовину, були завжди мовчазні й замкнуті в собі.

— Та вам добре тут, мабуть, — наводив я діда на розмову. —Солодкі кавуни, славні Жовті Води...

— Та немає пуття! — перебив дід. — Хто їх там шанує?! Ось їхав перед тобою "охтомобіль", а з нього вискочила не-

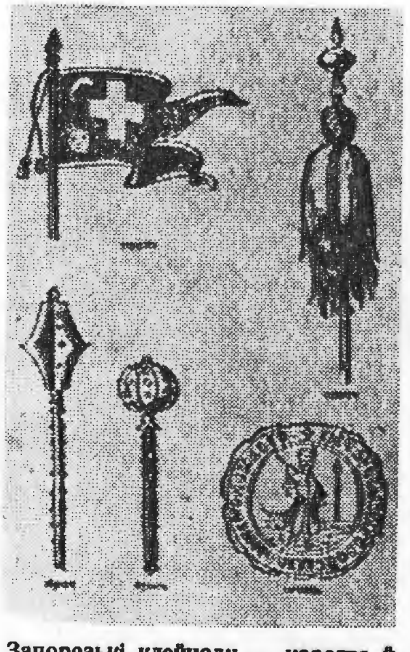

Запорозькі клейноди — корогва й бунчук (угорі), пірнач, булава й печатка (внизу).

чиста сила та — мерщій на баштан. Вхопила, сатана, кілька кавунів та прямо з огудинням і поперла, прямо з коренем... "Та я тобі й сам дам, — кричу йому, — тільки по-людському рви", а він: "Нічаво, дедка!" і — слід пропав. Хіба така наволоч шануватиме Жовті Води?

— —Та то ж росіянин, діду, — кажу йому.

— Лапотник поганий, кацап паршивий, — вилаявся баштанник, аж плюнув із пересердя, а потім, наче схаменувшись, хитро покосився на мене темним оком з-під насуплених брів, наче вимірюючи тим орлиним зором, чи не забагато мені наговорив.

Уловивши цей багатомовний погляд, я посилював дух порозуміння між нами:

— Плавма пливе й пливе наша пшениця до них, а вони тільки беруть, усе забирають... І вугілля, і залізну руду...

Тут уже дід покинув стругати ложку і, стискаючи різальце в правій руці, наче шаблю, почав аж вимахувати ним.

— Гаспиди, крашанки вже тягнуть. Повигадували пляни якісь: тільки давай, давай і давай, а щоб хоч на штани чогось привезли, так дулю з'їж.

Лише тепер я помітив, що баштанник був у полатаних, із лляного полотна, штанях. Замість ґудзиків були дерев'яні цурки (палички, посередині прив'язані до полотна ниткаами).

— Ось уже скоро десять літ сторожую, а ні одних штанів не дали. Варстат, що баба ткала колись, і той до колгоспу взяли, а там розікрали чи попалили, нечистий їх знає.

Коли дід уже остаточно мені довіряв, тут йому розв'язався язик.

* В селах південної України звичайні курячі яйця називають крашанками.

Пішли ми поза кущі глоду до річки і довго ходили вздовж неї. Баштанник мені все розказував та показував, з якого боку наступали запорожці. Богданів білий кінь перед наступом заіржав так голосно, що його луну було чути аж в Олешках. А Кривоніс тоді прудко гнався за якимсь багатим магнатом, а магнат, щоб урятуватися, кинув Кривоносові чималий капшук золота, а Кривоніс наздогнав магната, стягнув його з коня, підвіз до того капшука та й каже ляхові: "Іж, стерво, оце награбоване в наших міщан золото, тоді не засічу". Магнат зрадів та й почав те золото уплітати. Тільки докінчив капшук і репнув, а замість золота потекли сльози народні та й дзюрчать — бо на тому місці криниця відкрилася — ось уже скоро три сотні літ. І тільки тоді криниця перестане плакати, як Україна вільною стане.

І ми з баштанником напилися джерельної води з криниці біля Жовтих Вод, річки, з боків якої росте звичайний очерет, зрідка лозник, вода по пояс — не більше, кольору не жовтого, а звичайного, синюватого.

МОГИЛА ІВАНА СІРКА

Вона стоїть над річкою Чортомлик у селі Капулівці поблизу міста Никополя. На невисокім горбі — з піщаного каменя надгробник у вигляді звуженої догори плити (вишина більш як метр). Ще збереглася частина напису старо-українською книжною мовою: "...Іоан Сірко Дмитрович отаман кошовий воска запорозького..."

Помер Іван Сірко 1680 р. Після поразки українсько-шведських військ під Полтавою розлютовані москалі розрили цю могилу і останки кошового порозкидали по полю. Але знайшлися люди, що позбирали кості небіжчика і знову поховали на тому місці. Тоді ж таки поставлено цей надгробник, на якому з пам'яти висікли дату смерти, що, до речі, розходиться із справжньою датою смерти Івана Сірка.

Місцеві селяни шанують пам'ять славного кошового. Розповідають про його надзвичайну відвагу й жорстокість у походах на кримських татар, що в ті часи постійно набігали на українські землі і набирали собі ясир...* Одначе Сірко проймався жалем до людей, які зазнавали нужди. Наприклад, сусідне приозівське плем'я ногайців не мало випасу для своєї худоби. Кошовий рік-у-рік дозволяв їм пасти на запорозьких землях.

Відомий Сірко також як ревний оборонець української православної віри, що серед запорожців ототожнювалася з українською національністю. Одного разу запорожці пішли походом на Крим, визволили невільників, що були приковані до весел на турецьких галерах, і повертались додому. Одночасно забрали з собою українців, що були колись захоплені татарами в ясир, але, довго живучи в Криму, побусурманились, тобто прийняли чужу віру. Невесело поверталися вони в Україну, бо чужа татарська земля стала їм рідною. Це зрозумів Сірко й дозволив відділитися тим, що воліли жити в Криму, на чужині. Один за одним почали відходити — десятки, сотні, тисячі. Вражений такою великою кількістю перекинчиків, Сірко люто розгнівався й наказав козакам догнати зрадників української віри й вирубати їх до ноги. Відтоді те місце називають "поганим полем" Про нього є багато легенд. Поет П. Кузьменко написав поему "Погане поле". Тепер там лежить село Чорна Долина.

* Ясир (турецьке слово) — так називали захоплених у полон українців.

(далі буде)

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

17

Настя чекала. Підходила до дверей, заглядала у середину, відходила, щоб за хвилинку знову повернутись. Цокотіла зубами, — й від холоду, й від відчування лиха, що зависло над нею, над усіма ними. Затрималась у тіні сусіднього будинку і затиснула зуби. Боженьку, нехай вже він вийде, нехай тільки вийде... Виглядала що-хвилини з-за рогу, та ніхто не виходив із непривітного цегляного будинку. Не знала, — хвилини, чи години минають, як стоїть вона на цьому дивному перехресті, де нікого немає, тільки за рогом мовчазний будинок.

— Насте, — закликав хтось.

Від несподіванки здригнулась.

— Я! Я тут! — Відгукнула притишено й поглянула за ріг.

Вулиця була порожня, як і раніш. Поглянула в інший бік — порожня. Далеко світився ліхтар. Позаду, кішка обнюхувала поріг. Я, я тут, — ще раз повторила одерев'янілими устами й кинулась бігти. Далі кудись, туди, де більше світла. Поперечна, глибока як провалля, вулиця. І тут нікого. Зупинилась. Очі скочили навколо й вгору, — усюди було це саме насторожене мовчання. Видалось, — хтось на неї дивиться. Повернулась і побачила біля себе вставлений у стіні телефон і напис: „Дзвінок до поліції"...

Зняла. Шарудіння й сердитий голос щось питає.

— Душогубство, душогубство, — задихуючись, крикнула у слухавку. — Скоріше!

— Помалу, помалу. Заспокойтесь! Де душогубство?

— Де? Ох, тут близько! ... Що? Де саме? На Пирл... Нумера не пам'ятаю... Між вулицями... Сто, якийсь сто й ще... Але там видно... Цегляний, темний будинок. Біля нього стоїть авто. Більше авт немає... Що?... Так, авто, навіть трохи на пішоході... Зелене, здається... Добре, буду там чекати... Ні, ні, я просто знайома... Гаразд, буду чекати.

Там клацнуло. Вона ще тримала в руках слухавку й дивилась на неї. Потім, квапляючись, поклала й побігла. Зупинилась ще, щоб перехрестившись: нехай вони скоро приїдуть. Щоб скоренько!

Бігла далі. Опинилась в щілині ще темнішої вулиці. Височезні доми творили непорушний краєвид, як на театральній декорації. Звернула праворуч. Коротка вулиця вивела її на таке саме безлюддя. Усюди, на всіх перехрестях розходились темні, глибокі вулиці. Заблудила, — мигнуло у свідомості. — Треба стати. Стій, Насте, не поспішай! Бачиш, ти бігла не туди. Тепер треба назад. Ось, іди поперечною, — не поспішай тільки!

Звернувши у поперечну, затрималась, помірkувала, прислухалась до шуму далекого звідси, живого міста. Просто вулиця кінчалась темним шпилем церкви. Позаду прорівалась у простір з далекими світляними реклямами. Подумала, що це хіба Східня ріка, а реклями, це напевно Бруклин. Побігла туди. Прочитала напис на розі першої поперечної вулиці й здивувалась, що це вулиця Пирл. Було так близько! Але де цей будинок? Ага, треба угору, до міста.

Бігла далі, тримаючись рукою за серце, що стукотіло і змушувало зупинятись. У боці гостро кололо. Ось, тут, здається. Так, тут. Авто ще стояло. Далі на хіднику похитувався п'яний. Коли була біля авта, почула голоси. Відскочила. П'яний надходив. Махав рукою і сміявся. Ах, чому це поліція не їде?! А може не дочули? Може зовсім не приїдуть? Озиралась на всі боки, ходячи взад і вперед та ламаючи пальці. Тінь на стіні викривлювалася і підтанцьовувала за нею.

З дому хтось вийшов і нишпорив біля авта. Підняв покришку багажника. Відчинив авто. Доглянула, що він опускає заднє сидіння. Хіба для того, щоб в середину вмістити щось велике. Трупа?! Дивилась, уся тремтючи. П'яний порівнявся з автом і зупинився. Той з дому затріснув авто і відійшов. На порозі озирнувся підозріло на п'яного. Знала, що треба діяти. Треба перешкодити від'їхати. Розбити авто? Каменем? А може... Підбігла до авта, — підпалити! До п'яного: — Сірники, вогонь, маєте? — П'яний сміявся і казав, що для такої чарівної дівчини вогонь завжди має. — Прошу, ось, прошу дуже...

Побігла на ріг до смітнички. Витягнула з неї оберемок старих часописів і кинулась до авта. Впихала через відкритий багажник. Спробувала відчинити середні дверцята — були замкнені. Попхнула газети й всунулась через багажник за ними. Кидала все на переднє сидіння. Тремтячими пальцями черкала сірники, що ломилися. Нарешті! Приставила вогник до пуделка, що пшикнуло полум'ям. Підсунула під часописи й висунулася з авта.

— Славна дівчина, ги - ги - ги, — сміявся п'яний.

— Добре, добре, — кинула йому й побігла.

Коли удруге впихала часописи й торбинки, то авто світилося з середини й дим вихоплювався багажником. Побігла ще й застигла, побачивши, що з цього дому виносять довгу скриню.

—Гей, ти! Що це?

Скриня стукнула об хідник. Хтось підбіг до авта. Кричав на п'яного й вихоплював з авта плахти палаючого паперу. П'яний, відчуваючи небезпеку, побіг зигзагами через вулицю. За ним хтось кинувся навздогін. Інші відчинили дверці авта. Звідти рвонулося полум'я й відразу почало спадати. Шматки палаючого паперу повільно падали на хідник, перетворювалися в іскорки й гаснули. На вулиці, кричучи, п'яний змагався з нападником. Намагався вирватись, але від міцного поштовху заточився й тяжко впав.

— Сюди валяй, — гукали від авта. — Тягни скриню, — давай їхати!

Вони нахилились над скринею і в той час з-за рогу вихопились ясні поліційні авта. Насті здалося, що з двох маленьких авт вивалилось безліч поліцаїв. Вискакували з двох боків і бігли, перескакуючи через тіло п'яного, до чоловіків біля скрині.

— Це замордований? — вказали на тіло на вулиці. — Хто телефонував? Хто телефонував? Ви?

— Так, ми. Ми під'їхали й бачимо, що хтось утікає, а тут лежить вбитий. То ми й подзвонили...

— Добре! Викличте каретку. І... знаєте? — звернувся керівник до полісмена. — А ви тут як, — випадково? — й поглянув на скриню.

— Ми... ми мали допомогти знайомим перевезти меблі. Вони міняють мешкання... Над'їздимо, а тут хтось крикнув. Дивимося — вже лежить... Так ось ми... Ну, беріться, — звернувся до своїх і ті нахилились. Тяжко ступаючи, понесли вантаж до авта.

Настя не мала часу подумати. Щось само її виштовхнуло й вона кинулася до поліцая:

— Ні, ні, це вони вбивці! Вони, це вони! — Кричала, вказуючи на скупчених біля авта.

Хтось із них крикнув:

— Це якась божевільна!

— Ні, ні, не божевільна! Це вони душогуби! Вони в домі повбивали людей! Хлопців повбивали... А в скрині теж вбитий! Там труп! — Кричала й тулилась до поліцая.

— Не кричи, дівчино, — сказав той і швидко вихопив пістоля, побачивши, як хтось від авта кинувся до будинку. — Гей, ви там! Не рухатись! Руки до гори! Гей, ти там!

Кинулись обшукувати:

— Ого, вони озброєні! О, і цей панок має пістоля, — добрі пташки попалися...

— Це мій пістоль. Ви не смієте мене обшукувати! Я маю право. Я неторкальний, — і показував якісь папери.

— Гм, дякую. Ось ваш документ. А пістоля ми ще на хвилинку затримаємо. Прошу опустити руки. Дякую. А панове?

— Це мої приятелі. Ми маємо їхати...

— Це вбивці, вбивці, — у безтямі верещала Настя. — Тут тіло. Трупи! Вони повбивали! У шафі, у скрині!

— Поглянути!

Кілька поліцаїв вовтузились, відкриваючи шафу.

— Ого, тут, дійсно, труп. Пильнувати їх. Стріляти при втечі. Кайданки!

Поліцаї повитягали пістолі. Обличчя їхні ствердли. Дзенькнули кайданки.

— Пильнувати дому. Нікого не впускати!

Виючи і блимаючи червоним, підкотило довге авто.

— Докторе, ось два трупи. Як з ними?

Лікар нахилився над скринею. Настя чула, як він сказав, що це не мертвий. Тільки непритомний. Його треба негайно до лічниці. Що з цим другом? О, нічого йому не станеться. Голова розбита трохи. Забрати і його. До лічниці!

(далі буде)

ПОРАДНИК ДОБРОГО ВИХОВАННЯ

ТОВАРИСЬКЕ ВІДНОШЕННЯ МІЖ ХЛОПЦЯМИ І ДІВЧАТАМИ

Як приємно спостерігати молоду людину, що вже з ранніх літ проявляє у всьому своє добре виховання і знання правил товариської поведінки супроти своїх товаришок і подруг.

Такий юнак встає, щоб привітатись; чекає, доки йому простягнуть руку, яку стискає дружнім потиском (не виявляючи тут своєї "сили"). Він відчиняє двері і пропускає вперед свою товаришку. Коли доводиться їм зайти до ресторану, він обслуговує її в першу чергу, сідає тоді, коли вона сіла. Коли це восени чи взимку — допомагає подрузі скинути плащ і вішає його.

Все це прості вияви чемности, яких треба систематично притримуватись, бо без них юнак не буде добре вихованим ані інтеліґентнішим.

Дівчина за всі ці вияви уваги і чемности повинна бути вдячна, має подякувати, коли їй відчинили двері і т. д.

Чи юнак може дати подарунок своїй товаришці? Так, але це, звичайно, річ без великої матеріяльної вартости. Коли ж, одначе, він дарує річ вартісну дівчині, яка не є його нареченою, — вона повинна чемно відмовитись. Приймати дорогі подарунки — означає анґажувати себе до зближення.

Чи дівчина може дати подарунок? Так, але ніколи перша, навіть тоді, коли це дрібна річ. Коли вона з нагоди народження чи свята одержала від свого товариша подарунок, тоді з нагоди подібного свята юнака дарує йому якусь річ. Найкраще надається на такий подарунок книжка або платівка.

Ніколи дівчина не дарує юнакові квітів. Навіть тоді, коли її товариш хворий. Відвідуючи його, приносить овочі, книжки, журнали, щоб тим і виявити свою увагу, і розрадити недужого товариша.

Євгенія Р.

Кінь і його тінь

Бурчала тінь сердито на Коня:
Чого за мною бігаєш щодня?!!

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН

16

Одного місячного вечора, після довгого дня свердлування, ми завважили сірого гостя, який своєю чорною мордочкою швидко обнюхував кожний предмет у таборі. Нас прийшов відвідати північний лис.

Жаль нам стало нашого малого пухнатого сусіда, якому напевно вже забракло зимових запасів харчів. Кіт Арнольд швидко відчинив м'ясну консерву і поклав невеликий шматок м'яса на горбочку снігу, перед входом до нашої хатки. Крізь відчинені двері ми стежили за всім, що діялося надворі.

Лис підхопив запах у повітрі, підкрався до м яса, глянув недовірливо в бік дверей, хапнув м'ясо і хутко відбіг яких тридцять кроків від нашого барачку.

Кіт Арнольд зараз же потяв решту м'яса на малі шматочки і поклав їх рядочком аж до порогу. Лис підкрадався раз-за-разом. Своєю вузенькою мордочкою зграбненько за м'ясо – хап!.. І відбігав знову від хатки. Лишився ще останній шматочок м'яса на порозі. Лис підкрався обережно, і вже от-от мав кинутись на м'ясо, аж раптом вітрець зрушив нейлоновою стіною. Лиса немов відкинуло на яких десять кроків від хатки.

Доки наш гість обдумував дальший наступ, Кіт Арнольд вже готував йому "зраду"... Він швидко відчинив другу банку м'яса і поклав рядочком шматки меленої свинини по долівці в кухню і аж до спальні!.. Лис, голодний, не міг відмовити собі такої спокуси, його вусики на мордочці аж тремтіли. За кожним шматочком підкрадався він уважно і, зловивши м'ясо, знову вискакував надвір.

"Голод не тітка", – каже українська приказка. Тому лис відважився зайти до кухні. В момент, як вибіг він надвір, Давид Биджон прокрався із спальні, звідки ми всі обсервували лиса, і притаївся в кухні за відкритими дверима. Лис знову підкрався, оглянув кухню, подивився недовірливо на Давида, вхопив м'ясо і шпурнув надвір!..

Великий північний апетит підганяв тваринку, і лис щораз то дальше входив у хатку. Востаннє він підкрався до кухні. Пильно підступив до м'яса і вже от-от мав кинутись на м'ясо, як Давид дуже швидко зачинив двері!

Реакція лиса була надзвичайно швидка. В момент, коли постать Давида хитнулася, щоб зачинити двері, лис стрибнув до дверей. Але запізно! Двері вже зачинилися, і він вдарився об дерево.

Мов та білка широкохвоста, лис відбився від дверей і плигнув то до одного, то до другого вікна. Тверда плястикова шиба його відбивала, мов зловлену пташку. В тривозі наш лисик скакав то сюди, то туди... Вкінці забіг кудись під спідню полицю в кухні і заховався за консервними банками. Звідтіля чути було всілякі погрозливі звуки: пчихи, сичання, бурчання і гарчання. Лис гарчав особливо голосно, коли один із нас старався підійти до нього ближче.

Його великі жовті очі світились з темного кутка з-під полиці.

Так просидів наш лис до півночі, і не рушився з кутка. Ми вже відправили нашу покуту і позбирали купки з підлоги, а лис все гарчав...

Побачивши, що нічого не вдіємо, ми вирішили випустити бідного сіромаху. Відчинили двері надвір і всі пішли до спальні. Повільно минали хвилини. А лисик і далі сидить у своєму кутку, ані мур-мур! Нарешті наважився і повільно вийшов з кутка. Став на середині кухні. Подивився на відчинені двері і, мабуть, не міг повірити, що ми йому їх відчинили. Глянув ще раз у наш бік, кивнув голівкою, немов на прощання, і хутенько побіг додому. Хоч і мав пригоду, та все таки підживився.

(далі буде)

ЦІКАВО ЗНАТИ

ОСТРІВ ЗМІЙ

Ви знаєте багато назв островів. І не лише знаєте, а й можете їх показати на карті А от в Китаї є острів, назва якого походить від назв тварин, що на ньому живуть. Це острів змій. Розташований він у Жовтому морі, недалеко від міста Порт-Артур. Цей невеликий (всього чотири квадратних кілометри) острів безлюдний. Зате на ньому водяться десятки тисяч змій.

Змії тут всюди: на гілках дерев, на кущах, в кам'яних ущелинах.

Чим же харчуються ці змії? Птахами і морськими пацюками. Цей острів служить місцем відпочинку для перелітних птахів. І коли втомлені горлиці, чайки, папуги сідають тут перепочити, на них з ущелин, з дерев, з кущів раптово нападають змії.

КІНОФІЛЬМ СВІТУ

* УКРАЇНА. Молодий скульптор у Києві, Галина Кальченко, створила чудовий скульптурний портрет видатної української письменниці Ольги Кобилянської. Вона є автором таких же портретів Лесі Українки, Тараса Шевченка, композитора Г. Майбороди та ін. творців рідної культури.

* Експедиція Української Академії Наук знайшла на дні Чорного моря гарні грецькі вази, кухлі, статуетки, але – як повідомила совєтська преса, "знахідку було передано в Москву"...

* УКРАЇНЦІ у вільному світі. Маляр Ол. Климко виконав для Світової Виставки в Нью-Йорку дуже гарну, рельєфну панораму Місяця, яку оглядають сотні тисяч відвідувачів павільйону "Дженерал Моторс".

* Шевченківський Комітет у Англії видав перший том поезій Т. Шевченка англійською мовою, в перекладі англійської поетеси Віри Річ. Цей том містить вступну статтю найстаршого перекладача творів Кобзаря на англійську мову, Пола Сельвера. Наступні томи вийдуть лише тоді, коли буде розповсюджено перший. Писати треба на адресу:
Shevchenko Centenary Committee, 49 Linden Gardens, London W. 2, England.

* США. Тут почали випускати нові друкарські машинки для писання. У них немає важелів для кожної літери, все заміняє "друкарська голівка" – кулька, на якій зображені друкарські знаки. "Голівка" рухається вздовж паперу, вдаряючи по ньому тим чи іншим знаком. Увесь шрифт складається з 88 літер та різних знаків, цифр тощо. На такій машинці пишеться дуже легко і швидко.

* ФРАНЦІЯ. На хутірці в горах, поблизу села Ретурнак, живе 15-річний спаралізований хлопець, який не може ходити гірськими стежками. Щоб міг їздити сам на своєму спеціяльному візку в село – його товариші проклали гарну дорогу до села. Вперше той юнак зміг сам поїхати на візку в село 15 серпня – тоді він уперше відвідав своїх друзів з Ретурнаку.

* ТУРЕЧЧИНА. У цій країні живе найстаріша на світі жінка Гатіце Ніце: їй тепер минуло 169 років. Вона спить по 10 годин, має добрий апетит, на останньому дні народження, з нагоди свята – навіть затанцювала...

* На ґумовій фабриці у США перевіряють якість великих опонашин для літаків за допомогою... яйця. До опони, яка швидко обертається, присувають ручку з яйцем на віддаль, що дорівнює десятій частині міліметра. Коли опона має горбки – яйце розіб'ється. Це означає, що вона має якісь горбки-дефекти і не надається для монтування до літака, бо може легко тріснути під час зудару колеса літака з землею і викликати катастрофу.

ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЖИВОЇ РИБИ В ЛЬОДУ

Відомо, що деякі породи риб здатні переносити значні зниження температури. Французькі дослідники провели такий експеримент. В акваріюм помістили 28 прісноводних риб. Спочатку їх держали у воді з температурою, близькою до нуля, а потім поступово, протягом кількох діб, знизили температуру до мінус 20 градусів Цельсія. Таким чином риби були заморожені всередині глиби льоду.

Через два місяці з великою обережністю поступово почали підвищувати температуру. З двадцяти восьми риб лише три загинули, інші ожили. Дальші дослідження показали, що таке тривале перебування в льоду не відбилося на їхній життєдіяльності. Було висловлено припущення про можливість транспортування живої риби у брикетах льоду.

ЦІКАВЕ ЗВІДУСІЛЬ

СПОРТ У ПЕРУАНСЬКИХ АНДАХ

Не так давно в Перуанських Андах (Південна Америка) було виявлене плем'я низькорослих індійців, нараховуюче всього близько 1.800 осіб і замешкале на висоті 3.360 метрів над рівнем моря. Воно займається землеробством, вирощуючи головним чином картоплю й кукурудзу. Середній зріст чоловіків цього племени 152 сантиметри, а вага близько 50 кілограмів. Одначе всі вони відзначаються величезними розмірами грудної клітки.

Цікавим є те, що ці індійці не тільки вміють протягом тривалого часу пересуватися бігцем по гірських стежках із важким вантажем за плечима, але й влаштовують своєрідні змагання. Вони змагаються між собою в бігу, несучи на плечах мішок картоплі вагою 70 кілограмів.

ДЕРЖАВИ-ЛІЛІПУТИ

Поруч зі світовими великодержавами, площі яких становлять мільйони квадратових кілометрів, а населення обраховується сотнями мільйонів осіб, є й такі країни, що їх навіть важко помітити на карті.

Ось держава Монако, яка розташована на Середземноморському узбережжі. Її територія 1,5 квадратових кілометрів, на якій живе 24.000 осіб. Власне, це три маленькі міста — Монако, Монте-Карльо й Кондамін, — які злилися в одне ціле.

На правому березі Райну є князівство Ліхтенштайн (158 квадратових кілометрів і 16.000 населення), на Апенінському півострові — республіка Сан-Маріно (62 квадратових кілометри й 15.000 населення), а в горах між Францією й Еспанією — країна Андорра (433 квадратових кілометри й 7.000 населення).

Чи відомо вам, що

...в обширах норвезького Північного Рогу сонце не заходить за обрій від половини травня до кінця липня місяця.

...найвищою будівлею ЗДА поза Нью-Йорком є т. зв. »Термінал Тауер« у Клівленді з висотою 708 стіп.

...американська ріка Міссісіпі, правдоподібно, взяла свою назву з мови індійського племени Чіппева, в якій »міці« означає велика, а »зібі« — ріка.

...отруйний павук тарантул, укус якого спричиняє смерть, ніколи не плете павутиння, а ловить свою жертву, пересуваючись на ногах.

...комар виду »форціпомия« робить своїми крильми 57.000 помахів на хвилину.

...майже 90% людности Канади оселено вздовж канадсько-американського кордону.

...підготовляючи ґрунт для спорудження одного з будинків у Копенгаґені, робітники відкопали невеликих розмірів торговельний корабель, походячий із XII-го століття.

...мистецтво ґравірування на камені походить із Месопотамії, де воно було дуже широко розвинене ще в IV-му столітті перед народженням Христа.

...заглушувачі шуму моторів ракетного літака мають вагу, еквівалентну вазі трьох пасажирів.

...сумерійський гимн, написаний на глиняній таблиці, яка має дату 800-го року перед народженням Христа, є найстаршим зі знаних і збережених досі музичних записів.

ВПЕРТІ САМУРАЇ

Тисячі великих і малих островів Тихого океану обпалило полум'я другої світової війни. На декотрих ще й досі переховуються японські військовослужбовці. Одні не знають, що війна давно скінчилась, інші чули про капітуляцію Японії, але вважають її негідною дією для «воїнів імперії сонця, що сходить». За законом самураїв «бушідо» вони мусять боротися до кінця. Вважають, що таких — ще десятки тисяч... Декілька років тому в Токіо була створена спеціальна організація із завданням знайти цих «упертих» воїнів і повернути їх до нормального життя.

Цікаво склалася доля сержанта Какуо Шімада. З декількома товаришами він перебував у непрохідних хащах Нової Гвінеї. Протягом 10 років йому вдалося підтримувати дисципліну серед своїх підлеглих за допомогою... кілограма солі. «Я пояснив своїм людям, — так розповідає Шімада, — що солі повинно вистачити для нас на десять років». Разом з ними Шімада викорчував ділянку і посадив картоплю, овочі та цукрову тростину. Коли скінчились запаси солі, сержант вирішив йти до океану. Тут японці наштовхнулись на американський патруль, який їм повідомив сенсаційну новину — з моменту закінчення війни минуло 100 місяців!

А якийсь фельдфебель Косуко, мабуть, перевершить рекорд Робінзона Крузо, який провів 28 років на острівці. Косуко у різних місцях сповіщає про своє існування написами на стовбурах дерев: «Смерть янкі! Японія переможе!» І підпис: «Фельдфебель Косуко». І так майже 20 років...

СІРНИКИ

До початку XIX-го століття майже всі люди добували вогонь із допомогою кресала. Сірники, як свідчить сама назва, виготовлялися зі сірки й були незручні у користуванні: перш, ніж запалити сірника, його доводилося опускати у спеціяльний хемічний розчин. У 1833-му році німецький хемік Камерер винайшов речовину, до складу якої входив фосфор, і яка спалахувала від тертя. Одначе, фосфорні сірники виявилися небезпечними. Лише 100 років тому з'явилися так звані шведські сірники, які й набули широкого вжитку на цілій земній кулі.

ВУДКАР І РИБА

Поїхав я в Атлантік Сіті,
Де хвилі котить океан,
Щоб там поплавати і Риби наловити...
Яка поезія! Який всьому пеан!
Тримаю вудлище. Мина хвилина.
І Риба — хап! І вже в моїх руках...
— Та що за клопіт? Що за жах?! —
Вона мені сказала, мов Людина:
— Хай річ для тебе ця предивна —
Тобі не хочу, друже, я біди...
Пусти мене у воду... й геть іди:
Я ж — радіоактивна!!..

ДІВОЧА КАПЕЛЯ БАНДУРИСТОК

при О. СУМА ім. П. Орлика в Детройті
під мист. кер. Петра ПОТАПЕНКА
наспівала другу платівку під назвою

НАГАДАЙ, БАНДУРО, СПІВАМИ

До платівки ввійшли кращі пісні з нового репертуару Капелі: популярна пісня Гр. Китастого — "Нагадай, бандуро, співами", "Чи знаєш ти?" — Р. Купчинського, "Гетьте, думи" на слова Лесі Українки та ряд народніх ліричних і жартівливих пісень.

Платівка HI-FI з доброго матеріялу продукції R.C.A. Victor. Мистецьке оформлення обкладинки Михайла Дмитренка. Платівки можна набути в українських книгарнях, Осередках СУМ, або безпосередньо замовляти в Осередку СУМА, висилаючи грошовий переказ в сумі $5.00 виставлений на:

UKRAINIAN AMERICAN YOUTH ASS'N
9740 Conout, Detroit 12, Mich., U.S.A.

СВОГО НЕ ЦУРАЙСЯ

Жив на світі гусак. Він був дуже вродливий. Мав гарну постать і біле, як сніг, пір'я. Гусак був радий за свою вроду і вирішив стати лебедем. Спочатку він почав цуратися батьків, відділився від них. Потім почав самітним плавати на озері. На подобу лебедів гусак завжди витягав шию, намагався зробити її подібною до лебединої шиї. Та даремні були намагання. Шия не гнулась і не довшала. Лебеді глузували з гусака за те, що він хоче уподібнитись до гарної лебединої вроди. Але гусак був упертий. Він продовжував удавати з себе лебедя. Тоді лебеді почали скубати гусака. Перелякany гусак попрохав батьків, щоб вони його рятували. Батьки відцуралися від гусака, бо гусак першим відцурався батьків.

З того часу гусак жив насамоті. Згодом з журби загинув. І ніхто за ним не шкодував.

Грицько БОЙКО

КИЦЮ КОТИК ПРИГОЩАЄ

Кицю котик пригощає,
Кицю котик научає:

— Щоб скоріше з'їсти це,
Ти їж борщ, а я — м'ясце!

ЮРКО І МОЛОКО

— Ну, скажи: «Мо-ло-ко».
— Моня! — випалив Юрко,— Мо-ня!
— Що! Не вмієш?.. Навчимо! Вимовляй за мною: «Мо».
— Мо.
— Бачиш, як нам повезло? Значить, вимовиш і «ло».
— Ло.
— Дуже добре! Ну й Юрко! Ану, скажи: «Молоко».
— Моня!

Гірська стежинка

Я, стежинка-верховинка,
У зеленій блузі,
Пробігаю між квітками
Коло гаю, в лузі.
Протоптали мене люди
У гірські оселі.
Піднімаюсь на високі
Полонини й скелі.
Подружилися зі мною
Діти-верховинці:
Знаю, де росте малина,
Де гриби й суниці.
Стежу, щоб ніхто не вибив
Диким терням око.
Обережно всіх виводжу
На шляхи широкі.
Стежу, щоб не заблудився
Хтось в гірській сторонці.
Я, стежинка-верховинка,
Лину аж до сонця.

Степан ЖУПАНИН.

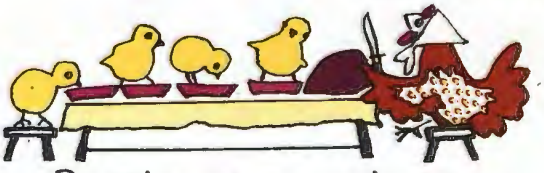

Заспівали в полі коси,
А за косами серпи.
І лягли важкі покоси,
Й обернулись у снопи.

І не раз зімліє спина,
Доки знову у селі
Покладуть смачну хлібину
На дубовому столі.

З ТВОРЧОСТИ ЮНАКА МИКОЛИ КОЛОДКИ

Миколі Колодці, юному сумівцеві з Монтреалю, в Канаді, всього 16 років віку. Хоча живе далеко поза Батьківщиною Україною, Микола дуже добре володіє усно й на письмі українською мовою, добре знає українську історію, читає художню літературу. Понад усе він любить малювання. Репродукуємо два його малюнки: портрет Івана Франка та "Бабуся пряде". Бачимо, що з Миколи виростає молодий український мистець. Скоро він піде до Університету в Монтреалі, де вивчатиме архітектуру. Сердечно бажаємо найкращих успіхів, молодий друже!

М. Колодка

Для учасників Олімпійських ігор у Токіо організаційний комітет виготовив спеціальні показники. Це — таблички з відповідним малюнком, які будуть встановлені біля кожного об'єкта. Таким чином, кожен олімпієць без вагань знайде потрібне місце. На фото (перший ряд зліва направо): питна вода, бар швидкого обслуговування, кафе, камера схову, пошта, банк, пункт продажу квитків; другий ряд: пункт продажу програм, гардероба, душ, радіостудія, олімпійське селище, конференц-зал, магазини; третій ряд: клюб, театр, лазні, парова лазня, пральня, стоянка велосипедів, стоянка автомобілів.

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
11
ЛИСТОПАД
РІК II

Гаврило Прокопенко

Мово моя чудова

Мово моя чудова,
Як тебе не любити!
В кожнім твоєму слові
Наше життя відбито.

Сильна, жагуча, ніжна!
Все в тобі, мово, чутно:
Луни часів колишніх
І голоси майбутні.

Є в тебе сни манливі
І заповітні мрії,
Серця тропічні зливи,
Пристрастей чорторії.

Не довіряйте, люди,
Тим вертунам манірним,
Що у модернім бруді
Гребують словом рідним.

Вуха їм коле шилом,
В ніздрі штрика погані
Слово народне миле,
Мова моя кохана!

Мова, що пахне хлібом,
Тіл і плодів наливом,
Думки людської глибом,
Потом гірким, щасливим.

Пахне любистком, житом...
Запахом трав медовим...
Як тебе не любити,
Мово моя чудова!

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Це число оформили мистці: Петро Сидоренко — обкладинка, Петро Холодний, фотографи Д. Моторук, І. Святківський, автор фотомонтажу про Усусусів і фотограф пп. Олексин, Юрків, маляр Б. Піяніда.

ДО ПЕРЕПЛАТНИКІВ І ЧИТАЧІВ « КРИЛАТИХ »

Дорогі Юні Подруги і Друзі !

Ось уже добігає два роки, відколи Ви познайомились з Вашим журналом « Крилаті ». За той час Ви зжилися з ним, як з добрим другом, що завжди зацікавлює і приносить зі собою новинки, свіжі думки і різні цікаві речі, яких Ви передше не мали. Ви ждете його кожномісячної появи, як ждеться запрошеного приятеля, що неухильно прийде. Ви спостерігаєте, що інколи, коли йому доведеться спізнитись, Ви нетерпеливитесь, побоюючись, щоб йому чого злого в дорозі не приключилось. Ви стверджуєте, що Вам уже важко було б без нього обійтися. Це добре. Воно означає, що Ваша дружба глибока, нерозривна.

Зі свого боку « Крилаті » хочуть приходити до Вас ще цікавіші, ще краще зодягнені, ще обширніші, щоб собою могти Вас збагатити. Ви напевно вже думали про це. Та чи зможуть « Крилаті » здійснити це бажання без Вашої піддержки і заохоти ?

У Вашому власному інтересі « Крилаті » мають до Вас мале прохання : не забути на час відновити передплату і приєднати хоч одного нового передплатника. Чим більше буде передплатників і читачів « Крилатих », тим більша і сильніша буде наша юнацька Спілка, споєна одною ідеєю служіння великій справі. Не забудьте також і про різні нагоди для проведення збірки на видавничий фонд « Крилатих ». Пам'ятайте, що « Крилаті » не мають крім Вас ніяких « меценатів » і що їхнє існування і майбутнє залежить виключно від Вас. Вони чекають від Вас дії і то негайної.

Ваша передплата
+ приєднаний новий передплатник
+ датки на видавничий фонд
= запевнений Ваш духовий ріст і майбутнє « Крилатих » !

Гартуйсь !
Ваші « Крилаті »

У 1964 р. сумівці Осередку ім. гет. І. Мазепи в Мельборні, Австралія, брали організовану участь в поході на символічну могилу Полеглих за волю України. Символічна могила була збудована під Українською Католицькою Катедрою в Мельборні. Сумівці довкола могили по святі. Світлив Й. Святківський.

Адреса Адміністрації : Union de la Jeunesse Ukrainienne (Krylati)
72, Bd Charlemagne, Bruxelles 4
Belgium

Imprimerie SINTAL
Typo-Offset

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
ЛИСТОПАД
11
РІК II

ГЕРОЯМ БАЗАРУ

Вони билися з ворогом завзято, хоробро, аж до останнього набою... Набоїв забракло навіть на те, щоб вкоротити собі життя й не попасти в полон на муки.

Бій кінчався і скривавлених, знесилених та знеможених нерівним боєм, їх оточив ворог і взяв у полон. Це було 17-го листопада 1921 року на річці Звіздаль біля села Малі Минки. По тяжких тортурах і знущаннях, чекісти засудили їх на розстріл...

21-го листопада цього ж року під містечком Базар на них, Героїв, що знесли всі катування й не зрадили, не пішли на службу ворогові, — чекає викопана могила... Над нею стоять 359 козаків і старшин, а навколо них наїжені ворожі кулемети... Трохи далі — селяни, зігнані з довколишніх сіл, дивитися на смерть тих, хто не кориться совєтській владі.

Коли стояли над могилою, чекісти ще раз обіцяють помилувати — дарувати життя тому, хто покається й піде служити ворогові в рядах червоної армії. Та від імени приречених на смерть у відповідь чекістові падають гнівні слова козака Щербака: »Я козак 6-тої січової стрілецької дивізії Щербак, від себе і козаків, яких знаю, кажу вам: ми знаємо, що нас чекає і ми не боїмося смерти, але до вас служити не підемо. Коли ж ви нас поб'єте, то знайте, що за нас помститься ввесь український нарід, а коли до українських козаків піде вість про вашу ганебну роботу, то за нашу кров вони будуть нищити все, що тільки має хоч малий зв'язок з вами«.

Ці героїчні слова покрилися гучним козацьким »Слава!« та співом »Ще не вмерла Україна«. Кати на мить розгубилися і в замішанні почали стріляти з пістолів — а далі затріщали кулемети...

Так вмирали мужні лицарі — Герої Базару, віддаючи своє життя за волю рідного краю. Вони ж бо пішли славним шляхом своїх предків-княжих дружинників та запорожців: »краще вільним вмерти, як у рабстві жити«.

»Знайте, що за вас помститься ввесь український нарід«... ці останні слова козака Щербака нехай навіки лунають у наших серцях і нехай завжди нас кличуть: ПІМСТИТИ БАЗАР.

ПЕРШЕ ЛИСТОПАДА 1918 У ЛЬВОВІ

(Спогад 18-річного учасника)

Я мав тоді 18 років і вже три місяці жив у Львові, хоча моя родина перебувала постійно на Поділлі. Воєнні часи і неупорядковані життєві умовини примусили мене шукати праці. Я знайшов її в адміністрації видавництва "Сільського Господаря" – господарської організації Західньої України, що дбала про піднесення рільництва українських селян та допомагала відбудовувати знищені першою світовою війною господарства.

Мешкав я тоді недалеко Політехнічного інституту.

Ранком 1-го листопада 1918 р. ішов я тією самою дорогою, але як тільки вийшов у місто – відчув, що щось сталося, хоча й не знав, що саме.

Коли я минув Українську Духовну Семінарію та пройшов коло Головної Пошти, побачив, що над головним входом висів великий український прапор. При вході стояло кілька військовиків, а біля них гурти людей, які про щось жваво розмовляли. Глянувши вулицями, я побачив, що всі трамваї стояли непорушно. Щось сталося у Львові.

Про причину я довідався аж тоді, коли прибув до бюра. Там було вже кілька осіб постійних працівників. Обличчя їх сяяли радістю. Мені сказали, що вночі українські вояки колишньої австрійської армії, під проводом українських старшин, на наказ сотника Вітковського опанували місто Львів, а всіх австрійських вояків інших національностей, що їх було повно у львівських казармах, – роззброїли. Це все пішло так справно, що при цьому ніхто не загинув. На Львівській ратуші вивішено українські прапори. Австрійський намісник, який в імені цісаря Австрії очолював владу в Галичині, знаючи, що сталося – передав владу в українські руки.

Я довідався також, що центром усієї роботи став Народній Дім. Там організуються військові сили Західньої Української Республіки і туди йдуть усі українці, щоб одержати зброю.

Усі ці новини викликали у мене дуже сильні враження. Правда, проголошення незалежности українських земель, що були під Австрією, відбулось дуже урочисто на площі св. Юра ще в жовтні, але це проголошення було радше теоретичне і воно безпосередньо не принесло тоді жадних змін.

Аж ось сьогодні така зміна настала! Як радісно билися серця усіх українців, що жили у Львові! Від 1340 року, коли помер останній наш володар Юрій II, підступно отруєний ворогами, – український Львів був у ворожій неволі.

Не чекаючи довго, я зараз таки пішов до Народнього дому – великої будівлі коло Преображенської церкви. В партері була велика заля, де давніше відбувались вистави, концерти, віча тощо. Два вищі поверхи мали багато кімнат, де приміщувались різні товариства та організації, а на 3 і 4-тому поверхах були шкільні кляси – філія Української Академічної Гімназії.

Сьогодні цілий дім був великим військовим табором. В окремих кімнатах працювали наші старшини при організації української армії. У шкільних приміщеннях відпочивали вояки, які вночі виконали так важливу роботу. У великій залі було кілька десятків вояків, підстаршини та старшини. Було там також кілька укр. січових стрільців (ця частина українського війська перебувала тоді на Буковині).

Відходили і приходили різні стежі, під проводом старшин, або підстаршин. Вони утримували лад у великому місті, а також у казармах, де були роззброєні чужонаціональні вояки австрійської армії, які очікували змоги виїхати до своїх країн.

Було також кілька молодих людей у цивільному. Вони просили прийняти їх до лав своєї рідної, Української Армії, про що мріяли віддавна усі українські юнаки та багато дівчат.

Тому, що не всі справи були вже поладнані і не було під руками військових одностроїв, нам дали лише синьожовту опаску на рукав, кріс, декілька набоїв. Нас приділено по одному або двох до окремих стеж.

Десь коло другої години по полудні приділено і мене до однієї стежі, що мала йти на головний залізничний двірець. Стежа складалася з 10 стрільців.

Ми ішли повільною ходою Городецькою вулицею. Всюди спокійно, але людей на вулицях було дуже мало. Дійшовши до головного двірця, увійшли ми на перон. Там стояло багато потягів з військовиками, які їхали до своїх країн, бо новоутворена українська влада хотіла, щоб вони виїхали чимскорше. На перонах стояли українські військові стійки.

Коли наша стежа вийшла з головного двірця, почало темніти. Повертали ми іншими вулицями. На вул. Льва Сапіги, недалеко школи, ми зустріли закривавленого хлопця-українця, який сказав, що його побили поляки, які збираються у цій школі. За кілька хвилин ми почули кілька стрілів з якоїсь закутини, але вони нам нічого не зробили. Ми пішли дальше в напрямі Народнього Дому, бо такий мали наказ. По дорозі затримали два авта із старшинами австрійської армії. Ми завернули їх до Народнього Дому і передали службовим старшинам.

У Народньому Домі наш провідник здав звіт і ми, відпочивши кілька хвиль, пішли знову в місто, де стежили всю ніч.

А коли почало розвиднятись, нам сказали іти на спочинок. Так ми охороняли лад і спокій у Львові, що за одну ніч вирвався з-під австрійської і польської неволі та знову став українським містом, як за давніх княжих часів.

Володимир Мацьків

ОСЕЛЯ СУМ ім. Т. ШЕВЧЕНКА — »ТАРА́СІВКА«

12-го лютого ц. р. Крайова Управа СУМ-у у В. Британії закупила посілість, яка в найближчому майбутньому стане широко відомою і знаною українській молоді та громадянству, як »Тара́сівка« — Оселя СУМ ім. Тараса Шевченка.

Посілість ця знаходиться 7 миль від м. Дарбі, займає 32 акри (13 гектарів) площі та має вигідне й мальовниче положення. На терені посілости є мешканевий дім на десять кімнат і дві кухні, три ґаражі, стайня, один магазин на пальне, один дерев'яний барак, дві хатини над ставком і рікою, дві менші будови над водою, чотири півокруглі бараки та шість півроззвалених таборових будівель з цегли. Також є декілька бетонових площ та два збірники на воду.

На північ від мешканевого дому є три площі — сіножаті, які займають простір двох третіх всієї посілости. Частина другої та ціла третя площа були зайняті давніше військовим, а згодом, цивільним табором. Це місце добре надається на розбудову сумівського табору. На правому крилі від дому є положений лісок з деревами різного ґатунку. За домом є невеликий город з овочевими деревами. Далі, на південь, город і ліс межують з каналом, який відгороджує частину землі, до якої доступ через місток. За каналом — берег, що належить до посілости, вкритий деревами й кущами, а далі є два природні басейни, з яких другий вливається до ріки Трент, що з нею в одному місці межує посілість. У лісі є глибокий яр. Усе це разом створює гарні і сприятливі для таборування умови.

Головною ціллю цієї оселі — створити культурний центр для української молоді у В. Британії. Бажанням КУ є, щоб українська молодь користала з оселі по можливості цілий рік, і для цього треба створити відповідні умови. Очевидно, найкраще й найповніше буде використовувана оселя в літньому періоді, коли відбуватимуться юнацькі табори. Крім цього, Правильник Юнацтва вимагає, щоб юнацтво осередків відбувало кінцевотижневі таборування і це можна легко виконувати, склавши наперед цілорічний плян таборування окремих осередків. Крайова Управа розпоряджає таборовим вирядом у достатній кількості й це дасть змогу таборувати навіть найбільшим осередкам. Далі К. Управа буде організувати кілька разів у році курси виховників для підвищення їхніх кваліфікацій, а також курси для вишколу впорядників, які згодом мають перейняти керівництво у клітинах СУМ-у.

«Боротьба народів завжди супроводжувалась боротьбою мов. Та не завжди доля мови залежить від долі народу. Нехай народ і скорений, але коли він зберігає свою мову, він однаково залишається сам собою серед інших. Якщо ж він змінює свою мову, то вже більше не існує, а стає частиною іншого народу, «сильнішого».

«Найкращі, найкультурніші представники народу завжди дбають за свою мову, байдуже, хто вони — українці, поляки, чехи чи німці.»

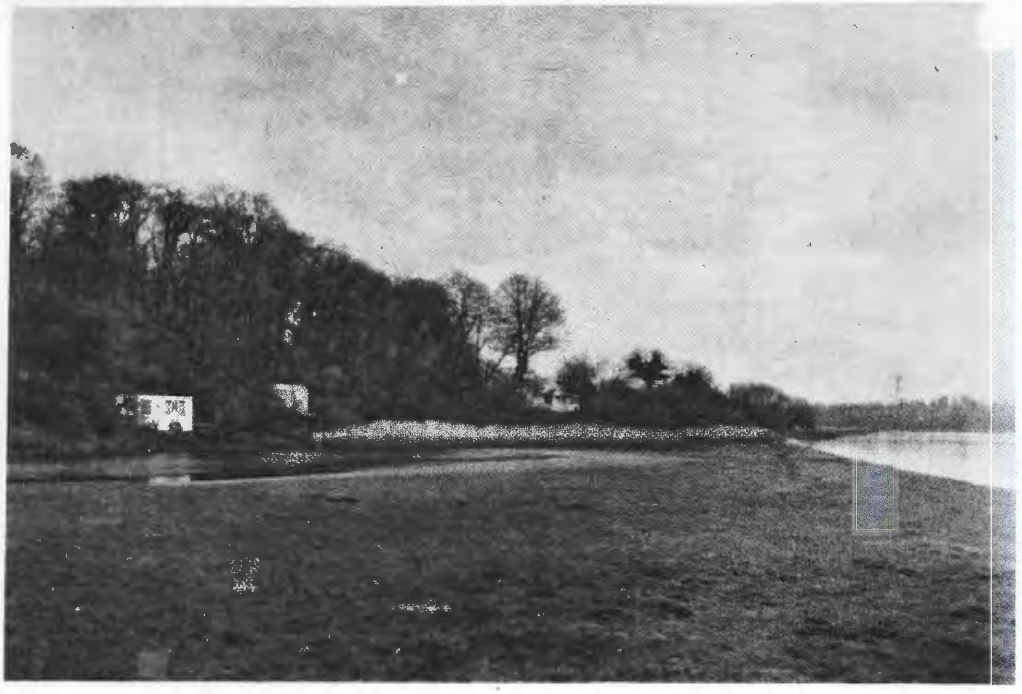

Це репродукція листівки із великої серії, виданої КУ СУМ Англії, з зображенням різних краєвидів прегарної "Тарасівки".

НАРОДЖЕННЯ КОМИ

Перша кома у друкованому тексті з'явилась десь наприкінці XV чи на початку XVI століття. Її запровадив відомий венеціанський друкар та видавець Альд Мануцій. До цього вживалося лише два розділові знаки: крапка і двокрапка.

Мануцій запровадив і заголовки до видань.

Табір »ЧЕРВОНА КАЛИНА«

У 1964 році відбувся другий Виховно-Відпочинковий табір на Оселі СУМ у Елленвіл, для Юнацтва Спілки Української Молоді Америки. Табір звався "Червона Калина". Чому така назва?

50 років тому, на початку Першої світової війни, українське юнацтво, зорганізоване в Легіон Січових Стрільців, із зброєю в руках виступило до бою проти гнобителя українського народу Москви і вславилося геройськими чинами і подвигами. З нагоди тієї річниці Команда табору вирішила назвати цей табір Юнацтва "Червона Калина", словами з пісні, яку Січове Стрілецтво співало, йдучи до бою.

Багато Усусусів були дуже молодого віку. Вони замінили в тому часі книжку на кріс, шкільну лавку на воєнні окопи, а гру і забави – на важкі бої з ворогом. Кожен і кожна з них були сповнені великою любов'ю до свого Рідного Краю і Народу та спрагнені прислужитись якнайкраще українській визвольній справі. Це дало їм змогу і силу виконувати найважчі та найбільш небезпечні воєнні завдання.

До виконування цих завдань вони заздалегідь підготовлялись. У школах добували якнайширші знання, особливо про Україну, а в молодечих організаціях запізнавались з організованим політичним і громадським життям, набували фізичної заправи, вправляючи різні роди спорту, влаштовуючи мандрівки, а подекуди навіть військові вправи. Вони гартували себе духово і фізично до майбутніх великих завдань. Часто влаштовували мандрівки в Карпатські гори, здобуваючи найвищі шпилі і недоступні місця, поборюючи не раз важкі труднощі, холод, голод, непогоду і т. п. Це їм дуже пригодилося, коли вони стали Січовими Стрільцями. В боротьбі з ворогом вони визначались витривалістю, відвагою, хоробрістю і лицарськістю. Часто прокрадались через ворожі застави, йшли вглиб ворожої території, здобували у москалів і приносили важливі вісті, що вирішували долю боїв і перемогу над сильнішим ворогом.

Беручи приклад із славних діл юнаків і юначок, що тому 50 років героїчними чинами записали себе в історію українського народу, здобуваючи славу і волю, – Юнацтво Спілки Української Молоді Америки готується бути гідними їхніми наступниками.

Є. Г.

Кому нашої землі схочеться, той під нею скорчиться.

Бій цей ішов не тільки за відібрання ворогам можливости панувати над нашою рідною землею, він ішов й за душі майбутніх українських поколінь. І хоч на боєвищах покищо бій був програний, але боротьба за душі майбутніх поколінь іде далі. Ми мусимо в цій боротьбі перемагати, щоб виграти наступний вирішний бій.

* * *

О. Олесь

Як вулькан, стоїш ти згаслий,
Але чую я,
Що в душі твоїй прекрасній
Море ще огня.
Вірю я, що обороне
Сам себе мій край ...
О, мій велетню-Самсоне,
Пута розривай!

Ми не кинемо зброї своєї:
Наше військо сміється, б'ючись,
Наше військо в боях бенкетує,
Наше військо вмира, сміючись.

Ми не зложимо зброї своєї ...
Дужі в нас і бажання, і гнів,
Ми здобудемо землю і волю,
І загоїмо рани віків.

ТАБІР ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

Команда табору назвала наш цьогорічний 1-й Виховно-Відпочинковий сумівський табір ім. Т. Шевченка, бо цього року минуло 150 років від дня народження Тараса Шевченка, який був українським національним пророком та найбільшим співцем волі української нації.

Шевченко був Генієм. У тяжких умовах життя – кріпацької неволі – власною силою волі зумів піднятися до вершин творчого духа, пізнав правду, зрозумів тяжку долю українського народу і став його духовим провідником. Пророком був тому, що знав, як запалити в народі іскру волі та вказати шлях боротьби з ворогами за волю. Кобзар писав: "Борітеся, поборете", або "Вставайте, кайдани порвіте...", "В своїй хаті своя правда...". Шевченко розумів, що український народ може бути щасливий у своїй самостійній державі. Він хотів бачити українську націю вільною, в колі вільних народів, і тому був націоналістом, боровся і карався за волю і щастя української нації.

Сумівська молодь на чужині перебрала ідеї Спілки з України, що в підпільній боротьбі з окупантами боролася за волю України. СУМ теж виховується на заповітах Шевченка, хоч далеко від Рідної Землі, але розуміє, що для нас є святим обов'язком помогти рідному народові визволитися з-під московської неволі.

Виховний склад табору повних три тижні провадив гутірки, присвячені творчості Т. Шевченка. Юнаки і юначки мали нагоду пізнати Т. Шевченка, як борця за волю України, якого москалі карали, але поет не лякався кари, ще більше – закликав своїх земляків до боротьби за волю. Так само і ми, сумівці, мусимо іти слідами нашого Генія, Т. Шевченка, і не тільки читати його "Кобзаря", але чином і з великою охотою помагати нашим братам на Україні визволитися з нової неволі. Тоді будемо певні, що пророцтво Кобзаря "Встане Україна..." – у скорому часі таки здійсниться!

Б. Казанківський
(виховник)

Гордо повіває сумівський прапор на чолі святкового походу "Молодь – Шевченкові". Він відбувся в Літкомбе біля Сіднею. У поході взяли участь сумівці Осередків із Сіднею, Квінбієн та Канбери в Австралії, а також інші молодечі організації та старше громадянство.

Учасники Шевченківського Походу в Австралії, у Літкомбе, вмаршовують у місто.

Світлив С. Добровний

„В народі московському пануе найнеключимое рабство і невільництво у найвищій мірі. У них, крім Божого і царського, нічого власного немає і бути не може. І люди, на їх думку, народжені на світ для того, щоб нічого в ньому не мати, а тільки бути рабами. Коротко кажучи, з'єднатись з таким неключимим народом — це те ж, що скочити з вогню в полум'я".

(Слова Івана Богуна на Переяславській Раді 1654 р. З „Історії Русів").

КОЗАКИ НА СИЦІЛІЇ

Не сьогодні, а 342 роки тому були вони там. Звідкіля вони взялися на тому острові? — спитаєте. Справді, цікаво докладніше знати про таку подію!

— о —

Рік 1963. Сицілія. Місто Палермо.

Молоде літо на небі й у серці. Небо аж тремтить від ясної синяви й сонця. Місто — розлоге, просторе, дихає цим небом і морем, гомонить нестримним палом сицілійського темпераменту.

Оглянув я всі чудові пам'ятники, монументи старовини. А зійшлись тут три культури: старогрецька, арабська й італійська. Пішов я й до церкви Марторана — були ж Зелені Свята! — бо стара вона, ще з 1160 року, та й близька нам: візантійського обряду. Богослужби відбуваються тут старогрецькою мовою.

Зайшов над море, до порту. Над портом зноситься приманливий, зелений, із стрімкими стінами верх, що зветься Монтепеллеґріно — Гора Паломнича. Довго не надумуючись, сідаю на автобус і — гайда, на цей верх. Серед виноградників і піней, дорогою, довбаною у скелі, стрімкими серпентинами, — на кожному закруті жіноцтво аж вигукує від остраху! — за півгодини їзди автобус прибув на верх гори.

Прибувши на цю Паломничу Гору, я звернув увагу на церкву, що стоїть вбудована в скелю гори. Заходжу в цю церкву. По короткій молитві, зупинився я у притворі й став роздивлятись. Треба знати, що на заході Европи, як і колись у нас, найцінніші й найцікавіші пам'ятки культури, мистецтва зберігаються по церквах і монастирях. Дивна ця церква! Вся видовбана в скелі гори. Досить простора. В середині все втримане в латинському стилі й обряді.

Стояв я, придивляючись до всього: написи, різьби, — ікон тут нема, бо в скелі вогко! — "павуки", як казали в Галичині, або паникадила, як говорили на Наддніпрянщині. В притворі, праворуч від входу, при стіні — скелі стоїть різьба — статуя св. Розалії, що їй ця церква посвячена. Тут же, біля статуї, висить малих розмірів, по-мистецьки із срібла виконана мала ґалера — італійці звуть: "тріреме", тобто — тривесельна. — Тут же, біля статуї й ґалери, прикріплені у вглибленні до скелі, виднють дві мармурові таблиці: менша, від старости й вологости почорніла, нагорі, а більша, чиста, біла — під нею. Наближаюсь до цих таблиць, аби напис на них прочитати. Читаю:

"Р у с и н и..."

Стара назва нашого народу, що походить від дорогої й святої нам назви нашої Землі: Р у с ь, — опромінює мене й несе мою думку в давні часи княжої Київської Руси, в часи нашої імперії! Серце живіше забилось! Перше враження минає і я ще починаю читати увесь напис:

"Русини, після довгого часу турецької неволі, за порадою й під проводом Марка Сакмоського, відокремивши свою ґалеру від олександрівської морської фльоти, з великою обережністю та проворністю утекли, а віднайшовши волю й причаливши в Палермо 7 грудня 1622, звісили зі скелі турецьку хоругов, як монумент їх перемоги і відданости до святої Діви. Потім, із власної охоти, взявшись тут до роботи, жертвували частину своєї добичі, щоб збудувати святиню тій, котра є Покровителькою Сицілії".

Перечитав я цей напис і вдруге, і втретє. Витягнув записник і слово-в-слово записав ці рядки. Походив я ще по цій церкві, вийшов надвір та й сів на лаві біля церкви. Ця подія з козаками промайнула перед моїми очима: причалили наші козаки із своїм старшиною — Марком Сакмовським, у цьому порті, що он там у широкій, просторій затоці простягається; висіли тут і до влади зголосились. Не йдуть до величної катедралі, не йдуть і до Марторалі, а до малої, у печері каплички на цій горі, що володіє над портом, до Покровительки Сицілії — до св. Розалії. Вона, — що походила з цісарського коліна Карла Великого (панував у кінці VIII до поч. IX стол.), — тут, у цій печері пустельницею жила десять років, у 1160 роках. І на цій скелі звішують униз — а не підносять! — турецьку хоругов, на знак своєї перемоги. І давши на будову цієї церкви свою офіру, добровільно взялись за її будову з вдячности Святій за втечу на волю.

І я чую їх мову, їх перегуки, дзенькіт їхніх молотів, що б'ють у цей ясний камінь скелі.

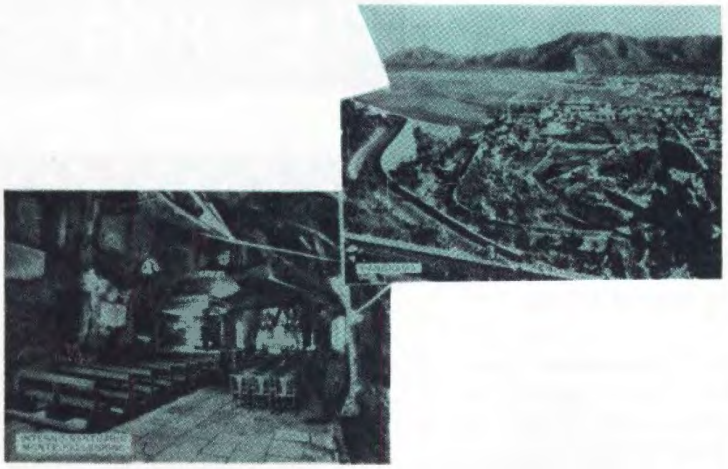

На мою статтю в "Америці" – ч. 114/63 – про козаків на Сицілії, Всч. о. Баранецький подав – у "Америці" ч. 133/63 – вельми цінну замітку, – що моя стаття "є розв'язкою загадки, чому по наших селах, а то й серед інтеліґенції, було таке популярне ім'я: Розалія. Наприклад, у Кульчицях, Самбірщина, ім'я Розалії було в кожній родині".

Прочитавши це, насувається ось такий, вельми прозорий здогад: між козаками, що, вирвавшись із турецької неволі, причалили у Палермо, в тих же роках гетьманував на Україні самбірщанин Петро Конашевич-Сагайдачний, який умер у 1622 р. від ран, що їх завдали йому турки в боях під Хотином, у 1621 році. І саме ці козаки, родженці Самбірщини, й поширили ім'я: Розалія, бо були цій Святій вдячні за визволення, для неї, до будови храму в її честь і своїм скарбом причинилися.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА

Ірина Петруняк
(Ю. Сумівка, США)

ОКСАНА
(Новеля)

У селі Захарків була молода дівчина. Вона мала 13 літ і називалась Оксана. Оксана жила з родичами в малій хатині. Село було веселе, бо Українські Січові Стрільці вигнали москалів і проголосили волю. Юнацтво з радости щодня підносило високо синьо-жовтий прапор на щоглі. Оксана молилась Богу, щоб москалі не прийшли й не взяли села в неволю.

Одного дня вона була в лісі з подругами, збирала ягоди. Почалась стрілянина. В своєму серці Оксана відчула, що москалі наступають на її село. Січові стрільці побачили дівчат і сказали критись. Оксана була думками в селі, де маяв український прапор – символ нашої волі. Оксана вийшла перед гурт і спитала: – Чи хочете врятувати наш український прапор? – Всі відповіли: – Не дамо знищити нашого прапору!

Всі побігли з Оксаною через ліс у село. В ярі побачили їх москалі і сказали "Стій". Всі стали, тільки Оксана не послухала. Вона дальше побігла до прапора. Добігла до щогли і зняла прапор. Оксана зраділа, що врятувала його. В ту хвилину її радість змінилася болем. Оксану вдарила ворожа куля в груди!

Юначка впала на землю, притиснула прапор до своїх грудей, щоб ворог не вирвав його й не знищив. Оксана з усміхом заснула.

ТВОРЧА МОЛО

ПРОПАҐАНДА УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ СПРАВИ

Пропаґанда української визвольної справи за кордоном це один із засобів, щоб допомогти визволенню Української Землі.

Пропаґанда – це акція однієї людини або організованої групи, спрямована на поширення наших ідей серед інших людей. Ми, українці на еміґрації, повинні старатися провадити українську пропаґанду тут, у Америці, між американським людом.

Українське молоде покоління і ми, кандидати на виховників СУМ, повинні поширювати якнайбільше відомостів про Україну, про її важке становище під комуністичною Москвою, приєднувати тут для українського народу побільше друзів, щоб Україна вкоротці здобула свою національну свободу.

Маніфестаціями, писанням книжок, художніх, політичних і наукових – про Україну, доповідями, замітками до американської преси тощо – ми викликаємо зацікавлення нашою справою і так робимо добру пропаґанду для України, для її визволення. Ми морально зобов'язані негайно посилати листи-спростування і пояснення до телевізії, радіо та преси, коли бачимо хибну інформацію про Україну.

Ігор Оліяр

(Юний сумівець, США)

З ТАБОРОВОГО ГУМОРУ

(таємниці іспитової комісії)

— Які знаєш сумівські видання

— »Крилаті«, »Ідея і Чин СУМ«...

— І ще? Аван...

— Авантюрник!

*

З життя Вишкільно-відпочинкових таборів на Оселі СУМ біля Елленвіл, у Америці: 1. Рано-вранці – Звіт д. командантові, 2. Розпочалася збірка, 3. Фізичні вправи, 4. Наймолодші юнаки – усім сподобався табір!

ЧОМУ ХОЧУ БУТИ ВИХОВНИЦЕЮ?

Функція Виховника СУМ дуже важлива. Я маю бажання бути Виховницею, щоб і вивчати, і навчати молодше юнацтво, розширювати його знання. Мені дуже приємно працювати з юнацтвом, знаючи, що виконую обов'язок, який принесе користь не лише для мене, але також іншим – для Спілки Української Молоді та всій – спільній для нас, українців, – визвольній справі.

Романна Франківська
Бостон

ОДЬ УКРАЇНИ

ЧОМУ Я ЛЮБЛЮ СУМІВСЬКУ ОСЕЛЮ?

Я люблю сумівську оселю, бо кожного року, їдучи на Оселю біля Елленвіл, у Америці, можу познайомитися з новими товаришками і товаришами-українцями.

На Оселі ми, сумівці, вивчаємо різні українські пісні, беремо участь у різних видах спорту, розвиваємось розумово і гартуємось фізично.

Майже завжди там ми говоримо по-українському, лише як хто часом забуде, то є інші друзі, які нагадають про це.

Це лише декілька причин, чому я люблю сумівську оселю.

Оксана Маруся́к

Філядельфія

Валентина Ткаченко
(Україна)

БІЛЯ ДНІПРА

Кохання, люди кажуть,— хащі.
Та не лякайсь! Мене люби
Таку, як є. Ні, значно кращу,
Без краплі давньої журби!

Таку, яка забуть зуміла
Самотніх років гіркоту,
Якій ти дав для серця — крила,
Для мрій — безхмарну висоту.

Якій слова ти ніжні мовиш,
Даєш вогонь її вустам.
Оту, яку натхненно створиш
Своїм великим почуттям.

Кохання — хащі,— кажуть люди.
Та скільки там стежок ясних!
І ми таких шукати будем,
І посвітлію я на них!

Америка, Канада, Аргентіна, Бразілія, Англія, Західня Німеччина, Франція, Бельгія, Австрія, Австралія... — всюди живуть і працюють друзі і подруги сумівці. Кожен із нас є членом понад 10 000-ої сумівської родини. Усіх нас об'єднує спільна українська мова (хто знає, наприклад, лише по-французькому, той не зрозуміє людини, яка говорить лише по-англійському чи по-німецькому...), усіх нас об'єднує спільна любов до рідного українського народу та спільна боротьба за його визволення з-під московського комунізму, і державність.

З преси нашої Спілки:

АВАНГАРД

ПЕРЕД ЧЕРГОВИМИ ЗАВДАННЯМИ

Всі суспільно-політичні і громадські установи та Церква мають пильний і невідкладний обов'язок — повсякчасно пригадувати батькам їхні природні, національні завдання, передати дітям українську духовість і зберегти їх для українства. Це завдання спадає також і на нашу Спілку. Тому дуже важливою справою буде надалі допильнувати тісних контактів сумівських виховників і керівництва з батьками сумівського юнацтва. Важливу ролю мають відіграти тут Батьківські комітети.

Синхронізація виховної діяльности мусить у першу чергу відбуватися на щаблі: Родина — Виховна організація.

Кваліфіковані виховники — це другий поважний чинник у виховному процесі нашої молоді. Від кількости тих виховників залежатиме число охопленої молоді. Коли пересічно припадає один виховник на 10 вихованців, то для охоплення на еміґрації потрібно було б яких 50.000 виховників, число яке перевищує сучасний членський стан усіх українських молодечих організацій. Ось де колосальні можливості для вияву патріотизму на ділі, а не тільки на словах! Бути виховником, працювати безкорисно день за днем над вирощуванням молодого українського покоління, здібного перейняти прапор боротьби за осягнення українського державного ідеалу, — це не пустий звук «тоже патріота», а мозольна праця будівничого, що будує майбутнє Нації. Наша Спілка за своєю спроможністю вже дала поважний вклад на придбання виховників і мусітиме працювати невпинно далі, як для побільшення виховних кадрів, так і для підвищення їх якости.

О. Коваль (Голова ЦУ СУМ)

Яр СЛАВУТИЧ

МІСЦЯМИ ЗАПОРОЗЬКИМИ

НАРИСИ

3

І. Репін. «Запорожці пишуть листа турецькому султану». (Олія).

В 1937-ому році я був у ньому, записуючи фолкльор на півдні України. Сумно й непривітно воно виглядало: сірі тини, сірі хати з прогнилою покрівлею, сірі люди. Богом прокляте місце! Нічого путнього я не записав там. Навпаки, коли почав розпитувати про Сірка і його вчинок, хтось доніс голові сільради, і мене трохи не заарештували. Визволили документи від декана Запорізького Державного Педагогічного Інституту, що діяв з доручення інституту фолкльористики при Академії наук у Києві.

Українські історики, зазначають, що Сірко дванадцять разів був обраний кошовим отаманом, 55 разів переміг татар у більших битвах, а в малих січах рубався майже щодня.

СУЛТАНІВ ЛИСТ І ВІДПОВІДЬ ЗАПОРОЖЦІВ

Турецький султан, зазнаючи постійних турбот із боку запорожців, вирішив залякати їх силою свого мусульманського маєстату. Ходять перекази, що він нібито прислав на Січ дуже погрозливого листа. Хоч архіви не зберегли оригіналу, лист і відповідь кружляють по

Україні в дуже багатьох варіянтах. Нижче подаю те, що чув від мого рідного діда, який умів по-мистецькому проказувати ці "документи" з непідробленим гумором:

"Султан Мухамед IV Запорозьким козакам. Я, Султан, брат сонця й місяця, внук і спадкоємець Божий, державець царств Македонського, Вавилонського, Єрусалимського, Великого й Малого Єгипту, цар над царями, державець над державцями, надзвичайний лицар, непереможний вояк, невідступний гробу Ісуса Христа попечитель, пестун самого Бога і велика надія та втіха мусульман, пострах для християн і їхній справедливий оборонець, наказую вам, запорозькі козаки, з доброї волі піддатися мені без жодного спротиву і мене вашими походами більше не турбувати. Султан турецький Мухамед IV".

Прочитавши такого наказа, Кошовий Іван Сірко запалив люльку і скликав козаків на раду. Писар сів за стіл і почав компонувати відповідь, яку йому підказували січовики:

"Запорозькі Козаки Турецькому Султанові. Ти — шайтан турецький, проклятого чорта брат і товариш, самого Люципера внук. Який ти в дідька лицар, коли ти голим гузном не вмієш їжака забити?! Не годен ти синів християнських під собою мати! Вавилонський ти кухар, македонський колесник, єрусалимський броварник, олександрійський козолуп, Великого і Малого Єгипту свинар, вірменська свиня, подільський кат, московський злодій, самого гаспида байстрюк, бо дідько втисся твоїй матері, усього світу й підсвіту блазень, а в нашого Бо-

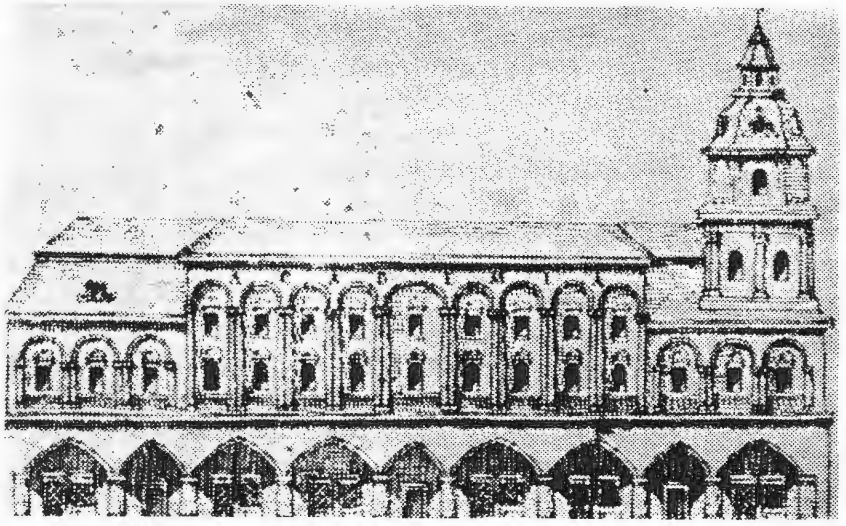

Будинок Академії в Києві, після перебудови Гетьмана І. Мазепи в 1704-му році. Реконструкція проф. В. Січинського.

га найостанніший дурень. Тебе самого і твого війська ми не боїмось — землею і водою будемо битися з тобою, нехристе проклятий! Так тобі козаки відповідають. Числа не знаємо, бо календаря не маємо, місяць у небі, рік у книзі, а день такий у нас, як і в вас — поцілуй у голе гузно кожного з нас. Кошовий отаман Іван Сірко з усім старшим і молодшим низовим війська запорозького товариством".

Про зміст цих листів дослідник Запорожжя Д. Яворницький похвалився І. Ріпинові (Рєпінові), мистцеві українського роду. Останній створив безсмертний шедевр "Запорожці пишуть листа турецькому султанові", над яким працював більш як десять років. Є кілька варіянтів цієї картини. Відомо, що І. Ріпин подорожував по Україні з єдиною метою — зарисовувати чоловічі типи, українське вбрання й козацьку зброю для свого твору, в якому увіковічнив відвагу й гумор українців. Про них він висловився одного разу: "Я люблю Запорозьку Січ за її свободу й плекання вояцького духу".

КОШТОВНОСТІ СІЧОВОЇ ЦЕРКВИ

В Никопільському краєзнавчому музеї, якому 1941-го р. було надано ім'я славного Івана Сірка, зберігалося багато коштовностей з останньої січової церкви Св. Покрови, на Микитиному Розі, що залишилася цілою після зруйнування москалями Січі в 1775-му р. і стояла до 1790-го р. Я мав нагоду кількакратно їх оглядати.

Коштовності свідчать про те, що запорожці дуже любили прикрашувати свій храм. От, наприклад, дорогоцінна плащаниця, зроблена з червоного й чорного оксамиту і вміло гаптована сріблом. Вона була куплена на кошти запорожця Тимошевського куреня Івана Гаркуші і подарована ним січовій церкві 1756-го року.

Звертають на себе увагу коштовна риза, придбання Підпілинського Коша, та не менше цінний епітрахіль, куплений козаками Чортомлицького Коша і подарований церкві. Серед багатьох ікон є старовинна ікона Архангела Михаїла, що з нею запорожці ніколи не розлучалися, переносячи Січ з одного місця на інше (за своє понад двохсотрічне існування Січ містилася в сімох чи вісьмох місцях — завжди поблизу нижнього Дніпра). По краях цієї ікони зберігся чудовий український орнамент. Якимсь чудом уціліла в час більшовицького нищення церковних речей і запорозька корогва, кована з чистого срібла.

Коли запорожці жили в 1709-1734 роках під турецькою владою (після поразки українсько-шведських військ під Полтавою), тоді вони придбали аналой від самого Царгородського Патріярха. Зроблений він із дерева, що має назву "абонос", оздоблений уламками панцеру з черепах, слоновою кістю та перламутром. Перехват на ньому із шкіри буйвола. Ґраційна форма цього аналою викликає захоплення.

В музеї також зберігався металевий хрест, знятий із Січової церкви. Він дечим різниться від теперішніх хрестів на церквах.

(далі буде)

Київські студеї (студенти) на гравюрі І. Щирського (кінець XVII-го сторіччя).

Іван Людим

Настя пустила мундир поліцая, що за нього, сама не помічавши, неперестанно шарпала, й поглянула на тіло в шафі. Навіть у півтемряві можна було добачити, як неприродно бліда ця худорлява людина. Злякано приглядалась до нього й неспокій знову охопив її.

— У середину! Скоріш у середину! Там хлопці. Їх там позабивали...

— О, дівчино, а ти звідки? Хто ти така, що все тут знаєш?

— Я, я тут недавно. Я живу по Тринадцятій вулиці. Я тут, бо тут хлопці... Їх напевно повбивали...

Настя, сама цьому дивуючись, зрозуміла, що починає боятись питань й цілком заплуталась під недовірливими поглядами мовчазних поліцаїв. — Що? Мешкаєш по Тринадцятій вулиці? То чого ти тут серед ночі?..

Настя не підшукала слів. Замовкла. Тепер тільки завважила, що з обох боків на хіднику з'юрмились люди. Витягаючи один понад одним голови, вони мовчки приглядалися. Дивно було, звідки їх стільки набралося, бо за ними вулиця була порожня, як раніш. Там де вулиця губилась в напрямку до центру міста, з-за темних будинків визирала вежа з освітленим годинником. Скоріше здогадалась, ніж доглянула, що годинник показує п'ятнадцять по другій. Подумала, що вона раніш чомусь не помітила цього годинника й здивувалась цьому. Й не помітила, що на хіднику тільки два поліцаї, — інші зникли. Пішли в будинок, — подумала. Там було тихо. Надто тихо й темно. Повинен був бути гамір, крик, постріли. Тиша ставала незрозуміла й тривожна.

— Лікаря! — крикнули голосно з середини.

Настя кинулась за лікарем до дому, але її затримала тверда рука:

— Ні, ні, дівчино, — побудеш із нами. А то, бачиш, нам сумно самим.

— Я її знаю! Це українка, Настя, пустіть її! — загорлав високий хлопчина, і Настя впізнала в ньому молодого пластуна з долини міста. Але поліція не слухала нікого.

Потім все було страшне й швидке. Ще щось крикнули. З авта побігли з ношами. Когось винесли, потім ще когось. Вивели під руки Петрика, — був брудний і закривавлений. Намагався посміхнутись до Насті. Більше не було нікого.

— Петрику, а де Женчик? — крикнула. — Тут є один пластун, мене знає!...

Петрик мовчав. Мовчали заарештовані й мовчали поліцаї. Юнак-пластун побіг, мабуть телефонувати. Юрба насунулась ближче й зацікавлено дивилась на Настю.

— Їдеш з нами! — наказав старший й вказав їй йти до авта.

Закрутились у несамовитому русі знайомі й незнайомі вулиці. На хідниках зупинялись перехожі. Вискакували й зникали перехрестя. На одному з них черговий поліцай щось приязно крикнув до знайомого в авті. Угорі гуркотіла залізниця. Яка це вулиця? — подумала, але все їй стало байдуже: і гуркіт залізниці, і скажена гонитва по нічних вулицях, і зловіща сирена, над автом...

Чекала недовго. Потім, плутавшись, оповідала й оповідала. Поглядала — чи вірять? Із замкнених облич не пізнати нічого, і вона ще більше заплутувалась та чомусь повторювала, що їй „дуже шкода". Потім замовкла і її, мовчазну, о четвертій годині ночі, поліцай передав у мамини обійми. Мама і сварилась, і цілувала її.

— Де ти, Насте, блукала? Чи так можна? Чи ж так можна, донечко моя!?

Донечка тільки плакала й не сказала навіть „дякую" поліцаєві, що її відвіз.

***

Наступного ранку Настя ще спала, скрикуючи крізь сон, коли у двері почали калатати. Прокинулась, — на будильнику біля ліжка була десята. Це значить, що мама вже давно на роботі. Відчувала, що щось тяжке сталось, — стукіт у двері не давав скупчитись. І раптом пригадала. Засміялась і сіла на ліжку. Накинула шляфрока.

— Гей, чого так гримаєте? Знайшли коли! Ого, — всі тут! Ну, заходьте, я тільки причешуся. Сідайте, — зараз вернуся.

Хлопці посідали. Коротко перекидувались уривками речень.

— Сплюха! Пані велика! Десята година, — ще в ліжку! Щовечора спала б.

Андрійко раптом скочив з крісла. Розгублено оглянув присутніх:

— Хлопці! А де ж Галя?!

— Галя? Яка Галя? Ага, Галя! Насте, де ж Галя?!

З кухні вибігла Настя:

— Не знаю! А ви всі? Ой, та я ж не доглянула. Де Женчик? Чого мовчите? Таж сьогодні уночі... Де Женчик?! Є? Слава Богу! Трохи прибитий? Але все добре? А Галя, — ох, зовсім забула! Тож Галя біля телефону сидить. Чекає телефону!... Від вчора сидить...

— Ось це так штука! Сидить, кажеш? Від вчорашнього дня?

— А ніхто з вас не телефонував до неї? Ніхто? І ти, Петрику, не дзвонив? Як же так, хлопці! Як вам не сором!

Хлопці заговорили всі разом:

— Забули! Цілком забули! Треба негайно подзвонити!

— Ні, особисто вияснити... Ах, як це недобре, — такі роззяви!

— То біжи, якщо ти така мудра!

— Чого я піду? Ви завинили, — ви ідіть. Нехай Андрійко піде.

— Я... я не піду, — мляво запротестував Андрійко. — Нехай іде хтось, відважніший від мене. Я боюся. Вона ще насварить на мене. Бо ж сидить і чекає... Люта ж напевно. Що люта, то люта.

— Я піду! — Петрик кинув на присутніх розпачливий погляд, трохи завагався, подумав, махнув рукою і зник.

— Ну, вирятував нас! А хто кого там вирятує? Загине, як руда миша.

— Добре тобі сміятись. Сам пішов би! Смішки тобі тільки...

— А ти, Андрійку, якою мовою говориш? Що це за „смішки"?

— Нехай буде „сміховинки". Чого чіпаєшся? Я ж говорю по-українськи.

— А як до тебе не чіпатися? Ледве відзвичаїли тебе говорити „но" та „окей", а ти тепер якісь „смішки" видумав. Ось, дай, як стисну тебе, то забудеш нокати та океяти...

— Ой, пусти, ну й ручищі в тебе! Пусти, кажу!!

— Ручищі? Такі, що „окей"!

(далі буде)

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН 17

На острові Мієн погода така, що три чверті усіх днів нашого перебування на острові минули у важкій мряці. Острів лежить на західньому узбережжі островів Королеви Єлизавети. Літом повітря пересичене вогкістю. Комбінація положення побережжя і високого горбка-льодовика на острові спричиняє охолодження повітря, яке переважно сунеться з північного заходу, і тоді наступає мряка. Дощу або снігу нема, бо тоді повітря стабільне. Тільки південний вітер приносить багато снігу або дощу, бо тоді великі маси теплого повітря мандрують на північ.

Двадцять другого червня посилився північний вітер з мрякою. Він віяв з такою силою, що ми не могли далі свердлувати діри в льодовику. Робота стояла. Мені дуже кортіло вирватися ще раз на східній кінець льодовика, зробити там знаки на місця, де я хотів би побудувати риштування для моїх термометрів. По обіді я попрощався з друзями і тісно зачинив двері нейлонової хатки. Стіни хатки, натягнені від сильного вітру, лопотіли мені на прощання. Вдягнувши лещата-лижви, я подався на схід.

Як довго видно було хатку, я старався прямувати перпендикулярно до східньої стіни хати. Напрям вітру був трохи більше з півночі, ніж із північного заходу, а хребти снігу тягнулися з північного заходу на південний схід. Коли хатка зникла з поля зору, треба було орієнтуватися по вітрі і напрямі хребтів снігу.

Всюди сіро. Пересуваюсь поволі на лещатах, приблизно впоперек снігових хребтів, і пильно вдивляюсь у мряку. Нарешті, здається, бачу якусь темнішу сіру тоненьку лінійку, трохи праворуч від напряму, куди я іду. Наближаюсь – та це ж бамбукова палиця, прив'язана до залізної мірничої палиці, засипаної снігом!

Так мені вдалося дійти до першої, найближчої палиці. Чи дійду й до другої? Суну й суну на лещатах вперед... Вже з десять хвилин іду на схід, а другої палиці ще ніде не видно. Я зупинився, щоб уважно роздивитися навколо. Нічого не видно, все у мряці. Зробив маленький випад убік, на яких дві хвилини проти вітру. Далі нічого не видно. Повернувся назад і пішов дві хвилини за вітром. Також нічого не видно! Іду далі, тримаючись основного напряму – на схід.

Схил льодовика вже стрімкіший, і тому від часу до часу вдається з'їздити лещатами вниз, відштовхуючись палицями. Ніяких знаків ніде не видно. Схил поступово робиться стрімкішим, хребти снігу дуже маленькі. Нарешті схил знову вирівнявся, сніг здається надзвичайно мокрим. Переді мною з-під снігу пробиваються бронзово-червоняві плями води. Стараюся прямувати далі на схід, оминаючи ці напівзамасковані озера під снігом, щоб не загрузнути і не втопитись. Не відомо, яка глибина цього снігу – чи до пояса, чи може й понад голову... Не знаю, куди мене занесла нечиста сила у тій мряці, але певний, що десь недалеко є земля, бо колір води під снігом бронзовий. Ще декілька кроків, і вже бачу темний силует горбочків землі. У цій околиці я ніколи ще не був.

(далі буде)

Сторіччя телефону

(Канадська Сцена) Канада підготовляється до свого сторіччя, а Брентфорд має відзначити сот. роковини винаходу телефону — найбільшого вкладу Канади в досягнення світу електроніки.

У липні 1874 року Александер Белл, який жив у фармерському домі на Тутело Гайтс над річкою Ґренд, попав на думку, що всякий звук, а навіть голос людини, можна передати електрично по телеграфному дроті. Через два роки він доказав правильність своєї думки. Родина Белл була шотляндського роду: проф. Мелвіл Белл, його дружина і 23-літній син, який працював з батьком над пробдемами глухих, прибули 1870 р. до Брентфорду. Вивчаючи звуки — як вони постають і як їх можна почути — Александер Белл зацікавився телеграфом, що в ті роки був відносно новим приладом. Перший трансатлянтійський кабель прокладено 1866 року. Белл, як і багато інших винахідників, пробував знайти спосіб, який дозволив би пересилати по дроті одночасно більше, ніж одну телеграму. Він ніколи не розв'язав тієї проблеми. Однак працюючи над цим, він думав про використання електрики на користь глухих. Це було для нього постільки важливе, що він взявся за вчення глухих у Бостонській школі. Отримавши людське вухо від знайомого лікаря, він привіз його до Брентфорду, щоб основніше вивчити його.

„Я був вражений тим, що делікатна мембрана у вусі спроможна порушити відносно великі кістки внутрішнього вуха і передати при їхній допомозі звук" писав Александер Белл. „Мені прийшла думка, що більша, й міцніша мембрана могла б порушити сталь і передати звук, що потрясав би тією мембраною, якщо б мені пощастило витворити змінливий електричний струм на подобу повітряних хвиль під час створювання звуку". Перед своїм від'їздом з Брентфорду влітку того ж року Александер Белл накреслив телефонний приймач і трансміттор. Повернувшися до своєї праці в Бостоні, він відкрив той рід електричного струму, якого саме потребував. Насправді Белл знав дуже мало про електрику. Один безуспішний електрик висловився отак після того, як Белл удосконалив телефон: „Якщо б Белл знався на електриці, він ніколи не винайшов би телефону. Він знав би, що це неможливе".

Залишилося ще тільки продемонструвати винахід. В серпні 1876 року у Брентфорді Белл отримав дозвіл Домініяльної Телеграфної Компанії покористуватися її лінією між Брентфордом і Маунт Плезент — відстань п'яти миль. Він залишив свого дядька Дейвіда в брентфордському телеграфному бюрі, а сам поїхав до Маунт Плезент, де прикріпив свій приймач у крамниці, що була водночас і телеграфним бюром. „Я сидів з годинником у руці та в визначений час почув, як мій дядько відкашлянув, а потім проказав славні слова Шекспіра „Бути чи не бути". Почувши їх, я усвідомив, що моєму телефонові таки „бути", оповідав згодом Александер Белл. Влітку того року його телефон демонстровано декілька разів, в тому числі 10 серпня довершено славну розмову між Брентфордом і Парижем, на відстані восьми миль. Вживаючи електричний струм на лінії Торонто, доказано, що слова пройшли відстань 86 миль.

Александер Белл виїхав з Брентфорду 1881 року, але повернувся туди 1917 р. і був присутній на відкритті меморіяльного пам'ятника на згадку його винаходу. Містечко Брентфорд вважає, що воно є колискою телефону не тільки з уваги на великий пам'ятник Александрові Белл, але й тому, що там зберігається старий дім родини Белл у тому ж вікторіянському виді, який він мав за життя Александра. У 1964 році буде засновано телефонний музей, де відвідувачі могтимуть оглядати розвиток телефону за перших сто років.

Маркус Ван Стін

ЧИ ІСНУВАВ РОБІНЗОН?

У 1719 році в Лондоні вийшла з друку книга Даніеля Дефо «Життя і незвичайні пригоди Робінзона Крузо». Майже у кожного читача виникло питання: чи існував Робінзон насправді, чи не вигадка це письменника?

...2 лютого 1709 року з англійського корабля «Дюк» капітан висадив на безлюдному острові матроса Селькірка, з яким посварився. Селькірку дали ковдру, ніж, рушницю і невеликий запас пороху. На острові матрос збудував дві хатинки, приручив диких кіз, ловив рибу, відшукав їстівні фрукти і коріння, бився з дикими звірями. У 1739 році Селькірк повернувся на батьківщину. Він зустрівся з Даніелем Дефо і передав йому свої записи про перебування на острові Маса-Тієра, який на цій підставі написав книгу про пригоди Робінзона. Селькірк помер через два роки після виходу її в світ.

У холодному Сибіру перший яблуневий сад виростив засланий туди українець Овдієнко, ще й навчив місцевих дітей з народу ненців (подібні до ескімосів на Алясці і в Канаді), як ходити коло яблунь, щоб не померзли в люті морози.

Тисячі людей знайшли родичів, знайомих після довгої розлуки ... на кіноекрані. У фронтових звітах кінохроніки з Другої світової війни чимало глядачів бачили, як марщують, летять літаками, виходять із танків і т. п. їхні сини чи батьки, з яких потім дехто й не повернувся. Але ще більше було зустрічів радісних: завдяки кінохроніці віднаходили своїх друзів і кревних, адже було відомо, де саме ту хроніку фільмували, коли та за яких обставин.

На Світовій Виставці в Ню Йорку є вулиця-алея, вздовж якої виставлено прапори всіх держав, що входять до складу Об'єднаних Націй. Між ними є і прапор України, але не вільний – синьо-жовтий, а поневоленої Москвою УССР, червоний і синій. Такого "прапора" наша Україна ніколи не мала. Група українців з Асторії, між ними бачимо і членів молодого Відділу СУМ, принесли з собою український національний прапор і з ним зфотографувались, доки поліцаї говорили між собою. Поліцаїв поставила дирекція виставки під час Українського Дня, щоб берегли "прапор" УССР, бо напевно українська молодь скинула б його туди, де йому "історичне місце" і куди він рано чи пізно, а таки потрапить.

НАШ ОБОВ'ЯЗОК

Пропаґанда української визвольної справи – це поширення певних ідей і думок про Україну та її боротьбу за самостійність і свободу. Ціль цієї пропаґанди – поінформувати і переконати світ, що Україна, як нація з окремою мовою, культурою і традиціями, має право існувати, як незалежна держава.

Маємо обов'язок переконати всі держави світу, що большевизм є загрозою не тільки для українців, але для всього людства.

Цю пропаґанду треба вести всякими способами. Американська і европейська преса часто описує змагання українців проти Москви. В часописах і в книжках зустрічаємося з вістками про Україну. Все, що подано хибно – треба заперечувати... Ці й інші способи пропаґанди мають за ціль здобути союзників і співпрацівників для української визвольної справи. Ми, сумівська молодь, повинні приєднувати прихильників для визвольної боротьби України.

Мирон Мельник
(ЮСУМ, Ютика, США)

МОЛИТВА СУМІВЦІВ

О Мати Божа, Царице Вкраїни,
Тебе благають сумівці Всі нині,
Тебе ми молим і закликаєм:
Волі Вкраїні у Тебе благаєм.

Тобі ми вірні серця підносим,
Тобі молитви щодня приносим,
Лиш поможи нам, сумівській родині –
Волю здобути для України.

О Мати Божа, молитви прийми,
Благословення з неба зішли!

Р. Мірчук
(14 років, живе у США)

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА »КРИЛАТІ«, ВИДАВАНИЙ ЦЕНТРАЛЬНОЮ УПРАВОЮ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ! ЖУРНАЛ »КРИЛАТІ« ЗАПЕВНИТЬ ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ В НАЦІОНАЛЬНОМУ Й РЕЛІГІЙНОМУ ДУСІ.

ПОВІДОМЛЕННЯ ВИДАВНИЦТВА

« Крилаті » друкуватимуться в Бельгії. Вся адміністрація « Крилатих » переходить також до осідку ЦУ СУМ. Осередки СУМ Америки, Канади і Франції мають розчислятися від тепер з передплат і кольпортажі безпосередньо з Адміністрацією « Крилатих » в Брюсселі. Осередки інших країн розчисляються так, як досі. Передплатників проситься вплачувати передплати через Осередки СУМ. Тільки там, де немає Осередків СУМ, можна вплачувати чеком, або поштовим мандатом прямо до Адміністрації. Чеки адресувати : Union de la Jeunesse Ukrainienne 72, Bd Charlemagne, Bruxelles 4 (Krylati) Belgium

ЗАГАДКИ ШОСТОГО КОНТИНЕНТУ

АНТАРКТИКУ ПЕРЕТВОРЮЮТЬ ЧОРНООКІ РАЧКИ

У нього ласкава назва — антарктичний чорноокий рачок. Схожий він на креветку довжиною 3—6 сантиметрів. Рачок швидко поширився в антарктичних водах. На кожну квадратну милю припадає близько 14 мільйонів рачків. Правда, протягом літа лише кити з'їдають їх близько 400 мільйонів центнерів. Але китів б'ють. Нині їх кількість у Південному океані катастрофічно зменшується. А величезні запаси чорноокіх рачків все зростають. Влітку вони концентруються майже на поверхні океану. Їх добре видно з корабля. Цих рачків можна використати для промислового лову — одержати мільйони центнерів білкової сировини для сільського господарства у вигляді борошна, висококалорійних препаратів.

Оброблений рачок—смачна і поживна їжа для людини. Багато учасників антарктичних експедицій і китобійних флотилій із задоволенням дегустували рачка у вареному і смаженому вигляді.

Чорноокий рачок становить великий інтерес для вчених і в теоретичному плані. Цей антарктичний мешканець — могутній фактор, який тривалий час впливав на розподіл, біологію і розвиток антарктичної фауни. Справді, заслуговують на увагу багато явищ, викликаних масовим розвитком рачка. Наприклад, глибоководні риби —паралепіси і анчоуси — у пошуках рачків піднімаються близько до поверхні і тут самі стають жертвами тюленя-леопарда. Деякі види донних риб розселяються у відкритому океані в районах, багатих рачками.

ЖИТТЯ ПІД ЛЬОДОВИКАМИ

Учені давно цікавляться можливістю існування життя під великими узбережними льодовиками, які займають біля берегів Антарктики величезні площі, близько мільйона квадратних кілометрів. Шельфовий льодовик — це гігантська плита криги товщиною майже в 300 метрів. Він значною мірою відділяє океан від атмосфери і сонячних променів. Це створює вкрай тяжкі умови для існування живих організмів.

Безпосередньо вивчити поверхню морського дна під великими шельфовими льодовиками можна було з допомогою батискафа. Але він поки що не застосовувався для досліджень Антарктики.

У 1960 році на поверхні шельфового льодовика Росса, поблизу протоки Мак-Мердо, американські вчені виявили рештки морської фауни — молюски, коралові поліпи і близько 52 видів риб. Вік знахідки понад тисяча років.

Ще є спосіб вивчення фауни і флори льодовика — дослідження тріщин. Досліджуючи тріщину, що утворилася за 28 кілометрів від кінця льодовика Росса, американці не виявили влітку в ній рослинного планктону, установили малий вміст кисню і... багату донну фауну безхребетних та риб.

Досі лишається загадкою, яка фауна проникає в похмурі підшельфові глибини, за рахунок якої первинної продукції вона там існує.

О. В.

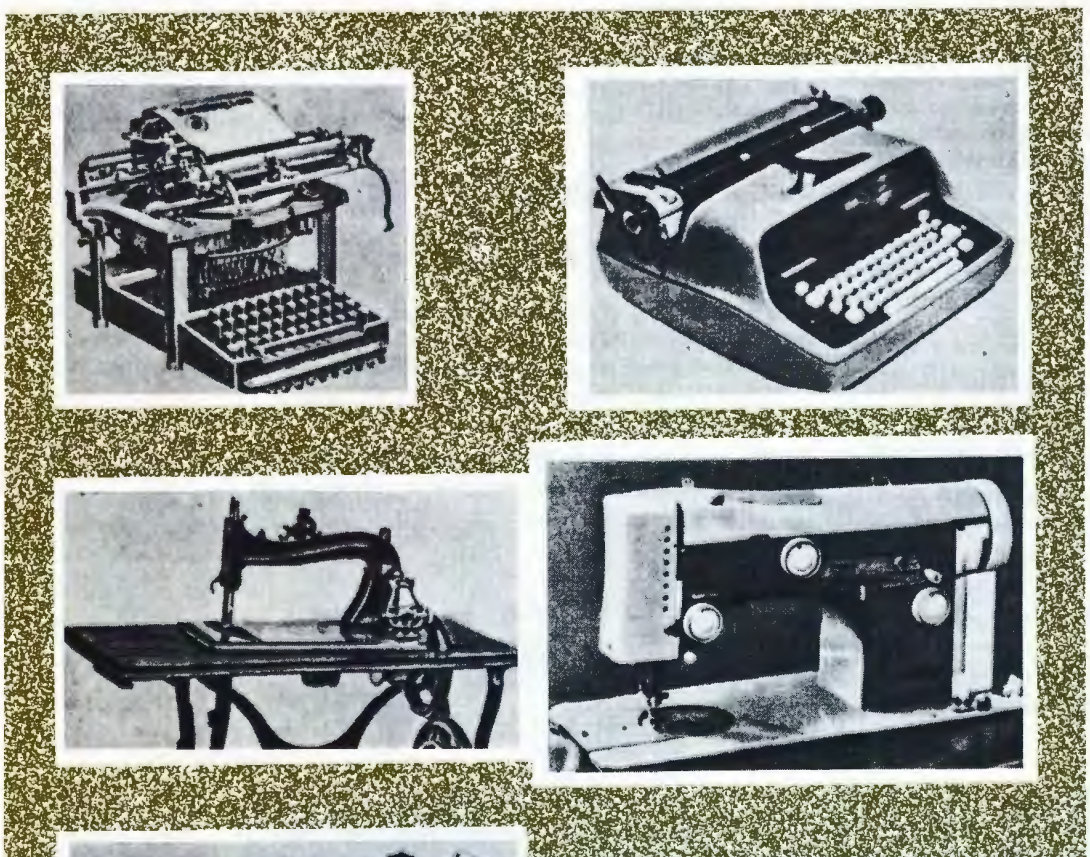

Тут бачимо найдавніші і найновіші моделі писальної чи друкарської машинки, машини до шиття (кравецької) та авта. Як покращала їхня форма і якість. До цього треба багато років праці. Так само і з людиною: чим більше науки, праці над собою – тим згодом кращі наслідки.

ЧОМУ СТАВИМО ПАМ'ЯТНИКИ ШЕВЧЕНКОВІ?

Вже минуло 100 років, коли наш славний поет Тарас Шевченко помер. Але в серці кожної української людини він живе і завжди буде жити.

Він був сином бідних селян, зазнав тяжкого життя від Росії, яка поневолювала Україну. Наш Шевченко пізнав надії українського народу на свободу і про це написав у чудовій книжці "Кобзар". Тому ми ставимо пам'ятники Т. Шевченкові-Кобзареві: в Україні, в Америці, в Канаді, в Бразілії, а скоро українці поставлять йому пам'ятники в Аргентині і в Австралії. Так Тарас Шевченко – завжди з нами.

Оля Кузик
(юна сумівка з Гартфорду)

ОСІНЬ

Тихо й повільно
На землю промоклу
Падає мрійне
Листя пожовкле.
Сонця промінння
Поблідло неначе
Вітер осінній
Жалібно плаче.

Радісні співи
Пташині замовкли . . .
Пада тремтливе
Листя пожовкле.

Діма

Оленці — три роки. Вона ходить у садок, добре їсть і гарно себе поводить. Тільки одна біда: любить довго спати. Увечері гуляла б до півночі, а наступного ранку не добудишся її.

— Оленко, вставай! У садочок треба йти, — гукає мама.

А вона тільки потягнеться, повернеться на другий бік і знову спить.

Та несподівано у мами з'явився добрий помічник. Одного ранку він так голосно забарабанив у шибку, що Оленка вмить відкинула ковдру, сіла на ліжку, здивовано глянула у вікно. А там за рамою метушився маленький горобчик.

— Мамо, мамо, — радісно закричала дівчинка, — поглянь, яка пташка прилетіла! Чого вона стукає?

— Це горобчик Цвірінь вирішив тебе будити, — сказала мама.

Жодної української дитини поза Рідною Школою!

Біля 200 дітей – юних сумівок і сумівців, відвідують Школу Українознавства при Осередку ім. ген. Т. Чупринки в Нью-Йорку. Тут під керівництвом досвідчених педагогів і виховників, що їх очолює директор проф. Іван Юрченко, вони вивчають усе, що повинна знати українська дитина про далеку, але завжди рідну Україну.

Дмитро МЕГЕЛИК

Їжачок

Ой багато голочок
Має сірий їжачок!
Він в дубовім гаї
Листячко збирає.
Він хатиночку пухку
Мостить з листя у ярку.
Як настане грудень —
В ній він жити буде.

ВИШКІЛЬНИЙ ТАБІР "ЧЕРВОНА КАЛИНА" СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ на Оселі біля ЕЛЛЕНВІЛ, США.

КОМАНДА ТАБОРУ "ЧЕРВОНА КАЛИНА", ДРУЗІ Й ПОДРУГИ: І. Цішкевич, Ю. Романець, Стефа Івашкевич, Таня Красій, Є. Гановський – комендант, представник Центральної Управи СУМ, Рома Франківська, Квітка Семанишин, Ірена Свєнц, М. Носаль. Усі вони – молоді передові кадри Спілки.

100 майбутніх виховників СУМ пройшли Вишкільний табір, багато навчились, подружили, загартувались фізично. Ще рік-два пильної праці над собою – і Юнацтво СУМ на Сході США матиме вірних Україні провідників, послідовників великих визвольних ідей, що їх, наприклад, з ініціятиви АБН і його голови, Ярослава Стецька, так блискуче підхопила недавно молодь Швеції та інших країн Скандинавії.

Вітаємо Вас, Молоді Кадри, – як запоруку перемоги християнської національної України!

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

Веселих Різдвяних Свят
та
Щасливого Нового Року!

1964
Грудень
12
РІК II

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ НАРОДИВСЯ!..

З Різдвом Христовим і Новим Роком – сердечно вітаємо наших Співавторів і Читачів, усю сумівську Громаду!

Редакція і Адміністрація

* * * * * * * * * *

"Українець в Австралії" про журнал "Крилаті"

Прочитавши 16 чисел цього нового журналу українського юнацтва, я був глибоко зворушений його всестороннім патріотичним змістом, стислою формою вислову думки, багатством ілюстрацій та блискучим мистецьким оформленням.

Журнал «Крилаті» є редагований оригінально, неподібно до звичного нам способу редагування: розміщення різнотематичного матеріялу, його багатозмінний шрифт, багатокольоровість заголовків і ілюстрацій та багато фотографій з життя української спільноти в Україні і на чужині, приковує до себе увагу читача і збуджує в ньому почуття національної гордости і довір'я в остаточну перемогу української духовости, яка завершиться в самостійній соборній українській державі.

«Крилаті», це наш духовий зв'язок з українським світом в Україні і поза Україною, це наш інформатор про найновіші наукові, мистецькі, економічні, і політичні досягнення у цілому світі. «Крилаті» сприяють удержувати чи евентуально всесторонньо розвивати нашу національну освіту (українознавство) та загальну освіту (світознавство)...

Іван Грушецький.

КРИЛАТІ

The Winged Ones —
Monthly magazine for Ukrainian Youth.

Les Ailés — revue
ukrainienne de jeunes

Los Alados — revista
de la juventud ucraniana

Die Geflügelten — ukrainische
Jugendzeitschrift

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

Виходить щомісяця

Редагує колегія
Головний редактор
Леонід Полтава

Адреса Редакції:

„KRYLATI"

315 East, 10th St.
New York 9, N. Y. U. S. A.

Редакція застерігає право скорочувати матеріяли та правити мову

Це число оформили: д-р Михайло Кушнір (обкладинка), Романна Франківська, Петро Холодний (молодший), Любомир Кузьма, сумівці-фотографи з різних країн.

ПРИСИЛАЙТЕ РІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ:

країни	*одне число*	*річно*
США	$ 0.50	$ 5.-
Канада	$ 0.50	$ 5.-
Англія	0.2.3 ф. ст.	1.2.6 ф. ст.
Австралія	0.2.9 а. ф.	1.10.3 а. ф.
Бельгія	15.- б. фр.	150.- б. фр.
Франція	1.50 фр.	15.- фр.
Німеччина	1.20 м.	12.- м.
Півд. Америка	$ 0.20	$2.-

Адреса Адміністрації : Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Krylati)
72, Bd Charlemagne, Bruxelles 4
Belgium

Imprimerie SINTAL, rue des Doyens, 28, Louvain (Typo - Offset).

Дорогі Юні Подруги і Друзі !

Ваша передплата
+ приєднаний новий передплатник
+ датки на видавничий фонд
= запевнений Ваш духовий ріст і майбутнє « Крилатих » !

Гартуйсь !
Ваші « Крилаті »

Дорогі Подруги і Друзі!
Вельмишановні Батьки!

Чи Ви вже надіслали річну передплату до Центральної Управи СУМ, або внесли її в своєму Осередку? Ваші "Крилаті" залежать лише від Вас!

КРИЛАТІ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ЮНАЦТВА

1964
ГРУДЕНЬ
12
РІК II

Гордімся, що ми - українці!

Придивіться, прислухайтеся до народів інших націй: англійської, французької, німецької і т. д. Кожний з тих народів завжди і скрізь підкреслює та наголошує свою національну приналежність, хвалиться своєю історією, культурою, мистецтвом тощо, — і є гордий з того свого становища. Національна гордість особливо розвинута в таких народів, як жиди, німці, французи, англійці, фінляндці, японці, китайці, а в москалів та гордість перейшла в шовіністичне ненависництво до людей інших, немосковських націй, що, очевидно, є хворобливим злом. Але національна гордість і шовінізм — це два протилежні поняття. Тема ця широка і глибока й над нею зупинятися не будемо. Хочемо лише підкреслити, що ті народи, які високо плекають у себе національну гордість, завжди відзначаються силою і міццю своїх держав. Яскравий приклад того дають нам хоча б німці. Яку б ви не взяли міжнародню імпрезу, де б ви не почули мову німця, завжди і всюди почуєте: «Дойчлянд, Дойчлянд, Дойчлянд»... Німець підкреслює свою національну приналежність і гордиться з кожного — навіть найдрібнішого — успіху свого земляка. Недаром же ще з давніх часів існує про німців приповідка, що «німець мавпу вигадав», — отакий він «усесильний». Зрештою, нашим юним читачам напевно вже відомо, що німецький народ належить до одних із найбільших народів щодо праці, науки, культури, мілітаризму і т. д.

Згадали це ми притьмом, щоб звернути увагу самих на себе, тобто, щоб поставити питання самим перед собою: а як же ця справа у нас, в українців?

На наше загальнонаціональне нещастя, український народ віками перебував під найрізноманітнішими окупантами, а тепер і далі перебуває під московсько-большевицькою окупацією. Тому проявляти себе національно, політично — та й навіть культурно й економічно — нашому народові на рідних землях досить важко, бо, як кажеться в пісні-молитві — «ворог й молитись не дасть», хоч, одначе, український народ робить усе можливе, щоб не піддатися ворожому знищенню. Але ми, вільні українці у вільному світі, особливо наша українська молодь, мусимо якнайбільше проявляти свою національну гордість і не давати себе зводити на жалюгідні шляхи національного приниження та знечещення. А, на жаль, таке в нашому еміґраційному житті трапляється незрідка. Юнак або юначка, наприклад, перебуваючи в оточенні французів, англійців, німців і т. д., — бояться признатися, що вони — українці. Чому? Адже слово «українець», як і сама назва України — звучить гордо! Україна і українці мають стільки чудесних і вагомих прикмет, як, може, жаден народ. Треба ж бо взяти під увагу, що ось уже четверте сторіччя Україна перебуває під жорстоким московським пануванням, а українська багатюща історія, культура, наука, мистецтво, література залишаються не тільки незницимі, а навпаки — поширюються на ввесь світ. Яскравим доказом цього є пам'ятник Т. Шевченкові у Вашінґтоні. Самі чужинці дивуються, що в Україні українці так уперто ставлять опір окупантові, а на еміґрації — так розбудували своє шкільництво, пресу, науку тощо.

Отож, українці мають усі підстави гордитися з своєї національної приналежности до української нації, до України. І треба ще взяти до уваги, що ніхто навіть із чужинців не любить тих наших людей, котрі не признаються до свого національного походження і вдають із себе «американців», «французів» чи «німців» (очевидно, поминаючи міщухів-обивателів). Кожний чужинець-патріот поважає українця-патріота та із зневагою ставиться до перекінчиків чи перевертнів різних ґатунків.

Зрештою, річ навіть не лише в тім. Українська молодь, а особливо сумівська, прямо зобов'язана перед своєю Батьківщиною і своїм народом плекати, розвивати українську національну гордість, бо тим усі ми зміцнюємо себе духово, національно і політично. Візьмімо, наприклад, нашу мову. Вона — чудесна, гарна, як чудесні й гарні наші українські національні строї, як наші танці, співи. То чому ж наші співаки, танцюристи, не раз виступаючи серед чужинців і захоплюючи їх українським вокально-хореографічним мистецтвом, зійшовши з сцени, — починають розмовляти несвоєю, чужою мовою? Завважмо, що навіть дипломати, керівники урядів держав в ОН чи де інде розмовляють своєю рідною національною мовою, і вони не тільки її не соромляться (хоч і чужі мови знають), а навпаки — зумисне нею говорять, щоб підкреслити гідність своєї держави.

Отож, при кожній нагоді — на міжнародніх фестивалях, зустрічах, під час індивідуальних розмов із чужинцями і т. д. — скрізь і завжди підкреслюймо, що ми українці, що наша рідна земля-батьківщина — Україна!

Петро Кізко

„Шлях Перемоги"

Богдан ЛЕПКИЙ

У РІЗДВЯНУ НІЧ

Немов далекий гарний сон,
Село ввижається мені:
Хати стоять в вінку сосон
І квіти на шибках вікон
Мороз малює чарівні.

Крізь квіти видно: білий стіл,
Родина при столі сидить,
В куті сніп хилиться уділ,
І дідухом прикритий піл,
І пісня гомонить.

УКРАЇНСЬКІ УСПІХИ В 1964

Дорогі Подруги і Друзі!

Прийнято перед початком Нового Року оглянутись назад, підкреслити головні події, які відбулися в 1964-му році, що вже минає.

Рік Тараса Шевченка ознаменувався трьома великими подіями політичного характеру та декількома в ділянці української культури. До них треба зарахувати вихід з друку в Нью-Йорку чудової збірки поезій "Серпень" найвидатнішого сучасного українського поета Євгена Маланюка, першу сценічну виставу прегарної історичної опери композитора Павла Печеніги-Углицького "Відьма" та видатний успіх "Українського Дня" на Світовій Виставці.

У політичній площині Шевченківський Рік приніс нам також декілька справді визначних подій, що сприятимуть справі визволення й самостійности-державности українського народу. До таких подій треба зарахувати, між іншими:

відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в Порто Алеґре, у Бразілії;

відкриття пам'ятника Співцеві національної свободи України та інших поневолених народів, поетові-революціонерові Т. Шевченкові у Вашінґтоні 27 червня, в якому видатну участь взяла Спілка Української Молоді Америки і Канади та інші молодечі організації, також делеґації від СУМ Бельгії й Англії;

проголошення Республіканською Партією США нової Політичної Платформи у Сан-Франціско, з підкресленням необхідности визволити різні народи, поневолені комуністичною Москвою, в тому числі нашу Україну;

надзвичайно успішний виступ Антибольшевицького Бльоку Народів у країнах Скандинавії: Данії, Швеції, Норвегії. У перших двох країнах побували та особисто керували всією акцією голова Центрального Комітету АБН, останній прем'єр вільного Уряду України, Ярослав Стецько, секретар ЦК АБН – грузинський князь Ніко Накашідзе і пані Ярослава Стецько – редактор видань АБН різними мовами світу. У зв'язку з приїздом підступного вождя москалів Нікіти Хрущова у ті країни, – АБН організував у скандинавських країнах масові віча й демонстрації проти поневолювачів народів, ката Будапешту і різника України Хрущова – проти ганебної політики комуністичної Москви, скерованої на знищення свободи людини та знищення націй. Десятки тисяч данської і шведської молоді брали участь у цих демонстраціях, роздавали антикомуністичні листівки.

Делеґація АБН поклала вінок подяки від імени нескореного українського народу спільникові славетного гетьмана Івана Мазепи, шведському королеві Карлові XII у Стокгольмі, на домовині безсмертного короля. Все це так розлютило московського диктатора Хрущова, що він, виступаючи в Ґотеборґу в червні 1964 року, грозив п. Ярославові Стецькові, як представникові визвольних змагань України та, кричучи, питав Уряд вільної Швеції, чи Швеція хоче йти війною на СССР? Світова преса повідомила про той виступ Хрущова, про дії АБН, а при тому – і про визвольні змагання поневоленої України. Треба було б заповнити всю сторінку нашого журналу, щоб перелічити назви часописів і журналів усього світу, які подали відомості про ті події в Скандинавії. Таким чином, завдяки вмілому, справді з державним розумом і розмахом, виступові АБН у країнах північної Европи, – увесь світ, а в тому числі й українці на Батьківщині, довідалися, що українська національна справа стала однією з головних проблем, без вирішення яких не буде миру в світі, ані спокійного розвитку та прогресу у ще вільних країнах, в тому числі й США.

1964 рік був також роком успіху Спілки Української Молоді у всьому світі. Працюють і розвиваються сотні різних гуртків при Осередках і Відділах СУМ; тисячі сумівок і сумівців побували влітку на таборах, переважно у власних оселях, до яких цього року долучилася ще й "Тарасівка" у Англії; тисячі членів СУМ цього року вже пішли студіювати до високих закордонних шкіл, щоб згодом своєю працею приносити ще більшу користь визвольній українській справі; сотні молодих виховників і впорядників виплекала наша Спілка і цього року багато з них успішно склали іспити, щоб далі працювати з нашим славним, активним і здібним Юнацтвом.

Григорій Столярчук

»ЯК ХЛІБ НАСУШНИЙ«

Я так люблю, я так люблю тебе,
Моя співуча українська мово!
В тобі шумить Полісся голубе
І дужо хвилі гомонять Дніпрові.

В тобі живе карпатська височінь,
Що манить у незвідне майбутнє,
І степова безкрая широчінь,
І Кобзарева дума незабутня.

Пісні дівчат, налиті колоски,
Янтарної пшениці кочугури...
Ти — сплав мільйонів сердець палких,
Що пережив і найлютіші бурі.

Ти, рідна мово, чиста, як роса,
Цілюща й невичерпна, мов криниця.
Святиня наша, гордість і краса,
Ти — розуму народнього скарбниця.

Як легко йти з тобою по землі
І підставлять вітрам, лице відкрите!
Для мене ти — як і насушний хліб,
Без тебе я не зміг би в світі жити.

У велетенській і успішній діяльності всього членства Спілки в 1964 році – Ювілейному році Тараса Шевченка, – було тільки одно важливе недомагання, яке конче треба викорінювати з усіх сил: не всі члени СУМ справді добре володіють мовою великого Шевченка, мовою понад 45-мільйонової української нації. Треба пам'ятати, що українській мові – далеко вже понад дві тисячі років життя, що її хоче знищити імперіялістично-безбожницька Москва, що рідна мова – це Божий дар і що володіти двома мовами – це означає бути культурнішим, розумнішим, більше інтеліґентним. Тому в наступаючому 1965-му році ми всі повинні якнайбільшу увагу звернути на вивчення української мови. Як це практично робити? Треба в усіх Осередках і Відділах СУМ у вільному світі завести години читання по-українському та змагання за кількість прочитаних українських книжок; завести годину читання й відразу ж обговорення прочитаного з сумівської преси – з журналу "Крилаті", з журналу "Авангард", із різних сумівських сторінок при часописах. Крім того, старші повинні читати для найменшого юнацтва ще й українські дитячі журнали: "Веселку", "Юні Друзі", "Мій Приятель", вивчати з ними напам'ять вірші, пісні. Треба всюди і для всіх подруг і друзів у СУМ-і завести години слухання українських платівок та вивчення нових пісень. У кожному Осередку повинні бути створені, де їх немає, драматичний гурток, гурток юних журналістів і фотографів, хоровий гурток, гурток любителів української книжки і слова. Для оборони прав українського народу – треба також творити контрольні пункти, члени яких слідкуватимуть за чужомовною пресою, радіо і телевізією та негайно реаґуватимуть дописами і листами, коли десь помітять ненавмисне чи й зловмисне перекручення правди про Україну. Мусимо пам'ятати,

вступаючи в Новий Рік, що Українська Нація гордиться нами і справедливо очікує від усіх нас реальної допомоги в її змаганнях за Незалежну Україну Державу, у її боротьбі за скинення з грудей тієї колючої дротяної сітки, що її накинула українському народові Москва у формі так званої УССР. У політичному аспекті – сумівська молодь і старші члени СУМ можуть дуже багато зробити, тісно співпрацюючи з АБН та в рамках Організації Визвольного Фронту.

Ми всі готові змагатися, навіть із зброєю в руках, за честь і свободу країн нашого поселлння. Але ми, одночасно, також ні на хвилину не повинні забувати, що – "криком волі і страждання Україна кличе нас!" – як писав Олександер Олесь.

Веселих Свят Різдва Христового і – щасти Вам, Боже, в Новому Році, дорогі Подруги і Друзі – вірні доньки й сини спільної Матері-України!

П.

Яр СЛАВУТИЧ

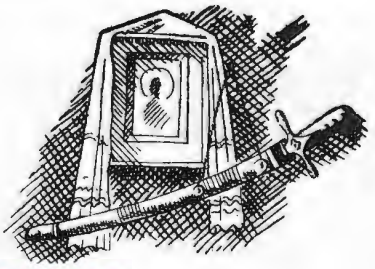

МІСЦЯМИ ЗАПОРОЗЬКИМИ

НАРИСИ

4

Церква в містечку Самарі, збудована майстром Якимом Погребняком у 1773-му році. Москалі перейменували м. Самару на "Новомосковськ."

Його виковано з двох рівнобіжних прутів, серед яких є третій, що йде гнутою лінією; на кінці трьох рамен (верхнього й двох бічних) є по три бляшаних кола у формі хреста; вони символізують собою Св. Трійцю. На схрещенні рамен прикріплено круглий обід (сонце), на зовнішніх боках якого розходяться загострені прути (промені). Довше рамено хреста не має косої перетинки. Воно стоїть над півмісяцем (символом мусульманства), що прикріплений над кулею (земля). Висновок: християнство перемогло мусульманство, яке хотіло заволодіти світом.

КРИВИЙ РІГ — КОЗАЦЬКА НАЗВА

В Кривому Розі 84-літній Лепеха, "нащадок запорожців", як він сам себе назвав, розповів мені таку бувальщину про походження назви міста.

— Ще коли прадід мій бився на Жовтих Водах, тоді тут нічого не було. Так ото, по смерті Богдановій, прадід мій не захотів датися чужинцям (мені здавалося, що дід хотів сказати "москалям") у шори та й чкурнув до Низу. По дорозі він набрів на свіжий хутірець, що стояв на теперішній Чорногірці, трохи нижче, де зливаються Саксагань та Інгулець. Заїхав та й попросив у господині корячок горілки, щоб прополоскати козацьке горло. Вона, спасибі їй, винесла моєму прадідові доброї окозитої* Що там далі було в них, не відаю, але знаю, що господарем хутірця був козак Ріг. З ним ото мій прадід і ходив на бусурманів, що люд наш у неволі морили. Одного разу в бою козак Ріг зламав собі ногу та й каже моєму прадідові:

— Одвези мене, товаришу мій, до мого хутірця, а я віддам за тебе свою дочку.

Зрадів мій прадід та й сповнив волю старого Рога, а сам перегодя й справив бучне весілля, бо таки женився з красунею Рогівною.

Так ото й звали хутірець той Рогом, а пізніше стали називати Кривим Рогом, бо старий Ріг таки добре шкутильгав. Зате всі його шанували! Він же край наш боронив од бусурманів...

— Пізніше, — закінчив свою розповідь Лепеха, — з хутора виросло село, а потім стало місто, а вже назву наші люди не захотіли змінювати, бо ще й досі шанують козака Рога.

---

* Поширена в давні часи в Україні назва горілки (від латинського aqua vitae — "вода життя").

ТІ, ЩО ВЧИЛИ ЛЮБИТИ ЗАПОРОЖЦІВ

Вперше побачив я Дмитра Яворницького, коли мені було яких дев'ять років, якщо не менше. Шановний гість завітав до нашого хутора на північній Херсонщині. Дід мій побожно, немов перед плащаницею в церкві, ходив коло гостя й частував його горілкою. Пили, як і личило нащадкам запорожців, із коновок. При чому гостеві піднесли здоровенну мідяну коновку, з якої пили колись не тільки славні предки роду, засновники сіл і учасники походів на Крим, а й Остряниця, і кошові (ім'я рек...), і навіть сам гетьман Мазепа. Чи справді так було, тяжко судити, але родинна традиція послідовно зберігала переказ і запевняла, що це була сута правда.

Сиділи в дідовій світлиці перед відчиненим у сад восьмикутним вікном. Сонце щедро лилося всередину, і "зайчики" пустотливо тралися по старовинним гербі, що висів на стіні, недалеко від образів. Сивуватий Яворницький попивав горілку й, немов на чорній раді, критикував герб: йому не подобався меч.

— "Узяв би чоловік шаблю, домаху, та ще й вигинисту, — зауважив він, — а то потягло вашого полковника до меча, до прямого рівного меча... Не по-козацькому!

Дід наполегливо, але так, щоб не вразити дорогого гостя, заперечував, що меч, мовляв, старший за шаблю і зображує не "кривоту" й мінливість козацької "сіроми", а навпаки — прямолінійність удачі воїна і т. д. Корона, зображена на гербі, мовляв, свідчить про королівське походження. При чому згадувалися майже всі волинські й галицькі королі. При цьому вказівний палець дідової руки багатозначно підносився вгору. Демократичний Яворницький не приховував свого скептицизму й лукаво посміхався: "Он куди тне! Та ще в ці часи комуні!"

Я, звичайно, не розумів усього, про що йшла мова, але слухав, напевне, з розкритим ротом. В усякому разі, ту розмову закарбував у своїй пам'яті.

Зате в іншому пункті вони цілком сходилися. Після того як я безпомильно прочитав дві-три сторінки псалтиря поцерковнослов'янському (цього зілля навчився від діда ще на сьомому році життя — така була його воля!), вони пішли в нашу простору клуню, де разом із "сезонником" (парубчак, якого наймали для допомоги батькові під час жнив) обережно знімали з товстих балок мережані сволоки з останніх запорозьких куренів. Підпилий Яворницький роняв сльози, коли списував якусь там вирізьблену дату чи слова молитви зі сволока.

Це все, що зберегла моя пам'ять про першу зустріч із Яворницьким, слава якого гриміла по всіх місцях запорозьких. У 1932-ому році наш хутір зрівняли з землею. Нас вигнали, заарештувавши батька. Старого діда чомусь не чіпали. Від Сибіру решту родини врятувало, либонь, те, що мати була "бідняцького" роду: її походження було всім відоме

Мережані сволоки з таємничими для мене написами, що пролежали на нашому хуторі щонайменше півтораста років, що так старанно переховувались у сухому місці, що так любовно показувались вибраним гостям, пішли на дрова до комсомольського клюбу в сусідньому селі Обитоки. Дід плакав із розпуки, та вже не міг урятувати дорогоцінний скарб. Рік пізніше, навесні 1933 року, він лежав пухлий із голоду, але не хотів лишити хутора, де вирив собі землянку й живився більше грибами та зіллям із сусіднього Гурівського лісу.

Сині, набряклі дідові ноги виглядали, немов пляшки з водою, коли я з Кривого Рогу — раз на тиждень — приносив йому торбиночку пшона на куліш і півхлібини — так тяжко заощаджений "пайок". Таки пощастило врятувати діда від голодної смерти. Але, наївшися свіжого хліба з нового врожаю, помер, хоч і закінчив своє довге життя таки на хуторі, де й волів похованим бути.

Увечері, разом із тіткою, ми обгорнули його в рядно, бо на труну не було дощок, і закопали край Гурівського лісу на власній "не своїй" землі. Хреста не ставили, щоб часом го-

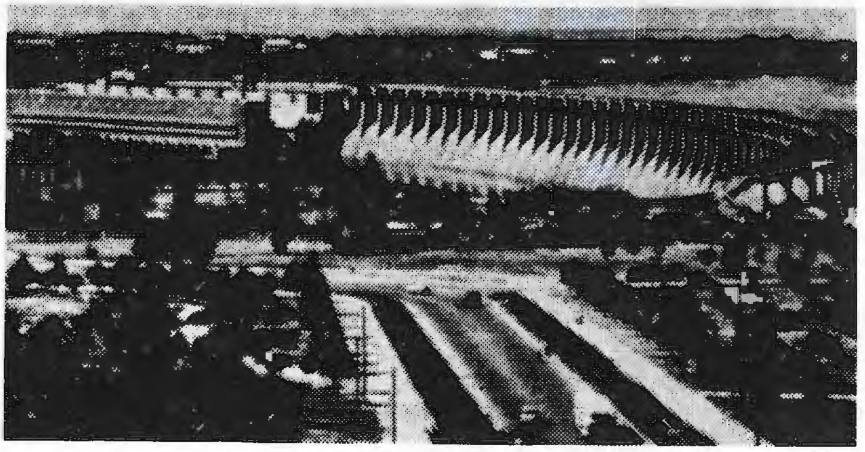

Гребля Дніпрельстану в місті Нове Запоріжжя.

"КРИЛАТИМ" – ТРЕТІЙ РІК

Юнацький журнал "Крилаті" з наступного числа розпочинає Третій рік свого життя. Передплата – основна і єдина база існування й розвитку журналу. Прохаємо Батьків допомогти дітям і молоді передплатити по змозі скоро журнал на 1965 рік.

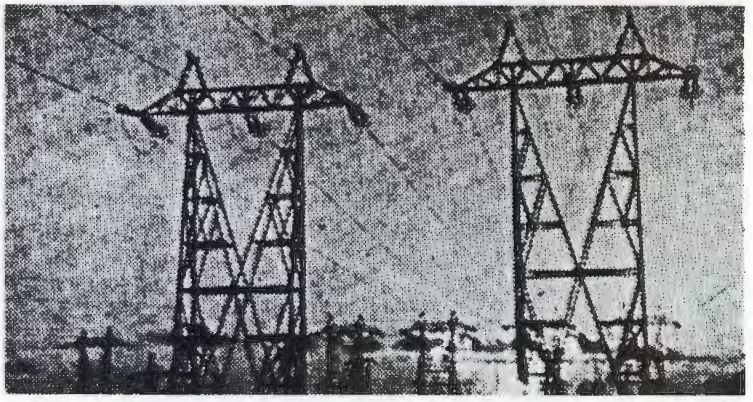

В запорізькому степу тепер.

лова сільради Сердюк і його посіпака Тонкошкурий не догадалися й не наказали перенести останки діда в інше місце — на "колгоспне" кладовище без хрестів, що дуже поширилося підчас голодної весни 1933-го року.

Востанне бачив я Яворницького в Січеславі чи пак у Дніпропетровському десь наприкінці тридцятих років. Я дістав його адресу в краєзнавчому музеї, де, між іншим, бачив у дворі також сволоки з запорозьких куренів (чи не з наших?) — якісь дрючки, сірі й напівзігнилі від дощів, потріскані від сонця. Ані сліду дорогоцінної різьби! Яворницький, тепер уже старий-престарий дідок, гірко плакав, обмацуючи мене сухими, але теплими руками. Тоді він подарував мені останній примірник свого "Описанія вольностей Войска Запорожського". В книзі була також рукописна вкладка про Сірка, що й досі в мене зберігається. Сама книга згоріла в Берліні на квартирі Євгена Гарана, в пекельні лютневі дні 1945-го року.

НОВЕ ЗАПОРІЖЖЯ

Воно стоїть вище острова Хортиці. Вигнутим луком бетонна гребля перетинає Дністен-Славуту-Дніпро. Електричні турбіни женуть по дротах незміренну потугу — до комбінату "Запоріжсталь", до січеславських (дніпропетровських) і маріюпільських металюргійних заводів, до криворізьких домен, до далеких шахт Донбасу. Поглянь уночі з Хортиці на місто — воно яскріє, всіяне вогнями, дзвенить паротягами, гомонить славою минувшини.

Я повертаюся з подорожі додому. Ось педагогічний інститут на вулиці Жуковського (чому не Байди-Вишневецького, засновника першої Січі?), ось студентський гуртожиток на вулиці Лепіка (чому не на Січовій? та хто він такий, той Лепік?). Чужі назви силоміць накинені вулицям рідного міста. Свідомий гнів розпирає груди, палить образа. Але якась неусвідомлена стихійна надія, вічна надія прапредків, предків і батьків наливає сили й бадьорости. Хіба не називалося це місто невластивою йому чужою назвою (Олександрівське чи навіть Александровское?) Ми її змінили, заступивши рідним словом Запоріжжя. Прийде час — змінимо також назви вулиць. Україна бореться — не здається!

Ось на катедрі педагогічного інституту професор Н. закликає славити комуністичну партію, нищительку українських культурних цінностей. Ось інший професор, що й сам не вірить у те, що каже, повчає любити Москву, поневолювача багатьох націй. А ввечері, з-під поли, передаються вірші Олеся й твори інших заборонених письменників. Україна борется — не здається.

Та ось ворог нападає на слід — забирають книгу Олеся "Кому повім печаль мою", видану у Львові. Сиджу в підвалі разом із багатьма іншими — набито як оселедців у діжці. Раптом на двадцять перший день ув'язнення мене, двадцятирічного, викликають і звільняють. За ворітьми "тюряги" стрічає мати, завжди метка і спритна рідна мати. Треба великих гумористів, запорозьких авторів листа до турецького султана, щоб описати закулісні дії мого визволення. Виявляється, що мати, довідавшись, про мій арешт, вирішила діяти по-своєму: зловила найситішу качку, добре зісмажила її зі сливами і пішла викупляти сина: "Воно ще таке зелене та дурне, скоро осліпне над книжками, випустіть його, а за читання недозволених книжок він одержить ляпаса". Про пізніший розвиток подій — сам Бог знає.

О дорога мати-визволителько! Чи прийде той жаданий час, коли ми знову побачимось? І знову якась неусвідомлена стихійна надія, вічна надія прапредків, предків і батьків нашіптує:

— Ми ще побачимось!

Україна бореться — не здається! Запорука її успіху — в Новому Запоріжжі.

ТВОРЧА МОЛ

ЗУСТРІ

(Юнацтву США

Я бачив вас, юнаків і юначок СУМ, багато разів за працею в Роях на сходинах, як ви вчилися, або вчили молодших від себе, як старалися застосовувати прийняту у нас систему – розмовляти виключно українською мовою; як пояснювали своїм товаришам визвольну боротьбу нашого народу. Бачив на репетиціях ваших гуртків і на концертових виступах, як упевнено і з переконанням виконували ви пісні і танки, що віддзеркалюють нашу духовість, як рясніли стрічки, як сяяла радість на обличчях.

Бачив вас на сумівських зле-тах і святах, як у стрункіх лавах слухали Божого слова з уст ваших капелянів; як сотнями віддавали шану поляглим – перед пам'ятником Героям, із вдумливими облич-

ІТАЛІЯ. Учні української католицької Малої Семінарії в Римі, з вертепом і колядою в улюбленого Первоієрарха, Митрополита Кир Йосифа Сліпого.

БЕЛЬГІЯ. 130 юнаків і дівчат були на сумівському таборі. На святкове закінчення приїхав Дорогий Гість із Італії – Їх Ексцеленція Кир Іван Бучко, який відправив Архиєрейську Службу Божу.

АВСТРАЛІЯ. Тут, на другому кінці земної кулі – тоді була зима. Драмгурток "Заграва", Осередок СУМ у Мельборні, з успіхом поставив антикомуністичну п'єсу М. Ковшуна "Первомайська інтермедія".

КАНАДА. Курінь старших Юначок у Форт Віліям – дехто з них виступав у танцювальному гуртку на канадійській телевізії, показуючи українське танкове мистецтво.

ОДЬ УКРАЇНИ

З МОЛОДДЮ

і Канали в альбом)

чями і думкою служити також Україні. Спостерігав вас і на змаганнях духа, коли ви старалися показати максимум знання про Т. Шевченка в боротьбі за перше місце в конкурсі українознавства, а також і на змаганнях фізичних, як напружували м'язи, обороняючи кольори свого Відділу, як маніфестували ви побратимство у спортивних змаганнях (таким був сл. п. Роман Шухевич-Чупринка). Я бачив вашу сумівську гордість з нових одностроїв, і тверду віру в сумівську ідею й українську правду. Бачив вас на таборах, забавах, вечірках, у приватному житті. І якщо час-до-часу я чув між вами англійську мову, то думаю, що це зв'язане зі школою та з віком, який перейде, коли у вас виринуть питання власного походження і призначення, ви прийдете до висновку, що ваша рідна мова – українська.

Я бачив вашу підготовку до Вашінґтону, як кипіла праця, який був ентузіязм, як ви працювали щоб СУМ показав себе якнайкраще. Ваші бажання здійснились: я бачив вас тисячі з сотнями рідних прапорів, як цілими колонами обступили ви пам'ятник Безсмертному, як сяли ваші обличчя під час акту відкриття, як маршували ви вулицями столиці Америки, як заповняли колізеум на фестивалі. Там бачив вас із огненними смолоскипами, привезеними з Канади, – у формі тризуба, ваші танці й інші виступи при надмірній спеці... Я бачив і чув, як тисячі молоді співали "Заповіт", під акомпаньямент бандуристів з Детройту, як завмерла заля, як лилася пісня на пошану тому, хто сказав нам "чиї ми діти.

Я бачив... і я вірю у Вас – українську молодь, у ваше майбутнє, у ваш ентузіязм, у вашу місію супроти Батьківщини і своїх батьків, яку виконаєте, коли переберете на себе кермо українського життя.

Григорій Ощипко
Ген. секретар СУМ

США. Після виступу на Вечері 47 націй (Пакс Романа) у Вашінґтоні, у липні 1964 р. – мистецька група Мирослава Солтиса, з Гуртка ЮСУМ "Київ" у Філядельфії, зфотографувалася під пам'ятником Кобзаря України.

НІ ШЛЯХУ, НІ СТЕЖИНИ...

Ні шляху, ні стежини —
Завія, заметіль...
В лице — крихкі крижини
І вітер звідусіль.

А йди і йти ще треба
У темряві степів...
Та раптом — що це? — з неба,
Мов янголиний спів.

Немов блискітка — в вічі,
І в сніжній далині
Десь свят-вечірні свічі
Засяли у вікні...

Усім, що у дорозі,
Чи вдома у добрі,
Хто в щасті чи в тривозі
Жде світлої зорі;

Усіх, що заблудились,
Господь не забува,
Всім щедро засвітились
Святі вогні Різдва.

МИКОЛА ЩЕРБАК

УКРАЇНА. Хоч як важко доводиться працювати молодій українці Ользі Рюшій на Золотонощині у колгоспі, вона виступає в аматорському сільському театрі, а також гарно виконує українські народні пісні.

Слава Шевченкові в Бразілії

Слава, слава Тарасові!
І поклін глибокий,
Лине пісня величава,
Лине в світ широкий.

Справді сповняються ці слова і то

Пам'ятник Т. Шевченкові на площі "Україна" у Порто Алегре

таки в нашій Бразілії. От минулого числа ми подали допис про величаве відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в столиці штату Ріо Ґранде до Сул, Порто Алегре.

Тут подаємо знимку. Не тільки з канівської чернечої гори, але й з далеких горбів гавчівської країни споглядає народній Пророк на люди та закликає усіх українців:

Свою Україну любіть,
Любіть її... во время люте,
В останню тяжку мінуту
За неї Господа моліть!

Як відкривали пам'ятник у Вашінґтоні

Забубоніли бубни, заграли сурми і почався похід! Заграли сумівські оркестри марш. Рушили колони молоді різних організацій. Так почався похід на місце, де мали відкрити пам'ятник нашому великому поетові Тарасові Шевченкові.

Чого так багато народу зібралося? Яке то було свято?

Почалися промови. І коли почав говорити колишній президент Америки, ген. Айзенгавер, то затих увесь народ, неначе чекали великої хвилини, коли він здійме жовту заслону і ми побачимо незабутнє лице нашого дорогого Поета і Пророка. Прийшла хвилина відкриття. Затихли маси людей, неначе та статуя мала перемінитись на живу постать і заговорити до нас. Відкрили заслону, і на свій народ подивився Тарас, і здавалося, що він усміхнувся до свого народу, який прийшов ушанувати його пам'ять і боротися за його ідеї.

Оксана Качан

Осередок ім. УПА, Філядельфія

БРАЗІЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ПАМ'ЯТНИК ШЕВЧЕНКА

Портоалеґренська ґазета "Корреo до Повo", у вівторок, 2-го червня ц. р. на 9-ій сторінці помістила нотатку "Погруддя українського поета заінавґуроване на місцевій площі". Тут читаємо, що українська громада минулої суботи відкрила погруддя свого поета та національного героя Тараса Шевченка на Українській площі, на Віла Прогресо. Цей акт відбувся при співучасті місцевого ТПУК та ХОС-у з Каноас, муніціпальної Префейтури і представників української громади з Парани. Комітет памятника очолили п. Теодор Весоловський та п. Ґрігір Томашівський від ТПУК, а Іван Лисенко від ХОС. Бюст це праця молодої ріоґранденської різьбарки п. Марії Реґіни Ґагейро.

СУМІВЦІ ІЗ США ПРО ПАМ'ЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВІ

Хтось сказав головам організацій, які поставили пам'ятник Кобзареві у Вашінґтоні, що було б добре, коли б на відкриття зібрати пару тисяч людей. Деякі американці навіть того не сподівались. Можна тільки було уявити їхню несподіванку, як сто тисяч людей зібралось на відкриття чудового пам'ятника Шевченкові – українському поетові – в американській столиці.

Юрій Петренко

Незабутній день у Вашінґтоні

27 червня 1964 року був чудовий день, ані однієї хмарки не було на небі. Здавалося, ніби світ знав, що щось дуже важливе має статись у Вашінґтоні – в американській столиці.

Перед полуднем була парада всіляких наших організацій вулицями Вашінґтону, з сумівськими та іншими оркестрами. Так усі зійшлися до наказаного місця на площу, перед накритим пам'ятником Т. Шевченкові і почалась церемонія відкриття пам'ятника. Промовляли різні політики. А потім один із найважливіших діячів, бувший президент ген. Двайт Айзенгавер ступив на плятформу та відкрив пам'ятника і сказав таку промову, що за кожним реченням люди оплескували її та кричали "браво!". Він говорив, як правдивий Українець, до сотні тисяч людей, що приїхали на це свято.

Коли скінчились промови, то люди почали розходитись, і кожний з дуже доброю думкою про щойно минулі події.

Дорогий нам той пам'ятник, бо ми про Тараса Шевченка ніколи не забудемо, навіть тоді, коли Україна буде визволена.

Михайло Стахів

(ЮСУМ, Йонкерс)

Із думок Отців Церкви:

„Ніщо звичайно не приносить нам такої радости, як чиста совість і добрі сподівання". (Св. Іоанн Золотоустий).

Фільмовий актор Майк Мазуркі гордий з українського походження

ЛИСТУВАННЯ З ЦЕНТРАЛЕЮ СУК „ПРОВИДІННЯ"

Відомий фільмовий актор Майк Мазуркі (Маріян Мазуркевич) прислав листа до Екзекутиви СУК „Провидіння", датованого 21 червня 1964 р. У цьому листі він інформує, що його покійна Мати, яка померла в 1956 році, у віці 72 років, вписалася була до нашої організації ще в 1916 році. Грамотою своєї Мами зацікавився п. Мазуркевич щойно тепер і в цій справі написав листа.

У дописці до цього листа сказано:

„З театральних екранів, телевізії і т. п. я відомий, як Майк Мазуркі. Так мене назвали різні галивудські продуценти й таким мене проголошують. Моя Мама була велика патріотка — Українка, тато з роду Поляк (вже також помер) — мене виховали на Українця і я таким себе всюди реклямую".

У відповідь на листа від Централі п. Майк Мазуркі (Маріян Мазуркевич) прислав з Каліфорнії нового листа, датованого 19 липня 1964 р., в якому м. ін. пише:

„Дуже вдячний Вам за цінного листа з дня 1 липня 1964 року і за чесне полагодження моєї справи... Спасибі, що пригадали, що і я маю Грамоту... Рівнож прошу прислати мені інформативний матеріял щодо Ваших нових грамот, може я візьму нову у Вашій Організації. Вибачте, що відписую пізно (був у Мехіко, бо там моя фільмова компанія знімала деякі сцени до нового фільму).

„Я дуже тішуся, що мав щастя бути на відкритті памятника Шевченка у Вашінґтоні. Це була подія, яку я ніколи не забуду! О, який я гордий, що моя покійна мама виховала мене на сина такої могутньої та славної української еміґрації! Честь і слава Вам, Дорогі Наші Патріоти, що так велично показали себе й цілу українську еміґрацію у Вашінґтоні!".

Оба листи писані знаменитою українською мовою (уривки листа ми подали без змін оригіналів) і вони підписані: Майк Мазуркі (Маріян Мазуркевич).

„Америка"

МОРОЗ ЖАРТУЄ

Це фото я зробив тоді, коли вдень було сонце, а вночі — приморозки. Скульптури дівчаток, що танцюють, прикрашають фонтан. Мороз вирішив пожартувати і зодягнув їх в таке кришталеве вбрання. Та не надовго. Потепліло — і лід розтанув.

Н. ГОРОЩУК

НАЙПЕРШИЙ ОБОВ'ЯЗОК СУМІВСЬКОЇ МОЛОДІ

І постає питання: — який же найперший обов'язок сьогоднішньої молоді, а в даному випадкові нашої славної Сумівської молоді? Відповідь звучить так само, як і в давнину: «шануй отця твойого і матір твою і добре тобі буде і довго житимеш на землі» (2. Мо. 20,12). Ось це найперший і найважливіший обов'язок нашої молоді й від цього повинна вона починати формування свого світогляду. Бо, коли наша молодь буде шанувати та любити батьків своїх, то вона шануватиме й учителів у школах і виховників у СУМ-і, та взагалі старших віком людей. Вона буде любити свою рідну українську мову, свої звичаї, пісні свої та поширюватиме й правду українську поміж чужинцями. Зрештою, цей святий обов'язок молоді випливає з самої батьківської любови до неї. Кожний батько чи мати найбільше люблять своїх дітей. Вони віддають для них і часто жертвують навіть своїм життям.

о. Іван Ткачук. США

(УПЦерква)

Читачка про журнал

Ми, які належимо до Спілки Української Молоді Америки, дуже горді, що маємо можливість видавати друком цікавий журнал під назвою "Крилаті".

Для української молоді цей журнал є дуже корисний. Читаючи, ніби зустрічаємося з багатьма нашими юнаками і юначками в Німеччині, Австралії, Франції та в інших країнах світу. Разом у сумівських серцях линемо ген на Україну, пізнаємо і згадуємо наш поневолений край, що бореться проти большевицьких страхіть. З Україною нас єднають славні письменники: Леся Українка, Шевченко, Франко, які хоч не боролися мечем, але боролися словом і заслужили пошану навіть між чужинцями.

Крім наших славних минулих літ, журнал нас розраджує жартами, дуже цікавими оповіданнями, а на світлинах бачимо, як живуть і що роблять наші друзі у світі.

Якби ми усі мали змогу і щире бажання прочитати цей журнал, кожне число, – ми розширили б наше знання, стали б кращими українцями, бо хоч не вродились на Україні, – цей журнал нас учить її любити. Читаймо "Крилаті" – і все чуже на нас впливу великого не матиме. Цей журнал учить нас бути справжніми українцями.

Оксана Ференс

Іван Людим

МОРЕ НАМ ПО КОЛІНА

19

***

Всі зчудувались, побачивши Галю в доброму настрої. Петрик також посміхався усім своїм широким обличчям й зовсім не було пізнати, що він перебув поважну небезпеку. Галя, звичайно, почала всіх бештати. Сказала, що ще віддячиться їм. Нехай вони не думають, що з Галею можна жартувати. А сьогодні вже й так буде. Добре, що ті недодумкуваті хлопці якось викрутилися. А то б вона їм показала!

— От-так Галя! Дійсний приятель! Ми вже думали, як боронитися від твого гніву. Як тебе втихомирити... Чи вогнем, чи водою. А вона така весела...

Галя поглянула на всіх, похитала зневажливо головою й потім запитала, хто це з них рекорд плавання встановив. Вона досі думала, що тільки риби так так добре плавають. А то плавала не рибка, а такий, як його... котик. Га, Насте, котик плавав, чи не котик?

Настя посміхнулась:

— Звичайно, Галю, що котик плавав. Котик лапками по воді: хлюп, хлюп... поплив... І кіт попливе, як за ним поженуться.

— Насте, як це ти так справді...

— Ну, якщо він виплив, а ви всі і без плавання вирятувалися, то мусите мені все толком розповісти. А то: вискочив, побіг, виплив! Що це за розповідь? Знаєте, виберемося завтра над ріку, — там кожний мені і розповість. І про вашу незарадність послухаю, і повітрям свіжим подихаємо. Може, здасться мені, що я в Техасі, а не в цьому задушливому місті...

Наступного дня всі сиділи на високому березі Гудзону й розмовляли про свої пригоди. Потім про те, як тут колись уперше вгору пропливали вітрильники європейців. Ріка широчезна, навколо тільки ліс шумів та ведмеді підкрадалися на своїх м'яких лапках.

— ...Такий ведмідь, — фантазувала Настя, тільки й дивиться, кого б схопити. З'їсть і знову спати піде, й муркоче, задоволений... А змії які тут просмикувалися по скелях... А птахи...

— А на цій скелі, — підхопив Андрійко, — напевно вистоював вождь дикого племени. Стояв, недобачальний, і споглядав на блідолицих, що їдуть його рікою. Чи ж думав, бідачисько, що через пару сот років... А за ним, — може ось там на галявині, курився дим. Перед багаттям сиділо його плем'я і співало. Цікаво, які були їхні пісні? Певно, дуже тоскні. Мені шкода індіян. А потім...

— А потім надходив вечір, а вечір змінювався у ніч й тоді над ними були тільки зорі і зорі. Лиш внизу об скелі вода хлюпала...

— Ох, ох, ніяк ти без поезії не обійдешся! Зорі і зорі, хвилі і скелі. Зате тепер, як приїде сюди якийсь міщух у суботу чи неділю, накурить бензиною, наставить радіоприймача, — джаз реве, а він „віскі" дудить...

— А його приятелька цигаркою розкошується. Це ніби, як колишня „люлька миру"...

— Облиште, хлопці, — попросила Галя, — так добре почали. Що ж тут смішного — зорі? У мене в Техасі їх повно. Як з мамою їздила в степи, то ночами спати не могла. Дочекаюсь тільки, як мама засне, а сама — геть із хати. Стану і слухаю. Небо таке, що й не скажеш... а сіно, як пахне... В траві усю ніч щось сюрчить. А птах якийсь, хто його знає, то так смішно кричить, ніби кличе: „Де ти, Галю?" Помовчить і знову: „Де ти, Галю?" І знову тиша... Така тиша...

— Ну, хлопці, — нам тепер втікати з Нью-Йорку доведеться. Бо тут ані птаха не чуємо, ані зірок не бачимо. А як сіно пахне, то й зовсім забули.

— А пощо тобі зорі? Підійми голову то й побачиш, як світить хмаросяг. А подивися, як літаки вночі блимають. Як зорі заблукані.

— А чи то правда, що вовчі очі вночі світяться?

— Правда! Якщо уявити, можеш приглянутися до Галчиних очей. Коли вона злоститься. Цікаво, які були в неї очі, коли вона нас біля телефону вичікувала... Як у шакала хіба.

— Ні! Як у гадюки, як у кобри, бо ж вона з Настею — дві кобри. І гурток їхній не люд-

ський, а „Кобра".

— Та ні, не як у гадюки, а як в Андрійка, коли він тоді авто вів.

— Ох, це ж мені і водій! Я боявся, що він проскочить під червоним світлом, або поліцая переїде. А він же і гнав тоді, як скажений!

— Бо це зовсім просто. Натискав ногою і все. Швидкість не переводиться, тільки...

— Змилуйся, не пояснюй!

— Так, не пояснюй, бо вже час додому, — вмішалася Галя. — Запізнилися, а там тітка чекає. Ну, Насте, вставай!

— Добре, як йти, то йти!

Галя поправила волосся, обтріпала суконку, поглянула на потемнілу ріку й на усе товариство. Посміхнулася і тепло промовила, що, як вона відїде, їй буде дуже сумно за всіма ними. Так, їй буде дуже сумно. Вона буде завжди згадувати цей вечір над Гудзоном і їх усіх. Як поїде десь у степ, то пригадає...

— Чого тобі у степ? Залишайся тут! Ще не раз поїдемо над Гудзон всі разом. Пощо тобі Техсас? Тут також добре... Ми тут усюди не вдома....

— Ні, поїду. Треба буде вертатись, — сумно відповіла Галя. — Я вас буду усіх згадувати. Тільки й ви мене не забувайте... Як зберетесь колись, то й пригадайте, що десь є така Галя. Та що я справді! От, дурна! Рознюнилась раптом!

***

Автобус зупинявся безліч разів. Як завжди, і цієї неділі увечорі усіма шляхами до Нью-Йорку поспішали сотні тисяч авт. Тож усі мовчки погоджувались з обуренням Галі: що місто це якась непотріб навіть, авт тут забагато, і люди тут не-полюдськи, й хлопці донічого. Хоч би й тоді. Сиділа вона задля них увесь час біля телефону, а вони й забули! Не дивуйтесь іншим, але й Андрійко такий самий. Такий самий роззява, як і інші...

— Я не роззява, тільки забув, — нерішуче промовив Андрійко, — я мусів авто вести.

— Мусів, мусів, — перекривила Галя. — Ну, й що з того, що мусів? Якщо б не Настя, то вже ніколи б ужитті авта не вів.

Але Настя зашикала на Галю. З її запевнень виходило, що це все не так було. Вона нічого такого не вчинила. Тільки, що подзвонила до поліції.

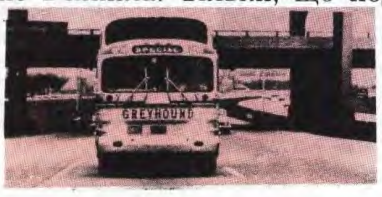

(Далі буде)

Перенесення Мощів

Святий Апостол Андрей Первозванний, брат Св. Апостола Петра, за переказами побував на Україні і благословив місце, де тепер стоїть Київ, а згодом за своє проповідництво Христової віри і науки був розіп'ятий у місті Патрасі, де зберігались його мощі. Після здобуття турками Царгороду (1453) з небезпеки, щоб мощі не потрапили до султана, їх у 1462 році перевезли до Риму де вони досі перебували. Тепер Папа Павло на доказ доброї волі Католицької Церкви супроти Православної доручив передати грекам мощі Апостола. Урочистий акт передачі мощей в золотому реліквіярі довершив 26 вересня кардинал Августин Беа, голова Секретаріяту для здійснювання єдности.

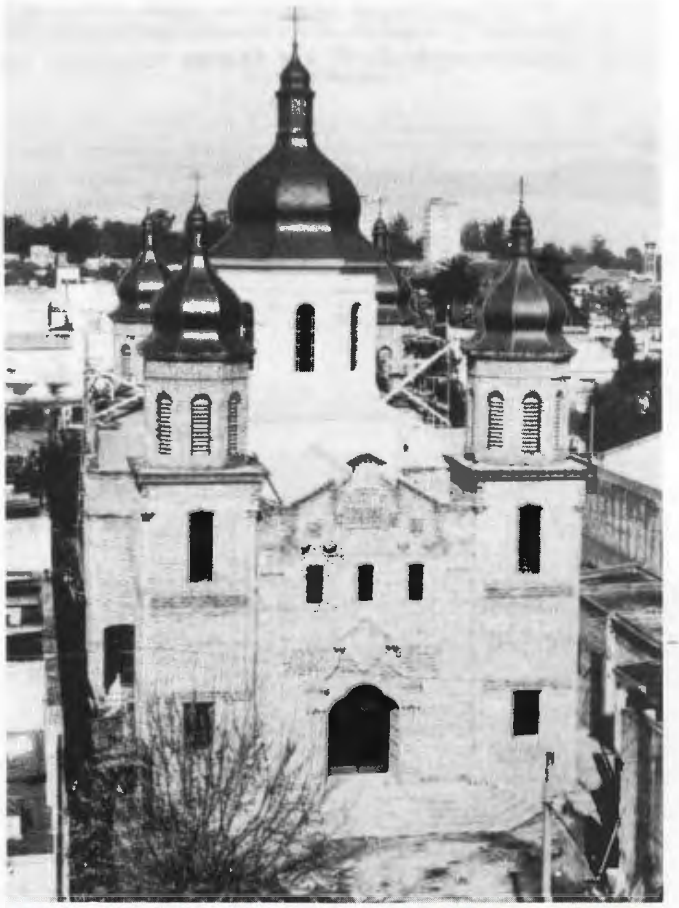

Українсько-Католицька церква в Буенос Айресі: Аргентина.

Ігор Стебельський

НА ОСТРОВІ МІЄН

18

Доведеться шукати чималого шутрового горбка з порожньою бензиновою банькою на верху.

У глибокому, пересякненому водою, снігу чигає смертельна небезпека. Застерігав Кіт Арнольд, що найбільше небезпечний час на березі льодовика безпосередньо перед тим, як потоки почнуть текти з льодовика. Тоді вода докраю насичує долішні верстви снігу. Коли сніг уже не зможе втримати її тягару, тоді вода штовхає велику кількість снігу, і жива мішанина води і снігу, мов лява сунеться рікою до моря. Хто потрапить у таке пекло, тому рятунку нема.

Може статись, що я загублюся у цій мряці. Тоді напевно товариші підуть мене розшукувати. Треба буде їм залишити якийсь знак на всякий випадок.

Я вийшов на берег землі, скинув лещата і в ту ж мить застряг у болоті майже до верха халяви чобота. На щастя, швидко знову видряпався на лещата і дійшов до вищого пункту землі, де було чимало великого каміння. З нього склав щось неначе монумент, а на головному камені вищербив ножиком своє ім'я, дату і час мого приходу до цього місця. Тоді зазначив стрілкою напрям, куди я піду далі, розшукуючи вибране місце на східньому кінці льодовика.

Вітер віяв з півночі. Тому мені здавалося, що куди краще мандрівникові йти більше за вітром, ніж насупроти. І я вирішив іти шукати вибране місце на півночі.

Вперше йду по хребті землі. Ліворуч – льодовик, праворуч – земля хилиться в долину, у невідоме: далі не видно нічого крізь мряку. Після двох хвилин ходу бачу, що мені перетинає дорогу ціла серія яруг, заповнених мокрим снігом. З-під споду чути, зюркоче вода, напевно в напрямку глибокої долини направо. Через такі яруги пройти не може ніхто.

Я повернувся назад до кам'яного "монументу", вдягнув лещата і знову вирушив на північ, але цього разу снігом на льодовику, не втрачаючи з зору темної смужечки землі.

Холодний північний вітер гатить мрякою в лице. П'ядь за п'яддю я прямую далі на північ, орієнтуючись по вітрі і по березі землі, який сірявою смугою то притемнюється, то зникає. Переді мною розширюється долина, а в ній збирається глибока вода. Щоб її оминути, я посуваюся все далі ліворуч, під горбок льодовика. Та одночасно я відступаю від смуги берега землі, і тепер хоч як би я не жмурив очей – землі вже не було видно.

Пригадалося мені, як колись, ще маленьким, на ігрищах у неділю я змагався за ковбасу. Змагунам зав'язали хустинками очі, і ми мусіли наосліп прямувати сто чи й двісті футів до палиці, на якій висіла пахуча, ще тепла ковбаса. Багато змагунів заблудили, ходили колом, навіть спотикалися й падали... Але я тоді добре тримався напряму, і мені вдалося дійти до мети.

Але тут, на засніженому північному острові, це вже не ігрище. Тут не ковбаса на палиці!.. І хто знає, де та палиця, той мій горбок? Мабуть, що горбок, за яким я шукаю, з другого боку долини. Як обійду долину, буду знов слідити за краєм землі і за бочкою на горбочку.

(далі буде)

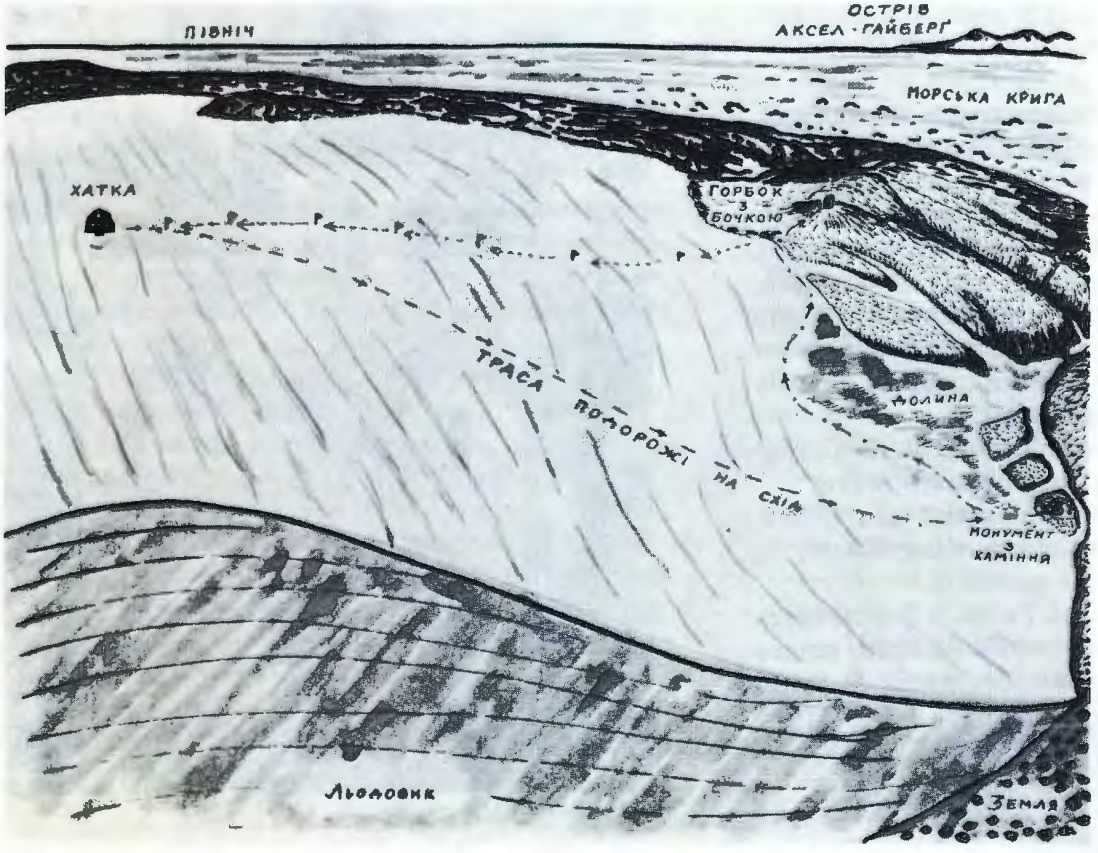

В УСТАНОВІ

— Чому ви так часто позіхаєте під час праці,— звертає увагу керівник.

— Та знаєте, пане керівник, я ж зовсім не працюю.

НА ІСПИТІ

— Чи можете щось сказати про вчених XVIII сторіччя?

— Так, можу. Вони всі вже повмирали.

НОВОРІЧНІ ЗВИЧАЇ

Протяго багатьох і багатьох років люди на землі святкували день Нового Року різними способами, відповідно до своїх традицій. І жодне інше свято не відбиває так виразно надії кожної людини і всього людства на рік щастя та добробуту і на бажання людини підтримати теплі приятельські стосунки із своїми братами.

Цей дух надії та братерства найбільше виявляється в звичаях частування, розваг та відвідування друзів. І Америка додає свій присмак до світових новорічних звичаїв.

Аматори спорту пристосовують найпопулярніші змагання до дня Нового Року, сполучуючи вітання своїх улюблених спортивних дружин із святкуванням Нового Року. Футбольні змагання після знаменитого параду роз в м. Пасадіна, Каліфорнія, започатковані 1916 року, повторюються в більших чи менших мірилах по всій країні.

Пишний парад-карнавал масок у Філяделфії становить ще один звичай святкувати Новий Рік, звичай типово американський. Парад масок, далекий родич староанглійських маскових театрів, започаткований був 1 січня 1876 р. Минулого року 1 січня близько двох мільйонів глядачів з усіх частин сходу Америки дивились на фантастично вдягнених артистів та музик, що проходили вздовж Широкої вулиці міста Філяделфії.

Проте, багато способів святкувати Новий Рік запозичено з Европи. У Франції та Шкотії день Нового Року був і залишається одним з найважливіших свят року – день обміну подарунками, посиланням привітань і відвідуванням родичів і друзів. Шкотські діти з вигуками "Гоґмапай" ходять вулицями, вимагаючи цукерок і овочів від сусідів.

На Україні гурти хлопчиків ходять першого дня Нового Року посівати зерно в кожній хаті – на щастя і здоров'я господарів. Цього звичаю не можуть викорінити навіть комуністи.

Дванадцять виноградин становлять частину святкувань еспанців, на центральній площі Мадріду. Коли годинник б'є дванадцяту годину, виноград підносять високо над головою й з'їдають на щастя – одна виноградина на кожний місяць.

Угорці вірять, що доторкнутись до свині в ніч під Новий Рік – щаслива ознака. По великих ресторанах та кафе Будапешту о 12 год. під Новий Рік випускають насмаровану салом свиню, і всі веселяться, намагаючись спіймати її, або принаймні доторкнутись до неї.

У Литві, після новорічної вечері, двоє чи троє замаскованих осіб із запаленими смолоскипами ходять від дому до дому, співаючи й танцюючи. Їх в кожному домі частують, а потім господарі, також у масках, приєднуються до них, і таким способом нарешті майже все село виходить на вулицю.

В Англії чаркою вина та святковим печевом нагороджують першого візитора, який вступить першим після народження Нового Року. Такий відвідувач приносить із собою традиційний символ тепла та добробуту – вугілля, хліб і сіль – і його вітають, бо він "приніс" Новий Рік із собою. Репрезентуючи старий рік, він виходить з дому задніми дверима.

Святкування Нового Року в Америці, як і багато чого іншого в цій країні, є сумішка старого з новим. І в цьому полягає наша сила й надії, як нації. Це є основний аспект американського життя, який цікавить наших друзів та родичів за кордоном, що до них мільйони наших листів буде послано протягом різдвяних та новорічних свят.

За "Американською Радою"

До першого грому земля не розмерзається.
На новий рік прибавилось дня на заячий скік.
Мороз не велик, та стояти не велить.
Зимою сонце світить, та не гріє.
Зимою сонце крізь плач сміється.

СЕРЕД СНІГУ

КВІТИ

Є чимало квітів, що цвітуть взимку. На високогірних альпійських луках відома «альпійка рубра». Чорну черемицю називають там сніжною рожею. Вона зацвітає, коли земля вкривається снігом і стоять чималенькі морози. Красні червоні пелюстки має й снерр, з родини вересових. Їх батьківщина — Америка.
М. Г.

БАБА ВІХОЛА...

Баба Віхола, сива Віхола
на метільній мітлі приїхала.
В двері стукала,
селом вешталась:

— Люди добрії,
дайте решето!
Ой, просію ж я біле борошно,
бо в полях іще дуже порожньо.

Сині пальчики —
мерзне житечко.
Нема решета, дайте ситечко.
Полем їхала, в землю дихала
баба Віхола, сива Віхола...

ЛІНА КОСТЕНКО

ГОНИТВА ЗА ПРИВИДОМ

Наприкінці минулого століття дослідник козацької старовини Д. І. Яворницький, блукаючи місцями, які колись називалися Запорізькою Січчю, зустрівся з нащадками січовиків, що жили тут колись.

—Коли впала Січ, тут залишилося два запорожці, — повідали йому. — Вони переховувались у дуплах вікових верб, у дніпрових плавнях і лише зрідка заходили до села попросити в селян хліба. У плавнях вони й вмерли.

Виявляється, перш ніж переправитись через Буг на чужину, січовики залишили цих двох козаків охороняти заховану в землі запорізьку казну.

Про багатства запорізької казни ходили легенди. Мало не всі скарби, наче б зарито в районі розташування Запорізької Січі і навіть далеко за її межами, як правило, приписували запорожцям.

За народними переказами, особливо багато скарбів було зарито запорожцями на узбережжі Дніпра, Дніпровського і Бузького лиманів та невеликому просторі між Херсоном та Богоявленським. Мисливці за скарбами потай ночами розривали могили, кургани, печери. Шукали золота, грошей і нічого не знаходили. В кращому випадку знаходили кістки та черепки глиняного посуду.

Щоправда, в одній лише Херсонській губернії було знайдено 40 скарбів. Тільки вони виявились саме там, де їх не шукали. Важко сказати, чи справді було зарито військову казну в районі Запорізької Січі. Після спорудження Дніпрогесу сховались під водою численні острови, не обслідувані шукачами скарбів. Але пошуки тривають в інших місцях земної кулі.

У Парижі знаходиться єдиний у світі «Міжнародний клюб шукачів скарбниць». Члени його, згідно статуту, шукають у землі, на морському дні коштовності.

На дні морів і океанів лежать тисячі затонулих кораблів, у яких поховані величезні багатства. Понад 450 років погляди і руки шукачів скарбів спрямовуються до коштовностей франко-іспанського «Золотого флоту», який знайшов собі притулок на дні бухти Віго, біля північно-західних берегів Іспанії. До складу цього флоту входили кораблі, навантажені перлинами, смарагдами, аметистами, сріблом у злитках і золотими монетами, амброю, червоним деревом.

Славетний «Титанік», потонувши, заховав на морському дні коштовностей і золота на суму 16 мільйонів доларів.

20 травня 1922 року в морі за 50 кілометрів від північно-західного узбережжя Франції затонуло англійське океанське судно «Іджент». На його борту знаходилось 1089 злитків золота, 1229 злитків срібла і грошові знаки на суму 164279 фунтів стерлінгів у золоті.

Не лише в надрах морів, а й на островах є скарби, що ваблять шукачів. Понад століття невеликий острів Кокос площею всього лише в кілька квадратних кілометрів, який належить державі Коста-Ріка, називають островом скарбів. У XIX столітті на ньому було зарито кілька скарбів. Найзначнішим за історичними даними був скарб, залишений піратом Штоком Гомпсоном. Дослідженням обставин, за яких було зарито цей скарб, займалися цілком серйозні люди, до яких належав навіть покійний президент США Франклін Рузвельт. Встановлено, що Томпсон зарив на острові золота і коштовностей на суму в 30 мільйонів доларів.

Чимало було спроб знайти цей скарб. Останню спробу зробили в 1962 році троє членів «Міжнародного клюбу шукачів скарбів» француз Жан Портель, Клод Шарльє і Робер Верн. Ця спроба закінчилась трагічно. Двоє учасників експедиції загинули. Через три місяці коста-ріканський сейнер, що йшов на лов тунця, врятував Робера Верна, єдиного, хто лишився в живих...

Скарби безумовно існують, але їх знаходять, як правило, там, де їх не шукають.

П. КЛЕНОВИЙ.

ЩО ТАКЕ АЙСБЕРҐ?

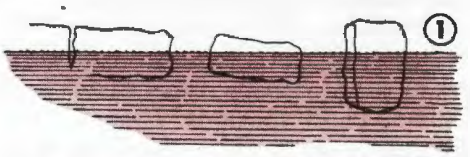

Від велетенських крижаних гір на північному й південному полюсах землі, себто в Арктиці й Антарктиці, час від часу відколюються великі глиби криги і пливуть у море. Один кінець такої брили товщий, отже і важчий, тому крижана брила – айсберґ – перевертається і пливе сторчма. "Айсберґ" по українському означає "крижана гора".

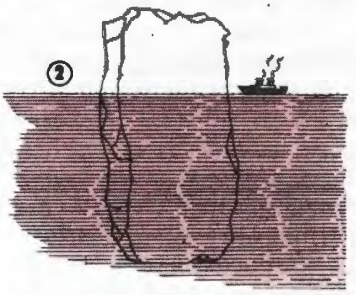

Над поверхнею моря бачимо лише приблизно одну третю частину айсберґу. Корабель може його не помітити вночі або під час бурі. Зудар корабля з айсберґом дуже небезпечний. Від такого зудару загинув корабель-велетень "Тітанік" та декілька сотень його пасажирів.

Нижня частина айсберґу швидше зменшується, тане від тертя об воду. Таким чином вона легшає. Тому айсберґ несподівано перевертається "догори ногами", і тоді він особливо небезпечний для кораблів та рибальських човнів.

Найчастіше айсберґи зустрічаються у північних і південних морях земної кулі, де море дуже часто неспокійне.

Лесь

Фотографія чорної кішки вночі

Тепер навіть чорна кішка, що ховається вночі у підвалі за кам'яним вугіллям, може бути сфотографована за допомогою пристрою до звичайної фотокамери. Цей мініатюрний пристрій, завбільшки з футляр від губної помади, збирає інфрачервоне проміння, яке випромінюється (у даному разі) з тіла кішки, і потім скеровує його в фотоапарат. Пристрій сконструйовано в США і призначений він, певна річ, не для фотографування кішок, а для нічних фото.

Інфрачервоний пристрій удвоє чутливіший, ніж усі попередні зразки такого обладнання, і дозволяє фотографувати об'єкти на відстані 5 кілометрів.

ДОЛЯ БРИТАНСЬКИХ ВЕЛЕТНІВ

Величезний британський трансатлантійський пасажирський корабель »Королева Марія« (»Квін Мері«) водотоннажністю 81.237 тонн незабаром має перейти на »пенсію«, оскільки він уже не витримує комерційної конкуренції. Плянується поставити цей корабель на »мертвий якір« десь поблизу Антільських островів, де він виконуватиме функції готелю на 2.000 туристів. Якщо корабель »Квін Мері« в новій ролі користатиметься популярністю, то аналогічна доля спіткає й інший британський трансатлантійський гігант — »Королеву Єлисавету« (»Квін Еліза-бет«).

ДИТЯЧЕ ВІКОНЦЕ

І пішов із краю в край
Святий Отець Миколай.
Святий Отче Миколаю, —
Щиро я Тебе прохаю...

Подарунків не багатих,
А від серця, так для втіхи,
Принеси нам Благотворче,
Свої добрі, повні міхи.

Хай янголи Тобі вірні,
У мішках і в забавках,
Покладуть для нас дарунок . . .
„Україну в образках" . . .

Як приїдеш Чудотворче,
В нашу нову батьківщину
Принеси нам добру вістку,
Про кохану Україну.

ПЕРЕТЯГУВАННЯ

На землю чи підлогу сідають двоє і впираються один до одного ступнями зігнутих ніг. Тримаючись руками за палицю, кожен з

гравців намагається підняти свого противника з місця і перетягти на свою сторону. Виграє той, кому це вдається зробити.

ЖИВИЙ ПОДАРУНОК

Кожної зими до нас приїздив зустрічати Новий Рік добрий дідусь Андрій. Він завжди привозив для нас, дітей, із села смачний медок, великі золоті груші, – що лише сам мав. А цього разу, у ніч перед Новим Роком, дідусь Андрій привіз, крім того, ще якийсь незвичайний подарунок. Дідусь був у засніженому кожусі, мав велику хутряну шапку, бо зима на Україні морозна і сніжна.

– Добрий вечір, любий дідусю! – закричали ми всі, щасливі, що вже приїхав. Але дідусь не обійняв нас, як звичайно робив, скинувши рукавиці. Він простягнув руки і на рукавицях ми побачили... малого зайчика! Дідусь знайшов його напівживого у снігу... Це був для нас найкращий – живий подарунок!

Зайчик весело жив у нас аж до весни. А весною ми пустили його у поле, – бо так попрохав наш добрий дідусь.

П.

КОЛЯДОЧКА-ЩЕДРІВОЧКА,
КОЛЯДОЧКА ЖВАВА,
ПІД ВІКОНЦЕМ ЩЕБЕТАЛА,
НА ПОРОЗІ СТАЛА.

СТАЛА СОБІ НА ПОРОЗІ,
ПОЧАЛА ПИТАТИ,
ЧИ ДОЗВОЛИШ, ГОСПОДИНЕ,
ЗАКОЛЯДУВАТИ?

ГОСПОДИНЯ, ЯК КАЛИНА,
ГОСПОДИНЯ ПИШНА,
СПОДОБАЛА КОЛЯДОЧКУ
ТА Й НАЗУСТРІЧ ВИЙШЛА.

ОЙ, ВІТАЙ ЖЕ, КОЛЯДОЧКО,
З БІЛОЇ ДОРОГИ,
ПРИНЕСИ НАМ РІК ЩАСЛИВИЙ
НА РІДНІ ПОРОГИ.

ОЙ, СІДАЙ ЖЕ, КОЛЯДОЧКО,
МІЖ МОЮ РОДИНУ,
ПРИНЕСИ НАМ ДОБРУ ДОЛЮ
В ЩАСЛИВУ ГОДИНУ.

ОЙ, СІДАЙ ЖЕ, КОЛЯДОЧКО,
З ГОСПОДАРЕМ В ПАРІ,
ПРИНЕСИ НАМ РІДНУ ВОЛЮ
В НОВОРІЧНІМ ДАРІ!

М. Підгірянка

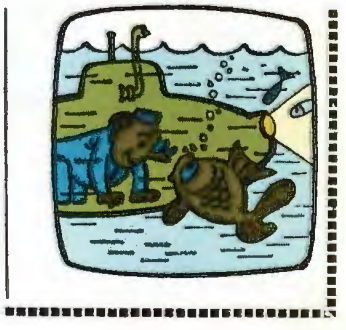

У Америці роблять підводний човен із скла: він цілком прозорий і з нього можна буде спостерігати життя риб та фотографувати і фільмувати їх на великій глибині.
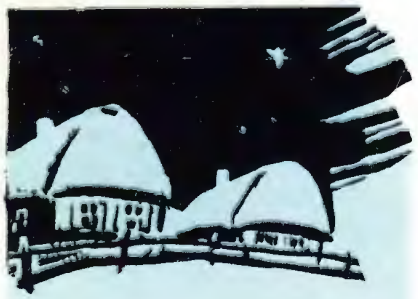
Так вимріяла свою Батьківщину-Україну, якої ніколи не бачила, молода юначка-сумівка Романна Франківська з Бостону, США.